

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

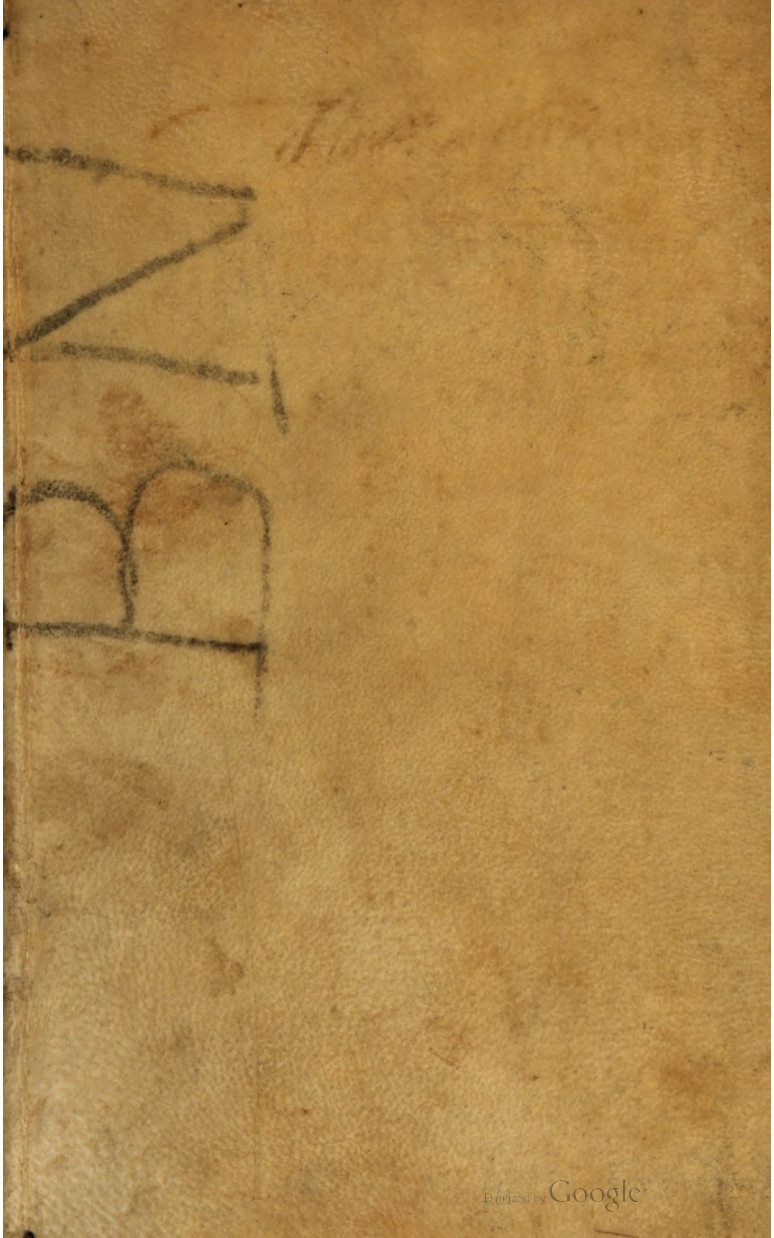
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

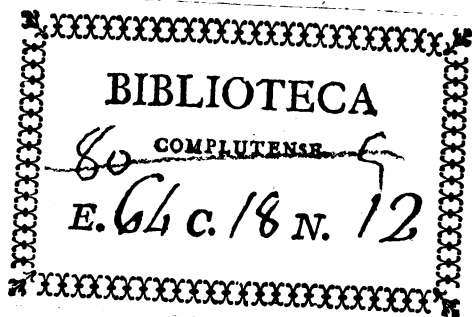
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Faint, illegible handwriting in the upper center of the page.

Faint, dark, vertical lines and markings on the left edge, possibly indicating the binding or a fold.

~~79-4~~

54-13-8

V. Lami Joan.

R 11

33659

DELICIAE

ERVDITORVM.

*De la Libreria Dons P. Jⁿⁱ
Caxiasca*

Reg. 177405

4/45

DELICIAE
ERVEDITORVM
SEV 33659
VETERVM
ANEKOTON
OPVSCVLORVM
COLLECTANEA
IO. LAMIVS

Collegit, illustravit, edidit.

FLORENTIAE. MDCCXXXIX.
Ex Typographio PETR. CAIET. VIVIANI
ad Insigne D. THOMAE AQUINATIS.

Cum approbatione.

HISTORIAE SICVLAE

LAVR. BONINCONTRI

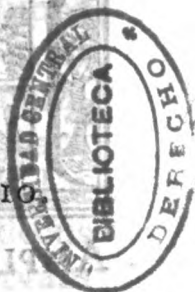
PARS PRIMA.

MOBILISSIMO ET EXCELLENTISSIMO VIRO
DOMINO DOMINO
DOMINICO
AQUAVIVAE ARAGONAE
ATRIAE DVCI XVII.
TERAMI PRINCIPI.
AQUAVIVAE BITONTI ET ARENAE
MARCHEONI.
IVLIAE ET IOVIAE COMITI.
OPTIMATI HISPANIAE.
AVREI VELLERIS CALATRAVAE
ET SANCTIANVARII
EQVITL.
CATHOLICI REGIS
GVBICVLARIO HONORARIO
MARESCHALLO.

✠ 3

ET

VI

ET COHORTIS PRAETORIAE ITALICAE

PRAEFECTO

IO. LA IMMOVS

HAEC DEDICO CONSECRORVE

IN HONOREM

IN HONOREM

HAEC DEDICO CONSECRORVE

IN HONOREM

IN HONOREM

IN HONOREM

And opus profe-
cto, PRINCEPS
AMPLISSIME, ut clarissima Tui

gc-

Generis principia repetens, & vetusta saecula evolvens, per immensam Maiorum nobilissimorum, seriem ad TE usque descendam, & inclitam familiae Tuae nobilitatem, amplitudinem, decora, opes, ob legentium oculos ponam, quo persuasum habeant mei huius Voluminis Patronum elegisse maximum, gloriosum, munificum. Tot ac tantae sunt virtutes Tuae, ac laudes; tot tantorumque titularum fulgore coruscas, ut avitae gloriae nihil indigus, si minus Maiores longe illustrissimos sortitus esses, vel solus infinitum decus, & lucem splendidissimam, iis foenerare potuisses; & quam praestantissimi essent, quod TV ex iis egregium nostri aevi decus & ornamentum emicuisse. Nam

Tuae gentis gloria ac praekon-
 iam celeberrimus; umbratilem
 vitam; & familiares fortunatae
 & opulentae domus delicias indi-
 gnatus, Regi potentissimo TE ad-
 probaturus militiae nomen dedisti;
 & egregijs facinoribus, & rebus
 praecclare gestis, admirandus, Phi-
 lippi V. Hispaniarum Regis clo-
 mentiam, & munificentiam adeo
 demeruisti, ut Tuam virtutem
 remuneraturus, TE ad primatias &
 amplissimas dignitates evererio.
 Sed plurimi faciendum, & no-
 stra aetate maxime rarum est, TE
 tot negotijs arduis, implicitum,
 & medio armorum ac militiae
 strepitu & tumultu disturbatum,
 pacis etiam studia colere, & do-
 ctrinas ac literas Tuo praesidio
 opibusque iuvantem, non spero

nen-

nendam librorum copiam a Te
 comparatam Musis dedicavisse.
 Hinc mihi proclive fuit, patroci-
 nium Tuum & favorem huic meo
 Volumini desiderare, deside-
 rumque obtinere; non tantum
 quod litterarium laborem pacato
 vultu a Te excipiendum spera-
 rem; quantum quod Patriae tuae,
 & rerum ab ea gestarum cognitio-
 nem benigne amplexurus esses;
 nam Historiae Neapolitanae a
Laur. Bonincontro scriptae portio-
 nem hoc continet. Quum igitur
 Historia haec Tua protectione ga-
 visura sit, nihil metuo iam quid
 invidia contra eam moliri possit.
 Nam Nominis Tui immortalis
 splendore & auctoritate, munita,
 aut facile omnes ad se commen-
 dandam adlexerit; aut feliciter

livi-

x
lividos abs se carpenda deterrue-
rit. Vrinam tanto Praeside & Fau-
tore Musae & bonae artes diu
laetentur, & TE ob sublimes vir-
tutes Tuas, & beneficentiam in
primis, ac comitatem, bonis omni-
bus cumulatum Deus Opt. Max.
in longissima tempora sospitet. Va-
le. Dabam Florentiae VIII. Kal.
Martias Anno MDCCXXXIX.

CAN.

CANDIDO LECTORI

IO. LAMIVS. S. D.

*Vum. V. C. & de litteraria
Rep. optime meritis, Lud.
Ant. Muratorius, ubi Laur.
Bonincontrii nostri Annalium
partem inter suos rerum Ita-
licarum Scriptores publici iuris
fecit, plura de eodem, eius-
que familia, litteris mandaverit, & omnia
collegerit, quae de se I. Gaddius, M. Poc-
ciantius, Io. Ger. Vossius, & Nigrius
tradiderant, eoque Praefationem edito
Fragmenta praetereans; iam de eo non multa
mihi commemoranda supersunt, nisi, quod
quaedam ab ipso tantum indicata, ipse la-
tius exsequar, ex Bonincontrii Annalibus
excepta, atque ipsius eius verbis saepe refe-
ram*

tam, ut Bonincontriae gentis monumenta luculentius intelligi possint. Nonnulla etiam adiciam, quae illi intacta, tam de Bonincontria nostro, quam de eius patria, Sancti Miniatis Oppido, eiusque titulis, & Viris illustribus. Rationem insuper reddam, cur ad hanc eius Historiam Siculam edendam adgressus fuerim.

Laurentius igitur noster Ceum quemdam Bonincontri, qui Othonis I. temporibus vixerit, in Angalibus producit, suae gentis auctorem, si de se ipsi creditur. Nam Annal. ad annum MCXII. inquit. Id oppidum ab Othone I. conditum, in quo Alemannum quemdam Arnulphum instituit adpellationem Tusciae iudicem (ideo enim nomen servat ad Todesco) ad quem adpellationes deferebantur. Huic Alemanno Stephanus alter successit. Is fuit Cei Bonincontri filius, a quo gentiles mei originem habuerunt. Quod habet etiam Historiae Siculae Lib. II. pag. 112. Ad annum vero MCLXXXV. ita scribit. Miniatenses Stephanum Cei filium gentilem meum, Bonincontrumque, qui cum Friderico militabat, cum Lambertuccio Ciccione altercantes, Ceulas relegarunt, ne duabus familiis in oppido diffidentibus tumultus gravior exoriretur. Lambertuccium vero Lucam in exilium dedere. Sed ut de sua gente quaecumque scribit omnino refe-

rescimus, ad Annum MCCII. tradit, Man-
gualdus, Guericus, Collegarlos, & Bonin-
contrus, ob exortas Elbellinam, & Guelfam
factiones, ex Sancto Miniato clactos fuisse. Ad
annum autem MCCOXXVIII. memoriae pro-
didit. Hocium Galeatii Vicecomitis filium,
Bonincontrum suadente, Bavarum ab ingressu
urbis prohibuisse. Ad Annum MCCEXLI.
ait, istum Bonincontrum, qui cum Castruccio
fuerat, fuisse proavum suum; & a Ioanne
Viduarato conductum esse, iuris interpretem
potissimum. Quare, si haec vera sunt, non est
dubitandum quin Bonincontrorum familia,
quatinus defecit, inter primarias & vetustiores
Miniatenses recensenda sit. Laurentium no-
sum occorem habuisse constat, & Lauren-
tium quendam eius nepotem ex literis, quas
Rumortano MDLVI. scribebat, agnoscimus.
Floruisse autem medio circiter Saeculo XV.
& ex eius scriptis patet, nam historias ad
haec usque tempora deduxit, hoc est annum
MCCOCLVIII. & ex Marfilii Picini Epi-
stolis, quarum quaedam ad Laur. Bonincontri-
um scriptae occurrant. Libris III. IV. & V.
Scribit se anno MCCCCXXXI. e patria
sua fuga subripere coactum, & suas facultates
debetas, quod Florentinis, ut videtur, in suspi-
cium venisset; & ad Imperatorem Sigismun-
dum se contulisse, a quo clementer ac munifice

exceptus fuit. *Hac de re ita ad Annum MCDXXXI. scribit* : Eodem tempore Miniatenses ad Sigismundum Laurentium Bonincontrium patrum meum misere, ut libertatem sibi adsciscerent. Missus est in Pisano ob eam rem Albericus Comes Lugi, ut Miniatensibus praesidio esset. Qui quum venire recusaret saepius expositulatus, tale inceptum frustra susceptum est. Ego ob eam rem magno cum periculo patria pulsus, bona mea detenta, & ego in exilium datus ad Sigismundum confugi, a quo adiutus apud eum fui. *Sed & Pisis tunc versatus est, ubi bona quaedam Bonincontria familia, ab ea Rep. sibi donata, possedit. Et in Catalogo familiarum nobilium Pisanarum, quæm vdo pag. 251. Bonincontria gens occurrit. Ipse de hoc ad annum MCCCLI. in Annalibus ita scribit* : Perea tempora Florentini Pistorium & Pratum susceperant; quo metu Pisani permoti oratores suos ad Ioannem Praesulem mittunt, orantes ut illis praesidio sit. Quod si urbis dominium posceret, id tantum agent quantum eis fuerit a Bonincontrio Miniatensi persuasum, quem acceperant intimum Consiliarium Ioannis fuisse, atque acceptum. Hac legatione suscepta, eodem Bonincontrio operante factum est, ut Archiepiscopus Galeatium Vicecomitem in Pisanorum praesidium mit-

mitteret cum Barbutis quinque millibus.
Sic enim homines militares, equitesque, a
forma cassidum adpellabant, ea lege, ut
postquam in Pisano essent, partem stipen-
dii unam Pisani illis solverent, alteram Vice-
comes. Ob eam rem gratiae a Pisanis Mi-
nientensi habitae, donantque ut in urbem
eorum ipse, & eius posterii, pro civibus
reciperentur; domum insuper Pisis, & a-
gri aliquantulum, quem ego quoad exsilium
datus possedi. Hunc Bonincontrum anno
MCCCLXXI. iam confectum aetate obiisse
scribit; & ad annum MCCCLXVIII. ait
Michaellem Bonincontrum Iuris interpretem,
& Ludovicum Guccium, a Petro Gambacur-
ta conductos Pisas incoluisse; & orta se-
ditione, & tumultu in Sancto Miniato
Ludovicum Ciccionium, & Philippum Laz-
zarini scribam ex Bonromaeorum gente re-
bellasse, inruentesque in aedes Michaelis
eas diripuisse & incendisse, interfecisseque
filium semestrem Avi sui in ulnis mater-
nis. Patrem autem suum Bonincontrum,
& Franciscum Michaelis filium, se e muro
praecipitantes incolumes Pisas evasisse. Ad
annum vero MCCCLXXXVII. tradit Bo-
nincontrum Patrem suum in expeditione A-
fricana unius Pisanae triremis Praefectum
fuisse. Sed licet nomen proprium patris
numquam enunciet, reperio adpellatum fuisse

*Ioannem. Nam in Excerptis cuiusdam libri
 Basilicae Laurentianae Florentinae, qui in-
 scribitur: Campioncinus Beneficiorum, oc-
 currit anno MCGCCXXXVIII. Successor
 Antonii Allii in Canonatu S.S. Cosmae &
 Damiani, Marianus Iohannis de Bonincon-
 tris Miniatensis Laurentii Astronomi, cele-
 berrimi frater. Quod forte evincat Bonincon-
 tris gratos acceptosque fuisse Mediceis;
 nam ille Canonatus institutus fuit a Ioanne
 Medice patre Cosmae Patris Patriae anno
 MCDXXVIII. Ad annum MCCCCXVI.
 scribit, Ludovicum Ciccionium filiam suam
 Franciscam Nicolao Bonincontris Avo suo
 desponsavisse; & huius aedes a Ludovico
 postea, aliisque, incensas fuisse. Matthaea
 quoque Francisci Bonincontrii filia memoratur
 in Epitaphio quodam, quod Pisis in D. Catha-
 rinae exstat cum duplicibus Insignibus atque ita
 habet: S. Honorabilis viri Ser Vannis quondam
 Ser Ferrini Notarii de Santo Miniato, ac ere-
 dum suorum, in quo est sepulta Domina
 Mattea uxor eius filia quondam Ser Fran-
 cisci de Bonincontris, quae obiit die VI.
 Septembris MCDXXVI. Aetatem autem
 suam Laurentius noster usque ad Sixti IV. Pon-
 tificatum hoc est annum MCDLXXXI. & ul-
 tra necessario produxerit; siquidem, quum in
 Asbeno Florentino Professor esset, ut videtur;
 & Manilium poetam, primus omnium in Italia
 pu-*

publice legisset ; & commentariis adscriptis edissernisset ; eos Raphaeli Riario Cardinali nuncupat ; editique sunt Romae anno MCDLXXXIV. In Epistola autem nuncupatoria , ubi de Manilio loquitur , haec habet : Quem divinum poetam ego primus in Italia publice conductus Florentiae legi ; & quidem magna auditorum adsensu. Quaecumque autem esset Bonincontrii nostri ingenium & eruditio , certe ille sua aetate maxime probabatur ; quod vel ex Marf. Ficini litteris ad eum scriptis elucet ; quarum unam hic lubet inferere ex Libro III.

Marfilius Ficinus Laurentio Bonin-
contrio Astronomo & Poetae

S. D.

Dici non potest quanta in legendis tuis litteris voluptate adfectus fuerim , clarissime Laurenti. In iis autem nihil equidem minus accuso , quam quod ipse magis excusas. Verum quid dixi modo , mi Laurenti ? Imo vero accuso nihil , ubi mihi singula summo opere placent. Ergo ut rectius loquar nihil in tuis litteris mihi placet magis , quam quod tu maxime subspicaris mihi minus forte placuisse. Prolixitatem , inquam , amice , tuam , imo sobrietatem. Quae enim revera sunt bona , quo maiora sunt , eo etiam meliora. Refers ad nos iudicium inter numina tua gravissimum ,

inter

inter providentiam, videlicet, & fatum, & liberatem. Audio ad Paridem quondam iudicium inter tres Deas fuisse delatum. Ego autem discrimine tanto offendere numina nolim. Manet alta mente repositum. Iudicium Paridis spretaeque iniuria formae. Forte vero nihil amplius superest periculi. Videris ipse cautissimam de iis tulisse sententiam. Non enim inepte, ut nonnulli consueverunt, seiunxisti numina, sed invicem aptissime coniunxisti. Sententiam vero tuam latius in Libro de Astrologis confirmamus. *Aliaquae de Laurentio nostro dici possent, a Clarissimo V. Lud. Ant. Muratorio, ut diximus, occupata sunt, quare ea in praesens omittimus, ne actum agere videamur.*

Itaque quaedam haec tantum adnotabo, occasione adropta, de Viris doctrina, aut armis, & maneribus publicis, conspicuis, qui Sancti Miniatis Oppidum decorarunt. Primusque occurrit anno MCCXLIV. Recuperus Spadalunghius. Iuroconsultus Miniatisensis, qui una cum Thaddeo Matricio Suefsano a Friderico II. Imperatore Orator ad Concilium Lugdunense missus est; id quod scribit etiam Bonincontrius noster in Annalibus ad hunc Annum; licet Recuperum tantum nomen, nec Spadalunghii cognomentum addat. Alius quoque Recuperus Spadalunghius insignis

*signis Iureconsultus memoratur , qui anno
 MCCC.LII. naturae concessit , ut Bonincontri
 pariter in Annalibus ad hunc annum
 litteris mandavit . Nam aetas non finit opi-
 nari hunc esse eundem Recuperum cum superio-
 re ; alias ille ultra consuetum mortalium spa-
 tium vitam produxisset . Nisi Bonincontrius
 noster , Auctor non nimis exactus , tempora
 confudit atque turbavit . Quod tamen non vi-
 detur quum huius $\sigma\upsilon\gamma\chi\rho\sigma\epsilon\varsigma$ Bartolus a Saxo-
 ferrato fuerit , ut ipse ad L. Titia §. Impera-
 tor ff. de Legat. II. memoriae prodit . Quin &
 Recuperi cōsilia esse ferūtur , quae ad hunc pro-
 babiliter , non ad antiquiorem , pertineant . Hunc
 pariter Florentiae Graecas litteras profes-
 sum esse , sunt qui dicant , nescio quo aucto-
 re ; quod certe illa aetate satis mirandum ;
 mihi autem vero multum absimile , Spadalun-
 ghiorum sepulcrum in Abbazia S. Mariae Flo-
 rentiae exstat , traditque Pl. Puccinellius in me-
 morabilibus Sepulcralibus Abbatiae Floren-
 tinae , sepulcrum illud Recupero Doctori concess-
 sum fuisse , qui obiit anno MCCC. Sed Epitaphium ita habet : Sep. Guilielmi filii Ser-
 Mathaei de Spadalunghis de Sancto Minia-
 te Notarii , & Exsequutoris Artis Lanae
 civitatis Florentiae . Si autem quod Pucci-
 nellius prodit verum est , Recuperus ille ,
 cui sepulcrum concessum fuit , Recuperus se-
 nior .*

nior est ; utpote qui anno *MCCC.* supremum diem obierit , Huius quoque meminit Io. Baptista Gazzalupius Tractatu De Modo studendi in utroque iure , aitque fuisse Ioannis Palearensis Senensis σὺγχρονον . Anno *MCCCII.* Ioannes Lelmi a Comugnolo Miniatisensis floruit , qui rerum suae aetatis breve diarium conscripsit ab hoc anno initium faciens & deducens usque ad annum *MCCCXVIII.* quod quidem , licet recentiori manu exscriptum , apud me exstat ex dono viri humanissimi & eruditissimi Petri Pauli Roffiae , Patricii Miniatisensis , cuius liberalitati debeo plerasque notitias , quibus hanc meam Praefationem locupletis & exorno. Eius Diarium initium tale habet : L'Anno dall'incarnazione del nostro Sig. Gesù Cristo *MCCCII.* e a dì *xxviii.* del Mese d' Agosto , le infrascritte cose furono notate per me Giovanni di lelmo da Comugnoli, Notaio e uomo della Terra di Saminiato al Tedesco , da me parte vedute , parte udite , e fedelmente scritte . Iam de Bonincontrio , & Michaelis Bonincontrio , Iureconsultis tempestive mentionem fecimus , utpote qui ex Maioribus Bonincontrii nostri fuerunt ; sed eodem ferme tempore floruisse videtur Durantes a Sancto Miniato , cuius Italicum carmen perbreve offendi in Manuscripto Codice Bibliothecae Riccardianae una cum Carminibus aliorum

rum

rum eiusdem ferme ætatis Poetarum , ut Petrarchæ , Antonii Ferrariensis , Lancelotti Placentini , Brutii Mediolanensis , Danthis Aldighieri , Sennucci Benucci , Ioannis Boccaccii , Richardi Albizzi , Matthæi Albizzi , Iacobi Cecchi , Nicolai Soldanieri , Fatii Uberti , Richardi Comitæ , Guidonis Cavalcanti , Petri Danthis , Magistri Pauli , Friderici Gieri Arretini , Francisci Turæ , Gregorii Calonistæ , Iacobi Ghizzi , Rinaldi a Cepperello , Franci Sacchetti , Lapi Collensis , Pandulphi Malatestæ , Simonis ab Antella , Bindi Bonichi , Matthæi Coregiai . Carmen Durantis ita habet :

Ballata di Ser Durante da Saminiato.
 Nè morte, nè amor, tempo, nè stato,
 Nè vostra crudeltà, potran far ch'io
 Altra donna metteffi nel cor mio.
 Ne' primi tempi di mia giovinezza
 Come amor volse, Donna, vostro fui;
 E se io mostrai d'altra vaghezza
 Feçil per tor di noi il mal dire altrui.
 Onde vi giuro solo per colui,
 Le cui faette non curate un fio,
 Che altra che voi di me non può dir, Mio.
*Sed & Frater Simon a Sancto Miniato
 Poeta Italicus fuit , et eius ode Italica exstat in
 Codice MS. Gab. Riccardii Marchionis &
 Cancnici Florentini , nisi memoria me fallit ;*
 † † 3 aliosque

aliosque viros Miniateses litteris claros in antiquis voluminibus evolvendis me offendisse memini, quos quum adnotare meis in Adversariis neglexerim, nunc necesse est ut eos silentio praeteream. Anno MCCC LXIX. Paulus de Portisanis de S. Miniato Iurisperitus & Rector Universitatis Studii Florentini a Carolo IV. Imperatore, una cum Ioanne de Riccis cive Florentino Legum doctore (ipse addiderim, & Poeta; nam eius carmina quaedam Italica exstant in Codice MS. Bibliothecae Riccardianae) Iudex constituitur in causa vertente inter Ioannem de Tedaldinis, & Commune Pisanum filiosque Castrucci; qua de re etiam mentionem feci in mea Synopsi Chronologica, quam Chronico Imperatorum Leonis Urbevetani inserui, ad hunc annum. Incertum est quando Frater Ioannes a Sancto Miniato Camaldulensis vixerit, qui Opus Fr. Petrarcae De Remediis utriusque Fortuna e Latina lingua in Italicam vertit; sed certe necesse est ut ante annum MCD LXIV. claruerit, quum Vir Cl. Ant. Maria Biscionius, cui plura, quae in hac Praefatione memoro, accepta fero, huius operis Codicem MS. viderit eo anno exaratum. Bonincontrio nostro contemporalis fuit Michael Mercatus Miniatesis, ad quem Marsilii Ficini Epistolam seu potius Dialogum inter Deum

*Deum & Animam Lib. I. habemus , atque
ita incipit :*

*Marsilius Ficinus Michaeli Mercato
Miniatensi dilecto Conphilosopho suo.
S. D.*

*Saepe de moralibus naturalibusque una
philosophati sumus, dilecte Michael, saepius
de divinis. Memini autem te saepenumero
solutum dicere mortalia usu comparanda
esse, naturalia ratione quaerenda, divi-
na a Deo oratione petenda, &c. Hunc
Michaelem ferunt cum Ficino conversisse, ut
qui prius naturas concederet, alteri secundum
obitum adpareret ac aeternitate animi eam cer-
tiores facturus, quod & contigerit; sed haec
nos haud moramur, & ad amilia fabulamen-
ta reiicimus, historiae verae fidem tantum se-
quuturi. Floruit etiam eodem tempore Anto-
nius Moralis Miniatensis, quem Seraphicum
& Conphilosophum suum Mars. Ficinus ad-
pellat, pluresque litteras ei scribit Lib. I. &
Lib. VIII. Vnius Epistolae initium hoc est:*

*Marsilius Ficinus Antonio Sera-
phico Conphilosopho
S. P. D.*

*Tam grata mihi fuit, Seraphice, Epistola
tua, quam grata tua mihi libertas. Signi-
ficabat enim te tandem a negotio in otium
libertatemque vindicasse teipsum, &c.
Quendam autem Ioannem Franciscum.*

Tinctium Miniatensem industriam & eruditum Virum fuisse, & volumen luteis pagellis constans composuisse, indicat inscriptio in laterculo pariter luteo expressa, quae mihi a Viro Cl. Gualterio Medicinae Professore commodata.

*Est Ioannis Francisci Tinctiorum
Miniatensis terreum volumen
Quod de materia plurium mundorum
Tractat demonstrans secus Else flumen
Eos gradatim quot astra celorum
Quovis cingente totidem qui lumen
Prebent pro stellis centrico eius alis
De quorum primo gradu est hic nostralis
An. C. MDLXXXVI.*

Quorum versuum sensum si probe percipio, Tinctius hic nil aliud demonstrare conabatur, quam singula astra esse mundos, huic nostro persimiles; sententia antiquis non ignota, & recentiorum quibusdam haud omnino improbata, ut Chr. Hugenio, Fontanellio, aliisque. Hic ut videtur in iisdem Astronomicis studiis ac Laur. Bonincontrius popularis suus versatus est; sed acriore iudicio usus fabulamenta Apotelesmatum reiecit, & universitatis constitutionem scrutari & observare conatus est. Serl. & Nicolaus Bonaparte Pisani Lycei Professor per haec tempora Musis amicus carmina Italica scribebat; eiusque Comoediam habemus, quae Vidua inscribitur. Quin sub huius eiusdem
fac-

saeculi exitum Mich. Mercatus Clementis VIII. Pont. Max. Archiater patriam suam Sanctum Miniatem illustravit, pluresque composuit libros quorum praesignis est ille, qui inscribitur Metallotheca Varicana. Alius titulus est: Instruzione sopra la peste, &c. Composuit item opus De Romanis Obeliscis ad Sixtum V. Pont. Max. cuius etiam operis supplementa edidit, eo libello qui inscribitur: Considerazioni sopra gli avvertimenti del Sig. Latino Latini, &c. Quare vir doctus meruit, ut eius honestam mentionem faceret Ioan. Mabillonius in suo Itinere Italico. Fuit & Ioannes Celsus Interconsultus Miniatensis, cuius exstat liber anna MDGXXIV. editus, cuius titulus: Princeps ex Tacito; ad Alexandrum Stroziana Episcopum Miniatensem. Donatus quoque Rossia Miniatensis, ut videtur, fuerit, qui Dissertationem, qua Daubis Comocellam defendit, concinnavit. Alexander Bernardini F. a Sancto Miniato Pastorem Comocellam scripsit ad amicum suum Petr. Franc. Græphonium. Americo Sancto Miniato meminit in sua Historia B. Varchius. Ioannes Antonius Ansaldo, Ed. Italica Epigrammatum wardi argumenti composuit, quod anno MDGLXVI. Florentiae edita sunt. Raphael Ansaldo ab Ottavio Rinaccinio in suis Carmibus nominatur. Ultimus ex Ansalduorum familia

ch

✠ 5

quae

quæ licet Florentiam translata Miniatiensis est, Ansaldo Ansalduus occurrit, Poeta, & Iureconsultus eximius, cuius Odas & Carmina Italica, & Tractationes de Commercio & Mercatura, & Controversias ac Decisiones Iuris, habemus.

Sed & Viros publicis maneribus insignes hoc oppidum tulit, & principum ac Imperatorum mora nobilitatum fuit. Anno MCXIX. Lotharius de Sancto Genesio Imperialis Aulae Index nominatur in Diplomate Henrici V. dato Pisis in Bullario Casinensi. Anno MCLX. Guelfo Tusciae Marchio in Oppido Sancti Genesii conventam habuit, ut Abbas Urspergers auctor est; & in eodem Oppido Ecclesiae Pisanæ iura & privilegia confirmavit, ut constat ex Diplomate apud Vghellium. Anno MCLXXXIV. IV. Kal. Augusti Fridericus Imperator Sancto Miniate versabatur, ut patet ex Diplomate apud laudatum Vghellium. Anno insequenti Henricus VI. Rex ibidem morabatur, quod eius Diplomata ostendunt. Anno MCLXXXVII. Fridericus Augustus Sancto Miniate pariter erat. Anno MCCVII. Calo IV. die XXVII. Octobris in eodem Oppido versabatur, ut tradit Ingurthi Thomassinus Lib. IX. Erat etiam ibidem pridie Kal. Novembris; & anno insequenti in Oppido S. Genesii, ut ex eius Diplomate liquet. Anno MCCXIX. Malpighius

de Malpilleis a S. Miniato Paduae Praetor
 quæ. Anno MCCL. Ioannes Mongiadorius
 Archidiaconus Lucensis Episcopus Florenti-
 nus creatus est, obiitque anno MCC. LXXIV.
 Anno MCCLXXXII. Nicolaus Moranti
 Notarius Pisistras, qui an Miniatensis fue-
 rit, alii indicaverunt. In Pisanis marmoreis
 occurrunt item anno MCCLXXXIII. Ioannes
 Buonaparte, Anno insequenti Dietisalvi Ru-
 stici; Hoc eodem anno Iacobus a Sancto
 Miniato Praetor Urbis veteris, ut apud Cy-
 prianum Maronem videtur est. Anno MCC.
 LXXXVI. Baro a S. Miniato Paduae
 Praetor. Anno MCCIC. Bartholdus Mal-
 pileus a S. Miniato Paduae praetor Praetor,
 ut constat ex Praetorum Catalogo Archivii
 Papasauæ Patruini & ex Historia Angelii
 Portenarii. Baro a Sancto Miniato Urbis
 Veteris Praetor. Anno MCCC. Bartholus a
 S. Miniato eiusdem Urbis Praetor. Anno
 MCCCIII. Carolus Regis Galliae filius
 Sancto Miniato versatur, ut tradit Ioannes
 Lelmi. Sed ex iis, quæ narrat Io. Villa-
 nius Lib. VIII. Cap. XLVIII. & XLIX.
 id non anno MCCCIII. sed MCCCII. vel
 antecedenti contingere debuit, quando Carolus.
 Valens Florentiam aduenit, vel quando,
 quum Florentiam ea quæ cupiebat perfecisset,
 Neapolim profectus est. Subspicitur quis non
 multo ante Miniatenses forte Guelfis fuisse;

*¶ forte Caroli Regis res sequutos esse, quod
ex insequenti Inscriptione in Ecclesia Miniaten-
si exstante cluceat ; quae quidem ita habet :*

*Factum est hoc opus tempore
Potestariae nobil. Viri Domini Vgi
De Cancellariis de Pistorio Dei & Regia
Gratia potestatis Cois S. Miniati per
Magistrum*

*Giroldum quondam Iacobi de Cumo sub A.
MCCLXXIV.*

*Ad quem enim referatur illud Regia gratia?
Rodulphus Imperator erat, non Rex, & anno
praecedenti electus fuerat. Carolus vero tum
temporis in Etruria plurimum poterat. At
non videtur dubitandum, quin heic Rodulphus
indicetur, qui anno MCCLXXIII. Rex
Romanorum electus est, & Rex vocatur etiam
a Bonincontrio nostro in Annalibus ad hunc
annum his verbis : Anno salutis MCC
LXXIII. Rodulphus Ruffus Comes Alsa-
tiae ab Alemannis in regem adsumitur, &c.
Sed ante cum Io. Villanius Lib. VII. Cap.
XLIV. ita scripserat : Confermò Ridol-
fo Conte di Furimborgo eletto Re de
Romani Signor di gran valore. Verum
de hoc cuique liberum iudicium esto ; in-
dictum tamen nolim me hanc Inscriptionem,
& nonnulla alia, quae meam hanc Prae-
fationem illustrant, liberalitati Viri eru-
ditissimi Salvi. Salvinii, Patricii & Canonici*

ei Florentini, debere. Anno MCCCIV. Garanus a Sancto Miniato Urbis Veteris Praetor & Capitaneus. Anno vero insequenti Philippus a S. Miniato eiusdem civitatis Capitaneus. Anno MCCCVIII. Lambertuccius Ciccionius Auximensis praetor moritur, ut Io. Lelmi scribit. Anno MCCCIX. Philippus Baronis de Mangiadoris Regii Lepidi Capitaneus. Anno MCCCXI. Rodolphus de Malpileis a S. Miniato Paduae Praetor. Anno MCCCII. die XXIV. Aprilis Henricus Imperator Sanctum Miniatem venit, & Ioannes Mangiadorius Praetor Auximensis moritur. Anno MCCCXIV. Imperator Henricus die IX. Augusti Pisis ad Sanctum Miniatem pervenit, in eius planitie subsistens loco, qui Rivi rupti adpellatur, ut scribit Ioannes Lelmi. Anno MCCCXLVII. Borromaeus de Franchis, Lazarini F. Index Florentiae, ex quo Borromeorum gens originem duxit; quae deinde nomen suum in Vitalianos Mediolanenses transtulit, quum filia Alexandri Borromaei, Philippi F. eorum cuidam circa annum MCDX. nupsisset, ut scribit Ferd. Leopold. de Meliore in Florentia illustrata. Et quidem Borromaeos ex Sancto Miniato descendere testatur etiam inscriptio, quae exstat Venetiis in Ecclesia Sanctae Helenae, quae anno MCDXX. a memorato Alexandro Borromaeo exstructa fuit, & pretiosa suppellectilibus ditata.

*ditata. Inscriptio autem ita habet, prout eam
refert Fr. Sansovinus in Venetiarum De-
scriptione Lib. V.*

**Mitis Alexander vir Bonromaeus Er-
truscus**

**Natus enim Sancto Miniato propagine
clara,**

**Prater & ipse suus quoque Bonromaeus
amoenis**

**Sortibus exhibitus, fieri fecere Capellam
Hanc Helenae sub honore sacrae ful-
gente paratu.**

*Et Alexander quidem mortuus est anno MCD
XXXI. quum Bonromaeus eius frater, Val-
lis Tiarae Comes, & Arquati Dominus,
obisset anno MCDXXII. ut ex eorum Epita-
phiis constat apud eundem Sansovinum. An-
no MCCCLV. Carolus IV. Imperator San-
cto Miniato versatur, auctore M. Villano
Lib. IV. Anno MCCCLXIX. Nicolaus
Guidottius a S. Miniato, Index Vicarii Fa-
ni in Marchia, cui Pater Epistolam scribit,
quae in fine Chronici Io. Lelmi exscripta fuit.
Inter Senatores autem, seu Pisanos Antianos,
ut vocant, occurrunt anno MCCCXIX. Ni-
nus Franchini, anno MCCCXLII. Ciale Miglior-
rati qui forte Miniateses fuerint. Anno MCCC
XII. Ioannes Borromaeus. Anno MCCC
LXX. Franciscus Borromaeus. Anno MCCC
LXXII. Ioannes Bonromaeus. Anno MCD.*

Lu-

Emilectar Bonromanus. Sed & armorum gloria illustres quidam Miniateses fuisse, quos inter præcellit Ioannes Mangiadorius, de quo ita in Annalibus Bonincontrius noster scribit ad annum MCCLXXIII. Ioannes Mangiadorius recepto Miniato Oppido compatriota mens, eques cum equitibus trecentis pro Bononiensibus contra Venetos militavit. In excerptis vero Aurel. Gryphonii, de quibus pag. 231. mentionem fecimus, anno MCCXCVI. occurrit Ioannes Armaleoni a S. Miniato qui Comesstabilis Pisanorum stipendia merbat, Ghesobus Ansaldi, Cilappas Mannarius, & Nerius seu Rainerius Baroncinias a S. Miniato Comes stabuli, qui anno MCCII. sub Duce Simone Abate Florentino Pisanorum stipendia pariter merbant. Anno MCCCXV. sub duce Hugacione a Fafola Petrus Rustici a S. Miniato miles, & signifer, pro Pisanis militabat. Anno MCCCXXIV. Pisanorum stipendia merbant Lazarinus, & Franciscus a S. Miniato. Et sub Castruccio anno MCCCXXIX. Cianas a S. Miniato Comesstabilis, miles; Bandinus Gherardi a S. Miniato miles; Minellus a Rossia miles. Et sub Castruccio quemque militavit Bonincontrius eques, ut noster Laurentius tradit.

Sed ut ad Laurent. Bonincontrium nostrum revertamur, Historia eius Sicula, quam

quam nunc publici huius facere adgredior, novem Libris comprehensa est; atque in Codice MS. quo usus sum, & qui in Bibliotheca privata Illustrissimi & Reverendissimi Domini Gab Riccardii, Marchionis, & Canonici Florentini, adservatur, ita inferibitur: Laurentii Bonincontrii Miniatenfis Historiarum utriusque Siciliae Libri Novem. Deinde argumenta Librorum sequuntur hoc modo:

Index Titulorum praesentis Voluminis.

De Adventu Roberti in Regnum Neapolitanum, & eius gestis.

Liber Secundus, Rogerii, & Boamundi acta continens, nec non felicissimam Christianorum expeditionem, Ierosolymarumque recuperationem, & res undique gestas superioribus interiectas.

Liber Tertius, Rogerii primi Regis Regni Neapolitani, & Gulielmi eius filii, ac etiam Federici Barbarossae, & aliorum res undique gestas continens.

Liber Quartus, Tancredi, Henrici, Fridericique res gestas, & alias continens, resque a Christianis ducibus in Asia gestas continuantur.

Liber Quintus Manfredi res gestas a Caroli primi adventu in Regnum Neapolitanum, nec non aliorum gesta connectit.

Li-

Liber Sextus, in quo Caroli Regis gestae res, Siciliae administratio, & profectus eius in Africam, Italiae bella, & aliarum Mundi partium, continentur; & D. Petri Aragonii in Insulam adventum, Conradique conflictum superioribus adnectendo.

Liber Septimus, Caroli mortem, & Roberti filii acta continens, resque tum in Italia tum extra gestas superioribus per sua tempora adnectendo.

Liber Octavus, Andegavensium res, & Ioannae Primae dissensionem & Pontificis continens; & Ioannis Mediolanensium Praefulis mortem, Bernabovis Vicecomitis, Florentinorum, Genuensium, & Venetorum Patrum dissensionem, & Imperatoris Romani res superioribus adnectendo.

Liber Nonus, Ludovici Andegavensis secundi Ladislaique res; Urbani mortem, Galeatii Vicecomitis, & Florentinorum bellum continet; resque ubique gestas superioribus adnectendo.

Quare eodem modo se habere videtur ἀπορραφον, quod apud V. C. Lud. Ant. Muratorium exstat, quodque haec praeferre idem scribis. Sed ingens discrimen inter utramque ἀρρίγγραφον intercedere arbitror quoad scripturam castigatam atque correctam; nam Codex, quo usus sum, tam prave, &
ofci-

oscitanter scriptus est ; ut omnia prope nomina propria corrupta sint ; versus integri saepenumero desiderentur ; quin & integrae paginae interdum desint ; & generaliter vix tertia dictionum pars recte se habeat : quare quanta molestia , & labore itam depravatae scriptiois dioptrae praesens fuerim , facilius alii reputaverint , quam ipse verbis expresserim . Imo nisi Codex MS. Annalium Bonincontrii , quo Clarissimus Muratorius usus est , & nunc in memorata Gab. Riccardii Bibliotheca exstat , ad manus fuisset , ut tam multa emendarem & restituerem , haud fieri potuisset ; emendatus enim hic exaratus est , & pleraque eadem , ac totidem verbis , continet , quae in hac Sicula Historia narrantur . Ceterum haud profecto adfirmaverim omnia menda a me sublata fuisse , & omnia loca corrupta restituta , & castigata ; sed me tamen quodam tenuis prodiisse , quum ultra non daretur , & talem eius lectionem effecisse , ut syntaxis saltem constet , quae plerumque in Codice MS. nulla est . Hanc Siculam Historiam a Laur. Bonincontrio ante Annales scriptam fuisse existimaverim ; & argumento mihi est , Annales copiosiores , & exactiores in narrationibus , deprehendi ; & tam forte quum Neapoli apud Regem Alphonsum versaretur , composuit ; quum locus ipse ad hanc scriptiorem adgrediendam cum invi-

tas-

tasset. Supervacaneum est ut de eius stile, &
 Latinitate iudicium feram; quum eloquentia
 nulla, nulla Latini sermonis puritas & ele-
 gantia cum hoc, tum in Annalibus, legen-
 tium animis sese obferat. Sed ubi de historia
 agitur, rerum notitiam, & monumentorum
 fidem veritatemque sectamur, posthabito non
 indignanter orationis ornatu, qui non fa-
 cile semper haberi potest. Id in causa fuit
 cur Historiam hanc formis describendam cura-
 verim, & in vulgus nunc prodam; mul-
 ta scilicet in ea tradi, quorum notitiam
 aut aliunde haurire non est, aut ex quibus
 multa ab aliis dicta & tradita illustrari ma-
 xime possint, et praecipue ea quae Etruriam
 attinent. Nam haec Sicula Historia ab Ro-
 berti Nortmanni Regis adventu incipiens usque
 ad annum MCDXIV. in meo Codice deducitur
 prope Annalium ritu, quum frequentissime an-
 ni, quibus res gestae evenire, adnotantur;
 & non adeo Sicularum Neapolitanarumque re-
 rum finibus circumscribatur, quin & extra hos
 limites crebro divagetur, & aliarum gentium,
 & regnorum res gestas attingat. Ei quidem
 Annales praetulit Muratorius doctissimus,
 sed quia longius protrahuntur: usque scili-
 cet ad annum MCCCCLVIII. Quum vera
 ille tantum ex Annalibus ediderit id, quod
 ab anno MCCCCLX. ac deinceps scribitur;
 haec Sicula Historia prope suae partis
 An-

Annalium praetermissae Supplementum. Non dissimulaverim tamen et in temporibus digerendis, et in rebus ipsis tradendis, negligentiores interdum, et minus exactum, esse Bonincontrium nostrum; verum haec eius lectionis utilitatem haud quaquam impediunt.

*Vt autem hoc nostrum Volumen amoenius incundiusque videretur, quaedam interdum, ut alias facere consuevimus, Adnotationum loco interseruimus, unde grata rerum & cognitionum varietas Lectores novarum rerum cupidos oblectaret. Nam pag. 194. Pacta conventa inter Saladinum Babylonis Regem, & Pisanos firmata ex Codice MS. Riccardiano edidimus, quae Barbarae historiae, & antiquitatis amantibus haud ingrata fore confido; quin forte & placitura sint iis, qui Italicae linguae originem, & verborum etyma, laudabiliter quaerunt & investigant. Pag. 231. excerptum quoddam ex Aur. Gryphonii Memorabilibus proferimus, unde Pisanorum πολιτεία illustretur; ex quibus etiam nobilium Pisana-rum familiarum Catalogum pag. 251. produximus; et pag. 263. Pisanos quosdam, Viros inclitos, occasione adrepta, memoravimus. Pag. 289. Friderici II. Diploma, quod in Archivo Sancti Miniatis exstat, adduximus; et pag. 301. Instrumentum pactorum inter Matildam Rainerii Comitis de Bulgari Vxorem, et Miniateses, initorum, cuius αὐτόγραφον
in*

in memorato Archivo adservatur . Sed et Frederici II. laudati Epistolam pag. 321. protulimus , ex qua facilius intelligi possit , quam parum reverenter erga Pontificem Romanum se haberet ; et quam merito ab eo diris devotus sit , et ab Ecclesiastica Christianorum societate separatus .

Scholia quaecumque occurrunt , vel ipse adscripsi , vel Vir eruditus Ios. Mar. Mecattius Sacerdos Florentinus , et Protonotarius Apostolicus , qui in his Collectaneis edendis symbolam confert , commentatus est , ut utriusque nomina opportune subscripta demonstrant . Non tamen eam operam suscepimus , ut omnia , quae emendatione , et illustratione indigerent , edissereremus ; quum id omnino necessarium arbitrati non simus .

Ad-

Admodum Reverendus Pater D. Octavius Rustici Ven. Congregationis Casinensis Philosophiae, & Sacrae Theologiae Professor, attente perlegat Librum hunc, cui titulus *Deliciae Eruditorum, seu veterum, &c.* & videat si quid contineat, quod bonis moribus, & Christianae Fidei adverte-
tur, ac referat.

Dat. Kalend. Decemb. 1738.

Dominicus de Bardi Vic. Gen.

Librum, cui titulus *Deliciae Eruditorum, &c.* ut mihi est demandatum, attente perlegi. In eo quod Fidem, aut mores, laederet offendi nihil; plura vero utilia aequae, atque iucunda passim inveni: dignum itaque censeo, qui typis mandetur, in quorum fidem, &c.

Ex Abbatia Florentina Non. Ianuar. 1738.

D. Octavius Rustici Mon. Casinensis in eadem Abbatia Philosoph. & S. Theolog. Lector.

Attenta supradicta relatione imprimatur.

Dominicus de Bardi Vic. Gen.

Admodum Reverendus Pater Theologus Thomas Maria Griselli Censor huius Sanctae Inquisitionis videat , & referat .

Ex AEdibus S. Officii Florentiae Idib. Decemb. 1738.

*Fr. Franciscus Antonius Benoffi Min. Conv.
Vic. Gen. S. Off. Florentiae .*

Issu Reverendiss. Patris Pauli Antonii Ambrogii Generalis Inquisitoris attente perlegi Librum , qui inscribitur *Deliciae Eruditorum* , &c. ipsumque dignum censeo , qui publica luce donetur .

Datum Florentiae in Collegio D. Marci Ordinis Praedicatorum Kalend. Febr. 1738.

*Fr. Thomas M. Griselli in suprad. Collegio
Sac. Theolog. Lector, & Censor pro S. Inquis.*

Attenta supradicta relatione imprimatur .

*Fr. Franciscus Antonius Benoffi Min. Conv.
Vic. Gen. S. Off. Florentiae .*

Carolus Ginori pro Reg. Cels. vidit .

LA V R E N T I
B O N I N C O N T R I
M I N I A T E N S I S
H I S T O R I A R V M
V T R I V S Q V E S I C I L I A E

L I B E R P R I M V S

P R O O E M I V M.

Egnum Neapolitanum, quod
 esse extremam Italiae partem
 manifestum est, variis ac di-
 versis Provinciarum nominibus
 constat prius fuisse adpellatum.

Nam quum olim Romanae Reipublicae sub-
 ditum esset, in eo nonnullae Civitates so-
 ciae Populi Romani sub suis adnominatio-
 ni-

A

ni-

nibus (1) per longa tempora steterè; donec tandem, congruente Imperio, decus, nomenque Latinum, ut in plerisque Italiae partibus, ita & in hoc regno, periere. Harum non tamen omnium abolitum est nomen, sed quarundam immutatum, aliquarum vero breviori confinio coarctatum; nonnullarum etiam usque ad haec tempora pristinam adpellationem remansisse accepimus. Ceterum a duobus lateribus mari supero atque infero clauditur; sed ab angulo extremo, eo mari, quod Orientem versus, & Austrum, est spatiosum sane, & importuosum, oram illam Tarenti per Crotonem ad fretum usque Siciliae circumlegit; a latere vero Occidentis, & Septentrionis, per mediterranea Italiam ressecans, initium sumit a saltu Terracinenfi, & per Privernatem agrum, Casinensem, Arpinatem, Soranumque, iuxta flumen Liris extenditur in Marfos, ibique obtusiore angulo inter Tagliacotium, & fines Tiburtini agri, vagatur. Inde per Equicolas, Reatinos, Marrucinosque, in Sabinos porrectus, Nursiae fines at-

(1) Nomina haec fere omnia Graeca fuere,

Italia nam tellus Graecia maior erat,
ut Ovidius ait. Consulendi Geographi veteres *Strabo, Plinius, Stephanus, Solinus, Mela, &c.* inter recentiores vero Geographus eminentissimus *Philippus Cluverius*. Lamius.

attingit ; mox per Apenninum haud procul Asculo in mare superum finitur . Universus autem eius ambitus millia passuum continet circiter MCCCCXC. (1) Hoc post eam donationem , quam a Constantino factam adfirmant (2), & post labefactionem Romani Imperii, diversis ac multiplicibus Barbarorum excursionibus, septingentis ferme annis, aut eo amplius, occupatum vastatumque accepimus.

Et primo quidem a Vandalis , deinde a nonnullis Gothorum Ducibus , Hunnis , Longobardis , Gallis, Germanisque, (3) militibus , usque ad Roberti Guiscardi (4)

A 2

tem-

(1) P. Colleenuccius lib. 1. *Neapolitanarum historiarum* adfirmat totius regni ambitum millia passuum circiter 1338. continere. Nam postquam longitudinem latitudinemque regni descripsit , *E' di lunghezza* , de longitudine agens ait , *questo giro dall'Vfente al Tronto per riviera in tutto 1338. miglia* . Mecattius.

(2) Caute, & prudenter Bonincontrius , hanc donationem factam dici scribit . Vide quae de illa disputant Viri docti , Nat. Alexander Tom. IV. *Hist. Eccles. Dissert. XXV. & Thomassinus de Vet. & Nov. Eccl. Discipl. Lib. I. Cap. V. Par. I.* Lamius .

(3) Consule Mich. Ritium Lib. I. *de Reg. Sicil. & Thom. Fazellum II. Decad. Lib. V. & VI.* Mirum tamen a Bonincontrio Saracenorum in Calabriam inruptiones heic non memorari . Lamius .

(4) Hoc est usque ad annum circiter MLXX. Lamius.

tempora, fuisse possessum. Hi non quidem sub unius Imperatoris ductu, auspicioque, sed sub diversis imperantibus, quum ipsi inter se lingua, & moribus, dissentirent, suis legibus ceterisque institutis acceptas provincias tutabantur. Ita per plures diversasque partes varie ab iisdem Ducibus regebantur (1). Ceterum Imperatoris Romani haud magna portio, quippe qui praeter Surrentum, Neapolimque, & pauca admodum Campaniae oppida, nihil amplius ex tam opulento regno possessionis habebat. Graecorum vero Imperatori vix dum tertia Apuliae pars, & illa Brutiorum ora, quae olim Magna Graecia dicebatur, successerat; nec profuerat utrique eorum ea Imperii divisio, quam a Carolo Calvo Imperatore cum Irene olim Constantini VI. uxore (2) superioribus annis invenimus celebratam, ut Orientale imperium, & litus superi maris cum Sicilia, Graeco cederet; Occidentale vero, & litus inferi maris, Imperatori Romano. Quamquam is postea Carolus ob eam rem a primatibus Franciae Ducibus, tanquam inutilis, regno pulsus, &

in

(1) De his consule latius agentes *Thom. Fazellum, Pand. Collenutium, Michael. Ritium, Christoph. Besoldum, &c. Lamius.*

(2) Matre, ut bene, habet idem *Bonincontrius in Annalibus. Lamius.*

in eius locum suffectus Arnulfus quidam loco obscuro natus, sub quo gens Gallica Imperium, quod ferme centum quinquaginta annis susceperat, amisit, & in Germanos translatus Henricus I. obtinuit, & nihil ex eo innovavit. Verum Campanis ferme omnibus Ludovicus Pandulphi Comititis Theatini filius praeerat, qui suffectus illi Provinciae in Pandulphi Principis Campaniae locum, qui frater fuit Ioannis XII. quemque Otho II. ob immanem eius crudelitatem, una cum ipso Pontifice, privaverat principatu, omnem illam Italiae partem, quam olim Osci incolebant, & nunc pars Campaniae est, & Regis, & Principatus, titulo regebat. Nolanis vero, & Salernitanis, Sisulfus praeerat, qui Gallus genere, & ex Normandiae (1) Comitibus, cum eodem Othone venerat in Italiam, eodemque titulo eam regni oram, quae quondam Lucania dicebatur, obtinebat. Calabris vero, & Brutiorum portioni, ea tempesta-

A 3

te,

(1) Vnde Gens Normanna adpellata sit docet *Guillelmus Appulus de Rebus Normannorum in Sicilia, &c. Lib. I.*

*Nos quando ventus, quem lingua soli genialis
North vocat, advexit Boreas regionis ad oras,
A qua digressi fines petiere Latinos:*

*Et man est apud hos, homo quod perhibetur apud nos,
Nortmanni dicuntur, id est homines boreales.*

Lamius.

te, qua Constantinus Droclisus decesserat⁽¹⁾, Barbari milites imperitabant, quos ille ex Sicilia accitos in praesidium locaverat, eorum Ducibus Buri, & Varfanno, non multo antea defunctis; paucis ex Rufforum familia exceptis, veteri illa ac nobilissima; nam duplex est eorum origo, ut suo loco subdetur. Apuliae autem praeerat pro Michaeli Catalico Imperatore Melandocho⁽²⁾, qui provinciae substitutus, & provincia paene amissa, ab Henrico II. ⁽³⁾ pulsus, Iniae se continebat; quam urbem Bubalanus militum praefectus, loci opportunitate fretus, eo in loco construxerat, ubi prius Castra Annibalis dicebantur. Deinde insequentibus annis Ruralis Praefectus copiarum Diogenis, qui Romanus a nonnullis dictus est, & Constantino Droclisio successerat; & Ioannes Solapia Dominus & Comes honoris Sancti Angeli; sic enim ea dignitas adpellabatur, atque tanto per insequentia saecula in honore habita, ut ad Ladislai usque regnum insequentes Neapolitanorum Reges se etiam hoc titulo insigniri voluerint; sed huius genus incognitum, nec certis auctoribus mihi notum exstat. De Rurali vero duplex opinio: quidam

(1) Anno videlicet MLXVII. *Lamius.*

(2) Hunc *Ritius* aliique, & *Bonincontrius* ipse inferius; Malochum vocant. *Lamius.*

(3) Anno MXII. iuxta *Micb. Ritium.* *Lamius.*

dam ortum volunt a Gothis; nonnulli a Longobardis, quorum Duces paulo ante in Grimoaldo eius proavo Beneventanorum Principe defecerant, ceteris in Lombardiam disiectis, a quorum nomine ea Provincia dicta est. Sunt & qui Germanum velint ab Othone III. relictum; nam Graecum fuisse non constat, adeoque varios huius rei auctores comperio, ut non ausim adfirmare sui generis principia. Invenio item qui dicunt parti Lucanorum imperasse Arnulphum Tarentinum Conradi filium, qui cum eodem Othone in Italia ordines duxerat, & Tarentinis ab eo praefectum. Beneventanis autem, & Samnitibus, numquam certus Dux, quia eam urbem Carolus Magnus Ecclesiae donaverat, interdum a Principe Campano oppressis, & superioribus annis a Longobardis, eorum Duce Grimoaldo a Carolo electo, (1) & per Pontificem confirmato, ultimo eius gentis in regno imperium obtinenti. Quamquam ea Civitas ea tempestate ob iram ab Otbone direpta, quod Beneventani cum Afris concurrentem commisso praelio deseruerant; captusque ab Afris Otbo fuisset, ni suis profligatis & occisis in-

A 4

co-

(1) Hic multa Librarii, ut videtur, oscitantia praeterita sunt, quae nos ex Annalibus MSS. eiusdem Bonincontrii supplemus, ipsissimis eius verbis exscriptis. Lamius.

cognitus per devia iter faciens, in Siciliam confugisset. Verum ea tempestate a Pontifice regerantur. In Aprutiis vero, & Frusinoensibus, & Equicolis, & Pelignis, plures Galli milites, Germanique, & aliquot aborigenes, dominabantur. In his Nicolaus & Iordanus ex filiis Ursae, & ex Comitibus Soanæ, MuroPELLI comites, & Berardus & Petrus Celani, a Carola Magno olim illi provinciae alio eiusdem nominis praeposito, a quo ipsi oriundi erant Celani, & alii Comites, Sohasque Arguaminius Atriensum Dominus. Marrucini vero, & aliae finitimae Civitates, & Reate, Romanis parebant; nondum enim Pontifices Romanis dominium abstulerant. Qui vera regni procures deinde subsequenti sunt pars ex iisdem, quos nominavimus; quosque aborigenes variis casibus effectos, sed plures adventitios, fuisse constat. Ceteri autem regni nobiles ignobilesque, aut in commodis absenti propriis, aut ducibus suis exosi, parum aut nihil imperii in eorum bonis habebant; plebs vero tot tantisque adstricta cladibus, ut nemo ex tam opulento auderet regno aut iniurias queri, aut onera recusare, utpote quae legitimis orbatæ defensoribus, neminem habebat ad quem posset suas deferre iniurias; nihilque praesidii miseris, aut saltem bonae spei, relinquebatur. Anno igitur salutis nostrae DCCCLXXXVII. secundo anno Pontificatus Stephani V. regnante in Gallia

Ca

Carolo III. qui Carolus Grossus dictus est, Normandi, quum superioribus annis Roccafredo Genoto, & Rollone, Scysbiae Regibus eorum Ducibus, omnem ferme Galliam, Germaniaeque partem, vastassent, ab eodem Carolo debellansur. Is eo quod ingens erat eorum multitudo & quod ad Christi fidem conversi baptissari se petiverant, in misericordiam versus ignoscendum eis censuit, datque eis agrum ultra Sequanam in Neustria provincia, quae postea ab his immutato nomine Normandia dicta est; sed Genolo mons Blesus cum adiacentibus locis traditus est. Rolloni etiam nomen immutatum, Robertusque dictus, quod cum Comes Parisiensis eiusdem nominis in fonte baptismatis praesentaverat; traditaque sibi Gista in matrimonium eiusdem Caroli filia, Dux Normandis creatus est. Ab hoc insequentes Normandiae Comites originem habuisse perhibentur. Sed Gista sine filiis mortua, Pompan, quam ante baptismum uxorem habuerat, iterum sibi copulat, ex qua duos filios genuit, Guglielmum & Richardum. Hi item bellis adfuerunt, quum a praeda abstinere non possent, primo latrociniis finitimos infestare; postea, quod hostiliter in agrum Germanorum ingressi cuncta populabantur, finitimos ad iracundiam provocarunt; ex quo non multo post, Carolo iam vita functo, ab Arnulpho eius filio superantur; & quum LX. ferme annis regnassent, tandem fu-

fugati sunt. Ex Gulielmo Tancredus filius, ex hoc Gulielmus cognomento Ferrabattes, et ex Ferrabatte Tancredus filius natus est, et utrique Arnulphi iussu in Italiam exularunt; ubi quum multa rei militaris egregia patrasent facinora, Flaminiam tandem et Etruriae partem sibi subiecere. Deinde Gulielmo vita functo, Ferrabattes maiora ausus,icto federe, Pontifice suadente, cum Malochus Imperatoris Graecorum in Calabria et Apulia Praefecto, et cum Campano et Salernitano Principibus, in Siciliam penetravit, ea lege ut populi insulam victis Afris (erat enim ea tempestate magna ex parte Sicilia a Barbaris occupata) quae armis sua effecissent, quadripartito partirentur. Deinde pulsus Afris, & in Sicilia rerum potiti, quum Malochus solus Siciliam occupasset, praedam item inaequaliter divisam indignati duces in Apuliam rediere. Ferrabattes Melsiam obsedit, sitque brevi a Civibus deditio; deinde concursu cum Malochus, quem praelio superatum fugarunt. Sed paulo post Ferrabattes moritur, relictis Tancredo nato maximo, & Gulielmo, & Ioanne filiis, a quibus creditum est Romandiolae Comites originem habuisse. Ceterum ex Riccardo Conradus & Tancredus geniti; ille sine liberis decessit. Alii volunt ex Riccardo Riccardum II. genitum, & Robertum III. Pa-

HISTORIA SICVLA. II

Patrem Guiglielmi Neti (1), qui Aroldem(2) occidit in bello Anglorum, & a quo Normannorum Duces originem habuisse commemorant. Alii Guaimarum (3) ex se genitum di-

(1) Quid sibi velit id nominis ignoro prorsus. Vereor autem ne Librarii negligentissimi culpa vocabulum corruptum fuerit.

(2) Haroldum vocat Fazellus II. Decad. Lib. VI. Lamius.

(3) De Guaimario haec habet Guillelmus Appulus Lib. I.

Multa per hoc tempus sibi promittente Salerni Principe Guaimario, Normannica gens famulatum

Spernit Adenolphi; sed se tantummodo cives Aversae dederant ditioni Guaimarianae.

Nam reliqui Galli, quos Appula terra tenebat Argi-roo Meli genito servire volebant.

Et Lib. II.

Guaimarius Princeps confusus viribus horum, Hos secum Barum deducit, & obsidet illum; Imperat Argi-roo sibi pareat urbe relicta, Transeat ad Graecos: monitis parere monentis Abnuat Argi-roo &c.

Et ex intervallo:

Hoc Normannorum Drogo, Guaimariusque priores

Tempore defuncti fuerant, a viribus alter, Et consanguineis occisus fraude Salerni.

Alter ab indigenis, nimium quia credulus illis, Pontilari caesus.

Lamius.

dicunt, qui fuit Sisulfi (1) Principis Salerni pater, quum Tancredus Tarentinis imperitasset. Qui Tancredus fuit Ferabattis filius, & facundus prole; XII. filios virilis sexus habuit, & Guiscardum Deo dicatum, de quibus suo loco dicemus. In his Robertus Candulphus erat, quem postea Robertum Montis Canneti Comitem diximus, cujus privilegium constat aureis bullis apud Franciscum Bancium Ducem Andriae, & Comitem Montis Canneti, sic inchoans: *Candulphus Machabaens Dei gratia Comes Montis Canneti, &c.* cuius auctoritate privilegii non verebor adfirmare Robertum Guiscardum (2) a veteri Machabaeorū familia, (3) aut ab alia eiusdem nominis, sui generis traxisse exordium. Ceteros Roberti fratres non sine dignitatibus fuisse credendum est; nam & Rogerium Roberti fratrem fuisse, & Siciliae Praefectum invenimus, & Sisulphum Tarenti, & Guazanum Salerni, & Richardum Capuae Principem factum; & Candulphum Montis Canneti Comitem. (4)

Quin

(1) *Gisulphus* habet *Ritius Lib. I. Lamius.*

(2) *Biscardum* habet *Ritius*, & *Besoldus de Reg. Sicil. & Neapol.* Sed antiquiores etiam *Dantes*, & *Villanivus* *Guiscardum* dicunt. Cur autem sic dictus fuerit, vide inferius. *Lamius.*

(3) *Observe exhibendam credulitatem. Lamius.*

(4) Nomina filiorum XII. Tancredi Nortmanni

co-

Quin etiam ausim adfirmare viros bellicosissimos proeliis absumptos plerosque sine filiis decessisse ; plures item belli duces secum in Regno Neapolitano ex Normandorum gente duxisse ; in quibus Vgo , & Robertus alter, a quibus Sanseverinorum familia exorta est , multis deinde dignitatibus insignita . Ceterum Guiscardus (1) magna vi fuit animi & corporis , multaque eius rei militaris egregia facinora , tum in Italia , tum extra , patrata esse perhibentur , de quo quoad verius potero paucis absolvam .

De

cognomento ab Alta Villa , sunt quae sequuntur : Sarnus , Gotfredus , Drogo , Tancredus , Guillelmus Ferrabrachius , Humfredus , Robertus Guiscardus , Rogerius , Richardus , Gotfredus alter , Frumentius , Molugelus . Ex Petavio Rationar. Tempor. P. I. Lib. VIII. Cap. XVII. Fazella II. Decad. Lib. VI. Ritio Lib. I. sed dissentit ab his , ut patet , Bonincontrius . Lamius .

(1) Robertus Guiscardi cognomentum obtinuit , vel quod astutissimus fuit , vel quod telluris multum obiverit , ferente id Nortmannorum lingua . Fazellus loco citato . Guillelmus Appulus Lib. I. De Roberto Guiscardo :

Huius Robertus frater fuit , ille ducatum

Qui post obtinuit , Guiscardus ad omnia prudens . Hunc etymon probat Tiremaeus ; nam vulgo nostra etiam aetate , inquit , cautum & astutum Guiscardum adpellamus . Lamius .

(6) *De Adventu Roberti in Regnum Neapolitanum, & ejus gestis.*

ANno a salutifera Christi Incarnatione MXXXXI. Gregorio VI. Pontifice, & Henrico III. Romanorum, Rege Robertus de quo supra diximus, Ludovici vocatione in Regnum Neapolitanum venit; & quamquam primo dubius

(1) *Villanius* primum adventum Roberti in Italiam fuisse vult anno aerae vulgaris MLXX. Ita enim *Lib. IV. Cap. XVII.* suarum Historiarum habet. In questi tempi intorno gli anni di Cristo „ MLXX. passò in Italia Roberto Guiscardo Duca „ de Normandi, il quale per sua prodezza, e sen- „ no fece gran cose, e poi in servizio di Santa Chie- „ sa contro ad Arrigo III. Imperadore, che la per- „ seguitava, e contro ad Alessio Imperadore di Go- „ stantinopoli, e contro a' Veneziani, mostrò sua po- „ tenza, come faremo menzione. Per la qualcosa „ fu fatto Signore di Cicilia, e di Puglia, e con- „ fermato da Santa Chiesa, egli, e' suoi descenden- „ ti, appresso, et infino al tempo di Arrigo di „ Soavia padre di Federigo II. ne furono Re, e „ Signori. *Mecattius.* Historia quaedam Neapolitana MS. quam puto esse Io: *Villanii* Neapolitani, a *Costo* interdum citata, adventum Roberti Guiscardi in Italiam, ad annum MLV. refert. *Lamius.*

bis rei novitate & periculo belli , quod ante mente conceperat , tamen suadente Pontifice iter adripuit ; & ex eo maxime , quia Apuliam iamdudum a Gallis militibus munitam , ac deinde occupatam , acceperat ; qui ante Othonis primi Interitum , Joanne Pontifice, (1) contra Goffredum Pandonium Campaniae Principem bellum moverant una cum Othone II. Othonis filio admodum adolescente , & Pandulpho Cap. , eiusdem Pontificis fratre , qui ad liberandum Pontificem missi in Campaniam fuerant , ductu & auspicio Guilielmi (2) Ferrebas, de quo meminimus , a quo Princeps Campanus fusus & obtruncatus in proelio fuerat . Re bene gesta ab eodem Othone in Calabriam missus insignem de Agarenis victoriam reportavit , & pene Graecos , qui Agarenos induxerant , Cosentia prius incensa , omni provincia propulsaverat . Ingentis animi vir sibi even-

(1) Hic erat Ioannes XIII. anno DCCCLXV. *Lamius* .

(2) Ob corporis robur *Ferrebracchum* dictum testatur *Fazellus Dec. II. Lib. VI. Ferrebrachium Pezavius* adpellat , ut statim vidimus . *Guillelmus Apulus Lib. I. de Guilielmo Ferrebrachio* :

Is quia fortis erat , est ferrea dictus habere

Brachia , nam validas vires animumque gerebat . Lamius .

venturum sperans, id quod factu facillimum erat, si contingeret Henricum interficere, cuius metu omnis Italia tenebatur, facile se ab illis Principem legi; cum XII. equitum undique collectis copiis in Campaniam venit. Boamundo item filio nondum adolescente secum adducto, quem ex Alberda Arnulphi Imperatoris ex Philippa sorore genita iam defuncta susceperat. Qui, postea quam provinciam ingressus, & quos diximus equites cum Ludovici copiis coniunxit, haud procul hostem fugientem invasit, primoque praelio fudit, atque omni ferme hostium agro potitus, dum componendis dissensionibus Ducum tempus tereret, victoriam sibi paratam omittens, plus incommodi Ludovico victori, quam hosti detrimenti, contulit. (1) Alii volunt Robertum prius venisse in Italiam Conradi, & Ioannis XVIII. temporibus, anno salutis septimo & trig-

(1) Roberti Guiscardi adventum in Italiam, eiusque genealogicam quamdam historiam contexere videtur *Ioannes Villanius Cap. XVIII. Libri Quarti*, quam hic adponere lubet ad clariorem uberiusque historiae huius intelligentiam. Sic enim habet: „Adunque come addietro è fatta menzione nel tempo di Carlo Grosso Imperadore, che 'mperò „dalli anni di Cristo 880. infino 892. i Norman-

gesimo supra millesimum, reque bene gestis Italiae rebus maiori collecta manu, spei plenum,
 B & re-

„ di pagani venuti di Norvea, in Alamagna, e in-
 „ Francia, passando, con guerra strignendo, e tor-
 „ mentando i Galli, e i Germani, Carlo con po-
 „ tente mano venne contra loro, e fatta con loro
 „ pace, e confermata per matrimonio, lo Re
 „ de'Normandi si battezzò, e dal detto Carlo fu
 „ ricevuto alle fonti; et alla perfine non potendo
 „ Carlo i Normandi di Francia cacciare, concedette
 „ loro ragione di la dalla Secana chiamata Laida
 „ serena, la quale parte infino a oggi si chiama
 „ Normandia per li detti Normandi, nella qual
 „ terra d'allora in quà i Duca per lo Re vi sono
 „ commutati. Fu dunque il primo Duca di Nor-
 „ mandia Roberto, a cui succedette Guigliemo suo
 „ figliuolo, il quale generò Ricciardo, e Ricciar-
 „ do generò Ricciardo Secondo. Questo Ricciardo
 „ generò Ricciardo, e Ruberto Guiscardo, il quale
 „ Ruberto Guiscardo non fu Duca di Normandia,
 „ ma fratello del Duca Ricciardo. Questi secondo
 „ l'usanza loro, perocchè era il minore figliuolo,
 „ non ebbe la signoria del Ducato, e perciò volen-
 „ do sperimentare sua bontà, povero, e bisognoso
 „ venne in Puglia, ed era in quel tempo Duca di
 „ Puglia uno Ruberto nato del Paese, al quale Ru-
 „ berto Guiscardo venendo prima suo Scudiere,
 „ fu poi da lui fatto Cavaliere; e stando Ruberto
 „ Guiscardo al servizio di Ruberto Duca di Puglia,
 „ molte prodezze con vittoria mostrò contro a' suoi
 ne-

& regni capiundi desiderio accensum, iterum venisse in Italiam; quod verisimile facit praelium ab eo cum Comito (1) Rege An-

„ nemici, il quale avea guerra col Prenze di Sa-
 „ lerno; e guiderdonato magnificamente ritornò
 „ in Normandia, e le delizie, e ricchezze di Pu-
 „ glia recò in gran fama nel suo paese, avendo
 „ ornato il suo cavallo di freno d'oro fine, e ferra-
 „ to di fine ariento. E ciò fece in testimonianza
 „ delle ricchezze di Puglia. Per la qual cosa pro-
 „ vocati a se molti Cavalieri seguendolo per go-
 „ losità di ricchezza, e gloria, tostamente ritornò
 „ in Puglia contro al volere di Gottifredi Duca
 „ di Normandia. E di qua ritornato, non molto
 „ tempo poi Roberto Duca di Puglia venendo a
 „ morte, di volontà de' suoi Baroni nel Ducato di
 „ Puglia lo fece successore, e come promesso gli
 „ avea la Figliuola prese a moglie gli anni di Cri-
 „ sto MLXXIX. e poco tempo passato, Alessio Im-
 „ peradore di Costantinopoli, che Cicilia, e parte
 „ di Calabria aveva occupato, fue cacciato da lui,
 „ e sconfitto, e messo fuori di Cicilia, e di tutta
 „ Puglia, e Viniziani vinse; avvegnachè ciò fa-
 „ cesse contro al volere di Santa Chiesa Romana, a
 „ cui lo Regno di Puglia, e di Cicilia, era propria
 „ possessione, e la Contessa Matelda contro al detto
 „ Roberto guerra facesse in servizio di Santa
 „ Chiesa. Ma Ruberto riconciliato alla perfine col-
 „ la Chiesa, di sua volontà ne fu poi fatto Signo-
 „ re, ec. *Mecattius.*

(1) *Apud Platinam in Benedicto IX. legitur Cumitus Anglorum Rex. Lamius.*

Anglorum in Piceno gestum , qui illis temporibus fuit . Accitus interea ob eam cladem a Sisulfo Henricus in Italiam venerat , & Romae immoratus dissensionem , quae inter Pontifices (1) exorta erat , cogniturus , coacta Synodo Benedictum VIII. , Silvestrum Tertium , & Gregorium Sextum , Pontifices , tamquam non rite electos damnaverat , & Clemens Secundus Pontifex factus Henricum Romae coronavit ; qui inhibuit ne Pontificum electionem Romani impedirent (2). Sed etiam iisdem temporibus Pisani Barbaros infestabant , & eum superioribus annis Museth Africae , partisque Hispaniae , Rex Pisas diripuisset , eorum classe Rhegium in Calabria obsidente , Pisani maiori aucta classe , Rhegio expugnato in Africam penetrarunt , Hipponemque diripuerunt , & in Calabriam redeuntes Liparas vi cepere ; inde in Sardiniam profecti , Clemente adhuc Pontificatum obtinente , concurrunt cum Museth , & proelio superatum fugant , Sardiniamque Insulam

B 2

lam

(1) De his Pontificibus vide quae adnotat Onuphrius ad *Platinam* in *Gregorio VI.* Lamius .

(2) Hic *Platina* ita habet : *Verum Henricus accepta a Clemente Imperii corona , Romanos in verba sua jurare coegit , Pontificum electioni se nequaquam interfuturos , nisi iussu Imperatoris id facere cogerentur .* Lamius .

Iam sibi adimentes cum ingenti gloria, praedaeque etiam maiore Pisas, rediere. Sed Clemens paullo post a Damaso Secundo successore suo veneno petitus ⁽¹⁾ interiit. Damasus item post tertiam & vigesimam diem obiit, cui Leo Nonus successus est. Iisdem etiam temporibus Constantinopolitanus Imperator Diogenes templum sepulcri Christi Iesu Salvatoris, & Dei nostri multa impensa reaedificari curavit, & Henricus Rex Francorum cum tribus tantum millibus Cruciatis Gurannarum Conradi filium, quem fuisse Tancredi fratrem memoravimus, qui Guillelmo vita functo, Arrigo fratri successerat in Normandiorum Comitatu, & Dux Apuliae factus vitam sine filiis finiverat; cui successerat Manfredus frater, quo item mortuo Goffredus successus est ⁽²⁾. Orta deinde inter fratres seditio adeo

(1) Damasi II. famam aliis etiam probris foedat *Platina*, Martinum, & Galfridum, ut videtur, sequutus. Sed virum sanctum, & probum, fuisse ostendit ex classicis Auctoribus *Ornuphrius*; adeoque neque hoc, quod ei imputatur, crimen credendum est. *Lamius*.

(2) Hic deesse videtur *in paternam ditionem restituit*, vel quid simile. Ceterum Henricus I. Franciae Rex Wilhelmum nothum Richardi Nortmannorum Ducis filium fidei commendatum suae paternae in ditionem anno MXLVII. restituit, fusis Nort-

adeo excanduit in subditorum perniciem, ut eo tempore Ruralis, dum componendis seditionibus iis esset intentus Robertus, maiorem Apuliae partem occupaverit. Quo tempore Ostunum Calabriae oppidum ab Agarenis incensum est. Hoc igitur bello inter Roberti fratres exorto, vagipalantesque iampridem milites Normandi, interdum alteri faventes, rem turbulentissimam nutriebant; & eo maxime, quod Guaimarus eam Lucaniae partem, quam Guilielmus bellis suam effecerat, eidem reliquerat, vir ambitiosus, & eques impatiens, nimia in suos iracundia accensus, cupiditate regnandi quum praeceps ageretur ingentem contra fratrem exercitum comparaverat. Sed is in coena a suis obtruncatus Tarenti interiit, & ibi sepultus est; quamquam nonnulli Salerni necatum velint. Eius regnum a Sisulfo Tancredi filio, Roberti fratre, occupatum. Hic item ferox ingenio vir, iisdem copiis, quas Guaimarus paraverat, Roberto eius consilii ignaro, Beneventum obsedit. Quare omnia Roberti & Pontificis consilia pervertere, & Apuliae profectiorem impedivere. Sed

quum

Normannorum millibus triginta, quum haud plures ipse tribus millibus haberet, ut ex *Fragmento Chronici Floriacensis* constat. Et id forte narrare voluit *Bonincontrius*; quod quidem in *Annalibus* ad annum MXLIX. facit. *Lamius*.

quum ea, quae per Romanos apud Beneventum gerebantur, Pontifici innotuere, magnus eum metus, & cura invasit. Quumque Normandi potentiam auctam videret, Henricum in Germania occupatum, non commode in Italiam revocari posse verebatur. Ut tamen potuit Leo exercitum parat, fretusque Henrici militibus, quos ad Italiae salutem in Ecruria reliquerat, quod ea tempestate Florentini turbulentissimis inter se seditionibus decertarent, Normandos invadere statuit. Admonitus enim ab Henrico fuerat, ut Normandis non fideret; quum pro comperto haberet Sisulfum Guiscardi voluntate Beneventanos adgressum, nec existimaret illum eo inscio tantam rem esse molitum. Quare plurimum metuebat Pontifex, cui, etsi aliter a Roberto acceperat, tamen Henrici consilium tutius videbatur; fideas etiam copiis Germanorum, quas eius iussu susceperat, ambos prius admonitos ut Benevento abstinerent, quum hic nihil proficeret, Ecclesia interdixit. Hanc Pontificis inhibitionem Robertus magni faciens rem cum illo composuisset, ni ferocior Pontifex factus bellum magis quam pacem optasset, & haud procul Benevento cum omnibus copiis adparuisset. Nondum enim Robertus se fratri coniunxerat. Sed postquam animum Pontificis a
se

se alienatum, & praelio intentum videt, veritus (quod facile accidere poterat) ne fratre prius deleto ipse expectatae pacis poenas lueret, se Sisulpho coniungit, Beneventumque pari voluntate diu a fratre oppugnatum deditioe suscipiunt. Deinde Pontificis copias itinere fatigatas invadunt, fugantque. Leo Pontifex captus, & ad hos perductus, benigne ab his habitus est, & Romam remissus; qui paulo post, Ecclesia Dei Ildebrando Cardinali commendata, Romae interiit. Hic est ille Leo quem ferunt Suesiae apud Matricos divertentem, manum, quam, contra mulierem eius generis nobilem Diabolo instigante extenderat, sibi subsecuisse; eandemque gloriosissimam Dei Genitricem Mariam sibi restituisse (1), orasseque Deum ne in ea familia quisquam unica sobole orbaretur, neve in ea lepra corripereetur; quae mira, & incredibilia, in familia haecenus incorrupta permansere. In eius locum Victor Secundus creatus est, qui ab Ildebrando ad Henricum in Germaniam missus fuerat; cuius auctoritate Henricus quum in extremis ageret, Henricum filium eius nominis quar-

(1) Hanc fabellam, paulo diverse contextam, *Martinus Polopus*, & *Leo Urbevetaus*, de Leone I. narrant. Consule *Delicias Eruditorum* in Leonis Urbevetaui Chronico Pontificio. *Lamius*.

quartum Caesarem dixit. Eodem item anno Capraria Insula, bello inter Genuenses, & Pisanos, ob divisionem Sardiniae exorto, a Genuensibus capta est, tresque Pisanorum naves ab eisdem in portu Pisano incensae. Missi praeterea oratores Genuam, querimoniam tanti facinoris exposuere, responsumque iis est, nisi Pisani Corsicam Insulam Genuensibus traderent, non posse de pace agi; & oratores re infecta Pisas rediere. Quo item tempore Laurentius (1) quidam Pisanos carmine heroico ad res grandes hortatur, & ad deponendum in Genuenses conceptum iam pridem odium. Eius carminis initium sic est. *O satus a Cadmo felix Antonia patre Nempe tuae regionis, &c.* (2) in quo meminit Vulterras (3), Lucamque (4) Pisanorum Colonias fuisse, & his demum temporibus Baleares insulas a Pisanis captas, & ad Christi fidem conversas, quum iis Insulis Albu-masar Rex praefuisset, Berlingerio Comite Am-

(1) Quis hic *Laurentius* fuerit ignoro prorsus. *Lamius.*

(2) Non dubito quin haec verba corrupta sint. *Lamius.*

(3) Vulterrae pro *Volaterrae* saeculis barbaris dicere in usu fuit. *Lamius.*

(4) Lucam, & Volaterras, Pisanorum Colonias fuisse, non crediderim. *Lamius.*

Ampusiensi , & Ramundo Barchinonis Comite Ramundoque Barrero adiuvantibus , ibique Barchinonis Comitem interemtum fuisse . Eo anno magna Ianuariomense Solis , & Lunae eclipsis facta est ; tribus enim horis luminare maius sui lucidi fulgoris lumen in terris denegavit ; & Tarentini etiam a Sisulpho defecere . Iisdem ferme temporibus per Pontificem in Concilio Coloniae habito Balduinus primus Comes Flandrensis , & Gortofredus Bavariae Dux , post longam inter eos dissensionem pacificantur cum Henrico Henrici Imperatoris filio ; longumque , & diuturnum bellum Victoris prudentia abolitum est . Per id etiam tempus Graecus Imperator decessit , & Michael Calaephatus imperium adripuit , quo brevi deiecto , Constantinus Dioclisius , qui & Monomachus dictus est , eorum Imperium accepit ; & Agnes Henrici quarti mater Gualbertum Parisiensem in Miniatem oppidum (1) misit ad res Etruriae filio septenni administrandas , Italiaeque praefuit

(1) Sancti Miniatis Oppidum , nostri Historici patria , ad Arnun fluvium in colle situm est inter Florentiam & Pisas . In eo residebat Imperatoris Vicarius , unde cognomentum eidem Oppido remansit *al Todesco* . Nunc urbs est Episcopalis , de qua consuli possunt *Io. Villanius* , & *Scipio Ammiratus* . Lamius .

fuit patre Henrico prius defuncto . Anno secundo Pontificatus Victoris secundi in Concilio Florentiae habito plures Episcopi ob fornicationem , & simoniam damnantur . (1)

Dum haec apud Beneventum , & in Germania gerebantur , Goffredus unus ex Roberti fratribus, quem Diogeni post Vinfredum successisse diximus, Bailardum (2) filium suum naturalem sibi heredem instituerat , nulla aut Roberti , aut filiorum fratrum ratione habita , quod suorum nemo ante effecerat . Hoc Robertus aegro , ut decuit , ferens animo , iterum in Apuliam se accingit , pulsoque Bailardo nepote , contra Ruralem versus , tanto facilius eum superavit , quanto Graecorum res Imperatoris sui morte turbulentiores invenerat . Primo cursu superatus hostis Iniam obsidione liberavit , Ruralemque Vestrum usque fugientem insequitur . Anno salutis uno , & sexagesimo supra millesimum in pago Britannico monstrum natum est femineo sexu , ab umbilico infra unicum habens hominem , supra vero geminatum ; & primores Franciae Duces Philippi Regis

(1) Haec omnia pariter habentur apud *Bonincontrium* nostrum in *Annalibus* ad annum MLIV. *Lamius* .

(2) *Belegardum* vocat *Ritius Lib. I.* *Lamius* .

gis tutelam, quia puer erat, Balduino Flan-
drensi (1), qui patris concubinam duxerat,
demandarunt; & Agnes eius mater a filii tu-
tela se abdicavit, Divoque Vincentio apud
Silvanectum templum contruxit pro salute
(2) Henrici olim viri sui. Altercantibus dein-
de de cura pupilli Franciae Ducibus, sæ-
culo quoque se abdicavit. Sed Nicolaus Ro-
mam reversus quod finitimæ civitates sibi
adversantes bellum Romanis indixerant,
anxius quidnam consilii caperet, aut quo
in loco se contineret, Romæ sedem elegit.
Robertus interea Calabrias sibi a Pontifice
concessas (3) adgressus, Graecos, Barbarosque
sibi resistentes magno praelio fudit; inde
contra Tarentinos profectus, in ipso itine-
re Materam, Posteriam, Tarentum, susce-
pit, fratrique Sisulpho restituit. His pe-
ractis accersitur ex foedere Romam a Pon-
tifice Robertus, quo profectus cum parte
copiarum, Praenestinos, Numentanos,
deinde Tusculanos, Ecclesiæ rebelles per-
do-

(1) Ex *Annalibus Bonincontrii* locum restituimus.
Lamius.

(2) Hoc est pro suffragio animæ viri sui iam
defuncti. Phrasis illa *pro salute* occurrit passim in
antiquis instrumentis & privilegiis. Consule Diplo-
mata adducta ad Chronicon Pontificium *Leonis Vr-*
bevetani. *Lamius.*

(3) Id etiam *Ritius Lib. I.* docet, & *Historia Nea-*
politana MS. quam alias laudavi. *Lamius.*

domuit, Romanosque nova consilia defectionis tractantes in fide continuit. Postremo transductis amnem (1) copiis Gaberam, quos Gabios quondam fuisse credimus, & Comitibus Gerardi oppida Sutrium usque populabundus invasit, diripuitque, & postremo incendit; quibus peractis victor in Apuliam rediit.

Agnes Henrici Quarti mater, quum adhuc satis iuvenis, & decora facie, esset, videretque Germanos aegre ferre ab ea res Imperii Romani administrari, & ab Archiepiscopo Coloniensi Amcine, consilio Primorum Germaniae, sibi puerum esse ablatum, & administrationem interdictam, necessitatem sibi impositam in beneplacitum vertens, etiam regni administratione abstinuit, & saeculo se abdicavit, Romamque se contulit, ubi miraculis claruit. Per ea tempora fames valida, & pestis deinde validior, per totum orbem facta est. Paulo post Pontifex moritur, & in eius locum adsumtus Alexander secundus. Quo tempore schismate inter Patres exorto Henricus Imperator iam grandior factus, Agnete eius matre mortua, Longobardis, qui per Lombardiam vagabantur, impellentibus, Cadaloum Parmensem novum Pontificem dixit,

(1) Hoc est Tiberim, ut habet idem *Bonincontrius* in *Annalibus* ad annum MLXIII. *Lamius*.

dixit ; omnesque ferme eius provinciae civitates auctoritate Henrici permotae sibi obediunt , praeter Matildem , eiusque virum . Ob quam rem coactis suis , & Germanorum , copiis Romam se contulit . Sed Matildes cum suis , & Populo Romano , in hortis Neronianis huic se opponit , & commisso praelio Germani cum Cadaloo fugati sunt . Ea tempestate Senenses , suorum civium seditionibus , conquassati poene ab eorum nobilibus sunt ; & Arretini in Florentinos illati Vallem Arni superam praeda , & incendiis , adfecere . Depopulati sunt enim omnem eam regionem , Florentinis ea tempestate nihil minus quam ab his bellum expectantibus . Per quod tempus Federicus (1) Miniatenſi Arci ab Henrico Praefectus , quum ortam in oppido seditionem ob novorum vectigalium exactiones componere vellet , temere inter confluentes inventus bipenni capite ictus interiit ; mulctati ob eam rem ab Henrico Miniatenſes VIII. aureorum Imperatori pendere (2) .

Anno salutis nostrae MLXIII. quum Barbari maiorem Siciliae insulae partem possiderent , qui eo ab Imperatore Constantino-

poli-

(1) *Gualbertus* habet in *Annalibus* ad annum MLXI. & supra etiam. *Lamius* .

(2) XV. millia aureorum habet in *Annalibus* . *Lamius* .

politano immissi fuerant , Pisani magna comparata classe Panhormum expugnant mense Maio , die celebri divi Agabiti (1) ; praedaeque ingens ex ea urbe Pisas relata eorum maiori Ecclesiae dono data est (2). In sequenti anno Henricus maiori coacto exercitu Romanis item , non ut priori anno , adversantibus , in Ecclesia Beati Petri confedit una cum suo Cadaloo ; Romanique paulo post , quibusdam levibus ex causis contra servos indignantibus , in molem Hadriani Cadaloum fugere coegerunt , in qua a Matildis copiis , Henrico opem illi ferre prohibito , obsessus est .

Eodem ferme tempore Constantinus Graecorum Imperator moritur . Eius Imperium ob filii Michaelis infantiam Theodora eius uxor per annum obtinuit ; post annum vero Michaellem Dioclenum eius filium in Imperio successorem habuit . Quo item tempore Ruralis , quem post pugnam male habitum Vestrum (3) confugisse dixi-

(1) Hoc est ἀγαπίου . Lamius .

(2) Immo ex manubiis aedem illam fabricae plane admirabilis construxere , ut docet etiam *Troncius* in *Annalibus Pisanis* , & luculenter indicant versus marmore incisi , qui in fronte illius Templi leguntur . Lamius .

(3) *Vestram* vocat *Ritius* *Lib. I.* & *Apuliae* oppidum in sinu Gargani esse ait . Lamius .

ximus , quum alter Praefectus copia-
rum Constantini, equestrem multitudinem,
& ipse ex fuga lapsus , colligere propera-
ret, ⁽¹⁾ Garganum montem occupaverat, ex
quo Ruralis iam copiis fidens patentiori-
bus se Apuliae campis invehabat, sperans
a Theodora maiores sibi in dies copias sub-
ministrari, & Apuliae civitates a Norman-
nis defecturas, quas eorum imperii caede-
re compererat. Igitur Sipontum adgressus,
castris haud procul urbe munitis confedit,
quumque ibi consilia oppugnandae civitatis
agitaret, nuntius ex imperio advenit illo-
rum rebellionem post Constantini mortem
adnuntians. Hoc nuntio etsi animo per-
motus Ruralis, tamen dissimulare re, Civi-
tatis oppugnationem tentabat. Haec quum
Robertum non laterent, intercludere redi-
tum Rurali statuens, Vestrum se contulit,
urbemque ex improvise adortam diripuit.
Forte evenit, ut qua die Robertus Vestro po-
titus esset, eadem Ruralis Sipontum dedi-
tione suscepisset, maturiusque deditio fa-
cta quam Robertus speraverit; crediderat
enim Vestro occupato interclusam esse Ru-
rali effugiendi viam, spemque omnem prae-
sidii illi esse ablatam, quod falsum cum ha-
buit. Sed quum haec, quae apud Sipontum
ge-

(1) Ita locum corruptum ex *Annalibus* restitui-
mus a *Lamius*.

gesta erant, Robertus accepisset, aliud ex alio consilium cepit. Existimavit enim civitatem longa obsidione fatigatam ad extremam frumenti penuriam devenisse, praesertim quum Michael neque classem ullam eo in littore haberet, unde comeatus Rurali subvehi possent. Igitur confirmato animo Vestro copias educit, Sipontumque obsedit, quo brevi potitus, quibus supradiximus causis, ea lege est, ut Rurali, & suis reditum in Graeciam liberum permetteret, exsulibus tantum eo foedere exceptis. Qui autem prodendae urbis causam dedere, illos Robertus ultimo adfectos supplicio interemit. His prospere gestis in Salentinum agrum profectus, quia intellexerat Graecos, Barbarosque, quos superioribus annis in Calabriis debellaverat, a Rurali antea sollicitatos apud Montem Pilosum convenisse, Brundisiumque deinde occupasse, & nonnullas eius maritimas civitates. In quibus Ruralis foedere non servato, dum in Graeciam proficisceretur, quos secum vehebat milites, in praesidium accomodavit. Ea etiam post quam Roberto palam facta sunt, videns rem longioris esse conatus, Gottifredum fratrem cum parte copiarum apud Montem Pilosum reliquit, ipse vero Barolum, quia id oppidum iisdem diebus ab eo defecerat, petivit. Tribus ferme

me annis terra marique oppidum obsedit magno & suorum, & oppidanorum, incommodo. Interea Rogerius Roberti frater tertiis castris, & navali adparatu Brundisium obsidebat. Plurimum ea tempestate Normandi potentes erant, Graeco Imperatore aliis in Epiro bellis occupato, & Henrici absentia aliter non ferente, qui Romano Pontifici infensus, recentes concitati contra se concilii iniurias, & paternas inimicitias in Germania renovatas, Italicae Normandorum potentiae coequaret. Quo tempore Princeps Salerni Surrentinis, Neapolitanis, & Caietanis bellum indixerat, quod mox Pontificis iussu sublatum est. Postea in Lucanos versus brevi eos perdomuit. His sic se habentibus Gottifredus, Montepiloso per deditionem suscepto, fratri Roberto apud Barolum confidenti adiungitur, qui ab eodem classi Brundisinae praeficitur, duobusque post annis Robertus Barolus potitur. Fuit hic annus gratiae MLXVI.

Quo anno septem Christianorum milia Ierosolymam ob religionem peregrinantes a Barbaris circumventi, & obtruncati sunt. Per ea tempora inter Gallos, & Anglicos Balduino Pio defuncto bellum ingens exortum est. Dissensionis autem causas complures fuisse ferebant, sed praecipuam,
C quia

quia Anglici Franciae regnum in eorum regem devolutum esse adfirmabant. His sic in regno rebus variantibus Cinthius vir Romanus quum Cadaloum arce clausum & presum videret, illum cohortatus est, ut equo ardenti ab eo suscepto, arce relicta in Germaniam fugeret. Quo tempore Agnes Henrici IV. mater, ab administratione Imperii olim amota, Romam venit, ubi pacifice vitam vixit, & Otho, Henrici III. filius, iussu fratris in Italiam venit Mantuae concilium iniens.

Initio anni insequentis Roberti Classis Brundusio solvit, & Rhegium delata, quia ii soli in fide Imperatoris Graeci permanserant, eam civitatem percommendam exercitu in Siciliam trauciendo terra, & mari oppugnatam diripuit. Post classe militibus impositis, maiorque exercitu comparato, in Siciliam transfretavit, Panhormumque obsedit, & castra vallo, & fossa munivit, ne aliquid detrimenti ab hostibus exercitus pateretur; & duo propugnacula in porta valli erexit, quod ceteris Insulae cultoribus occurrendum esset. Sed dum haec apud Panhormum geruntur Richardus unus ex Roberti fratribus una cum Guilielmo eius filio, qui a Roberto praesidio Apuliae relictii fuerant, & Sisulphus Salerni Princeps, bellis adsueta, turbare pacificum

Ro-

Roberti statum, quam quiescere malentes; contra Ludovicum Campaniae Principem quo cum pax, & amicitia erat, profecti, existimantes Robertum maioribus intentum negociis, & novo bello implicitum, Campaniae curam abiecisse, castramentatque haud procul Capua, summa vi civitatem obsidebant. Haec etsi a Ludovico non antea provisa; quantum in re imparata fieri potuit, arma capit, moenia praesidiis firmat, in hostesque tabulata disponit; cives hortatur, omniaque exsequitur, quae obsessis praesidio esse solent. Verum quum praecedente tempore querelae ad Robertum, precesque porrectae nihil proficerent, & subsidii spem nullam esse cognosceret, existimans voluntate Roberti id omne fieri, tandem vitam suam, & filiorum servaturus cum omni supellectili discedens civitatem Normandis tradidit. Capta urbe, & praesidiis firmata, in Beneventanos ducunt, a quibus simili modo iisdem de causis deditio facta est. Deinde Ceparenum obsidere, sed cum Pontificis consilio munitum esset, frustra oppugnatio loci tentata est. Igitur quum nihil proficerent cum levi armatura Romam usque populabundi perrexere. Exercitus praeda ditatus, undique dispersos per Italiam milites in sua castra tamquam intentoria attraxit; nam ferme tertia pars

militum, quae in exercitu eorum fuisse dicitur, spe praedae potius quam aliquo pellecti stipendio, duces sequebantur.

Interea Mathildes, & Otho copias cogunt, ut Ceperano subveniant; sed expectantes adventum Comiti, Regis Anglorum, quem Henricus in Italiam festinare iusserat, aut Othoni praesidio esset, concurrere distulerunt.

Eo anno magnus cometes exortus ad meridiem tremendos efferens radios haud obscurum praesagium fuit Siculos in Normandorum venturos esse imperium. Quo item anno & hora mons inundavit, & magna solis eclipsis visa, & Hungari ab Henrico rebellarunt, & Salomonem eorum Regem carceri tradiderunt, quia spretis Hungariae nobilibus, quemque vilissimi generis hominem ad Magistratus gerendos eligebat; & Russi de eorum regno contendentes Henricum Imperatorem elegere, qui quum gravioribus Alemanniae bellis esset implicatus, illis praesidio esse non potuit.

Dum apud Panhormum Normandi Duces essent intenti, Insulani, collectis undique auxiliis, & Agarenorum infinita multitudo, castra Normandorum invadunt, quorum etsi ingens erat multitudo, tamen praelium non invitus Robertus suscepit, utpote qui inconditam, & agrestem manum,

num, bellis infuetam, facile superare posse fidebat. Commisso praelio tantisper pugnatum ab Insulanis est, dum in equitibus spes fuit. Sed postquam circumventos, occisosque illos videre, & a Normandis circumveni eorum legiones, repente plerique abiectis armis in proximos urbi montes confugere. Sed invadentibus per montana equitibus, magna Agarenorum pars caesa, Insulani ferme omnes capti, in hostium potestatem venerunt. Percussi ea clade cives Panhormitani animis conciderunt; trepidari intra urbem coeptum, & mulieres gravius solito sese afflictere, & eo maiore metu tenebantur, quia victor Normandus urbem vallo circumcludere, ne civis inde egrediendi, ne hostis comeatus importandi, facultatem haberet. Quoque maior obsessis metus iniiceretur tria propugnacula pro portis erexit. Ex quo cives, quum viderent intromitendi subsidii spem omnem esse ademptam cum Roberto paciscuntur, obsidibusque datis tempus deditio- nis duorum mensium, ne interea alteri esset subventum, pacti sunt. Robertus susceptos obsides in Calabriam misit, relictisque castris loco munito quinque millibus passuum a Panhormo distantibus, illis Gottofredum fratrem praefecit; ipse in regnum rediit. Sed dum haec apud Panhormum gerebantur,

novis in Apulia motibus exortis, Rogerium fratrem cum classe Brundisium ad obsidionem continuandam Robertus remiserat. Acceperat enim Tranenses Barumque ab se defecisse, & Comium Regem Anglorum, cuius filiam Agnetem Henricus in uxorem duxerat, impulsu Henrici IV. sibi ex filia nepotis, in Italiam magnis copiis descendere, & cum Sisulpho Salerni Principe nova belli consilia iniisse. Vir acer ingenio existimans, quod evenire facile poterat, unituros secum Othonis & Mathildis copias, & regnum, soluta Ceperani obsidione, invasuros, ejusque statum in periculum adduci posse, non cunctandum ratus, dispersos per Calabriam, & Apuliam, milites cogit; magnisque itineribus Comius in Apuliam descenderat. Iamque Tranensium obsidio in octo menses distracta erat. Qui Roberti metu permoti Beamundo se dederunt. His iunctis cum patre copiis, certiores facti Graecorum, & Agarenorum, multitudinem obviam convenisse, & occupasse Montem pilosum, eo proficiscuntur. Praecerat Montepilositanis Gottofredus quidam Gallus, olim gregarius Roberti miles, qui ut veteris sui Ducis adventum vidit, simulatione pacis proditor factus Roberti copias in oppidum introduxit, a quibus cives direpti, & oppidum

dum incensum est. His peractis ad Barum castrametatus est, relicto prius Beradulfo fratre cum parte copiarum apud Otaianum, qui tumultuantibus praefidiis, saepiuscum hoste concurrrens, quia iniquum sibi certamen cum hostibus erat, in proximum oppidi montem desertis prioribus castris se contulerat. Sed hostes (remotiora a moenibus castra erant) tanto commodius late populabantur. Qui quoties progressi, & secum praedam recipere non possent, Barum se conferebant. Ex quo factum est, ut Barenenses eorum auxilio freti, eruptione facta, Roberti castra audacius invaderent. Ob quod Guiscardus commutatis stationibus duo mille passuum haud procul ab urbe, fossa, & muro in antiqua fabricae structura erecto, castra munivit, quibusdamque propugnaculis in lapidea materia erectis, quarum in ea regione copia erat, quo munitior ab hostium incursione esset, suosque ab omni vi tutos servaret. Eodem ferme tempore imago Salvatoris nostri Iesu Christi crucifixi insigni miraculo Ioanni Gualberto Florentiae ostendit placuisse Deo eam iniuriarum indulgentiam, quam hosti suo humiliter supplicanti concesserat, mota loco cruce, & imagine Salvatoris; ut sibi acceptum esse ostenderet nihil ma-

gis quam ignoscere, dum possis ulcisci. (1)

Anno Gratiae LXX. supra millesimum Brundusini deditionem simulantes, aliquot Normandorum primarios in urbem colloqui specie, componendarum rerum causa perrexere, quia cives capti, desiderati omnes, & cuncta eorum capita Constantinopolim ad Imperatorem delata sunt. Quo intellecto Robertus parte maiore, equitatus apud Barum relicta, cum paucis Brundusium venit; increpans Rogerium, quia nimia suorum iactura parum caute suos hosti tradiderat trucidandos, obsidionemque deinde instaurat, dispositisque circum moenia custodibus, neminem portis egredi patiebantur. Ceterum Barenfes quum vidissent in Autumnum obsidionem distractam, ac etiam tunc ducis animum ferocem, & obstinatis animis obsidionem continuare, Graecos milites, qui eorum rebellionis causa fuerant, adloquuntur, se omnia extrema passos, fidem integerrimam Graeco Imperatori servasse, servaturosque, si frumenti copia adesset. Sed quum omnibus necessitatibus essent circumventi, ac aliis calamitatibus opprimerentur, rogare, ut communi eorum saluti & necessitati pro-

(1) Multo ante haec tempora hoc miraculum contigit, hoc est, anno MIII. ut apud *Soldanum Quaest. II. Vallumbros.* videre est. *Lamius.*

provideant. Illi quum veraesse intelligerent quae a civibus dicebantur, arbitrium deinde urbis Normanno cum civibus concedere, & omnium consensu deditio facta est. Introgressi urbem Normandi contra ius, fasque, primo in Graecos saevientes; deinde etiam in cives multa dictu horrida crudeliaque ob recentem Brundusiorum perfidiam patravere.

Ea tempestate pomoeria Florentiae urbis dilatata ab Arni fluminis ripis ad sacras usque Laurentii aedes.

Interea nec segnius in Sicilia bellum gerebatur. Namque Gottofredus post Roberti decessum, quum comperisset Panhormitanos alia cepisse consilia, & omnes eorum iuramenti, & promissionis immemores, pactionesque cum Roberto firmatas violasse, urbi prius castra admoverat; erant enim cives in spem adducti novitate earum rerum, quae in Apulia factae erant, & Regis Anglorum adventu. Normannos obsidionem soluturos, & in Calabrias ad res suas tutandas redituros, elatique animis urbem ad id tempus quod promiserat Gottofredo tradere recusarant. Sed quum vidissent Gottofredi animum ferocem, & compertum haberent in Apulia res adversas, & Comii interitum, & exercitus suicladem susceptam, omnemque externi subsidii

fidii spem esse amissam, & Insulanis primo praelio perterritos, animis concidere, comunicatoque consilio nobilium plebisque, hosti se dedere ea lege, ut quae pertraherent sibi condonarentur, & obsides, quos Robertus in Calabrias transmiserat, nulla multatos poena redderet. Fuit hic annus, quo a Panhormitanis deditio facta est tertius, & septuagesimus. supra millesimum. Quo anno devotissimus Christi Iesu Monachus Iohannes Gualbertus moritur, qui princeps ordinis Vallisumbrosae, & eius religionis fuit, pollensque miraculis habitus est; & Robertus Balduini Flandrensis frater iam defuncti contra Arnulphum nepotem suum pupillum, Balduini fratris filium, profectus, Flandras ei ademit. Hic a matre Richilda ad Philippum Francorum regem adsportatur ab eo auxilium petens: subvenit pupillo Philippus, & commissa cum Roberto pugna diu vario eventu certatum: Pupillus in eo praelio cecidit, Philippus fugatus est. Robertus etsi victor, tamen captus est, & ad Richildam delatus, quem cum captivis postea permutavit in bello, quod per aliquot annos pertractatum est. Per id tempus Michael Graecus Imperator fugatur, & Alexander imperat.

Eodem ferme tempore Brundusini se

Ri-

Richardo dedunt, questusque est cum ceteris fratribus iniurias suas, quod tantis rebus prospere a se gestis nihil sibi in tanto acerbissimo obsidionis tempore praesidii attulerint. Post haec tamen, ut erat . . . in ceteris fratribus se adiunxit. His ita feliciter gestis Ducis animus quietis impatiens exercitum in Siciliam transfretavit. Primo eius adventu Messanenſes iam antea a Calabria sollicitatos suscepit, & paullo post a Catanenſibus susceptus est, & cum in Leontinos properaret, ab illis non expectato Ducis adventu, ceditio facta ea lege, ut Agareni suis legibus viverent, debito illi stipendio persoluto, quod tributum nomine quorannis penderent.

Dum haec in Sicilia gerebantur, in Piceno, Umbria, & Etruria, res turbulenter erant, nec ferme erat civitas, quae aut suos praefectos pati, aut elves, posset. Pisanis, Miſiatis, Volaterranis, & Senenſibus, pro Imperatore Henrico decertantibus, cum soli minus possent ob Florentinorum & aliorum potentiam, quum subditos nimis aere in tributorum solutione affligerent, illos contra se arma sumere coegerunt, interceptisque equitibus, quos ab Henrico susceperant, in tantam audaciam devenierant, ut quasi soluti legibus, imperioque, fructus annuos ex possessionibus,

bus, Dominis eorum debitis solvere, aut reddere recusarent; quod cives non ferentes, culpamque in se ipsos adsignantes, pars quo plus auctoritatis haberent; pars ut metu subditos continerent, nunc uni, interdum alteri adhaerentes, gravioribus animis inter se decertabant. Inventi sunt tandem qui has pestíferas seditiones ex bono & æquo componerent parte fructuum rusticis condonata; & quia eos iuste ad iracundiam provocassent, rebellionem ab iis factam illis condonavere. Fuerunt item plures, qui habitationis propriae sedem, ubi plurimum possessionis habebant, loco munito mutarunt ut fecere plerique nobiles ex Senensibus. Miniatensi agro . . . oppido item a suis diviso pars iuxta montis radices se contulit, pars in antiquo eorum oppido permansere. Quae res postea magnae cladis initium fuit, nam ut quisque minus in urbe poterat, dabat operam, ut, armata suorum agrestium multitudine, vi cives suos deliceret, aut patria pelleret, aut quae maiori conatu resisterent, obtruncarent. Florentini item, Arretini, Perusini, & Pistorienses divisi, in inimicorum urbibus non minora facinora grassabantur, & cuncti incendia, domorum desolationes, expulsionem civium, caedesque patrabant. Nec finis tantis cladibus factus est, donec qui

qui plus poterant, civium suorum sanguine satiati, paene tyranni urbium facti ex arbitrio paucorum cuncta moderabantur; Imperatoris Romani incuria, ac negligentia, qui nobilissimam Italiae partem solutis imperii habenis impune vagari permiserat, & eius curam administrationemque dereliquerat. Insequenti anno, quum omnes, hyemis tempore, legati ex ceteris Insulae civitatibus, oppidisque, ad Robertum venissent; & quidam foedus, nonnullique amicitiam implorassent, dominium eius accipere. Quibus omnibus Rogerium fratrem sub Comitatus titulo praefecit, & totius Siciliae sibi cura permessa, ipse in Calabrias rediit. Iis in Sicilia peractis, pacis artibus intentus, ut terrestrem curam suscepit, ita & maritimam non omisit. Classem quinquaginta triremium aedificari curavit, ut regno praesidio esset ad repentinos Barbarorum incurfus, quos fama erat ingenti classe Siciliam invasuros. Qua aedificata, illi Rogerium fratrem praefecit.

Initio veris haud procul maritima, ubi olim Lilybaeum dicebatur, Drusus frater regis Afrorum, qui adparatu octuaginta triremium in Siciliam venerat, classem Rogerii Drepani propinquo loco quiescentem in certamen pellexit. Commissa

pu-

pugna praelio Drusus superatus, & captus est. Triginta tantum ex hostilibus manibus evasere, reliquae omnes cum ipsis hominibus captae, aut demersae sunt. Drusus viginti mille auri nummis redimitur, & ad suas triremes remissus est. Inter haec fortuna rebus hominum semper adversa, more suo usa, quietum, ac paene felicem Roberti statum pervertere nixa est. Cuius tantum conatum Robertus summa virtute infregit. Nam per id tempus Sisulphus Salerni Princeps moritur, relicto Sisulpho eius fillo, qui ei in Principatu successit. Is eandem, quam Pater ingressus viam, inconsus etiam cupiditate regnandi finiti-
mis bellum intulit. Nec iis contentus Guilielmum Roberti fratrem, quem Robertus Campaniae praesidio reliquerat, adorsus, operatus est ut se socio, atque coadiutore, Beneventanos invaderet, & persuaderet id hominum ambitiosissimus. Quae quum Guiscardus dissuadere non posset, statuit armis prohibere, duxitque equites, quos paratos expeditosque habebat, in Nolanum agrum; erat enim Robertus ea tempestate Sarni. Qui quum intelligeret sua praesentia non deterritos, & etiam Sisulphi animum ferocem esse, nec monitionibus, aut sua auctoritate ab incepto proposito retrahi posse, maiori ira & odio accensus, non
so-

solum praesentis facti indignatione permotus, sed etiam memoria fratris, qui superioribus annis, contra ipsius mentem bellum Ludovico Principi Campano intulerat, Capuamque occupaverat, ratus impunitate rei licentiam maiora perpetrandi adferre, in Salernitanum agrum descendit, castrisque obmunitis, urbem obsedit, Rogeriumque Siciliae Comitem cum classe eo venire iussit. Interea Guilielmus Beneventum deditione accepit. Erant enim ea tempestate omnes ferme Regni civitates bellis adeo assidue imminutae, ut ne ulla quidem earum diutius hostilem incursum toleraret, aut vim sibi adferri pateretur. Eodem ferme tempore Spinacolum, Sancta Severina, & Cotroneum, a Roberto rebellarant; & fere omnis illa Salernitini agri ora, quae inter Tarentum, & Hydruntum est, eorum Principis morte, ab eo defecerat. Et iam Guilielmus Campaniam populabundus invaserat, ob quod Pontifex Sisulphum, & Guilielmum, excommunicaverat, copiasque Mathildis apud Babicum convenire iusserat, & maiora in dies praesidia ab amicis expectabat. Haec quum Guilielmum non laterent, vir ingenio mobilis, immutata mente, Pontifici se conciliat, & ambo Roberto hostes effecti copias contra eum iunxere. Interea Henricus Pontifici

fici adversus levi ex causa factus ; literis Robertum admonuit , ne cum fratris , aut Pontificis , aut Mathildis copiae deterrerent , se propemodum auxilia sibi submissurum , quibus fretus Pontificis copias , fratrisque profligare posset ; Et nihilominus a Concilio in Germania habito impetravit , & ab Antipapa (sic enim non rite electum Pontificem adpellant) ut Mathildes , Sisulphus , & Guilielmus Roberti frater excommunicarentur . Quo tempore quum Henricus Italicae expeditioni se pararet decimonono aetatis suae anno bello a Saxoibus , & Hungaris moto implicitus , non solum Italiae adventum distulit , sed Roberto quidem , quod pollicitus fuerat , non potuit adimplere . Eo item tempore Alexander moritur anno sui Pontificatus undecimo , mense sexto ; accersitusque Romam Ildebrandus , a Cardinalium Concilio Pontifex creatus est , dictusque Gregorius VII. Mors Alexandri Henrico peropportuna , sed magis Ildebrandi electio , cum quo in Germania plurimum familiaritatis contraxerat : Et in Gallia Balduinus puer frater Arnulfi , quem in praelio contra fratrem Robertum concurrisse diximus , praelio commisso Robertum patrum superat , & Regni paterni possessionem adeptus est .

Dum haec ita gerebantur Salerno po-
ti-

titur, quum Sisulphus se in turrim regiam recepisset, quum a suis defereretur, tum etiam fame compulsus in Roberti potestatem pervenit Decembri mense, quum veris initio Salernum oppugnari coeptum esset. A quo omni dominio pulsus profugus aberravit. Praefuit deinde Salernitanis Guaimarus frater, & eius filius postea Iordanus, qui Ludovici Principis Campani filiam suscepit uxorem, ex qua peperit Richardum, Robertum, & Iordanum. Septem mensibus duraverat Salerni obsidio; in qua Ecclesiam Sancti Matthaei aedificandam voverat, in quam Sisulphus confugerat. Quo item tempore in Calabria munitissimum Sanctae Agathae oppidum longa obsidione suscepit, & civitatem Sympolim, in quam Graeci milites confugerant. Iisdem item temporibus Richardus Capuae princeps Neapolim obsedit, & aliquot mensibus ibi frustra absumentis obsidionem soluit. Adparebat haec a Richardo fieri Roberti fratris consilio. Namque Salerno expugnato, quum eius exercitus Dux a plebisque existimaretur, illum tantum reliquerat; sed hic paullo post Capuae decessit, cui Gulielmus filius succedit. Robertus deinde postea quam Salerno potitus est, Richardi fratris morte intellecta, in spem adductus Beneventi recuperandi, exercitum

D omnem

omnem eo deduxit . Hoc quum Gullielmus nepos intellexisset , iam antea Pontifici conciliatus , susceptis ab eo equitibus , qui sub Rodolphino Gallo Duce militabant , contra Robertum profectus castris eum exiit , & in Apuliam usque fugavit . Sunt qui dicunt illum novi Pontificis gratiam inirevolentem Benevento abstinuisse ; quam civitatem in priori reconciliatione Richardus pater Ecclesiae Romanae restituerat . Hac Roberti clade vulgata Barenses , Patrono , nescio quo , eorum Cive adhortante permoti , praesidio Normandorum urbe eiecto , a Roberto defecere . Nonnulli item ex suis rebellarunt , in quibus Bagiliardus nepos , qui Asculum Apuliae civitatem invaserat , & Venusium occupaverat . Gregorius quinto sui Pontificatus anno Graecorum Imperatorem ab unione Romanae Ecclesiae dissentientem excommunicat , & Michael olim Imperator imperium suscepit . Anno gratiae MLXXIX. inventum est Corpus Sancti Camertis ex Achenentia Civitate per Arnaldum eius loci Archiepiscopum ; & Turcae Armeniam , & Suriam magnis copiis depopulati sunt ; & Robertus in Calabriam profectus Sanctam Severinam Cotronumque sua praesentia suscepit . Quo tempore Michael Constantini filius cum Michaelle , Andronico , & Constantino filiis ab
Ni-

Nicephoro Botoniate armis ab eorum imperio ciecti sunt; & Turcae Rhodum Insulam depopulati ad sex mille hominum in Asiam abspportaverunt. Captum est eodem anno a Roberto Vicum agri Surrentini, & in eo oppido Gradalonem nepotem suum luminibus orbavit cum multis praeterea, qui ab eo rebellaverant. Deinde audita Barensum rebellionem occidit. Ob eam rem suis animi additi debiliores, & in fide confirmatis hostibus terror iniectus; in quibus cum Germanicis Matensis Episcopus Pontifici se coniunxit, & Henrici metu a suis civibus pulsus est.

Initio veris, in solemnitate Pentecostes, conventu Moguntiae per Henricum inito, Imperator decrevit Pontificem a Pontificatu esse amovendum, & Lombardiam petens, vere in Italiam magna manu descendit. Quo tempore Gottofredus, & Mathildes uxor contra Boamundum, & Robertum iussu Pontificis profecti sunt, ut illos Piceno pellerent, & exercitus Henrici, quos in Campaniam properare fama erat, impederent. Nam confederatum esse illum cum Guiscardo iam antea Pontifex compertum habebat. Robertus, quia Pontificis copiae instar erant exercitus non contemnendi, in Soranum accito Boamundo se recepit. Horum adventu Pontifex, quia ea

tempestate Normandi vis magis timenda quam exasperanda erat, permotus iterum pacis fidem attulit. Sed quoniam celerius hominum opinione Henricus in Italiam venerat, Pontifex animo concidit, & pacis mentio a Roberto derelicta est, quia Gregorius eadem illa intellexisse cognoverat, quorum gratia movebatur. Ceterum his animadversis Robertus incusare fortunam suam, quia tam repente copias ex Piceno revocasset, & quia inani metu percussus, spe pacis bellum, in quo paene superior factus erat, relinqueret. Iamque Iulius aderat mensis, & Henricus Florentiae castrametatus, quum civitatem seditionibus agitatam, uti ratus erat, capere non posset, re infecta discessit; qui ut primum Senas pervenit Pontificatus administratione Gregorium inhibuit; quod ille non solum contempsit, sed Henricum Germanorum regno, & Imperii administratione prohibuit; proceribus sui regni sacramento fidelitatis absolutis. Hanc Pontificis inhibitionem Imperator contempsit, adserens quod quum Christus Iesus ter Petro pascendas oves commississet, Reges semper exceperat.

Interea Cincius multa contra Pontificem moliri, Tiburtinos, Praenestinosque antea sollicitatos ad Henricum deficientes susci-

inscipere ; cum iis etiam , quos Romae suae factionis reliquerat ex tributo occulta rebellionis consilia communicare ; multa Henrici nomine dubiis polliceri , si incepta perficerent ; postremo nihil intentatum relinquere , ita ut iam omnes Romani novandis rebus studerent ; sed haec defectionis consilia remorata sunt .

Dum haec inter Imperatorem , & Pontificem gererentur , Tarentum ab Imperatore Graecorum occupatum est , Tarentinique Graecos milites in urbem recipientes finitimas urbes ad rebellionem eorum exemplo attraxere . Iamque Robertus Materam , & Tricaricum , quae ab eo prius defecerant , recuperaverat , Candulfumque fratrem Monti Caroso praefecit , reliquaque sibi eius provinciae cura in Calabrias profectus , Sanctam Severinam , quae iterum rebellarat , cum Gotrone suscepit . Inde Consentiam incendit , Guilielmumque nepotem suum ex Lanfredo fratre , qui ab se decesserat , expugnatione captum , quia necare sibi indecorum putabat , luminibus privavit . Eodem ferme tempore Michael Constantinii filius Graecorum Imperator cum tribus filiis Michaeli , Andronico , & Constantino qui ab Nicephoro Botoniate , de imperio eiectioni fuerant , quum multa prius ingentia contra Nicephorum essent moliti ,

asperaque & adversa evenissent, externa auxilia petivere.

Insequens annus non laetior fuit, quum dissensionem per Gregorium imperio exortam, illico sequuta sit ipsius in Italia non mediocris iactura; namque Robertus suis rebus intentus, ut primum de Graeciae rebus certior factus est, & auxilia Graecorum in Calabria, & Apulia, diminuta esse accepit, Spinazzola prius occupata Hydruntum perrexit, & ab eodem iisdem de causis brevi captum atque comminutum est; Tarentumque in quod cum Constantino Graecorum reliquiae confugerant uti in munitissima arce se continentes obsedit; quo in loco Michael olim Grecus Imperator incognitus lugubri veste ad Robertum venit, iniurias sibi illatas ab Nicephoro questurus. Hic postquam in secretum adductus est, & quis esset, & qua gratia ad eum venerit exposuit, magno in honore ab eo habitus est, sua opera Tarentum suscepit, & quibusdam passionibus inter se firmatis, suadente Roberto Romam profectus, illum conciliat Pontifici. Timebat enim Pontifex Henrici praesentiam; qui quo maiori vinculo Guiscardum ad suas partes attraheret vexillo Ecclesiae illum donavit, ligiusque Ecclesiae Romanae factus, in sua verba iuravit se se partes Ecclesiae tutaturum, &
ut

ut maior auctoritas bello in Graecia gerendo
 adesset, ad quod ipse dux electus erat, excom-
 municatur Nicephorus, & bellum contra
 eum indictum est. His peractis Michael spei
 plenius ad Robertum rediit, Hydruntumque
 pari voluntate profecti sunt, & circum ea lo-
 ca ad com meatus, & classem praeparandam,
 quam Brundusii habebat sunt commo-
 rati. Interim praefectos in Calabriam ad
 frumenta coemenda miserunt, quae Nor-
 mannus sua pecunia persolvit; renuntiatum-
 que est ob eam rem a Michaele, Pontificis
 auctoritate subsequuta, Iuri, quod in Apu-
 lia, & Calabria, Tarentoque habebat;
 Boamundusque iam ferme triginta anno-
 rum classi praeficitur, qui solvens Italia,
 Insulam Corfu, quam olim Corcyram vo-
 cabant, primo impetu cepit, pauloque
 post Robertus cum Michaele, & eius uxore,
 cum sequuti sunt, relicto Rogerio eius
 filio administratore Regni Neapolitani,
 quod XXVI. annis, varia belli fortuna,
 Robertus pater bellis suum effecerat,
 & tunc auctoritate Pontificis possidebat.
 Eo anno terrae motus validi magno cum mu-
 gitu VI. Kal. Aprilis prima noctis hora in
 tota paene Gallia facti sunt, multaue
 hominum millia ab aedificiis oppressa pe-
 riere; & Lanfredus Andegavensium Comes
 Fulconi fratri bellum indixit, quod sibi

bellum intulerat sub praetextu quod in divisione facta parvam imperii paterni partem sibi reliquisset; compromissa etiam hac fratrum discordia in Philippum Francorum Regem, iudicatumque ab eo Castramentum Comitatum Fulconi dandum. Qui ne hac quidem Regis sententia quietus praelio cum Lanfredo congressus auxilio Andegavensium, & Turonensium, praelio superatus cum multa suorum strage captus est, & in carcerem a fratre coniectus.

Anno salutis MLXXXII. Robertus, Michael, & Boamundus, Iulio mense Vraceolam transfetarunt, & haud procul Dyrachio prima castra habuerunt. Praeerat ea tempestate classi ab Nicephoro paratae, instructaeque, Alexius Megadonus, qui undique collectis auxiliis quadraginta navium classem effecerat, qua sperabat contra omnium hostium vim sua tutari posse; quippe qui existimaverat Normannos artis maritimae inexpertos terrestrem pugnam potius quam maritimam tentaturos. Haec dum inter Robertum & Nicephorum agitantur, Henricus iampridem Normanno infensus, & quia mox tam repente se Pontifici reconciliarat, nullo metu instante, nulla necessitate, nulla denique vi sibi exorta, opportunitatem Regni invadendi servabat; & quia Pontificis animum a se alienum
+ ante

ante cognoverat, statuit cum eo primum, deinde cum Normannis, bellum gerere. Igitur coacto ex omni Etruria sacrum exercitu, & auxiliariis militibus, quos in Lombardia habebat, accitis, Romam profectus, urbem a Decio Cincio iam antea sollicitam suscepit, Pontificemque in Mole Hadriani, in quam confugerat, obsedit. Inde tractis omnibus copiis, parte Etruscorum in castris relicta, Volaterranos, & Albanos ad se deficientes suscepit. Et quia autumnus tempus advenerat, exercitus circum ea loca stans in hibernis locatur. Ea tempestate Guillelmus nothus regis Angliæ contra Robertum filium suum, qui Normannis præfuerat, concurrat, & equo deiectus est. Magnum vitæ periculum incurrit Guillelmus pluribus vulneribus faucibus, multisque ex suo exercitu amissis discessit. Eoque Pater indignatus filio maledixit, & suorum bonorum exheredem fecit. Ceterum in Apulia Asculani, & Camertini, certiores facti de his, quæ ab Henrico gerebantur, post Roberti discessum levibus etiam agitati iniuriis a Rogerio, quem relictum a Guiscardo illi Provinciae memoravimus, rebellarunt; omnemque Apuliam latrocinii infestantes, effecerunt, ut ceteri ex Regno Neapolitano similia exoptantes rebus novandis accederent. Interea Nicephorus

ad

ad res suas confirmandas profectus, veritus imperii sui novitates, & vim hostium metuens, quos contra se venisse magno apparatu cognoverat, Venetis se coniungit, qui classe quinquaginta navium comparata, Dominico Silvio praefecto, Nicephori exercitibus se immiscuit; concursumque ab his cum Roberti classe, & diu ancipiti Marte pugnatum; tandem multo suorum cruore Normanni superati. Nec tamen haec victoria laeta, aut incruenta fuit; nam duo millia hominum in eorum classe desiderata sunt, sex & decem naves cum hominibus ipsis submersae. Ceterum Michael & Robertus ad extremum usque proelii pugnae adfuerunt, ita ut proditis postremo rebus aegre celocem nacti ad Boamundi castra ex proelio confugerunt: ceteri omnes aut in ipsa pugna periere, aut capti in hostium potestatem devenerunt. Ingens profecto clades, & non minus metuenda, si Imperatores timidi, aut rerum bellicarum inexperti fuissent: Sed quum ipsi Duces impigri, acerrimique, & spes omnis exercitus ex Italia traiciendi amissa esset, necessitatem eis imposuit tanto maioribus animis Dyrrachinam obsidionem continuare; quanto ea soluta, maius periculum vertebatur. Quae res effecit ut nec ob eam victoriam a Venetis aut Nicephoro Dyrrachinis sub-

subventum sit; quum hostes confirmati terrestribus copiis, eorum castris auctis etiam a nonnullis ex Illyrico equitibus, quos magna pecunia conduxerant, commeatus Imperatoris impedivissent, & acrius urbem fatigassent tum continuis praeliis, tum omni tormentorum genere, aliisque, quae ab hoste obsessis inferri solent. Sed postquam Dyrrachinos omnia saeva pati intellexere, statuunt ut Robertus cum Michaelo ad reficiendam classem in Italiam redeant, Boamundus obsidionis urbis curam suscipiat. Sunt item qui dicant hoc consilium a Roberto susceptum, & illum non tam sollicitum cupiditate novae classis in Italiam revertisse, quam quia acceperat de Henrici adventu, quem contra Pontificem iam movisse compererat, dubitans, ne illo oppresso in Regem Neapolitanum descenderet. Igitur noctu ex Illyrico solvens parva navicula Brundisium adpellit. Michael reparandae classis cum suscepisset curam, Robertus in Apuliam festinavit, veritusque (quod supra meminimus) Asculanorum rebellionem, quamquam ob hoc facinus paulo ante a Rogerio incensi fuerant, & novos motus in Apulia excitatos facilius initio coerceri, comprimique posse, quam postea dissolvi, aut contineri ad effectum perductos, omnem in ea re sollicitudinem, curamque com-

committit. Nec eum fefellit opinio. Namque Appulos sua praesentia deterritos compescuit, & Canusinos diutius resistentes incendit; quorum metu finitimae civitates perculsae in Normandi fide permansere. Post haec Capuam, quae ab eo rebellaverat; Iulio mense profectus deditione accepit; deinde in Campaniam populabundus ingressus est; ubi oratores Trinacriae, qui Rogerii acta, & onera immensa eis imposita, questum venerant, quia illos avide Henrici adventum expectare acceperat, increpat, castigatque, quod in re minima tantum illi querimoniae detulerint; fratremque Rogerium corripit, quod parum caute rem administrando, nimia item severitate in tributorum exactione adhibita, ansam novis motibus & rebellionibus praebuisset. Deinde calamitatem in Illyrico susceptam, & periculum, quod ab Henrico imminabat, secum questus est. Proinde uti advigilantius Siciliae administrationi esset intentus, ipsa postremo exercitum colligere, milites scribere, quibus cum Pontifici praesidio esse posset. Ceterum Henricus continuata obsidione Molis Hadriani, in quam Pontificem confugisse diximus, tantis oppressit Romanos oneribus, aliosque permultos Italiae populos, ut & Romani, & Ligures, & quaedam ex finitimis Romae civitatibus

ab

ab eo rebellarent. Ob quod ipse, relinqueret obsidionem fuit coactus, & ea praesertim causa, quia Robertum in auxilium Pontificis in Campaniam iam pervenisse acceperat, & Tiburtinis, Populoque Romano, opem ad defensionem pertulisse. Quibus ex rebus permotus iter in Ligures adripuit, ne medius ab hoste clauderetur, & ea spe, ut celeriter illis oppressis, quos a Mathilde sollicitatos acceperat, contra Robertum properaret. Fuit hic annus gratiae tertius & octogesimus supra millesimum.

Interea Nicephorus seditionem veritus ab Alexio in suo exercitu concitatam, animo concidit. Videbat enim concitatos militum animos sua praesentia retinere non posse, & nihil praesidii ob eam rem Dyrachinis adferre posse; censebatque illos in desperationem adductos deditionem facturos; quod ne se praesente facerent, & simul ut saluti suae consulere, cum paucis equitibus Constantinopolim regressus est; ubi ab eodem Alexio insequutus, obsessus est, paucosque post dies in eius potestatem pervenit, prodicione contra eum machinata ab Arnone Alamanno, quem Alexius pecunia corruperat; & civitate triduo praedata, Nicephorus, qui Deo se ex metu devoverat, ab illo servatus Monachus factus est. Ceterum Alexius propriae virtuti, & auctoritati-

ritati non fidens, simul ut hostium vires infringeret, Michaellem Michaelis Dioclesii filium consortem accepit Imperii, qui quo facilius corruptum moribus exercitum ad maiorem disciplinam deduceret, nonnullos milites, exeuntibus aliquot prius auxiliis, conscripsit, Michaellemque exercitui praefecit. Ipse die sollemnii Resurrectionis Christi Iesu coronatus est. Robertus interea his de rebus certior factus, ommissa contra Henricum expeditione, ne quid oblatae occasione deesset, relicto veteri Michaelle ad reliquum classis aedificandum cum parte navium iterum ad Illyricum transfretavit, Boamundoque se coniunxit. Ceterum alter Michael cum Alexio in Boamundum, & Robertum invecti, acre praelium commiserunt. Primo concursu Michael Normandorum vim sustinere non valens, loco demovit, deinde quum gloriabundus, & audacius in Normandos se inferret, suosque incompósitos in praelium duceret, quippe qui magno exercitu praeditus multitudine fidebat, quum obsistentibus praeter spem Normandis, a suis deferretur, lancea a Boamundo ictus cecidit, & in fugam versus Alexius pedibus salutis suae consuluit. Acre post eius fugam id praelium, atque cruentum cum Turcis fuit, Normannis victori non obtemperant.

rantibus, & in desperationem fugientibus prorsus adductis, quos de eorū salute cogitare compellebant. Septuaginta enim Graecorum millia fuisse in exercitu Alexii comperio; ex quibus octo millia Graecorum & decem millia Turcarum caesa sunt. Ex Boamundi vero exercitu quum pauci prius periissent, post Graecorum fugam quatuor millia desiderata, & Boamundus in femore a Michaele sagitta pertussus grave vulnus acceperat. Post eam pugnam Dyrrachini deditiōi erant intenti, tamen inter paciscendum quum inter se dissentirent, quorundam Venetorum militum proditiōe, qui praesidio urbis erant, in Roberti potestatem venire, intromissis noctu Normanis per eam muri partem, quam ipsi tuendam susceperant. Quibus rebus per Epirum auditis, sequuta sunt post urbis casum ea quae victis incommoda evenire solent: nam complures ex Epiro civitates Illyricoque, eo metu consternatae se se Roberto dedere. Sunt qui velint Robertum superiori anno Dyrrachio fuisse potitum, quod fieri non potuit, quum omni ferme hiemis tempore eo anno in Apulia hibernaverit.

Nec tamen interea Henricus quietus erat; nam cum suo Clemente iunctis copiis cum Mathilde apud Parmam conflixit; illam-

illamque fugavit. Quo in praelio Gottofredus Mathildis vir interiit. Sunt qui item adfirmant Henricum primo praelio ab his superatum, septemque & decem diebus incognitum latitasse, subventumque sibi postea ab Henrico filio adolescente, & hunc cum Mathildis copiis, & Gottofredo confixisse. Parum id constat. Non multo post Mathildes Azonem Estensem sibi cognatione propinquum, licet eius rei ignara, virum duxit, qua deinde re a Pontifice comperta inhibita est; & tertio post anno quam eam Estensis duxerat ab eius coniugio abscessit.

Henricus ea victoria elatus in Etruriam rediit, & contra Pontificem movit, qui post ipsius discessum Mathildis fretus opibus Romanam urbem, & finitimas civitates, quas Henricus pater sine praesidio reliquerat, recuperaverat. Romae castra locat, sed accitus a Tiburtinis Ponte Milvio amne traiecto Tibur suscepit, ibique Clementem urbis praesidio reliquit. Inde Romam reversus Janiculum, quod nunc Transiberim vocant, capit, Petrique Basilicam post aliquot dies. Iterum eodem tempore traiecto amne ad aedem Beati Pauli castra locat. Interea Clemens ad eum venerat, & alia castra ad Hortos Neronianos habebat, ubi omni aestatis tempore confesum est. In-

tiq

tio hiemis (1) Henricus in Liguriam ad Matildis terras suscipiendas a se deficientes properavit, moxque Romam reversus est. Quo tempore Romani quum ad ultimam frumenti necessitatem (2) adductos se viderent & maenia oppugnari, Henrico se dederunt. Nam Gottofredus Lotharingiae Dux singulari fortitudine eam muri partem, ad quam oppugnam Henricus praefecerat, suis copiis effregerat, gravique vulnere suscepto, se vovit ut si ab eo liberaretur, ire ad expeditionem Ierosolymitanam, quam animo prius conceperat; de qua suo loco dicemus. Gregorius Pontifex, etsi undique clausum videbat se, tamen in Molo Hadriani sese tatabatur; quamquam non multo post Romanis postulantibus Henricus Gregorium deposuerit, & Clemens Romae coronatus fuerit, multis tamen Ecclesiae Praelatis reclamantibus non posse id iure fieri. Ceterum Clemens Henricum in Caesarem unxit: quo tempore Gregorius nuntios viros impigros ad Robertum Guiscardum misit magnis precibus eum hortatus maioribusque pollicitationibus ut Graeciae rebus postpositis sibi auxilio esset, & ut verbis littorarum suarum ad eum
E iter

(1) In Annalibus scribit *Initio autumnii*. Lamius.

(2) Quum hic in archetypo textu multa ab oscitante librario omissa fuissent, nos ex Annalibus, quaecumque diverso charactere descripta sunt, supplevimus. Lamius.

illamque fugavit. Quo in praelio Gottofredus Mathildis vir interiit. Sunt qui item adfirmant Henricum primo praelio ab his superatum, septemque & decem diebus incognitum latitasse, subventumque sibi postea ab Henrico filio adolescente, & hunc cum Mathildis copiis, & Gottofredo conflixisse. Parum id constat. Non multo post Mathildes Azonem Estensem sibi cognatione propinquum, licet eius rei ignara, virum duxit, qua deinde re a Pontifice comperta inhibita est; & tertio post anno quam eam Estensis duxerat ab eius coniugio abscellit.

Henricus ea victoria elatus in Etruriam rediit, & contra Pontificem movit, qui post ipsius discessum Mathildis fretus opibus Romanam urbem, & finitimas civitates, quas Henricus pater sine praesidio reliquerat, recuperaverat. Romae castra locat, sed accitus a Tiburtinis Ponte Milvio amne traiecto Tibur suscepit, ibique Clementem urbis praesidio reliquit. Inde Romam reversus Ianiculum, quod nunc Transiberim vocant, capit, Petrique Basilicam post aliquot dies. Iterum eodem tempore traiecto amne ad aedem Beati Pauli castra locat. Interea Clemens ad eum venerat, & alia castra ad Hortos Neronianos habebat, ubi omni aestatis tempore confesum est. In-

tio

tio hiemis⁽¹⁾ Henricus in Liguriam ad Mathildis terras suscipiendas a se deficientes properavit, moxque Romam reversus est. Quo tempore Romani quum ad ultimam frumenti necessitatem⁽²⁾ adductos se viderent & maenia oppugnari, Henrico se dederunt. Nam Gottofredus Lotharingiae Dux singulari fortitudine eam muri partem, ad quam oppugnandam Henricus praefecerat, suis copiis effregerat, gravique vulnere suscepto, se vovit ut si ab eo liberaretur, ire ad expeditionem Ierosolymitanam, quam animo prius conceperat; de qua suo loco dicemus. Gregorius Pontifex, etsi undique clausum videbat se; tamen in Molo Hadriani sese intabatur; quamquam non multo post Romanis postulantibus Henricus Gregorium deposuerit, & Clemens Romae coronatus fuerit, multis tamen Ecclesiae Praelatis reclamantibus non posse id iure fieri. Ceterum Clemens Henricum in Caesarem unxit: quo tempore Gregorius nuntios viros impigros ad Robertum Guiscardum misit magnis precibus eum hortatus maioribusque pollicitationibus ut Graeciae rebus postpositis sibi auxilio esset, & ut verbis littoraram suarum ad eum

E iter

(1) In Annalibus scribit Initio autumnii. Lamius.

(2) Quum hic in archetypo textu multa ab oscitante librario omissa fuissent, nos ex Annalibus, quaecumque diverso charactere descripta sunt, supplevimus. Lamius.

iter absceleraret ad se eripiendam de Imperatoris Romani manibus; nec pateretur eum, quem tam pie defendendum susceperat, ab se, deserui, utque sibi praestiti iuramenti memor esset, nea ut fidem suam flocci faceret, quam semper integerrimam omnibus servavisset. His literis Robertus percutus, relicto in Graccia Boamundo, accitis aliquot Longobardis Normanisque militibus, qui in Piceno vagabantur, in Italiam navens, omnes ex Apulia Calabriaque, & Sicilia, copias, quas illis praesidio reliquerat, sibi adiungit, & quamquam de eius adventu fama iam evanesceret, praeter omnium opinionem in tempore Pontifici fuit subsidio. De eius adventu Clemens certior factus relicto Tibure quo iam redierat, urbem profecto manifestissimam, metu Roberti perculsus inde fensam, & sine praesidio reliquit; deinde transfessus amorem se Henrico coniungit, docetque eum se pro compendio habere Robertum magnis copiis adventare. Igitur commutato consilio quum plene Romanis non fiderent, non expectandum hostem rati, ne eorum discessus fugae similis videretur, fingentes alia maiora instare, & Romanis ipsis eorum tuendae urbis commisit, hortatusque est eos, ut paci, & tranquillitati studerent, pollicitusque se brevi reversurum, nocte intempesta cum suo Clemente iter adripuit, iussitque exercitui, ut prima luce eum sequeretur; intellexeratque Henricus a Ro-

ma-

manis sibi vim parari, quare tantus eum terror invasit, ut Senas una cum Pontifice paucis subsequētib; , trigesima hora postquam Roma, discesserat pervenerit, ita ut Senenses prius illos Senis viderint, quam venturos fore acceperint; & a Senensibus benigne susceptus cohortatusque ad standum in Italia. Creditum tamen est Henricum in Alemanias aufugere, tantus eum terror invaserat. Iam Robertus Porta Flaminia vi patefacta Romam erat ingressus, maioremque intra moenia oppugnationem quam in ipsa porta adinvenit, Romanis re improvisa in ultimam desperationem adductis iam adnitentibus mori potius in proelio honeste pro salute patriæ, & filiorum, quam turpiter vivere cupientibus. Intelligebant enim si hosti cessissent uxores suas stuprari, filios rapi, incendi urbem, a Normandis, antiquis Populi Romani hostibus; denique ipsos occidi. Ex altera parte Normandi indignabantur quod iam pene victis hostibus victoria eis e manibus extorqueretur. Ira igitur & odio accensi acrius invadebant, & tandem post longum eius diei certamen, quum iam ad vesperrasceret, Romani loco pulsi sunt: qui vivi ex praelio super fuerant ad suas domos confugere, quæ ab his eadem nocte, ut in tali necessitate fieri consuevit, tignis catenisque ferreis, & lapidibus cinctæ interclusis viarū itineribus difficiliorem Normanis expugnationem reddidere; sicque nocte tota

in urbe in diversis locis pugnatur. Orto idem de sole quum hostes securius Romanos oppugnant, Campum quoque Martium profligarunt, nec prius insequentibus Normandis destiterunt, quam in Capitolium pervenire. Tunc clamantium plorantiumque mulierum, & puerorum preces, ululatusque, tota urbe audiri, quales nunquam antea Romae fuerunt; gemitus praeterea morientium, aedium incendia, & fragor tectorum ingens undique audiebatur; fumus praeterea pulveri concretus, & caliginoso aeri mixtus, veluti eructantibus Aethnae cavernis, ipsum aera penetrabat; nihilque postremo in tota urbe nisi luctuosum, & miserabile crudeleque audiebatur. Incensa est ad integrum ea urbis pars quae a Porta Flaminia ad Capitolium usque continetur. Ceterum Romani, qui superfuerant ex tanta clade, aliquot diebus e Capitolio cum hoste pugnaverunt, & tandem quum fame urgente premerentur Roberto se dederunt. Erat in Roberto in rebus bellicis acere ingenium, sed victoria parva leve & mansuetum, & natura mitis; qui postquam omnium victor factus est, nihil ultra saeviendum ratus, rapinas, & incendia prohibuit, captosque relaxari fecit. Tamen ea pars urbis incendio absumpta, quam supra memoravi, quum duae Urbis partes integrae permansissent, eo quod Romani coniuges parvosque liberos, & omnem pretiosam suppellectilem, in Capitolium absporas-

passent. *Templa vero a Normannis intacta, si qui ad ea confugerant, inviolati permansere. Hoc maxime modo Pontifex Gregorius ab obsidione liberatus est Roberti Guiscardi ope, a quo Salernum perductus, quum Romanis antea invisus esset, & post Urbis excidium infestissimum se esse cognovisset. Quae calamitas sua ex causa Romanis evenerat, qui si religionis Christianae memor fuisset, & officii sui, numquam ea fieri permisisset (1). Sed is Pontifex paulo post Salerni moritur, & Victor III. in demortui Pontificis locum electus est, anno nostrae salutis MLXXXIII. Eodem anno tanta aquarum inundatio facta est, ut Padis fluvii inundationes plures villas cum armentis, & ipsis hominibus absumserint. Robertus etsi de electione novi Pontificis certior factus est, etsi omnia bona in spe habebat, ut per suos oratores etiam acceperat; tamen Pontifex Apuliae Ducatum Roberto confirmare differebat, qui iterum per oratores tentavit, ut quae concessio sibi a Gregorio facta fuerat, sibi & suis confirmaretur, tandemque impetravit.*

E 3

Hisce

(1) Optimum quidem esset se bello semper abstinere, & Sacerdotes imprimis; at se tutari ac defendere natura ipsa comparatum est, nec facile quis se deprimi patitur, & iure saepe. Quod dicendum de sancto Pontifice Gregorio VII. Consule Ioann. de Carthagena De Iure belli Romani Pontificis. Latinius,

Hisce peractis auctoritate Pontificis, in Græciam, & Illyricum, transfretavit, & primo adventu insulam Cassiopeam suscepit; deinde Alexii Classem, & Venetorum, qui illi favebant, invadit. Præerat classi Venetæ Dominicus Silvius, a quo priori pugna apud Dyrrhæbium navalis prælio superatus fuerat; sed in hac pugna longe dispari fortuna Venetus superatur; nam pugna commissa est iuxta litus: in quo prælio Normandi quum a Boamundo subsidia subministrarentur superiores facti sunt, multo Venetorum cruore. Dominicus & Alexius in Peloponnesum cum navi Prætoria aufugit, deinde Dominicus ob omissam classem a Venetis Ducatu privatur, & illi subrogatus est Vitalis Saledro anno salutis MLXXXV. cuius filius Classi Venetæ præficitur, qui apud Saxorum reparata Classe non minori quam altera pugna damnum Normandis pugnabit. Cæcæ enim sunt ex Venetorum exercitu quinque millia hominum, ex Roberti ferme quadringenti desiderati, & decem submersæ naves cum suis nautis periere.

Secundum hanc victoriam Robertus apud Cassiopeam insulam profluvio ventris interiit Iulio mense, septuagesimo suæ ætatis anno, nulla re prætermissa, quæ cuiquam strenuo Duci decori esse existimaretur. Eius cadaver suo iussu Venusium translatum in Ecclesia Trinitatis sepultum est,

est, quam ipse inchoatam, nec dum perfectam reliquerat, multaque præterea non tam belli quam pacis monumenta suarum virtutum præclara reliquit. Melphiam in Lucanis montibus immunitam coxit, & Averfam. In Campania duas supra viginti aedes sacras construxit, in quibus Salerni Ecclesiam Sancti Matthæi Apostoli; ipsiusque Apostoli corpus, ut quidam ferunt Caperto civitate ei loco propinqua transfudit in Averfæ, & Melphiae maiores aedes.

Ferunt Robertum fuisse mediocris staturæ, decora facie, oculis grossioribus, eminentia nasi, capite calvo, colore sublivido, lato pectore, membris teretibus, gracilitate crurum. Irac fuit paulisper impatiens, & inter ceteras animi dotes ferme, quum quid ocii daretur, aliquid manibus operabatur, ne otio aut luxu torpesceret; gloriam vero inanem adeo sprexit, ut quum utrasque Sicilias, Illyricum, Epirumque, suæ ditionis fecisset, numquam passus sit se Regem nominari. Igitur postquam ad id loci pervenimus, non erit alienum, quæ de eo a pluribus scripta sunt, referre. Eius soror Guiscarda, quam supra diximus Deo esse dicatam, quum sæpius lacrumis Deum precaretur, ut aliquid de salute fratris sibi indicaret, per quietem accepit, gratiam a Domino

consequutum. In fidem tantae rei calicem ab eo Ecclesiae Trinitatis consecratum adspiceret a Diabolo fuisse attritum; quem calicem Robertus emerat ex pecunia redacta ex quibusdam operibus sua manu confectis, cujus potissimum rei causa misericordiam a Domino meruerat. Illa mane exsurgens quum fidem visioni congruentem accepisset, refici calicem imperat, a quo non ita penitus abolitae cicatrices quin adpareant: quae usque ad nostra tempora propter Fani religionem in eo calice permanere; sed hic calix nostra memoria a Masio nescio quo Bressio Ferdinandi milite, ut multa eius civitatis vasa Deo consecrata, conflatus, in pecuniam redactus est. Sed eius mortis cometes paucis ante diebus anno MLXXXVI. in Oriente exortus indicium fuit. Quo item anno Chartusien-sis ordo religiosissimus initium habuit. Et hausto in sacro calice veneno Victor moritur, & in eius locum, Clementis nondum defuncto, Urbanus Secundus per Romanos electus est. Superfuerunt ex Roberto (1) liberi duo: Bo-

(1) Robertum plures filios habuisse refert Ioannes Villani. Sic enim habet Lib. IV. cap. XIX. Ed abbattuti i rubelli di Cicilia, e di Puglia, di tutto acquistò la Signoria, ed ebbe cinque figliuoli Guglielmo, che prese per moglie la Figliuola d' Aleſſo Im-

Boamundus natu maior, cui testamento reliquit quas in Italia Provincias, civitatesque, occupaverat; & Rogerius, cui Sicilia ambas reliquit. Ita enim quum eius matrem Sicelgardam desponsarat, Germano se facturum promiserat. Tancredum vero, quia ex concubina ortus erat, exheredem fecerat. Ea tempestate Henricus Imperator in Alemania erat, & Conradus eius filius suadente Mathilde a patre prius Lombardis praefectus rebellaverat; & ob eam rem Henricum in Italiam descendere conantem a Mathilde, & Conradi copiis, prohibitum quidam Annales habent. Per quod tempus Henricus quum in Saxonia ageret illos adgressus est, qui Albensem Episcopum a suis civibus pulsum restituere suae sedi festinabant; sed commisso cum iis apud Vnchebur praelio, profligatus est. In qua
pu-

peradore de' Greci, e fu poi dello Imperio di colui Duca e possessore, ma morio senza figliuoli. Questi dicefi, che fu Guglielmo detto Longaspada; ma questo Longaspada si dice per molti, che non fu del lignaggio di Ruberto Guiscardo, ma della schiatta de' Marchesi di Monferrato. Il secondo figliuolo di Ruberto fu Boagdinos, che fu primo Duca di Taranto. Il terzo fu Ruggieri Duca di Puglia, e dopo la morte del Padre fu coronato Re di Sicilia, e di Puglia da Papa Onorio II. Il quarto figliuolo fu Arrigo Duca di Normandia. Il quinto Ricciardo Conte della Cerra. *Mecattius.*

pugna quatuor millia ex Henrici militibus
 caesa sunt, quum ex Saxonibus non amplius
 quam quatuordecim viri perierint, Dein-
 de vario eventu saepius inter eos pugna-
 tum est. Et Barenfes compus Sancti Nicolai
 a Minca Lycias civitate Barum abspoliave-
 re. Tempore enim Venetos praevenerunt,
 qui illud Venetias transferre meditaban-
 tur. Et Auful. Galician Rex contra Aga-
 renos pugnans eos forsiter debellavit, Tole-
 tumque eorum urbem diu obsessam tandem
 expugnavit, cultumque divinum, morese-
 que Christianos, in eam urbem primus in-
 troduxit.

HISTORIARVM

VTRIVSQUE SICILIAE

LIBER SECVNDVS.

Ost Roberti interitum varii in Regno Neapolitano motus sequuti sunt. Namque Roberti institutionem, quam supra ab eo factam memoravimus, Boemundus aegre ferens, quippe qui natu maior, a minore se regno privatum acceperat, ferocis animi juvenis, compositis Graeciae rebus, infringere conatus est. Igitur classem in Hydruntum transfretaturus prius Alexio sua restituit, quo & Graeciae civitatibus omnis suspicionis materiam adimeret;

ret; Illyrico tantum, & Epiro sibi reservatis, quod hae Provinciae sibi commodissimae videbantur ad milites in Italiam traiciendos, expeditioni se parat, & cum Henrico foedus percussit.

(1) Anno salutis septimo, & octogesimo supra millesimum Pontifex bellum infidelibus indixit, aeterna praemia his promittens, qui arma contra eos paraverint, & omnium peccatorum remissionem. Quae res omnem ferme Europam ad tam felicem expeditionem commovit. (2) Anno

gra-

(1) Villanius ponit annum MLXXXIX. sedente Urbano II. Pont. Max. *Mecattius.*

(2) De Florentiae obsidione, qua Henricus tertius eam cinxerat, Villanius haec habet. Nelli anni di Cristo MLXXXIX. Venendo Arrigo Imperadore da Siena per andare in Lombardia, trovando, che i Fiorentini tenevano la parte della Chiesa, e del detto Papa Gregorio, e non volevano ubbidire a' suoi comandamenti, nè aprirgli le porte per le sue ree opere, si puose ad oste alla Città di Firenze da quella parte, ove si dice Casaggio, dove è oggi la Chiesa de' Servi Sante Marie infino all' Arno, e fece gran guasto alla detta Città, e stàtovi più tempo, e date molte battaglie alla Città, e tutte adoperate in vano, imperocchè la Città era fortissima, e' Cittadini bene in accordo, e in comune, assalirono il suo campo dalla parte, ove era lo Imperadore con grande vigore, e ardire, e con vergogna dell'oste dell'Imperadore; onde il detto Arrigo poco

gratiae octavo, & octogesimo supra millesimum Florentini in partibus Ecclesiae perseverantes ab Henrico obsidentur. Et ipse deinde aliis rebus Etruriae intentus obsidione abstinuit, eodemque anno in Alemanniam properavit, propter Conradi eius filii rebellionem, qui seductus a quibusdam Germanis Liguria discedens contra patrem, in Alemannia arma paraverat; quos motus Henricus sua praesentia subtulit, & auctores seditionis ab Conrado destitutos ultimo supplicio adfecit.

Interea Rogerius Capuam, quae post patris interitum ab eo defecerat, cum nonnullis aliis civitatibus, oppidisque, diu obsessam expugnauerat. Quo metu perculsa ceterae civitates Campaniae, & Mar-

co appresso levò suo campo, et assedio dalla Città di Firenze quasi in isconfitta, e lasciò sua roba e arnese nel detto campo, e ciò fu nel detto anno del mese di Luglio addì 21. e per la venuta del detto Arrigo Imperadore si cominciò a dividere tutta l'Italia a parte di Chiesa, e d'Imperio. E partito il detto Arrigo di Toscana si tornò in Lombardia, e di là ebbe gran guerra con la Contessa Matilda, la quale era devota figliuola di Santa Chiesa, e combattendo con lui lo sconfisse in campo, e poi lui mal capitato in Lombardia se n' andò in Alemagna; e di là morì scomunicato in prigione, ove lo mise il suo figliuolo medesimo chiamato Arrigo IV. *Meccatus.*

forum oppida, deditionem fecere. Eodem tempore terrae motus validi in Apulia exorti, multas eius Provinciae civitates castellaque subverterunt; in quibus ingens hominum numerus sub ipsis aedificiis periit; & in Sicilia Syracusae, & aliquot civitates post Guiscardi mortem a Roggerio eius fratre defecere, Graecum Imperatorem invocantes. Boamondus iam in Italiam Avelonae folvens Brundisium adpulerat, qui amicis accersitus, ab iis civitatem suscepit, deinde nonnullas Apuliae urbes veteranorum patris militum praesidio sulcitas occupavit, fretusque quod tam formidandi exercitus instar contraxerat castrametari ad fratris loca, praedes inde agere, oppugnare interdum urbes sibi resistentes, interficere, formidine & tumultu provinciam omnem complere. Deinde maiori provinciae parte occupata, omnia potitus, montesque transgressus, superato Patrino in Samnio apud Farnepum confedit; ubi cum Rogerio fratre congressus, sperans illum facile superare posse, praelium iniit. Sed ea res falsum eum habuit, namque Normandi milites pro suo quippe Imperatore decertantes, ne quis ab altero superari videretur, cruentum effere certamen, quod tarde noctis inteuentu diremtum est. Post paucos dies per exercitus Duces

pax inter Boamundum, & Rogerium confecta est, iis legibus, ut Rogerio Apulia cum Sicilia, dummodo ne inde Rogerium petere auderet; Boamundo patria provinciae, Calabria, Tarentumque, & Italiae urbes illi olim subiectae, parerent; Epirusque praeterea, & ea Illyrici pars, quae Boamundus armis suam effecerat suo idionis esset; cautumque inter Duces, quo pax firmiter esset, ne alter eorum ceteris statibus inconsultis, & Normandis copiarum praefectus alteri bellum indiceret. Fuit haec pax Rogerio pernecessaria, quia plerique Normandi milites cum Boamundo magis, quam cum Rogerio militare cupiebant. Quae acta non tam ipsius passionis commodo, quam ut veteranis, quos plurimi faciebat, gratificari videretur; quorum precibus ad eam pacis conditionem descenderat, quas sua sponte notitiam accepisset. Interea Richardus Beneventanorum Dux, & Pandolphus Ludovicus Principis Capuae filius, quos superioribus annis deturbatos sua possessione a Roberto, & fratribus, memoravimus, accitum suis civibus aliter Beneventum, alter Capuam recuperaverat. Non multo post Rogerius aegro ferens Boamundum fratrem tantum imperio auctum, Urbanum Pontificem Melphin convocat, quem Henrico infestum

scie-

sciebat, occulteque cum eo transigit, ut Boamundo Italia pulso, Provincias, quae Robetti patris in Italia fuerant, in feudum sibi concederet; qui etsi anxius erat rebellione quarundam civitatum, quae ab Rogerio patruo desciverant, non tamen minori metu Boamundi praesentia tenebatur. Itaque in animum induxerat non prius quam Boamundo congredieretur in Trinacriam transfretare, quo facilius, insula sibi pacta & Calabria, Boamundum a Taranto pelleret; ratus virum acrem, & bellis adfuetum, aut non servaturum pacis condiciones, aut in Graeciam ducturum. Quae res eum fefellit; nam ut primum Boamundus de Pontificis adventu certior factus est, & de eius cum Conrado Henrici filio concordia, Mathildisque equitibus, quos in Campaniam deduxerat, eadem illa aestimans, quae contra Rogerium movebant, suis rebus optime consulens statuit ex Italia non discedere.

Anno gratiae MXC. Anselmus Cantaurionensis Episcopus vitae sanctitate, & literis pollens, in Anglia claruit. Quo anno Roffredus Comes Patricensis Hispaniam ingressus regnum, quod praedictis infidelibus subditum erat, ad Christi fidem reduxit. Annus pestilens fuit, namque multi in Lotharingiae partibus sacro igne con-

ta-

ta&ti, mora confumente, quaedam pustulae
 livescantis carbonis instar in corporibus
 aegrotantium exoriebantur, quae aut illico
 perimebant, aut corrosis distortisque mem-
 bris, seu debilitatis, infectos relinquebant;
 Et corpus Sancti Clementis, qui fuit Pe-
 tri discipulus, ab Apostolis Episcopi ordi-
 nati, inventum est. Albertus Comes diu
 contra Henrici partes invehitur :
 in Saxonia obruncatur; & Henricus Im-
 perator in Italiam rediit, & Mantuam ob-
 sedit, cepitque. Interim Philippus Fran-
 ciae Rex Bertam consortem suam ab se
 abdicavit, ea ut ferebatur caussa, quia ni-
 mia accensus libidine Bertrandam Fulconi
 Andegavensium Comiti nuptam abstulerat,
 pluribusque annis cum ea familiarissime vi-
 xerat, quo tempore tres ex ea liberos su-
 sceperat, Philippum, Florium, & Aldeo-
 dam, quae postea Comiti Tripolano nu-
 pta est: & Sullus nothus Rex Angliae obiit,
 cui successit filius ille cognomento Ruf-
 fus, cuius fratres Robertus Rex Norman-
 diae, & Henricus, qui postea Anglis im-
 peravit; quorum soror Elisabeth Stephano
 Blesensium Comiti desponsavit, ex qua
 natus est Theobaldus, qui fuit Campaniae
 Comes.

Rogerus interea in Siciliam exerci-
 tum traiecerat Rogerio patruo opem
 F latu-

aturus, qui Syracenas primo suae ditionis
 effecit; deinde Alam Roberti Frisiae Re-
 gis duxit uxorem, ex qua postea Roge-
 rium genuit, qui fuit primus Siciliae Rex.
 Pontifex, ut cruce signatos eo tempore in
 Afiaticos armaret, in Gallias ubi se pluri-
 mum auxilii inventurum sperabat, rediit;
 quae duae res praecipuam Boamundo occa-
 sionem dedere contra Rogerium festinan-
 ti. Existimabat enim illum Siciliae rebus
 intentum, diutius in Insula moraturum.
 Igitur Melphiam ei furto ademit, ubi pacta
 inter illum, & Pontificem conventa chi-
 rographo utriusque manus, sigilloque mu-
 nita reperiit, quorum tertior factus palam
 Rogerio bellum indixit. Rogerius interea,
 Agarenis expulsis, in mediterranea flexit,
 ubi apud Castrum in Hernicis, commisso
 praello, victor effectus, ipsorum oppidum,
 & eos in deditionem accepit, quorum in-
 signis erat multitudo; tamen quum alio in-
 tenderet, Sicilia patruo commendata co-
 pias sibi paravit, quibus quinque & vigin-
 ti mille Agarenorum ex Sicilia conductos
 adiunxit, receptusque in Calabria a Phi-
 lippo & Henrico Russis, haud procul Stala-
 cio copias exposuit, cum quibus Tresthi-
 nen urbem mari propinquam diripuit. Sed
 ita in Roberti patris exercitu prius ordines
 duxerant, & ab eo benigne habiti aliqua-

co-

eorum oppida in Calabria illacsa servaverant, quae ab Boamundo superioribus annis direpta illos contra eum armaverant. Auxit praeterea multis copiis Salentinos, & Lucanorum partem, quorum auxilio fretus contra Boamundum imparatum invexit. Ipsi necessarium fuit Melphiae se continere, & quum suorum copias nondum coegisset, detrectare certamen, suosque Venusio & ex Apulia accitos expectare. Quo tempore Boamundus per legatos suos viros industres Richardum Beneventanorum Ducem, & Pandulphum olim Principis Campaniae filium, quondam patrios hostes, sibi conciliat, quorum alter audita fratrum dissensione Capuam, ut supra meminimus, alter Beneventum, recuperaverat. Sed Pandolphus paulo post interiit, Iordano filio sibi substituto, quo vita functo, Richardus filius illi eidem successit. Iis igitur sibi adiunctis, Melphia ducens in Falernos, profectus Oriam castra habuit. Erat ea tempestate Rogerius apud Metapontum ut Tarentinos a se alienatos ex propinquo loco, quibuscum commercium cum Metaponti ora, conciliaret. Sed certior factus de Boamundi profectioe propere Oriensibus subvenit. Ingens eius multitudo ut primum patentibus campis ab exercitu Boamundi conspicata est, tantus timor omnium men-

tes invāsit , ut sui in fugam se converterint. Quos quum Boamundus nec precibus , nec imperio retinere posset , & ipse eos sequutus , non prius constitit , quam ad Salentum , unde Salentinus ager dictus est , pervenit . Urbem a iuventute desertam ex improvviso adortus diripuit , quam postea cultores propinquo loco reaedificavere , ubi nunc Aquaviva dicitur . Deinde Venusium magnis viribus rediit , ubi pluribus annis varia belli fortuna dirutum est . Ea ferme tempestate Belretus Turcarum Rex Europam invadens cum Graecis congressus , illisque praelio superatis , Imperium , & Imperatorem coepit , pauloque post XII. auri * redemptus est .

Lisdem ferme temporibus mense Aprilis Sigelgarda Roberti Guiscardi olim uxor moritur , & Salerni sepulta est .

Interea Pontifex , qui bellum contra barbaros intendebat ut Boamundum Rogerio conciliaret , ex Gallia reversus Mantuanam pervenit ; ubi primum inducias inter eos fieri curavit , anno salutis MXCIII. maxime ex Boamundi voluntate , qui existimabat tantam multitudinem armatorum a Rogerio fratre coactam eam provinciam tolerare non posse , & Rogerius item compertum habebat illam necessariam . Arpinus Bituriciae Comes Bituricam urbem vendidit
Phi-

Philippo Regi Francorum, ut cum cunctis ad tam felicem expeditionem proficisceretur. Eodem anno adparuit magnus cometes tota prima Octobris hebdomada. Anno salutis MLXXXVII. Veneti classem ducentarum navium Rhodum cum cruce signatis adpulere. In has Pisani quinquaginta triremibus inuerti decem primo concursu amifere: quatuor mille Pisani tamen ob religionem recentis.... dimissi sunt cum eorum triremibus, quae Smyrnam petentes Beati Nicolai Corpus Barum asportauere.

Post Boamundi discessum Rogerius, quem in Apulia ab eo relictum diximus, ad obsidionem Capuae profectus, quia Iordano eorum Principe defuncto, Richardum aegre ferebant; namque quum esset iuuenis administrationis & regiminis expers, erat adeo libidinis impatiens ut ab aliorum mulieribus non temperaret. Ob quae Rogerius, & si id in regno suo fieri iniquiori animo ferebat, tamen quod in pacificatione Boamundi promiserat nil ex regni statu inuovare, post quadragesimum diem urbe a civibus suscepta, illam Richardo prius admonito restituit. Et Troia Apuliae urbs Augusto mense incendio ab incerto auctore exorto combusta est, & nocte incipienti Lunae eclipsis visa totum

sui corporis ambitum in signo Aquarii eruentasse . Eodem anno Urbanus Romae non fidens Salernum venit , ubi Rogerio , & eius filio Simoni , qui postea vivo patre decessit ; ac etiam aliis ex se filiis nascituris speciali privilegio concessit & heredum ipsorum nullus Apostolicæ Sedis Legatus præter eorum voluntatem statueretur , ut verbis literarum utar , ob meritum pulforum ex Sicilia * , occupaverant apud castrum Cumae , ut ex tenore literarum ipsius Pontificis adparet Salerni datarum 3. non. Iulii XI. sui Pontificatus anno . Deinde concilium Bari coegit , in quo interfuere Episcopi centum septuaginta quinque , multique Praelati amplis dignitatibus insigniti . Aliud in Francia habuit , in quo Terræ Sanctæ calamitatem longa oratione deflevit .

Interea Boamundus sine copiis terrestri itinere cum paucis per Epirum , quum reliquis cruce signatis exercitum omnem iunxisset , & maiorem Alexio Imperatori suspicionem , quam antea de se conceperat , adferret , profectus est . Fuerat enim sibi suspectus superiorum temporum causa ; ob quod serius Constantinopolim venerat , ubi ceteri cruce signati , qui per Vngariam terrestri itinere profecti erant , iam convenerant , civitatem , quam diripuerant
ob

ob nonnullas suspitionis causas satis iustas, quas contra Graecos conceperant. Fuit haec urbis direptio cum ipsi Boamundo, tum etiam Gottofredo Bullioni, moerori, & supra modum molesta, quam & si plerique iustam existimabant, tamen comunicato consilio cum totius illius expeditionis Ducibus, dant operam, ut milites urbe pellerentur, atque pro moenibus conscendant, ubi reliquum expectarent exercitum, qui sexcentorum millium ex omni natione fuisse ferebatur. Deinde duodecim millia peditum in Asia Alexio suadente exposita, fraude Turcae decepti omnes desiderati sunt. Hos ut quidam scripsere Petrus Eremita in locis ignotis reliquerat a Turcis caedendos; & Arnaldus Alemannus denegata Christi fide se se & eos prodidit. Fuit id Alexio gratum, quo ceteri eo metu permoti ab tam felici expeditione deterrentur. Deinde peiora prioribus..... militibus, equitatus, qui longis itineribus, & praeliis aliquot Graecorum fatigatus eo pervenerat, navibus impositus, cum reliquis Nicaeam Bithyniae, & Asiae, urbem invasere anno millesimo nonagesimo septimo. Fuisse in exercitu Christiano ad CCC. hominum millia a nonnullis fertur. (1) Qui

F 4

mi-

(1) Sic scribit Villanius Cap. XXIII. Lib. IV. Chri-

minus dugenta millia fuisse adfirmant. De-
que civitas summa vi a Christianis oppugna-
tur,

Christianorum copias quae ultra mare contra barbaros
transmisere 200. millibus armatorum constitisse. Eius
verba lubet hic adponere, quoniam quot quique
fuerint Duces illi, qui ad tam felicem expeditionem
se cruce signaverint, luculentissime demonstrare vide-
tur. Inquit igitur: Negli anni di Cristo MLXXXIX.
essendo Papa Urbano secondo in Sedia Apostolica i Sa-
racini di Soria presero la Città di Ierusalem, & uc-
cisonvi molti Cristiani, e molti ne menarono per
ischiavi. Per la qual cosa il detto Papa Urbano fat-
to Concilio generale prima a Chiermonte in Alvernia,
e poi al Torso in Torena a sommosa di Piero Eremita
santa persona, tornato lui di Ierusalem colle dette
novelle. Et in questo tempo apparve in Cielo una Stel-
la Comata, la quale secondo gli Astrologi significa
grandi cose, e mutaxioni di regni. E certo così se-
guitò poco tempo appresso, che per la presura di Ieru-
salem quasi tutto il Ponente si commosse a prendere la
Croce per andare al passaggio oltre mare; innumera-
bile popolo di Cristiani pedoni, e cavalieri in quanti-
tà di più di dugentomila vomin d'arme del Reame di
Francia, d'Alamagna, di Proenza, di Spagna, di
Lombardia, e di Toscana valicaro oltremare, et as-
sai ve n'andaro della città di Firenze, e di Puglia
molti, infra quali furono questi Signori principali
Gottifredi di Buglione Duca di Loreno. Questi fu Ca-
pitano generale, e fu valentemente alla detta oste, e
fu prode uomo, e di gran senno, e valore: Furvi Vgo
fratello del Re Filippo primo di Francia; Baldovino,
e Guistaffo fratelli del detto Gottifredi; Anselmo Con-
te

tur, Teucris⁽¹⁾ nostrorum castra invadunt : primo ex eorum incurfu nostros terror occupavit. Novo enim cum hoste concurrentes, nondum eorum militiae gnari formidabant. Clamor praeterea hostium, & ingens eorum multitudo, quum subito per castra adparuisset, effecit, ut oppugnatione urbis relicta, praesidio his essent, qui ad custodiam castrorum relictis, eorum accessu tenere castra prohibiti ad loca saltuosa, & montana sereceperunt. Fuit hoc primum cum barbaris praelium & non sine nostrorum sanguine. Nam ad tercentum milites Germani, qui primi impetum barbarorum sustinuerant, ea die in proelio cecidere. Die insequenti relicto validiore praesidio ad castrum-

te di Ribuanonte, Ruberto Conte di Fiandra, Stefano Conte di Brois, Rinieri Conte di San Gilio, Buianonte Conte di Puglia, e più altri Signori, e Baroni; e passaro per mare, ma i più per terra per la via di Costantinopoli con molto affanno, e prima presero la Città d' Antiochia, e poi più altre in Soria, Ierusalem, e tutte le Città e Castella della Terra Santa, e più battaglie hebbono co' Saracini, delle quali i Cristiani benavventurosamente hebbono vittoria, ed il detto Gottifredi fu Re di Ierusalem, e per umiltà, perchè Iesu Cristo vi ebbe corona di spine, non volle in suo capo corona d' oro. Mecattius.

(1) Teucros Turcas passim adpellant Scriptores Latini saeculi XV. ut vulgo in illius aevi Codicibus MSS. offendi, & in excusis etiam. Lamius.

strorum custodiam urbs a nostris oppugnari coepta. Eam cives aliquot diebus tolerantes, & si nostros moenibus prohibebant, tamen veriti eorum urbis excidium, quod iam Constantinopolim immissi in loco civitati contiguo adparuere, post secundum & decimum diem, quam ibi confessum est, deditionem fecere; iis legibus a nostris recepti, ut relicta urbe cum omni eorum supelle&ili Constantinopolim transfretarent, quorum Imperatori ea urbs ex foedere data est. Post captam urbem nostri bipartito exercitu, equitatus Gottofredo Guidoni Flandrensi, & Boamundo peditatus datus est. Sed Boamundus primus ad flumen Farfar pervenit. Nec prius ab eo castra locantur, quam a Barbaris invasus in maximum discrimen adductus est. Primo igitur propere Gottofredum de hostium incurso per iuvenes quam maxime impigros certiolem fecit. Vnde ad instruendas suorum copias versus, Guidoni, qui iam praelio intererat, subsidio fuit, & impetum hostium aliquantisper substinuit. Magna erat hostium vis, & multitudo ingens. Iamque equitatus Barbarorum nostrorum castra circumdederat, & nostri in urbem pugnabant. Subveniunt his Duces, horumque intuitu, & interventu, paululum nostrorum animi recreati sunt. Verum quia
tan-

tantae multitudini eo in loco commode resistere non poterant; in muri ambitus castra inter pugnandum naſtus Boamundus suos deduxit. Et iam paene viſtores Barbari erant, ni Gotofredus periclitantibus subvenisset. Sed id praelium noctis interuentu diremptum est. Barbari in proximos montes se recepere, nostri in suis castris confedere. Caesi sunt ex Christiano exercitu milites octo, & triginta, & ex Barbarorum equitatu tercenti ferme cecidere. Sunt qui dicant hoc primum cum Barbaris praelium fuisse, quod falsum est.

Insequenti die castris inde amotis in Lycaoniam ad Heracliam pervenerunt, quae a Turcis deserta nostrorum incurſu diripitur. Erat enim Iulius mensis, & plurimum frumenti in agris, & in urbe pecus, repertum nostris praesidio fuit. Triduo eo in loco castra habita; inde Tarsum, & Edesam Mamistramque urbes occupavere. Tarsum Baldovinus suscepit, & ei a nostris Ducibus donata est. In qua saucii relictisunt, & qui ex itinere languidi, aut debiliores, facti erant; & praesidium in ea impositum.

Diviso inde exercitu cum maioribus castris a suis militibus Ciliciam iter adripiere, quae nunc minor Armenia dicitur. Primo impetu Laodocea urbs capta, & Palmuo cuidam Armeno, qui cum Boamundo-

do militaverat, dono data est. Quibus rebus prospere gestis in Cappadociam delati Caesaream urbem a civibus suscipiunt. Quinque diebus eo in loco moratum ad commeatus praeparandos, in quibus etiam ne quieti quidem nostri fuere, sed circum finitima loca versi, nullis resistentibus, Russam, & nonnulla ignobilia illius Provinciae oppida, occupavere. Inde ad muros Sperini pervenientes oppidum accipere. Deinde certiores facti, Turcas apud Antiochiam convenisse, eo profecturi ad Pontem ferreum (sic incolae illum adpellant) devenere, capiuntque magnam agrestium manum commeatus Antiochiam deferentium. Ubi quum ingens hostium multitudo adparuisset, nostros ex itinere fatigatos invaserunt. A nostris arte decepti, fugatique sunt, & ad Sera usque repulsi, quae olim ut quidam volunt Simor adpellabatur.

Per ea tempora in Gallia, & in Germania ingens pestilentia facta est, & fames valida. Et in Italia propter Henrici in Alemanias discessum, omnes qui prius ad se redierant, hostium metu permoti, ab eo defecerunt. Paulisper tamen a bellis deinde in Italia cessatum, plerisque ad expeditionem Asiaticam intendentibus.

Itum deinde in conspectum Antiochiae
ab

ab omni nostrum exercitu est. Duplici muro Antiochia cingitur. Eam quattercentum sexaginta turres lapide quadrato recte muniunt: quatuor in urbe colles moenibus includuntur. Ab latere vero Orientalis arx natura munita inexpugnabilem aduentibus aditum facit. Praeterea urbs aedificiis satis ornata, ager fontibus, & fluminibus fertilis, abundansque salubri aere, duodecim millia passuum a mari remota, Farfare fluvio portum efficiente, qui quidem & factus est. A latere vero Septentrionis murus urbi propinquus satis ingens aquarum abundantia Graeco vocabulo nomen accepit Montagnanero. Nero enim Graece aqua dicitur (1). Ab Oriente item regio campestris late patens, quam Farfar fluvius irrigat: in qua urbe, ut sacrae literae testantur, primo baptizati sunt Christiani (2); quae sub Christiano imperio floruit multis annis, sub cuius Patriarcha fuere centum quinquaginta tres Episcopi. Ea prima Apostoli sedes fuit, in qua trecentae sexaginta sex Ecclesiae Deo dicatae sunt. Duodecimo Kal. Novembris anno
sa-

(1) Aqua Graece *Hydor ὕδωρ* dicitur; quare vel locus corruptissimus est; vel ineptit *Bonincontrius*. Lam.

(2) Non primo baptizati Antiochiae Christiani fuerunt; sed primo Christiani adpellati. Consule *Acta Apostol.* Lamius.

salutis septimo & nonagesimo supra millesimum Antiochiae prima nostrorum castra fuere. Necdum etiam eo in loco vindemiae factae erant, & magna vis frumenti in foveis ex industria factis, reperta est: & quum superioribus annis manus ingens olim Christianorum Ierosolyma pulsae vicina loca incolerent, essentque Barbaris infidi, occasione data nostris praesidio erant. Ea urbs etsi a nostris omni tormentorum genere expugnabatur, tamen firmitate murorum nihil proficiebant. Igitur instaurata obsidione ab his, qui cum Venetorum classe, de qua supra diximus, venerant, duplici fovea castra munire, quo firmiores, tutioresque, essent ab hostium incursum, quorum equitatum plurimum posse iam ante cognoverant. Interea pabulatores, qui lignatum, fermentatumque averant, quum pluribus id diebus fecissent modico praesidio, re ab hostibus animadversa, a Barbaris capta annona, penuriam in castris fecere. Castellum erat nomine Aret mille passuum ab Antiochia distans, ubi ab hostibus pabulatores exercitus invadebantur. In hos Boamundus noctu profectus cum delectis equitibus in insidiis consedit. Quumque pabulatores Christiani, uti superioribus fecerant diebus, palantes vagarentur, hostes invadunt, & quum longius a castello progressi

no-

nostros fugientes, ut illis praeceptum fuerat, incautius insequerentur, Boamundus a tergo adgreditur; omnes ad unum capti in Antiochenorum conspectu ultimo adfecti supplicio, & ipsorum capita in urbem proiecta, obsessis metum, atque terrorem incussere. Nec tamen propterea annonae necessitati subventum est. Ob quod seditione in castris exorta ab iis, quorum venter Deus erat, ut ita dixerim, & qui magno clamore obsidionem solvendam suadebant, nonnulli relictis castris ad proximum mare, & naves, fugerunt. Ceteri in concionem a Boamundo advocati, confirmati sunt. Deinde a Damasco magna vis frumenti adlata est. Et auxit coram fortuna nostrorum animos. Frumentum enim nostris interceptum. Nam quum mille hostium cum subsidio mille camelorum Antiochiam venirent, a nostris adorti, amissis camelis cum frumento, quod deferrebant, magna ipsorum clade fugati sunt; nostri frumento potiti in castra detulere. Interea Tancredus Boamundi frater Guilielmum Regis Franciae fratrem, & Petrum Eremitam cum ipsorum cohortibus insequutus est; qui superioribus diebus desertores exercitus facti ob frumenti inopiam decesserant. Capti omnes a Tancredo, & in castra reducti. Et Antiocheni eruptione fa-

facta multos ex nostris occidere; et tandem a Boamundo Gottofredoque in urbem compulsi sunt, paucis quæ suorum amissis aliquot diebus quievire.

Eo tempore ingentes Turcarum copiae ad Aret convenere; cum quibus a nostris concursum. Commisso praelio Boamundi equitatus opera nostri victores, fugientesque insequuti ingenti praeda potiti sunt. Non tamen ob haec prospere gesta fames omnino in castris soluta, quamquam liberius pulsus hostibus eis iter apertum, a quibus frumenta subvehebantur; etsi ab equitibus Soldani, qui Antiochiae praesidio erant, interdum opprimerentur. Id Gottofredus animadvertens duo propugnacula pro portis unde invadebant, fieri curabat. Quumque deesset ad ea erigenda materies, neque etiam reperiri poterat; quippe quod diuturna obsidione omnia consumpta erant. Boamundus parte suorum ad mare descendit, illamque deserens, ab hostibus invasus ipse loco paulo editiori se recepit. Ei tamen nisi a Gottofredo propere fuisset subventum, nequaquam cladem Boemundus effugisset. Fugati sunt Antiocheni magno eorum damno; nam eo in praelio Amusit filius Regis Babyloniae cecidit, qui equitibus Soldani Praefectus erat. Qua iniuria commoti cives magna
cru-

eruptione in castris facta, ancipiti Marte tribus ferme horis cum nostris pugnare. Sed tandem in fugam versi 7000. ex iis capti, & mille occisi, feruntur. Mille autem & quingenti ex nostris eo die in praelio cecidere. Demum propugnacula duo erecta. Ex quibus erumpendi hostibus in castra difficilior aditus, reditusque, factus est. Paulloque post Cassianus urbis praefectus cum superiori clade, tum etiam propugnaculorum erectione, commotus animo concidit, & inducias petivit, per quod tempus illi in castris, nostri in urbe, degabant. Hac occasione data Pinthus Antiochenus civis, communicato cum Boamundo consilio, Christianos suorum civium consensu in urbem intromisit. Capta urbs in praesidio tantum Agarenorum datur; civibus fides servata est. Cassianus ut se proditum vidit, & in arcem confugere non posse, itinere sibi a civibus, quod ipsi praecipue curaverant, interrupto, porta egressus, quum in proximos montes se recepisset, ab Armenis trucidatur. Ceteri, qui cum eo perfugerant, ad Aret properantes, eodem impetu captae urbis a nostris insequuti, in persequentes versi, commisso praelio, quum a praesidio Aret illis subveniretur, nostros in fugam verterunt. Boamundus tribus vulneribus sauciatus est, & pluribus ex suis

G

amif-

amissis, beneficio pedum Antiochiam se recepit. Fuit id maximum documentum non omnino victoriae se committere, fugientesque hostes in desperationem adducere, ut, necessitate illis proposita, se quomodo, vitamque tueantur. Eodem anno Cometes in occidentali plaga visus, & Cisterciensis Religio coepta, & primum eius coenobium fundatum est.

Anno salutis octavo & nonagesimo supra millesimum Fensadulus Cassiani filius, & Corban Praefectus copiarum Regis Persarum, cum ingenti exercitu Antiochenis opem laturi adventabant, ignorantes civitatem a nostris captam fuisse, habuerantque castra ad Pontem ferreum, ubi certiores facti de urbis casu, arcem munire conati sunt. Igitur per eam in urbem videntes, praelium cum Christianis commissum est magna utrorumque caede; quum inter edifica barbari equites angustiis viarum impediti minus possent; & peditatus Galli milites, minus hostem feriere adsueti, Agarenos interimerent; quum illi nihil proficere viderent, per arcem ex urbe egressi castrametati sunt. Placuit nostris praelium cum his differre, quoad Boamundus, & ceteri, qui assiduus praeliis sauciati fuerant, firmiores facti essent. Quae res & si nostris plurimum profuerat, non tamen annonae neces-

cessitatem relevaverat ; nam Armeni a Fensadolo prohibiti ex Syria frumenta deferre prohibebantur . Accedebant ad haec nostrorum incommoda , quia quum naves , quae ab Alexio Imperatore immittebantur , cum frumentis Philomeam adpulissent , Stephanus unus ex desertoribus exercitus , qui a Tancredo retineri , capi- que , non potuit , nuntiaverat Praefecto navium exercitum Christianum a barbaris interceptum oppressum fuisse , & ad unum omnes periisse . Qua re intellecta naves Constantinopolim rediere . Per id tempus Fensadulus , quo facilius commeatus a Syris immissi Antiochenis inhiberi possent , in proximos urbi colles , unde ad Syriam profectio erat , concedit . Nostri hac tanta necessitate compulsi , fortunam pugnae tentaverunt ; quod aliter fames solvi , aut tolerari non poterat , utut hostium victores fuissent . Reperta fuerat in Antiochia lancea , qua servator noster Christus Iesus confixus fuerat . Cuius Religione Christiani omnes commoti , quia eam deferens super carbones ardentissimos nudis pedibus ambulans nihil nocumenti persenserat : hoc miraculo omnes permoti illam vexilli loco extulerunt ; & magna fiducia porta egressi cum precatione Praelatorum mulierum-

que barbaros adoriuntur. Conatus est Corban, cuius castra nostri prius invaserant, detrectare certamen: sed datus fuit nostris fidei ardor, & spes rei bene gerendae, ut prius Corban castris exierit, fugatusque sit, quam a Fensadolo subventum esset. Nostri eodem impetu versus castra conversi, quum illum acrius resistentem, suosque quoque cohortantem pertinacius, vidissent, commisso cum iis praelio, illos obtruncant, capiunt, fugantque; & potiti hostium castris cum ingenti praeda Antiochiam rediere. Quo tempore Hugo magnus aestu praelii fatigatus in aegritudinem incidit, & Constantinopolim delatus interiit; & Episcopus Podiensis in castris moritur. Post haec barbari arce Antiochena inclusi, quum vidissent suorum fugā, subsidiique spem omnem, esse sublatam, deditionem faciunt. Iamque in his mensibus incalescebat, & nostri Ierosolymam intendebant, at quia ea civitas regioque aquarum penuria laborabat, consilia nostrorum pervertit. Nam erant qui in Octobrem mensem iter differendum rebantur. Placuit tamen inde avelli, & longius ad Antiochiam castra habere, & illam prius munire frumentis, quam Ierosolymam peterent; datumque id negotii Raymundo Comiti Sancti Aegidii, qui populus barbarorum agros, & Antiochiam fru-

men-

menta devehens , annonae faceret abundantiam .

Interea Boamundus ex foedere inito prius cum Gottofredo , quam Italia decederet , Antiochiam sibi exposcit . Id Raymundus negabat , adserens Imperatori Graecorum item ex foedere dandam esse . Quumque inter Duces dissensio ob eam rem orta esset , omnium adsensu commissa est huiusmodi cognitio Sacerdotibus Antiochenis , & in eos arbitrium dirimendae litis veteri more datum , qui Boamundum delegerunt . Quam ipse mox a ceteris ducibus suscepit . Attestatur tamen Raymundus se perfidiae non teneri , & pluribus postea rebus indignatus ob eam rem domi suae se privatum continuit .

Die Kalendarum Septembris omnis exercitus motus , & biduo Albariam pervenire , quam multa nostrorum caede tandem expugnaverunt . Interemti fame omnes ipsius cives , nisi qui a Boamundo servati fuere . Ex quo iterum orta discordia inter Boamundum , & Raymundum est . Quae quum a ceteris Ducibus servari non posset , Boamundus Antiochiam rediit . Sed eius exercitus Albariae mansit in eius loci praesidium , ubi nostri iterum fame compulsi in eam necessitatem devenire , ut essent qui hostium cadaveribus ve-

sc-

scerentur, & ob eam necessitatem Episcopus Archimensis interiit⁽¹⁾, & Anselmus Comes de Ribomonte praelians cecidit apud Argas loco haud procul Ierosolyma remoto.

Initio anni insequentis Gottofredus existimans in rem omnium esse virum bellicosissimum cum ceteris Ierosolymam proficisci, Antiochiam ad Boamundum venit, si forte sua praesentia virum conciliare posset; quem adeo obstinatum invenit, ut re infecta ad exercitum redierit. Raymundus cum suis ob eamdem commectus necessitatem relicto ceterorum exercitu Caesaream Cappadociae urbem petivit, cuius Rex ex veteri amicitia frumenta sibi, & suis, obtulit. Quibus acceptis Caphalliam a suis desertam civibus occupavit, ubi pecora, & magna vis frumenti, reperta sunt. Initio veris Raymundus Cameliae castra habuit, cuius Rex Arontes baptizatus est Christi nomine invocato, nostrosque auro, & commeatu, plurimum iuvit. Fit item ab
Tep-

(1) Quam Albariam *Bonincontrius* noster cum aliis Scriptores vocat, Albarem dicit *Accoltus*; Albaram vero parvo discrimine *Vilhelm. Tyrius cap. VIII.* qui eam in Apamiensi provincia sitam dicit, duorum dierum itinere Antiochia distantem; a quo non dissentit *Baldricus Lib. III.* Eam divitiis opulentissimam vocat *Albertus cap. XXVI.* Lamius.

Tepne Rege Tripolis deditio , qui quum ad Christi fidem converti recusaret , Raymundus spreta eius deditioe , illi bellum indixit . Inde progressi Tortosam castris munitis confedere . Interea Gottofredus , Boamundus , & Comes Flandrensis , Ierosolymam ex Lycia properabant , sed ut relatum est Boamundo , Raymundum cum ceteris coniunctum , seditionem metuens , reli&is ceteris Ducibus , Antiochiam rediit . Ceteri iter inceptum susceperere , in quo Gibellius Rex ad eos confugiens , benigne ab eis receptus , eorum itineris socius factus est . Gottofredus , cui Boamundus suos commendarat , praecepit Normandis , ut Raymundo Tortosam obsidenti subveniant , & quum tribus mensibus , & una die civitas capi non potuisset , soluta obsidione Tripolim venire ; cuius Rex Taon cum nostris pactus est , ut si contingeret Ierosolymam a nostris capi , Christianus fieret : interea cruce signatis auxilia , & com meatus , praestaret . Nonum post diem ad Caphalas oppidum ventum est , & decimo Caesaream Palaestinae sex millibus passuum a Romula profectis Ierosolyma in conspectu adparuit . Magno omnium clamore sublato , Iesu nomen invocatum est , & prout omnes in terram concidere . Deinde cum ingenti gaudio intendentes situm urbis ma-

gisquam iter conspiciebant, quia ea in monte sita laetum adspicientibus sui prospectum faciebat; at quamquam montibus circumdata, fluminibus tamen, & fontibus, regio caret, nec est nisi Siloe amnis, qui ab iis montibus exoriarur, quo aquari exercitus posset. Imminutus erat Christianus exercitus, ita ut non amplius XXX. millia peditum ex omni genere, & V. millia equitum, superfuerint ex cuncta multitudine. Cura magna Ierosolyma obsideri coepta fuit. Postquam a Christianis eo ventum est, quadripartita castra locavere. Variis per aliquot dies certaminibus concursus. Tandem quum tempus oppugnandae urbis visum esset, quadripartiti urbem adgressi. Gottofredus cum fratribus primus omnium moenia adscendit ab ea muri parte, quae sibi forte evenerat, Baldovinumque in urbem descendere iussit, qui commisso praelio inter aedificia cum barbaris, per hostium turmas inrumpens ad portam pervenit, quam magna vi dirupit, & Crucesignatos intromisit. Raymundus arcis expugnationi oppositus, nondum moenia adscenderat, quum Gottofredus, & ipse fratrem sequutus, omnes resistentes interficiebat, illosque fugientes ad Salomonis usque templum insequutus est. Quo in loco caedes utrorumque ingens commissa,

missa. Sed id praelium noctis interventu diremtum est. Prima luce templi oppugnationis coepta, & quum nostri maioribus animis adverterentur, a civibus deditio facta est; & sic ab oppugnatione cessatum idibus Iulii, trigesima die postquam obsideri coepta erat. Urbs capta est anno salutis MIC. nonagesimo, & quadringentesimo anno quam a barbaris Heraclii temporibus capta fuerat.

Post captam Ierosolymam, urbs per quinque dies cadaveribus purgata est, & ad Sanctuaria itum magnis omnium solemnitatibus, sed maiori fide, ac supplicationibus Sacerdotum, turba Christianorum, subsequente, & ad eorum postulationes, precesque, respondente, ita ut religione plerique commoti a lacrimis non temperarent. His pera&is Gottofredus Rex Ierosolymitanus declaratur, quamquam ille renuerit, adfirmans nolle sumere in urbe coronam auream, eamque deferre, in qua Christus Iesus spineam detulit; & Arnulphus quidam Alemannus vir sanctitate vitae celeberrimus eius loci Patriarcha ab iis, qui aderant consecratus; multique ex Christianis post captam urbem in Gallias, & Germanias, redire; Legatique Neapolitani ex Assyria, ut primum captam Ierosolymam viderunt, se & suos
Got-

Gottofredo commendantes , in eorum civitatem rediere.

Non multo post Solimanus Dux exercitus Soldani Babyloniae quatuor & viginti millibus passuum procul a Ierosolyma suos habebat. Proficiscitur eo Gottofredus & explorabundus omnia didicit a captivis; convenisse eodem Clementem principem militiae, classemque instructam a Solimano immissam, ut omni Asia Crucesignatos prohiberet. Commissa cum iis pugna, quum Gottofredus non amplius X. mille equitum & peditum haberet, tamen vario eventu pluribus horis pugnatum. Tandem Gottofredus suos cohortatus, ingressus & ipse praelium, quum Deus plebis suae misertus esset, praesidio illis fuit, & hostes in fugam convertit. Centum millia ea in pugna hostium caesa fuerunt. Clemens equo in vestus pedum beneficio aliquantisper in Apuliam quietum se recepit. Nam Boamundus a Pannonibus in Regem electus, quum eo se contulisset, ab iisdem confossus interiit, annum agens aetatis sexagesimum sextum. Praefuit parti Graeciae annis XXV. & mensibus VI. Eius bustum in Apuliam a muliere Constanctia Canusium delatum est, in aede Sancti Sabini marmoreo monumento impositum, cuius in claustro res ab eo gestae aereis portis sculptae usque

usque ad nostra tempora remansere. Sunt nonnulli, qui adserunt Boamundum non hoc anno, sed quinto post, in Apulia vita functum, nec illum ab Hungaris interfec-
tum velint.

(1) Henricus Quintus Henrici Quarti Imperatoris filius, sive quod asperitatem patris ferre non posset, sive dominandi studio permotus, Leodii in carcerem patrem detrusit, in quo illum mori fecit; deinde Imperatorem Romanum se dixit, opes paternas suscepit, exercitumque omnem; cum quo plerisque finitimis populis formidabilis factus animum ad maiora crexit. Imperium autem annis XX. gubernavit. Ceterum Boamundus infans, quem ex uxore Constantia subceperat, patri in hereditate successit, praeter quam in Tarenti principatu, quem Tancredus frater obtinebat, cuius adhuc principatus est. Tancredus testatoris ex sorore nepos curam Principatus Antiocheni suscepit.

Quo item anno Alexius Imperator ex
foe-

(1) Villanius dicit Henricum tertium ab Henrico quarto filio suo in carcerem detrusum fuisse. Nam Henricus III. est Rex IV. & Imperator III. atque ita deinceps, etiam ad *Chronicon Imperatorum Leonis Vrbevetani* animadversum fuit Tomo III. harum *Deliciarum*. Mecattius.

foedere prius habito commeatus cruce-
gnatis transferri curavit. Quo freti qui in
Asia erant sub Balduino Rege Acrim ma-
ritimam Phoeniciae urbem, quae inter Li-
banum, & Sidonem sita est, Syriae metro-
polim, post duorum mensium obsidionem
expugnant, & in cunctos saevitum; de-
ductaque est Christianorum colonia, quia
loco opportuno, & agro satis fertili, sita
erat. Quo item anno Sidon post longam
obsidionem a nostris capta est. In porta
Sidonis aedicula est, ubi Christus Iesus
adlocutus est Chananaeam, & filiam eius
sanavit.

Anno MCVIII. Philippus Franco-
rum Rex interiit, cui Ludovicus filius
successit. Quo item anno Guiscardus Ro-
gerii frater, & Roberti Guiscardi filius, o-
biit nullo ex se filio superstite. Et Tancre-
dus apud Antiochiam classem Soldani ex-
pugnavit, & eorum spolia Antiochiam de-
tulit.

Iisdem temporibus Henricus Quintus
rebus in Germania compositis Italiam petivit
contra Pontificem moturus, quem sibi in-
sensum sciebat ob Episcopatum resignatio-
nes, & concessionem, quas eo in requisito
faciebat. Nec prius constitit, Romam pro-
perans, quam Sutrium pervenit, unde Ora-
toribus ad Pontificem missis auream coro-
nam

nam impetrat sibi imponi , dummodo a paratis abstineat, delatumque in fidem praemissorum Henrico iusiurandum . Quibus peractis , postquam Romam pervenit , & in aedem Petri Apostoli intromissus est, Pontificem cum Patribus cepit . Indignati propter rei foeditatem Romani quotquot Alemannos urbe susceperant eiiciunt . Ii Imperatori se iungunt , & per Pontem Milvium exercitu traducto ad Anienem castra locant . Moxque ad Pontem Lucanum perrexit , quo facilius a Tiburtinis commeatus subsciperet . Inde crebris excursionibus omnia ferro, & igne , vastabat . Pontifex misericordia Romanorum commotus* occupatis ab Henrico prius portis templi , & locis editioribus urbis ; qui a Paschale coronatus est ; concessumque sibi per Pontificem , si Patres vinculis solveret , ut tantum Germaniae Episcopatus concedendi arbitrium haberet . Ita Patres ab eo relaxati sunt ; cautumque etiam ex foedere numquid ⁽¹⁾ ab eo ex prius paratis Paschalis * quamquam ullo unquam tempore cognosceret, aut a Patrum Collegio dissentiret . Sunt qui dicant duobus post annis a Pontifice coronatū , & non praesenti anno , quod magis placet . Hoc equidem dubium efficit secunda eius coronatio , quae Pontifice invitato

(1) Haec nonnulla deesse videntur .

vito post duos annos sequuta est. Quo tempore sanguis in Aemilia, & agro Flaminio, Idibus Iulii pluit; & Henricus Lotharingiae Dux, qui Henricum contra Patrem armaverat, ad Patrem rediens partes filii debellaverat. Henrico Imperatore vita functo, tamquam maiestatis reum se Henrico eius filio dedit, a quo in carcerem coniectus est, & eius Comitatus datus Gottofredo Lovanensium Comiti. Sed Henricus hic carcere effracto aufugit, & Aquisgranis contra Gottofredum irruit. Victor Gottofredus fuit, & Henricus cum filiis fuga sibi consuluit. Henricus Rex Angliae qui fratrem suum Robertum in carcerem truserat, Normandiam sibi subiecit, & nihil fidum fratri relinquens, eum suae ditioni subiecerat. Quo anno in Gallia apud Longinum porca asellum enixa capite humano, & pullus gallinae quadrupes natus est. Anno MCX. Cometes Iulio mense in Septemtrione adparuit tota nocte. Quo tempore Henricus iam Romam regressus Novariam urbem in Lombardia depopulari fecit, & arcem incendit. Postremo Mathildam filiam Henrici Regis Angliae in matrimonium sibi copulavit. Qua adfinitate Rex animis auctus bellum Ludovico Regi Franciae indixit. Quo anno quidam volunt Boamundum Tarenti Principem Tancre-

credum fratrem filio tutorem dedisse . Et Pratenſes a Florentinis reſellarunt , qui paucis antea annis ſedibus eorum reliſtis ex Piſtorienſi agro deſcenderant , & parvum oppidum aedificaverant . Ii a Florentinis ſuperati amplioribus moenibus auſti a nomine campi , in quo maiorem oppidi partem aedificavere , Pratum adpellaverunt .

Inſequenti anno Rogerius Dux Apuliae , Salerni Februario menſe morbo correptus , interiit , & ibi ſepultus eſt . Cui Guillelmus filius ſucceſſit ; qui paullo poſt a Pontifice , quum Ceperani eſſet , Ducatum Apuliae , & Calabriae , ligio dato , ſuſcepit . Cuius favore Pontifex fretus Candulphum Archiepiſcopum Beneventanum haereſis inſimulatum depoſuit , & poſt paucos annos ſuae dignitati reſtituit .

(1) Anno MCXIII. Florentini opibus au-

(1) Sic habet Villanius cap. XXVIII. lib. IV. Negli anni di Criſto 1113. i Fiorentini feciono oſte a Monte Caſcioli , che facea guerra alla città di Firenze , e avealo rubellato Meſſer Rimberto Tedefco Vicario dello Imperadore Arrigo in Toſcana , e ſtava con ſue maſnade Tedefche in San Miniato del Tedefco ; e però è ſopranomato del Tedefco , perchè i Vicari degli Imperadori che erano in Toſcana facevano ivi loro riſeſio con loro maſnade per far guerra alle città , e caſtella di Toſcana , che non ubbidiffero a loro comandamenti , il quale Meſſer Rimberto Tedefco dai Fiorentini fu ſconſitto , e morto , & il detto caſtello preſo , e diſatto . *Mecattius* .

auſti Montem Calvolum obſedere. Quibus quum Robertus Alemannus praefeſtus Miniatenſium ab Henrico illi Provinciae ſubſtitutus, & ceteris in Etruria, ad quem ſuo nomine provocarent, cum Germanorum cohortibus tribus (1) ſubveniret obſeſſis, a Florentinis in fugam verſus, ſaucius in Miniате Oppido vitam finivit. Quod oppidum ideo ab Teutonicis nomen accepit, quod ibi Otho Imperator conſederat, & in eo Imperatorum Praefeſti Iudices adpellationum, ad quos cauſae Etruſcorum deferrebantur, moram trahebant. Horum primus ab Othone II. illi Provinciae Stephanus praefeſtus fuit, a quo Cei Bonincontri filio, gentiles mei originem habuere. (2) Ceterum Florentini poſt eam victoriam Calvolo potiti ſunt. Et Robertus Flandriae Comes, qui in expeditione Ieroſolymitana clarus fuit, moritur, cui Baldovinus filius ſucceſſit.

(1) Quatuor habet in *Annalibus*. Lamius.

(2) Quum quaedam haec corrupta, & confuſa ſint, ea haec ex *Annalibus* emendatiora producimus. Id oppidum (hoc eſt S. Miniatis) ab Othone I. conditum, in quo Alamannum quemdam Arnulphum inſtituit Adpellationum Tufciae iudicem, ideo etiam nomen ſervat al Todeſco, ad quem adpellationes deferrebantur. Huic Alamanno Stephanus alter ſucceſſit. Is fuit Cei Bonincontrii filius, a quo gentiles mei originem habuere. Lamius.

fit. Eo anno Tancredus Tarenti Princeps moritur, sibi que Rogerium Siciliae Comitem heredem instituit.

In sequenti anno terraemotus validi per omnem ferme Asiam exorti in Syria Provincia plurimas urbes, castellaque, cum ipsorum cultoribus absorbuerunt, in quibus Mawistra, & Mamis, & Antiochia pars, fuere; & Ravennae cruor de coelo manavit, & Rex Franciae adeo bellis oppressus, ut vix Parisio egredi auderet; & puer super altare visus est in Dolensi Coenobio, sacerdote hostiam consecrante; & Anselmus litterarum scientia clarus, qui super Psalterium scripsit, mortuus est; & Iunio mense vii idus nubes e coelo descendens Leodii partem attrivit, duosque miserae matris infantes, & octo homines, necavit; subsequuta deinde gravis hominum valetudo, & cum dolore profluvium ventris mortalitasque; & Gilbertus temporum scriptor vita excessit. Quo item anno Florentiae ignis male servatus partem urbis incendit; & Pisani classe instructa cum Barbaris bellum in Sardinia gessere, tresque & viginti triremes eorum, quae insulam paene depopulatae erant, cum ipsis hominibus cepere. Nicolaus ex filiis Vrsae Soanæ comes Grossentanis bellum indixerat, eorumque agrum crebris incursionibus

H bus

bus infestando paene depopulatus erat.

Anno decimoquinto & centesimo salutis supra millesimum mense Aprilis Guilielmi mater mortua est * mense Augusto, quo Guilielmus Dux ceperat uxorem Saltagermam filiam Comitum Roberti de Agrola; & Veneti in Dalmatia Sibimicum capiunt. Per aliquos deinde annos in Etruria belligeratum est. Pistorienses cum Lucensibus, Florentini cum Pistoriensibus; & Senenses item dissensionibus suorum nobilium agitati Malacca ac eorum nobiles exegere; & Lucenses in Pisanum agrum populabundi descenderant, qui superioribus diebus classe in Sardiniam (1) . . . & copiis imminuti a Lucensibus pluramdamna susceperunt. In Asia vero Baldovinus Rex Ierusalem una cum Rogerio Antiochiae Principe contra Turcas infecti, in insidias ab his adlecti, fugati sunt, & MD. Christiani a Barbaris caesi sunt. Ludovicus Galliae Rex Gornai oppidum obsedit, in quo Vgo de Pompona obsidebatur; cui Guido Rubeus auxilio fuit, & Nobaldus Campaniae comes, quos Rex fugavit a castello, quod in deditionem accepit. Vgo aufugit per intermissas hostium munitiones. Inde cum Anglis vario eventu saepe pugnatum est. Ea tempestate Pisan

(1) Forte *missa*. Lamius.

ni Baleares Insulas occupavere, quibus intenti, quia ingens multitudo videbatur, neque baptizari se petebant, impositi omnes triremibus, ad Vadam primum agrî Pisani oppidum expositi, Volaterras postea migravere. Ob hanc Pisanorum expeditionem Lucenses, de quibus supra diximus, adversus Pisas iuventutē vacuas invadunt. Ii a Florentinis egregie defensi, quum nihil ibi proficerent, & classem tanta victoria potitam intelligerent adventare, Lucam rediere. Eius beneficii memor populus Pisanus duas ex Porfido columnas, quas ex Maiorica Insula in victoriae signum abspertarunt, Florentinis dono dederunt. Quae ad aedem Ioannis Baptistae erectae, ubi prius fuerat Martis templum, usque in praesentem diem rei memoriam faciunt.

Fît iisdem temporibus Laterani Concilium, in quo omnia prius Henrico concessa, cum ipso iuramento, revocantur. Ob quod Henricus multa foeda contra Pontificem molitus, quas maxime potuit copias paravit. (1) Romanos literis nuntiisque occulte sollicitat ut contra Pontificem arma capiant, adserens se propediem cum

H 2

ma-

(1) Vide *Chronicon Pontificum, & Imperatorum Leonis Vrbevetani*, Tom. II. & III. *harum Delicatum*. Lamius.

magna manu adfuturum. Hortatur deinde ne cunctentur, aut vereantur, exsequi quae potuerint in eius perniciem machinari. Interea Mathildes senio confecta naturae concessit, & Lucae sepulta est ⁽¹⁾. Haec Ecclesiae Romanae dono dedit quidquid a Pisis & Sancto Quirico agri Senensis est cum ipsa parte Etruriae, quam Patrimonium vocant ²⁾. Non multo post alia Synodus a Pontifice Guardastalli coacta, in qua sancitum est ne Placentia, Parma, Regium, Mantua, & Bononia, quae olim Ravennatensis Ecclesiae Metropolitanae erant, quia hae civitates diu eidem Ecclesiae rebelles fuerant, amplius illis subesse cogerentur, datumque his civitatibus, quod vendi non poterat.

Dissensiones interea Romae quamplures exortae sunt, deceptusque Pontifex, & proditus a Ptolemaeo nescio quo Antiate, a quo auxilia prius susceperat, & pecunia illi oblata suscepturum se maiora sperabat, quo tempore ii, qui Sarmonetam Nymphae habitant, Tibur, & omnem maritimam regionem rebellarant. Quibus rebus cognitis Petrus Leonis vir Romanus urbis Praefectus
in

(1) Non Lucae, sed Canossae mortua, & sepulta est, ut tradit *Dennizo*. Lamius.

(2) Consule *Chronicon Pontificum Leonis Urbevetani* Tom. II. *Deliciarum*. Lamius.

in Apuliam Pontificem pepulit, & Romani eo auctore libertatem sibi adsciverunt.

Ianuário mense per totam Italiam terrae motus validi exorti, qui plurimas civitates paene subverterunt; & Iulio mense tribus horis in signo Aquarii Luna eclipsim patitur, & sanguinolentam eius corporis umbram efficit, ingensque pestilentia in omni paene Etruria, & praesertim Pisis, & Romae, paullo post exorta tertiam hominum partem paene absumsit. Inter haec Henricus in Italiam venit, ut iterum coronaretur; nam priorem coronationem in Concilio Lateranensi revocatam membravimus. Unus tantum repertus est, qui illi diadema imponeret Mauritius Archiepiscopus Bracharensis, quem ipse postea Pontificem fecit; nam ceteri Patres in Apuliam ad Concilium accersiti descenderant, ubi eos Pontifex cogebat, ut de Henrici iniuria consultarent. Sed is post coronam Romae susceptam in Alemanias rediit. Pontifex Normandorum auxilia sibi parat, quibus in Volscos profectus, aliquot oppida ex prius amissis recuperavit: deinde Praenestinos ad se confugientes recepit, in qua urbe Legatis petentibus absolvit Caloioannem Alexii Graecorum Imperatoris filium, qui Patri defuncto in imperio Graecorum successerat. Inde Romam veniens Abbas Farsensis,

sis, de quo supra diximus, & Ptolemaeus Antias, qui ab eo defecerant, urbe profugiunt, quos tamen ipse anno insequenti patriae restituit.

Anno sal. 1117. (1) Paschalis Pontifex Romae interiit XV. Kal. Februarias, cui Gelasius II. successit, quem Cencius (2) Frangipanes vir ex nobilitate Romana satis potens aegre ferens, quia ex sua familia Pontificem, uti Henricus mandaverat, & ipse enixus fuerat, non elegerant, contumeliis adfecit. Quibus ille permotus Caietam, unde oriundus erat, se contulit, & insequutus a Romanis triremis beneficio servatus est; ut Eugenio Pontifici nostra memoria accidit. Patres deinde eum sequuti Caietam consociavere.

Dum haec in Italia gerebantur, Balduinus in Cilicia (3) Soyal Castellum aedificavit, ut Christianis peregrinantibus esset praesidio; & Boamundus adolescens interiit, cui in Principatu Antiocheno successit Tancredus ex sorore nepos; quem etiam sibi tutorem a Patre relictum memoravimus. Eius morte a Rogerio Siciliae comite Calabriae, & Apuliae pars ablata est, & omnia successionis iura; ambitione reguandi inter germanos exorta. Eo anno Turcae contra Balduinum profecti agrum

Ic-

(1) 1118. habet in *Annalibus*. Lamius.

(2) *Cinthius* habet in *Annalibus*. Lamius.

(3) In Syria habet in *Annalibus*. Lamius.

Ierosolymis finitimum populabantur. Accersuntur a Baldovino Christianorum praesidia, quae per omnem Asiam dispersa erant; & ipse Tancredum Antiochiae Principem litteris fatigavit, ut sibi praesidio esset. Sed quum id saepius frustra tentasset, & Turcarum insolentiam ferre non posset, praelio cum iis decertare statuit. Commissa pugna Baldovinus magna suorum clade superatus est. Et Turcae monasterium montis Thabor solo aequarunt, & monachi, qui ibi aderant, caesi. Sunt qui dicant Tancredum contra Baldovinum indignatum, quia Boamundi patrum redemptioni Baldovinus saepius ab eo rogatus nihil contulerit; & propterea voluisse vicem referre. Parum id constat, nec de tanto Principe credendum, qui tam multa religiosissime in ea expeditione peregit. Nam & Ecclesiam Nazaraenam a Gottofredo inchoatam perfecit, quia ab eo princeps Galilaeae, & Tiberiadis creatus fuerat; aliam in monte Thabor, quam maiorem in modum ditavit; & Antiochiae Apostolorum Ecclesiam amplissimis honoribus, & redditibus, exornavit. Ciliciam omnem subegit, Iuventa eius soror Deo se dicaverat in Monasterio Sanctae Annae, quod eius uxor in castelli modum munivit in monte Thabor.

Post eam pugnam Baldovinus Scandalorum inter Ptolemaidam, & Tyrum, reae-

reaedificavit . Hic has civitates subegit , Caesaream, Aconem, Berutum, & Sidonem ; aedificarique curavit Montem Realem , & paulo post vita decessit ; cui successit in regno Balduinus secundus de Burgo Francorum , Christianorum consensu electus . Is fuerat primi Baldovini sobrinus , animi dotibus satis pollens . Eo anno Genuenses aliquot Pisanorum triremes a Balearibus insulis redeuntes mercibus oneratas cum hominibus ipsis coepere .

Henricus iterum in Italiam venit , & Mauritium Bracharensem Episcopum Antipapam creavit , Gregoriumque vocavit , & contra Pontificem movit , quem in Agrum Ananiensem venisse compererat , quemque in castello Ruricali obsedit . Pontifex enim praesidia procerum regni expectabat . Hic Guilielmus Apuliae Dux & Robertus Capuae Princeps cum Richardo concurrunt , & quum Aquileia multi Henricum fugientem accepissent , iterum dato Pontifici fidelitatis iuramento , in regnum redire . Henricus in Germaniam abiit , & Antipapa Frangipanorum ope fretus Romae permansit . Gelasius post haec Romam clam venit : deinde Crescentii Caietani nepotis sui viribus fretus , a Corsorum familia in Aede Sanctae Praxedis celebrans inter missarum sollemnia invasus est . Fit in-
ter

ter Romanos contentio praeliumque, quod non ante diremtum est, quam Frangipani accepere via Ostiensi Pontificem confugisse. Qui non multo post in Franciam delatus interiit anno primo sui Pontificatus, cui in Pontificatu successit anno salutis MCXIX. Guido Episcopus Viennensis, & Callistus II. vocatus est, qui sedit annos V. & menses X. Ex Regibus Franciae, & Alemaniae oriundus erat. Is non prius concessum sibi Pontificatus honorem acceptare voluit, quam totius cleri, & populi Romani consensu obtinuerit, Antipapa deposito, qui Sutrium confugerat. Postea Romam venit, & a Romanis, & omni clero honorificentissime susceptus est. Et cum Henrico pacificatus deinde Beneventum petivit, ubi Gulielmum Italiae Ducem, sic enim se adpellabat, e Rogerio genitum Ducem Apuliae fecit. Deinde Cantansarium in Calabria petivit, ut Rogerium Siciliae Comitem cum eodem Gulielmo pacificaret, ut ex Brevis rescripto, quod in Ecclesia Catinensi est, adparet, per quod multa Privilegia eidem concessit Ecclesiae anno sui Pontificatus secundo; & quorum pacificandorum gratia se in Calabrias profectum eodem rescripto restatur. Inde Romam rediit, paceque per internuntios reformata cum Henrico, iterum

rum Beneventum perrexit, quia Guilielmus Ducem Italiae, & Apuliae, & Calabriae se adferebat. Ob quae Pontifex indignatus, ut illum ab incepto deterreret, ne cum Rogerio dissentiret, Legatos ad eum misit. Quibus spretis Pontificem in Calabriam accersivit, ut illi Apuliae, & Calabriae, administrationem permetteret; ipseque filiam Alexii olim Imperatoris Graecorum ducens, Pontifici Regni Neapolitani curam iam Calabriam profecto demandarat. Per quod tempus Rogerius Siciliae comes Guilielmo sobrino suo Calabriae, dum in gratia esset, iterum rebellat. Ea re Pontifex indignatus in tantam aegritudinem devenit, ut eo moerore prostratus, quum rebus bellicis parum fideret, & Calabrorum perfidia deterritus, Romam reversus rebus Guielmi male consuluerit.

Anno salutis nostrae MCXXI. ignis flamma ingens in Oriente exorta per sex horas flammam evomit, donec ex adverso exortus turbo illas extingueret. Baldo-
vinus Flandriae comes, ex Clementia sorore Callisti natus, nixus est Guilielmum filium Roberti Normandiae Ducis quē Henricus Angliae Rex in vinculis habebat ad paternam hereditatem admittere. Is postquam maiorem Normandiae partem occupaverat capite ictus cecidit, cui Carolus
so-

sobrinus successit . Et Guilielmus Roberti filius in uxorem sibi copulavit Bertam sororem Ludovici Francorum Regis , datusque dotis nomine comitatus Flandrensis post eiusdem Caroli mortem . Quo tempore Religio magni templi sumisit exordium sub Vgone eorum magistro : & Guilielmus regis Anglorum filius in Britanniam transfretavit , & cum multis nobilibus apud Barbas fluvium submersus est .

Anno salutis MCXXII. Venetia Balduino acciti classe CC. navium Ioppenfibus auxilia praeparabant , contra quos Soldanum ingentem parasse classem acceperant ; qui quum perquirendis ad remigium nautis , militibusque , diutius importati essent , magno detrimento rebus Asiaticis fuere . Interea Rogerius post Calabrias occupatas Apuliam invadit , illamque brevi occupavit . Sic Guilielmus uxore & regno frustratus , e Graecia rediens ad Principem Salernitanum cognatione sibi propinquum confugit , pauloque post sine filiis decessit : sepultus in Ecclesia Sancti Matthaei iuxta patris sepulcrum , monumento marmoreo satis celebri . Pontifex interea Concilium Laterani coegit , in quo inter cetera tractatum est de ope , auxilioque Christianis ferendo , qui in Asia laborabant , & magnis Turcarum copiis op-
pres-

pressi maiorem in modum fatigabantur . Sed inter ceteros Christianae religionis populos , Venetose exhortatur , ut classe instructa accelerarent , opemque nostris in Asia laborantibus ferrent , & contra septuaginta navium classem properarent , qua Babylonenses Ioppem obsidebant . In Asia vero Balduinus Gozzim Turcarum Ducem , Ierosolymam invadentem in minori Asia superavit , coepitque , & carceri commisit , cum primoribus sui exercitus , & tamdiu retinuit , quoad ingenti pecunia se redemit .

Eodem anno in Albania infans biceps natus adversa facie , & corporibus , cuius anterior hominis , posterior canis erat ; & apud Atrebatum altera mulier quatuor mares uno partu enixa est . In Ecclesia Meliacensi in Vigilia Sanctae Mariae Magdalenae in crepusculo , Dei iudicio singulari , combusta sunt sacro igne hominum corpora utriusque sexus centena , & Ecclesia consumpta est . Quo anno Geraldus Biterrensis Episcopus miraculis pollens vita excessit .

Insequenti anno Madia Rex Damascenorum cum sedecim millibus equitum ex improvviso ad portas Ierusalem adparuit . Contra quem Balduinus praelio congressus , illum in fugam convertit . Duo mil-

millia barbarorum in praelio trucidati sunt. Baldovinus triginta tantum ex suo exercitu milites amisit. Fit per ea tempora a Boamundo nescio quo Balduini Praefecto cum Venetis societas ; sed antequam ab iis quidquam praesidii habuerit , concurrat cum Balac Parthorum Rege apud Ierusalem , in quo praelio Balduinus superatus in eius potestatem pervenit , & ab eo apud Carras in carcerem trusus cum viginti ex suis Ducibus , quos similiter calamitate oppressos in eodem praelio ceperat . Deinde classis Veneta cum Soldani classe concurrat , Dominico Michaeli eorum Duce , & multo Venetorum sanguine Soldani classis fugata est . Postea Tyrum occupavere , quamquam aliqui velint duobus ante annis captum , & eam regno Ierosolymitano adiunxerunt , tertiam urbis partem ex foedere cum Boamundo isto sibi reservantes , ut & Ascalonis (si capi contingeret) similis portio adsignaretur . Interea Baldovinus ab iis , qui Ierosolymis erant , auro redemptus suis restitutus est ; & ii , qui secum capti fuerant , permutati cum iis , quos tempore prius ceperat .

Ea tempestate Caloioannes Graecus Imperator decessit , & eius imperium Emanuel suscepit , qui aegre ferens Venetorum classem nostris esse praesidio , Venetos

tos ad ipsius revocationem exhortatur. Dominicus a Venetis revocatus, qui Emanuele hostes facti erant, in Rhodios Imperatoris rebelles inventus est, & insulam multis claudibus adfecit; & deinde ex Chio insula corpus Sancti Theodori Martyris raptum Venetias adsportavit. Post haec Mitylenas, Andrum, Samumque diripiunt, Methonumque a cultoribus derelictum communiunt. Hoc maxime modo Emmanuel dum Barbaris consulere vellet, sua amisit. His peractis Dominicus Spalatrum, & Tragianum regni Hungariae subiecta deditione accepit; & multa sacra Venetias adlata sunt ab eadem classe, inter quae lapis ex Tyro adductus, supram quem Christum Iesum cecidisse ferunt. Iisdem temporibus Gregorius ille Antipapa, quem Sutrum confugisse memoravimus, fretus auxilio Caietani cuiusdam tyranni finitimas civitates, Romamque crebris incursionibus infestabat; & quia ea civitas Romae satis propinqua, & in medio itineris sita est, & iis qui peregrinabantur infesta, statuit Callistus eam oppugnare. Igitur castris admotis, quum cives nullam subsidii spem haberent, dediderunt se se, & Gregorium Pontificem vinctum, quem Callistus camelicorio involutum Romam deduci iussit magno omnium ludibrio. Asino enim inventus

Æus versa fronte per totam urbem deduc-
 Æus est , deinde omnibus tormentis ex-
 cruciatus in monasterio Casinensi detrusus
 est .

Anno MCXXIV. eodem anno Cal-
 listus V. sui Pontificatus anno interiit , cui
 Honorius II. successit. Quo tempore Baldo-
 vinus Antiochiam regno Ierosolymitano a-
 diecit propter Tancredi Principis mortem ,
 qui Antiochiae sepultus in Ecclesia Aposto-
 lorum Petri & Pauli sepulcro celebri , quod
 vivens sibi construxerat . Deinde Baldovinus
 Fenedum Insulam donavit Raimundo
 Gulielmi filio Principis Austriae , cui pri-
 mi Boamundi filia nupserat . Post invadit
 regem Aſcalonitarum , qui cum Aegyptiis
 agrum Ierosolymitanum erat ingressus , &
 illum primo praelio fudit . Inde in Balda-
 chinum Damasci regulum versus , qui ma-
 gnis barbarorum copiis cuncta populabatur ,
 tribus praeliis fufum ter repulit , multis
 Aegyptiorum captivis , & caesis . Tamen se-
 cunda Christianorum victoria nocumento
 nostris fuit , quamquam superiores evase-
 rint . Nam & quidam Annales habent hoc
 anno Baldovinum ultimo praelio a Barba-
 ris captum fuisse ; & fames valida , frigo-
 risque abundantia facta est , ex qua multa
 pecora periere . His temporibus Henricus V.
 sine filiis vita decessit . Alii volunt renun-
 tias-

tiasse imperio , & postea numquam adparuisse, cui Lotharius de Saxonia successit, in quo Imperium Bavariae finitum est; & Mathildes eius uxor, quae liberis carebat, ad Henricum patrem Angliae regem reversa est.

Anno salutis MCXXV. Innocentius II. Honorio in Pontificatu successit. Quo tempore Fesulae a Florentinis deletae, & aucti sunt populo multo eorum, qui a Fesulis Florentiam commigrarunt; & Miniates oppidum componere, & aedificare coeperunt, silvamque ei loco finitimam servavere, quae in praesentem usque diem aucta in tantum est, ut sit eorum pecori pascuae locus, quorum propter frequentem incolarum multitudinem ea in regione penuria erat. Rogerius interea Pontifici adversus pluribus ex causis factus multa foeda in Campania facere, agrumque Ecclesiae Romanae finitimum crebris latrocinis & excursionibus infestare: inde in Siciliam rediens longe saeviora grassatus est. Vgo de Sancto Victore litterarum peritiae excellentissimus per ea tempora claruit; & Carolus Flandriae Comes, qui Balduino successerat, dum apud Brugas solemnia missarum in templo S. Domitiani celebraret

ab

(1) *Camporenam* videlicet, ut habet in *Annalibus*, Lamius.

ab Richardo Burgenſis Eccleſiae Praepoſito occiſus eſt anno MCXXVII. Quod facinus a Ludovico Franciae Rege repente punitum eſt. Hoc anno Baldovinus Rex Ieroſolymitanus (ut quidam volunt) a Solidano ſe redemit, & ad ſuos remiſſus eſt. Terrae motus eo anno in Aſia validi Tyri magnam partem cum ipſorum aedificiis, oppreſſere; & Pontifex a Romanis adiutus ſtatum urbis pacificum confirmavit; finitimos ab eo auxilia poſtulantes, quibus potuit ſubſidiis, iuvit. Lothario novo Imperatori bene pollicetur, ceteriſque, quorum favore ſperabat, iniurias ei & Eccleſiae Romanae a Rogerio illatas propulſare poſſe. Et deinde immutata mente Romanis, qui Anacleto Antipapae favebant, adverſus factus eſt. Quo tempore Germani non ferentes Lotharii electionem Conradum Henrici nepotem & ipſi ad Imperium eligunt, & Fulco comes Andegavenſis Gaufrido eius filio Andegavenſem comitatum reliquit; & ipſe in Syriam proſectus eſt, Alexandramque ſibi in matrimonium copulat, quae fuit maior natu filia Baldovini Regis Ieroſolymitani. Philippus I. ex filiis Ludovici Regis Franciae, Remis in Regem, praefente patre ungitur, anno ſal. MCXXX. Deinde movit contra Thomam de Marva Cociaci Dominum, cum quo in campo Cociaci

ciaci confligit, cumque fugavit; & Thomas a Rodulpho Nortmanno fauciatus, & captus, & ad Lodovicum perductus ex iisdem vulneribus interiit, ⁽¹⁾ Dissident deinde de Pontificatu Pontifices, & aliquot mensibus magna altercatione cum Petro Leonis decertatum; ita ut non religionis causa de Pontificatu dissentire viderentur, sed de Imperio. Nam quum quisque sibi vires parat, eo minus dignitatis suae rationem habere videbatur.

HI-

(1) Hunc locum late corruptum ex *Annalibus* quoad fieri potuit restitimus, *Lamius*.

HISTORIARVM VTRIVSQUE SICILIAE

LIBER TERTIVS.

Ogerius interea duplici imperio
audus animum ad maiora cre-
xerat; dictusque Rex ab insulae
cultoribus coronatur Panormi a
Bartholomaeo eius urbis Episco-
po; & quidem contra Pontificis volunta-
tem, quem iam schisma exortum exa-
gitabat. Namque Petrus Petri Leonis fi-
lius vir Romanus in Antipapam adsum-
tus, & Anacletus adpellatus, urbem Ro-
mam crebris seditionibus conquassabat; &
Rogerius non contentus eo nomine, ut est

hominum animus, imperii & honoris avidus se Italiae regem intruserat. Ob quam rem, quum maiorem in modum a Pontifice dissentiret, ad arma ventum est. Sed is paulo ante ex Sicilia Caietam adpulerat, & suburbio occupato, deditioe a civibus facta, Caietam subceperat. Inde in agrum Casinatem cum paucis equitibus classiariis fidens pervenerat; audiverat enim Innocentium contra se parasse exercitum. Commisso praelio Rogerius a Pontifice superatus Gallutium confugit ad Gottofredū eius loci dominum, virū tum nobilem, tum sibi amicissimum, & qui cum eo ordines duxerat; sed quum oppidum esset natura munitissimum aliquot mensibus ab eodem Pontifice obsessus est. Interea Guilielmus eius filius, quem Rogerius Calabris praefecerat, collecto exercitu, novisque undique cohortibus conscriptis, magnoque Agarenorum numero ex Sicilia stipe conducto, Lucanos praeter et Apulos, cum omni equitatu, captis magnis itineribus, in agrum Campanum pervenit; inde contra Pontificem movit. Primo in agrum Theanensem (1) descendit, & haud procul Gallucio occultis itineribus confedit, Rogeriumque patrem sui adventus certiorē fecit, qui eadem nocte per munitissimas hostium munitiones ad eum pervenit. Die

in-

[(1) Sueffanum habet in *Annalibus*. Lamius.

insequenti praelium commissum est, & diu acriter ab utraque parte pugnatum. Nam copiae prioris praelii memores, ferociiores factae, audacius insistebant. Illi qui multitudine abundabant turpe sibi existimabant a paucioribus superari; & sic aequo Marte a praelio discessissent, & in vesperem certamen distractum erat. Verum Guilielmus non ultra differendum ratus cum omnibus copiis, quas in subsidium locaverat, impetum fecit, hostesque a loco dimovit. Perturbati omnium ordines Guilielmi adventu, & quum sibi quisque fuga consuleret, fugientes in proximam silvam hosti victoriam concessere. Igitur Rogerius castris hostium potitus in iisdem ea nocte confedit. Pontifex cum paucis in Monasterio Casinensi evasit, & ibi cum nonnullis ex Patribus eadem nocte obsessus est. Hi quum intelligerent in urbe Roma res adversas, & exercitum omnem, esse deletum, subsidiique spem nullam, consilium extempore capiunt, sine armis ad Rogerium pontificali adparatu indutum accedere, si forte religione, quum armis non possent, viri ferociam placare possent. Igitur die insequenti proficiscuntur pedibus Patres, Pontifex equo ab monte descendit. Quod quum Rogerio nuntiaretur, repente fit obvius Pontifici, officioque stratoris usus magna cum reverentia

in sua castra perduxit. Hanc rem Pontifex admiratus, quid est, inquit, Rogeri, quod heri tam ferox armatus contra me venisti, meumque fudisti exercitum, nulla aut religionis Christianae, aut meae dignitatis, habita ratione; nunc vero tam obsequenter me recipis? At ille: putabam, inquit, Beatissime Pater te heri Imperatorem esse; & armatum, ut par erat, armatus te excepi. Hodie ut factus es Pontifex, ut Dei Vicarium te benigne suscipio. Dignitatis autem tuae, & Religionis Christianae semper apud me praecipua cura existit. Honesta sane reprehensio, non armis Pontificem, sed orationibus certare oportere! Stupefactus Pontifex viri responso, & argutiam admiratus, reputans animo secum, in hoc duce esse, & pacis, & belli artes, praeter regni Neapolitani titulum, quae voluit a Pontifice impetravit. Deinde orta gravior Romae seditio est; & Pontifex Anacletum Antipapam timens in Germaniam fugit. Anacletus pecunia corruptus eam regni Siciliae coronationem, quam a Bartholomaeo Archiepiscopo Per-normitano factam esse memoravimus, confirmavit; voluitque ut sub eadem dominatione utriusque Siciliae Rex adpellaretur. Inhibuit ei tamen ne rex Italiae diceretur; ne cum Lothario Imperatore Romano dissentiret.

An-

Anno Gratiae MCXXXI. Philippus adolescens Ludovici Regis Franciæ filius, quem in Regem Francorum undam patre iubente memoravimus, dum equo Parisiis inuestus urbem lustraret, porcus inter equi pedes pertransiens ita equum perterruit, ut una cum equo præcipitatus occubuerit. Ita ille egregiæ indolis adolescens spem, quam de se populi conceperant, præstare non potuit. Fuit eius mors suis luctuosa; & omnibus bonis acerba. Quamquam sunt qui adfirmant Beatum Bernardum tam miserabilem exitum patri prædixisse. In sequenti anno, quidam Annales habent Baldovinum II. Ierosolymæ Regem defunctum esse. Certe potuit, quum Fulco post eum regnaverit annis XI. & Baldovinus I. regnaverit annis XIV. Anno gratiæ MCXXXIV. Rogerius beneficii memor universam Flaminiam, & Etruriæ partem, quam Guilielmus superioribus annis bellis suam effecerat, diu Pontificibus Romanis rebellem, Anacleto beneparentem fecit. Sunt qui dicunt Rogerium Neapolitanum Regnum, maioris Siciliae nomine, a Pontifice suscepisse, & eius rei indicium esse, quod post Pontificis foedus cum Rogerio, una Neapolim sine ingressu magno cum plausu, atque in ipsius urbis ingressu ducentos Neapolitanos au-

reis bullis in Militiae Signum donasse; duobusque annis una eam urbem incoluerint, nulla re praetermissa, quae ad decus, aut spectatissimi triumphi ostentationem, fieri soleat.

Anno MCXXXV. Guilielmus Pictavensis Comes in itinere moritur, dum voti solvendi causa ad Sanctum Iacobum proficisceretur, in cuius aede sepultus est. Is testamento mandavit ut Elionora (1) filiarum natu maior Ludovico minori natu filiorum Regis Franciae copularetur, cui dotis nomine Ducatum (2) dari curavit. Siccitas inaudita fuit, nam a Martio mense ad Septembrem usque, in Gallia non pluit; ex quo famesis valida Provinciam invasit; & nono Kal. Novembris ventus adeo validus exortus est in Flandria, ut multa aedificia, turresque validissimas, deiecerit, & mare litore egressum partem urbium maritimarum submerferit. Sed Innocentius postquam in Gallias adpulit, Claramonto Synodum habuit; in qua Petrus Antipapa dethrönatus est. Inde ad Regem Ludovicum profectus Carnutum, impetrat ab Henrico Angliae Rege, ut pro salute fidelium se, & sua, devoveat ad sanctam expeditionem. Post in Lotharingiam flectens Lotharium Germanorum Regem ab Electoribus prius

ele-

(1) Eleonarda habet in *Annalibus*. . . Lamius.

(2) Supple ex *Annalibus Aquitaniae*. Lamius.

electum Imperatorem dixit, egitque cum iureiurando ut Romam se perduceret. Quibus peractis itineri se accingit, & Pontifex, apud Placentiam Concilio Patrum peracto, Pisas se contulit; & non multo post Henricus Rex Angliae vita excessit anno MCXXXVI. cui Stephanus Bononiae Comes illi ex sorore nepos in regnum successit. Huic Mathildes Imperatrix hostis facta bellum intulit, regnum illud sibi iure expostulans, & favente Ludovico Rege Francorum Ducatum Normandiae illi ademitt. Deinde in Angliam mulier virilis audaciae transfretavit, maioremque illi Angliae partem ademitt. Ea tempestate classis Pisana Amalphitas expugnat.

(1) Anno MCXXXVII. Florentiam commigravit familia de Bondelmontibus, eorum Castello (2) a Florentinis deditione accepto, ea lege, ut ii civitate donarentur, et eorum bonis servatis, oppidum solo aequaretur.

Ea tempestate Pisani cum Genuensibus bellum gerebant. Hos Pontifex pacificavit, instituitque ut Episcopus Genuensis, qui prius sub Mediolanensi erat, Archiepiscopus esset, cui tres Corsicae Episcopos

(1) Vide Cap. XXX. Lib. IV. commemorati. Ioannis Villanii. Lamius.

(2) Montebono, ut habet in *Annalibus*. Lamius

pos subiecit. Pisano item eiusdem Insulae tres, & Populoniensis, subiecti sunt, multaque praeterea illis concessa, quae enumerare longum esset. Item Pisis Concilium indictum, in quo Anacletus damnatus. In sequenti anno Lotharius Imperator in Italiam venit, & per Ianiculum Romam ingressus Pontificem, uti promiserat, ad Lateranum perduxit. Antipapa eius vim metuens latitando per Italiam fugerat. Sed Imperator rebus Italiae compositis in Germanias rediit. Post Lotharii discessum Anacletus Rogerio favente in publicum prodire, multa contra Pontificem moliri, coepit; cives Romanos ad rebellionem hortari, denique omnia tentare, quibus Innocentium urbe pelli posse arbitrabatur. Ob quae iterum Lotharius in Italiam revocatur; qui Pisis parata classe sexaginta triremium Amalphitas, Ravellumque, Rogerio subiectos vi coepit, quibus Nicolaum Ruffum praefecit. Pontifex in Apuliam cum Lothario Barulum concessit. Eius copias Rogerius sustinere non valens in Siciliam, relicta Apulia, transfretavit, hostibus suis regnum sine Imperatore relinquens. Lotharius in Apulia rerum potitus Calabriae invadit, quae brevi suae ditionis effecit. Postea vero quoque regno potitus est, & illud Pontifici regendum dedit. Is illi Romanum.

Lo.

Lotharingiae Comitem sub titulo Ducatus Apuliae cum aliquot Lotharii cohortibus praefecit. Post haec Pontifex Romam rediit, & Lotharius in Germaniam transiens paullo post morbo correptus Veronae interiit anno MCXXXVIII. & Antipapa item moritur, cui Albertus subrogatus Pontificatum renuntiavit. Ob quam rem edita est in Concilio Lateranensi constitutio, ne quis laicus violentas manus in clericos inmitteret.

Conradus de Suevia eius nominis secundus ab Electoribus in Lotharii locum collocatus est, quem a Pontifice Romano non coronatum invenio. Hic fuit Henrici V. Imperatoris ex sorore nepos. Ea tempestate fames valida invasit urbem. Quo anno veteri more senatus Romae creatus est. Anno MCXXXIX. Ludovicus Rex Franciae Ludovico filio suo locat in matrimonium Eleonoram Guilielmi Ducis Aquitaniae filiam, de qua supra diximus; receptusque ab ea Aquitaniae Ducatus. Vix nuptiis apud Burdegalas celebratis Ludovicus Pater moritur, cui Ludovicus filius successit. Quo tempore Theobaldus Campaniae Comes religioni intentus plures Ecclesias construxit. In Gallia fecit Ecclesiam Sancti Florentii Salmurienfis, & Abbatiam Eleemosynae Cisterciensis; &

quod Deus eum prole ditavit; nam genuit ex Mathilde uxore Henrici Campaniae Comitem & Theobaldum Comitem Blesensem, & Alam Reginam Francorum, Francam Comitissam Barri, & Philippam Ducissam Burgundiae. Et Petrus Bailardus, de quo Accursius Florentinus meminit, obiit; qui fuit adeo adrogans, ut in suo sepulchrali Lapide insculptum voluerit hoc Epigramma;

Cui soli patuit scibit quidquid erat.

Emmanuel anno MCXXXII. Emmanuel, inquam, Imperator Constantinopolitani post diu obsessam Antiochiam pacem cum illis fecit; & dum venationis esset intentus, arcu sagitta praetenso, quae veneno illita erat, se ipsum manu sauciatus, & ex eo vulnere moriturus, cui Emmanuel filius in Imperio successit. Et Ludovicus Franciae Rex contra Theobaldum Campaniae Comitem movens, Vitriacum oppidum expugnat; ubi Ecclesia igni incensa est. In ea MCC. utriusque sexus homines periere. Ob quod facinus expiandum, creditum est postea Ludovicum ad expeditionem ultramarinam armasse. Qui tempore quo Theobaldus successit, Eius tempestate erant Fulconis Liberi duo, Baldwinus, & Guido, rei militaris peritissimi; quos in tanto pavore, & me-

(1) Abaelardus ab aliis vocatur. Lamius.

tu, barbari habebant, ut raro cum Fulcone congregari ausi sint. Antiochenſes diu a Turcis infeſtati, a Fulcone ſubſidia implorarunt, quibus miſſis, Turcæ prælio commiſſo, ut Fulconis filios adeſſe ſenſerunt, eo ſolum quo ſupra diximus metu fugantur; capti ex iis tria millia, totidem caeſi fuerunt. Qua contumelia, cladeque, excitatus Alaph Turca fretus Alexandrinorum copiis Edeſſam Meſopotamiae urbem invadit. In hanc urbem, ut Sanctorum monumenta reſtantur, Angelus Domini Tobiam inviſit. Capta eſt triduo a barbaris, & cultores promiſcue caeſi. Innocentius Pontifex eo anno moritur, cui Caeleſtinus ſucceſſit. Deinde Fulco, dum venando leporem ardentius inſequitur, equo præcipitatus interiit. Eius filius Baldovinus III. & IV. Rex Ieruſalem patris regnum de manu eius ſuſcepit, Guidone fratre prorfus excluſo.

Iſdem ferme temporibus Caeleſtinus ſexto ſui Pontificatus menſe interiit, & in eius locum ſucceſſit Lucius III. Bononiensis. Cuius temporibus Bernardus Abbas Claravallensis claruit, qui Chriſtianos hortatus ad expeditionem ultramarinam, Conradum, qui Lothario ſucceſſerat, movit ad dictam felicem expeditionem ſumendam. Iſdem temporibus magna Meſopotamiae
pars

pars ad Christi fidem se convertit ex se .

(1) Anno Gratiae MCXXXV. Florentini dum contra Comites Guidos bellum movissent, inconsulte rem agentes, suorum potentia fisci, palam lati sine vigiliis, sine castrorum custodia, ab hoste invasi, in fugam versi magnam calamitatem, Julio mense, quo praelium commissum fuerat, subscipere.

Interea Rogerius Pontificum negligentia, & eorum, qui Apuliae praeserant, collecto exercitu in Calabrias transfretavit, & Catantiaro, Scalatioque potitus Cotronsi perrexerit; deinde capta urbe, Rhegium delatus civitatem occupavit, & omnem illam Cotronensem, & Brutiorum, plagam cum ipso Hieracio, quod ex Locrensibus inhabitatum est. Post expositis apud Regnum ex Insula equitibus per mediterranea flectens Synopolim occupavit civitatem vetustam olim a Sycione aedificatam, tantisque fidens copiis Stremos, Leontinos, Turpianosque suscepit. Inde Neocastrenses adgressus, civita-

(1) Sic etiam habet *Villanius* cap. XXXVI, lib. IV. Addit tamen, Florentinos anno MCLIV, ad Montem Crucis castellum Guidorum rediisse, & prodicione castellum occupasse; quod funditus deinde everterunt; omniaque iura, quae super illud Comites Guidi habebant, Florentino Episcopo vendidisse, *Mecattius*.

vitatem sibi rebellem incendit . Postremo montes per Maturanum Vtiliamque transgressus Consentinos per deditionem accepit . E quibus auctus copiis omni Calabria potitus in Apuliam properavit , quam mox suae ditionis effecit . Potitusque tandem omni regno , maiori aedificata classe , in Africam traiecit , & Vlt regem Tunes tributarium fecit , & sic Imperator discessit (1) . Quod tributum triginta ferme annis sibi postea , & suis persolvit .

Dum haec ita per Rogerium gerebantur , Conradus de Svevia cum magna cruce signatorum manu classe Constantinopolim adpulit , & ab Emmanuele Graecorum Imperatore astu persuasus in Ioniam flexit ; ubi gypso farinae admisto Emmanuelis fraude cōmeatus adeo infectus est , ut poene omnis exercitus aut perierit , aut graviter aegrotaverit . Ex quo Conrado necessarium fuit Thraciam repetere . Profuit tamen Baldovino Regi ea expeditio . Nam fama tantae classis Ascalonitae permoti post longam obidionem se Baldovino dediderunt . Quibus peractis , Rex Praefectum Damasci Ierosolymitanos infestantem ad Damasci usque moenia fugientem insequutus est . Haec civitas ab Eliazar servo Abrahae olim aedificata , quae Damascus dicebatur , agro in

(1) Locus corruptus est . *Lamius* .

in fertili sita, in loco ubi Caim interfecit Abel; iuxta quam locus est, ubi dicitur Iesus Christus Paulo Apostolo adparuisse, dicens, *Saule, Saule, quid me persequeris?* quae in sortē contigit Tribui Nephthalim, & in Syria sita est. Deinde Turcarum, Regulos iterum contra eum invehens fugavit, quinque millibus ex eorum, exercitu interceptis.

Lucio Romae defuncto, Eugenius III. illi in Pontificatu successit. Is Pisis oriundus a Beato Bernardo Monachus S. Anastasii factus fuerat. Primis sui Pontificatus diebus, vestibus Pontificalibus indutus, nihil aliud praeter sacra curavit. Deinde versus ad urbis curam Senatum insolentius vagantem abdicavit. Quod Romani non ferentes urbe Eugenium arceant, qui Pisas primo, deinde in Franciam se recepit, fretusque auxilio Ludovici Francorum Regis paulisper apud eum vixit. Quo tempore hortatus illum est, ut crucis charactere adsumto cum reliquis Christianis ultramarinas peteret regiones. Is ita a Pontifice, persuasus Constantinopolim adpulit, et simili fraude ab Imperatore Graecorum, suum per desertam Syriae exercitum ducere, suavis, penuria rerum necessariarum, coactus est Antiochiae exercitum in hibernis locare; ubi nostri multa ea hieme aspera, passi sunt.

Ray.

Raymundus Antiochiæ Princeps factus est. Hic Guillelmi Ducis Aquitaniæ frater fuerat; ubi quum Eleonarda Franciæ Regina esset cum suo viro dissentiens in Ierosolimam est delata ob suspiciones adulterii contracti cum Principe Antiocheno, qui sibi quarto in gradu iniunctus erat. Sedit Raymundus anno gratiæ MCL. & in prælio cum Turcis gesto Kal. Augusti cæsus est. Eius principatus præter Antiochiam a Turcis recuperatur. Eo tempore pax inter Lodovicum Franciæ Regem, et Theobaldum Campaniæ Comitem, Pontifice suadente, facta est. Et Edessa Mesopotamiæ civitas, in qua erant corpora Sanctorum Apostolorum Thomæ, et Thaddæi, a Turcis capta, cultores cæsi, et urbis Episcopus martyr decollatus est. Efigiadegardis Virgo in Alemânia miraculis clauit, quæ quum prius literarum esset signara, ut primum Deo se vovit, librum religionis Christianæ edidit. Et Lisbona per ea tempora a Christianis, qui in Asiam properabant capta est, quartum post mensem quam obsideri coepta fuerat, optusque Christianus in eam introductus.

Interea Rogerius Rex in Emmanuelem inuectus, quem non secus Religioni Christianæ hostem, infestumque, quam

K

ipso

ipsos Turcas cognoverat, Corinthum (1), Corcyramque Insulam (in qua Helleborum nascitur, quod Epilepsiam curat) Thebas item, et Euboeam illi ademit; et quum Constantinopolim invadere properaret, certior factus, classem Venetam sexaginta circiter milium illi praesidio esse, ad Africae littora deflexit, Africamque oppidum suscepit. Inde accepit Ludovicum Franciae Regem paucis ante diebus male cum barbaris pugnasse, et ab Emmanuelis, et barbarorum classe captum, illos invadens, duas et triginta hostium naves, in quarum una Ludovicus victus catenis duabus ferebatur cum eius natis, interceptis, et Ludovicum captivitate liberavit. Fuit hic annus gratiae millesimus centesimus quinquagesimus primus.

Ea pugna etsi Rogerio victoria parta, tamen tanto suorum sanguine parta est, ut non sit deinceps quidcumque ausus adtentare quod memoria dignum videatur. Ex qua etiam re ita animo concidit, ut classis Veneta quum ab Emanuele conducta omnia quae Rogerius illi abstulerat recuper-

(1) Vide quae de hoc commentamur in Ecclesiae Corinthiae Memorabilibus, quae primae Parti Expositionum Nicaeae Heraeleensis in Epistolam 1. ad Corinthios inter Delicias eruditorum, praefiximus ad annum MCXLIX. Lamius.

perasset, tamen cum ea congredi non sit ausus. Indignatus tamen contra Venetos et Emmanuelem, novis conscriptis militibus, Ludovico apud Ioppe relicto, Constantinopolim petivit, civitatisque suburbium incendit. Sed is a Venetis invasus unam de viginti triremibus amisit, et praelio superatus aufugit.

Eadem tempestate Conradus, Ludovicus, et Baldovinus, Damascum obsident, pomœrium urbis capiunt, iamque in spem potiundae urbis adducti, barbarorum fraude pellecti, quum moenibus adpropinquassent, inundationibus fontium, obsidionem relinquere sunt coacti. Conradus et Ludovicus in Europam redeunt, Comes moritur, et Ludovicus in subspicionem adulterii adeo vehementem incidit, ut Elinardam uxorem suam apud Baugentiam repudiaret. Quo facto ipsa Henrico Duci Normandiae se matrimonio copulat. Qua ex re ingens inter eos postea bellum exortum est. Sed ea genuit ex Henrico hoc Henricum filium, qui postea Angliae imperavit, & Richardum Regem Angliae post fratrem factum, & Gaufridum Britanniae Comitem, & Joannem, fratribus vita functis, Angliae Regem. Percepit ex ea quatuor filias, quarum maior Elionora Regi Castellae desponsatur; ex qua postea Bianca

ca Franciae Regina nata est ; alia Alexio Graecorum Imperatori : tertia Duci Saxoniae nupsit , ex qua Otho Imperator natus est : quarta Tolosano Comiti , ex qua ortus est Raymundus . Quo tempore Regina Ierusalem cum filio altercatur , qui Ierusalem a matre prohibetur ; quam mox violenter ingressus cum ea pacificatus Neapolim Asiae civitatem eam inhabitare permisit .

Sed Conradus non multo post senia confectus interiit anno MCLII . Imperium a Friderico Barbarossa Saxoniae Duce , quum Electores de novo tyranno dissentirent , occupatum est . Ceterum ex Romanorum iniuria , quam pro Senatu a Pontifice urbe pulso supra factam memoravimus , plures in Etruria , & in Campania , tyranni exorti sunt , qui terras Ecclesiae Romanae subiectas sibi adscivere . Nam Petrus Frangipanus Terracinam , Sicciamque occupavit ; Norbanum , & Frisenonis arcem Guido Columnensis ; Viterbium vero , & Centumcellas , quam nunc Civitatem veterem adpellant , Iacobus Praefectus urbis ; & Nicolaus Anguillarius Tolphas & Sanctam Severinam ; pluresque alii nonnulla munitissima loca subscipere . Ob quod quum ad urbem peregrinantibus iter difficile redderetur , etiam hoc ipsis Romanis odiosum

sum esse coeperat: Ex quo Romani immutata voluntate Pontificis reditum exoptabant. Ita populus novarum rerum cupidus numquam in eadem mente perseverans magnarum plerumque calamitatum fomenta sustentat.

Ea tempestate Ioannes quidam, qui de Temporibus dictus est, diem clausit extremum, qui vixerat, ut fama est, annis CCCLXI. nam militasse secum Carolum Magnum adfirmabat. (1) Quo etiam tempore Henricus Ludovici Regis Franciae frater Monachus effectus est.

Iisdem temporibus Rogerius Panormi erat, & aegritudine correptus, nono & quinquagesimo aetatis anno interiit, mense Maio, sepultusque Panormi in Ecclesia Cathedrali, testamento Guilielmum filium haeredem instituit. Constantiam vero, quia Deo dicata erat, consulto praeteriit, Tancredumque, qui ex concubina ortus erat, exheredem fecit. Sunt qui dicant Rogerium ab Eugenio Pontifice etiam coronatum, & ob id ad expeditionem Asiaticam profectum. Sed is Tancredo adhuc impuberi Tarenti Principatum reliquit.

Guilielmus igitur in Regno Siciliae, & Neapolitano solus patri Rogerio successit, & ab Insulae cultoribus magno

K 3 omnium

(1) Fides apud Scriptorem esto. *Mecattius.*

omnium ad sensu Rex consalutatus est. Qui ubi primum Trinacriae res composuit, Messana solvens in Calabrias transfretavit, praefecitque illi Provinciae Rogerium filium. Inde in Lucanos perrexit contra Sanseverinorum familiam moturus, quod eius generis viros patre vivente infestos habuerat; quam penitus huiusmodi eorum possessione agroque privavit, regnoque extorres fecit. Quibus peractis in Apuliam pergens, Venusii permansit. Iisdem temporibus Alphonsus Hispaniae Rex ab expeditione Asiatica rediens moritur; cui Sancius filius in Regno successit. Quo item vita functo Fernandus frater regnum obtinuit: qui etiam in Arabia contra Barbaros praelians interiit. Cui Alphonsus deinde filius successit in Regno.

Interea Eugenius Romam rediit, fretusque Romanorum opibus, Terracinam, Norbanum, & Frisenonis arcem, a Tyrannis occupatas subceperat. Inde ad Etruscos versus, Anguillarios sibi infensos perdomuit, Viterbiumque deditione accepit. Iacobum praefectum urbis in vinculis coniectum gravi tandem pecunia mulctavit. Post haec Tibur reversus naturae concessit.

Ludovicus Rex Franciae Constantiam Regis Hispaniae filiam matrimonio copu-

pulat sibi. Ex qua nata est Margarita, quæ primo successit Henrico Iuniori Regi Angliæ, deinde viro vita functo, iterum se in matrimonium Velæ Regis Hungariæ copulavit. Ceterum Anastasius iam Eugenio Pontifici successerat; quo item brevi vita functo Hadrianus quartus illi suffestus est. Is erat genere Anglus, & ab Eugenio fuerat in Norvegiam missus, illosque ad Christi religionem, fidemque converterat. Qui non prius Laterani se coronari passus est, quam Arnaldus Brixien-sis hæresi ab Eugenio III. damnatus urbe pelleretur. Quod quum Romani facere recusarent, increpiti a Cardinali Sanctæ Pudenticianæ, tam iracunde Pontificis monitionem tulerunt, ut is a populo inter monendum sauciatus, in terramque deiectus sit. Pontifex id non ferendum ratus sacris Romanos interdixit. Mox populus suo more usus commutata voluntate Arnaldum pel-lit. Reconciliatus est Pontifici ob eam cau-sam populus Romanus, & Hadrianus con-secutus est. Iamque Fridericus contra Pon-tificem moverat, & ab illo excommunicatus peiora contra Ecclesiam machinabatur.

Interea Guillielmus certior factus de his, quæ Romæ inter Populum, & Ponti-ficem gerebantur, Venusio egressus Beneven-tum occupavit, adserens Christum Iesum ni-

hii proprium possedisse ; cuius exemplo Pontifices vivere debere , & eius vestigia sequi , ut illis a Petro Apostolo mandatum est . Inde Ceperanum Barulumque suae ditionis effecit . Quod Pontifex audiens Guilielmum literis , ut ab Ecclesiae terris abstineret , admonuit ; sed quum monitionibus nihil proficeret illum excommunicavit , Regnique titulo privavit , & eius subditos sacramento fidelitatis absolvit . Hoc modo Guilielmus , qui primo iuventutis tempore bonae indolis Regnum adscenderat , paulatim immutatis moribus , Ecclesiaeque hostis factus , se principatu exiit ; fueruntque in posterum eius scelera adeo detestanda , ut omnium flagitiorum facinora superaret . Nihil moderati , nihil sancti , nihil religiosi habebat . Quare ipse mali iniquique hominis nomen accepit , dictusque Malguilielmus . Primo igitur sui regni anno se Friderico Barbarossae Imperatori confoederavit , quia illum Pontifici infestum fore acceperat & ab Hadriano IV. excommunicatum . Deinde inconstans animi vir hostis Friderico effectus contra Sicularum voluntatem se Pontifici conciliavit , suis exosus , omnibus iniustus , & detestabilis factus ; de cuius sceleribus suo loco dicemus . Fridericus ex gente Svevorum illustrissima , qui & Barbarussus dictus est a capillorum

co-

colore, eo tempore quum potestas Romani Imperatoris eligendi in eum translata esset, ceteris in electione dissidentibus, ipse se se Imperatorem dixerat, & postea Imperator factus, compositis Germaniae rebus, statuit indistincte cum omnibus bellum gerere, qui Imperii bona occupassent, & Graecorum Imperatoris dignitatem sibi olim concessam infringere; illisque adversatus primo bellum indixit; deinde Hungaros & Illyricos contra eum duxit, in Apuliamque Emmanuelis copias insequutus sibi cedentes coegit cum eo praelium sumere. In quo Fridericus superior factus, Epirmnque sibi adeptus, accersitus in Italiano fere omnes Lombardiae civitates suscepit, & Tordonenses sibi diu rebelles obsedit, & tandem expugnavit. Deinde in Vmbros properans Spoletum diripuit. Post magnis itineribus per Sabinos cum omni exercitu Romam contendit, & Tibur aedificari curavit. Hadrianus eo tempore Viterbii erat, veritusque Friderici adventum ad Urbem veterem primo, inde ad Civitatem Castellanam, confugit; conciliatusque Pontifici Imperator per internuntios Sutrii fit illi obviis, & anno salutis MCLIV. Romae ab eodem Pontifice coronatur in Aede Sancti Petri; ubi orta seditione inter Alemannos Romanosque, qui illis vi portas bis clausserant, aliquot
 Fri-

Friderici equites sauciati sunt. Ii quum ad suos confugissent, commisso in Hortis Neronianis praelio, Romani in fugam versi, & plures ex iis a Germanis capti, & occisi sunt. Rogatus tamen Fridericus a Pontifice captos dimisit. Inde in Sabinos ad Malianum se conferunt, traductoque omni exercitu, Tiburi aliquot diebus apud Pontem Lucanum confedit, quoad Tibur subcepisset. Inde compositis Romae rebus urbem ingressi sunt. Interea Florentini, qui olim contra Guidios profecti male pugnaverant, iterum reversi Montem Crucis eorum antiquum oppidum solo expugnatum aequarunt; & eorum bona direpta Episcopo Florentino venduntur. Pistorienses apud Carmignanum cum Pratenribus decertarunt, qui opibus Florentinorum freti praelio commisso fugati sunt. Tiburtini, qui se Friderico dederant, ab eodem Pontifici restituuntur. Post haec Fridericus in Lombardiam rediit contra Mediolanenses, qui ab eo rebellarant, & ceteros sibi finitimos eorum auctoritate contra Fridericum attraxerant. Ipse igitur cum iis primo bellum moturus Cremam obsedit, unde finitimorum agros ibi incursionibus infestabat; & Guillelmus iterum Pontifici adversus factus erat. Iisdem temporibus Guillelmus contra Graecum Imperatorem prof-

fe-

fectus urbem Tenedum diripit, rediensque apud Delon Insulam in hostis classem offendit; qui etsi numero impar, tamen cum suis culis centum & quadraginta Graecorum, naves praelio superatas cepit, & cum iis in Italiam rediit.

Ea tempestate Tancredus Rogerii filius naturalis, quem supra exheredem factum diximus, audiens de subditorum odio in Guilielmum fratrem exorto, & Siculos ab eodem mente alienatos, Tarentum sub Principatus titulo sibi a tre Prelium occupavit. Quo tempore Michael Palaeologus vir gratia nobilitatis Princeps Anconam delatus contra Emmanuelem moturus, ut accepit Pontificem cum Friderico pacificatum, & in Lombardia rebus bellicis intentum, Hadrianumque Beneventum contra Guilielmum moturum descendisse, mille aureorum Pontifici, & Patribus obtulit, si eum contra Emmanuelem, & Guilielmum nitentem in societatem receperissent, & Brundisium, Cotronumque, & Barum urbes sibi concederent, quas expugnare suis sumptibus pollicebatur. Patres de ea re cum Pontifice adloquuti, suscepto Palaeologi auro, pollicitationem, & foedus acceptant. Quod quum Guilielmus accepisset, iterum se Pontifici conciliat, maioriq; auro dato ipsius amicitiam, & favorem patribus ad-

ver-

versantibus adeptus est . Iamque Palaeologi copiae in Apuliam descenderant ; quum indignati cum Pontifice Patres , quia tam potentissimi hominis promissa parvi faceret ; secumque animo reputantes tam faede ab eis illum frustratum esse , multis altercationibus frustra consumptis , impetrare hoc non potuere , ut Palaeologo aurum , quod exsolverat , restitueretur . In insula quoque Siciliae ea tempestate motus contra Regem exorti , quibus increbrescentibus , Siculi tandem , suadente filio , in vinculis illum habuere , ob eumque metum Tancredus cum fratre conciliatus curam tuendae Provinciae a fratre suscepit : quia ea tempestate insulani Guilielmum Regem seditione procerum acrius exorta Capuae observabant , & Rogerium eius filium in regnum adsumferant , illo prius ex Calabris , quibus praefuerat , in Trinacriam revocato . Huius rebellionis plures fuisse causas ferunt . In primis Regis natura immitis , & detestanda eius scelera , tum etiam quia insolentior querelantibus factus aditum sui difficilem adeuntibus fecerat ; & quia consilio cuiusdam Masii Barresii , qui Admiratus Insulae erat , usus , omnia iniqua suadentis , ea ut impius & iniustus exsequeretur . Hunc Matthaeus Bumulanus ex Trinacriae nobilibus non adspere-

nen-

nandus ob easdem causas sua manu obtruncaverat, auctorque fuerat seditionis in regno exortae, regisque deponendi, capiendique; & suavor populo factus Rogerium eius filium in regnum adsciverant.

Ea tempestate Calabres Emmanueli Graecorum Imperatori se dederant. Lucani vero, & Apulorum pars, illico ut Guillelmum captum Panhormi accepere Fridericum vocaverunt. Idemque paulo post & Samnites fecere. Iamque contra Pontificis voluntatem Patribus tamen adnitentibus Palaeologi copiae apud Brundisium considebant, civitatemque terra marique obsidione vallabant, classe ibidem a Palaeologo traducta.

Insulani interea more suo usi mutata voluntate Guillelmum exposcere, & Rogerio adversi esse coeperunt. Is seditionem & periculum metuens Panhormum, in qua urbe vinculum familiaritatis contraxerat, aufugit: ubi validiore exorto tumultu, quum armatam multitudinem cohibere non posset, vitaturus hostium tela, in Turrim Pisanam confugit, in qua seu sedandi tumultus, seu veniam impetrandi, tempus expectaret. Ludovici Regis Franciae uxor moritur; & is Constantiam Theobaldi Comitis Campaniae iam defuncti filiam duxit, quum iam senex esset; & nullam ex Con-

stan-

stantia filium suscepit . Pontifex secundo post sui Pontificatus anno Romam rediens, ingressu urbis a Friderici copiis, & populo prohibitus, ad Centum cellas descendit; unde parva sibi navicula a Guilielmo Siciliae Rege exhibita, hortatu Ludovici Francorum Regis, quem Friderici morum radebat, Terracinam pervenit, & eodem navigio inde solvens in Gallias adpulit; ubi non multo post in Monte Pefulano anathema contra Fridericum publicavit.

Iisdem temporibus Ludovico Franciae Regi natus est Philippus Infans, qui illi in Regno successit, quem sexagenarius multis tum suis tum etiam populi ad Deum precibus subceperat. Henricus Angliae Rex contra Tolosanos movit. Sed quum Tolosae Regis Franciae praesidium esset; ne quid ex pace turbaret, abcessit.

Interea Almericus contra Drogmonem Praefectum copiarum Aegyptiorum Regis in vectus praelio superatum fugavit. Inde Alexandriam obsedit, quam paucis antea mensibus Tiramis Turcarum ductor, fraude machinata Regi, Aegyptio ademerat. Li quum Almerici obsidionem tolerare non possent, ita demum deditionem faciunt, si eis liceat inde impune salva suppellectili discedere, & cives Saladino restituantur. Haec foedera ab Almerico accepta-

ptata ea lege sunt , si duo sibi auri talenta penderent ; quod & factum est . Et Almericus Alexandria potitus Saladino restituit . Tiraminis quum baptizari se noller cum suis abire permissus .

Non multo post Almericus certior factus Saladinum sibi insidias tendere , & iter intercludere conantem , contra eum profectus Carras obsedit , cunctaque populatus , quae extra urbem talenta invenerat Ierosolymam adsportari curavit . Is civitatem occupasset , ni a Millione nescio quo suorum Ducum , qui a Saladino pecunia corruptus fuerat , illusus fuisset .

Fridericus interea homines industres ad Ludovicum Francorum Regem mittens cum illo egit , ut Alexandrum in concilio Papiae sisteret , in quo ipse Victorem praesentare promiserat de utrorumque causis cogniturus . Fit concilium omnium consensu . Demum ubi Fano fluvius Germanos a Gallis dividit , Fridericus ad diem datam eo pervenit , ibique magna stipatus manu Octavianum perduxit . Inde ad Fanonis pontem pervenit Ludovicus cum Henrico Rege Angliae , nec Alexandrum praesentarunt , uti promiserant . Negabant enim Alexandrum ad id concilium iturum , quod ipse non instituisset . Moxque Turoni Concilium coegit . Quibus rebus auditis Frideri-

nicus se frustratum videns, multa prius cum Regibus questus de Alexandri levitae, & iniuriis in eum illatis, tandem in Germaniam rediit. Octavianus Lucam urbem petivit, & ibi mortuus est; & ab iis, qui secum erant, Cardinalibus Guido Cremenſis in Antipapam electus est. Quidam auctores habent Alexandriam hoc anno aedificatam inter Alpium radices, & Taurinum urbem; & Mediolanum a Friderico destructum esse, Martio mense; & VI. Idus Aprilis Albanum a Romanis incensum.

Anno gratiae MCLXII. Guilielmus in Lucanos versus Salernum suscepit; & quotquot oppida illi finitima rebellarant. Inde Venusium petens sextum post mensem ibi castrametatus est, & civitatem deditione accepit, ubi causſam antiquae diffensionis Lucanorum cum Calabris de finibus decertantium diremit, & in lapide marmoreo his verbis portae Venusinae adposuit. *In honorem Civitatis Venusii, Lucaniae, Apuliae, & Calabriae confociatarum exstat. Quod legis in hodiernum diem eius rei fidem facit.* Reliquum hiemis in Apulia exercitu partito habuit.

Eo anno Henricus Angliae Rex in Tolosanum versus a Ludovico Rege Franciae deturbatus tentatum bellum omisit. Quo anno fames valida Galliam oppressit.

In-

In sequenti anno Guilielmus in Samnium movit, Bucanumque obsedit; quod oppidum post duorum mensium obsidionem deditione civium accepit. Inde Papinum profectus reliquas eius Provinciae terras suscepit. Nam quum Samnites eius vim sustinere non possent ad eius misericordiam confugerunt. Quibus tamen benignitate Guilielmi eius filii ab omni iniuria abstinuit. Romani intellectis rebus, quae a Guilielmo in Samnio & Apulia gerebantur, quum se Friderici subsidio destitutos esse cognoscerent, Pontifici se conciliant, qui a Guilielmo in Siciliam accitus, hac vocatione permotus, in regnum rediit. Inde Romam delatus nonnullos seditionis auctores, foedere eis non servato, ultimo supplicio adfecit. Interea omnes ferme Lombardiae civitates fame oppressae a Friderico rebellaverant. Ob quam rem Imperator iterum in Italiam venit anno salutis MCLXV. Et quia compertum habebat dedisse causam rebellionis suorum administrationem, qui nimis aspere exactionibus tributorum intenti, & annonae curam negligentes, multa impie crudeliterque effecerant, blande civitates adlocutus, nulli earum noxius fuit. Ceterum omnes rebellionis causas in Pontificem retulit, & eo maxime

L

mo-

modo in Lombardorum gratiam favoremque pervenit, receptisque omnibus civitatibus Pisas se contulit; ubi Sardiniam Pisanis in feudum concessit X. Kal. Maii, quum illam antea Parsidonio cuidam Alemanno, quem Miniatischen praefecerat, concessisset. Qui a Genuensibus delinitus, quum insulam relinquere nolleret, ex Sardinia a Pisanis pulsus, & captus est. Qui postea ab Imperatore, amissa interim insula, carcere solutus est. Eo anno Fridericus Gualdunum Alemannum Comitem Volaterrarum creavit. Et duodecim Pisanorum triremes Corsos, qui a Pisanis defecerant, Genuensibus adimunt, redeuntesque Civitatem veterem expugnarunt Imperatoris iussu, qui a Pontifice dissentiebat.

Per ea tempora Emmanuel Graecorum Imperator Venetis hostis factus Stephanum Hungariae Regem belli socium adsumit. Classe instructa Istros, Polam, Pacentiam, & Emoniam, occupant. Deinde in Liburnos profecti Arbenenses subiiciunt. Qua tempestate Stephanus simulata cum Venetis amicitia duas Hungarorum virgines nobilissimas duobus Ducis Venetorum filiis in matrimonium copulavit, sed rupto foedere, & eorum immemor adfinitatis, Spalatum, Ixagariumque a Venetis rebelantes, suscepit, & tandem Iadrenses in
re-

rebellionem pellexit. Quibus etiam temporibus Anconitani item in Emmanuelis societatem adsciti Venetos mari infestabant; eorumque triremium Dux Guiscardus quidam cum quinque triremibus a Venetiis captus, laqueo subspensus necatur.

Anno Gratiae sexto, & sexagesimo supra millesimum & centesimum classis Veneta Hungarorum praesidium Iadra deturbavit. Ducentos ex ea cives obsides dati Venetias perduxere; & ea pars murorum, quae ad mare vergit, solo aequata est. Qua fama Dalmatae terrefacti, eiectis Hungaris, Graeco Imperatori se dediderunt. In iis intentus Emmanuel omnia Venetorum navigia, resque eorum, & negotiatores, qui sua oppida incolebant, ad statutum diem diripuit. His calamitatibus permoti Veneti, dum ad illum pacificandum erant intenti, viginti eorum naves ex his, quas Emmanuel interceperat aufugientes, tantum animi suis dedere, ut aucta navium classe Tragurium diripuerint, Ragusiumque, inde in Negropontum advecti, quum eam difficilis esse expugnationis vidissent, Chium perrexere. Ea insula occupata, quum exorta in exercitu pestis vehementius increbuisse, nautaeque ob eam rem missionem expostularent, idque eis non concederent, facto ab iis tumultu Michael eorum Dux vulne-

ratus occubuit . Quo defuncto Veneti eadem classi Sebastianum nescio quem eorum civem suffecerunt in Ducem . Quae classis elapsa loco , sparsaque per Cycladas vagatur .

Ceterum Fridericus iam in agrum Bononiensem descenderat ; unde parte copiarum in Etruriam transmissa Antipapā Lucae morantem paulisper adrexit . Ipse ad sinistram flexus Anconam pervenit , obseditque civitatem ; & illam Alexandro prius faventem infestam reddidit . Mediolanenses post Barbarussae discessum Laudensium favore freti eorum civitatem reaedicavere , & cives , qui hactenus profugi fuerant , unum in locum coegerunt . Sunt qui velint hoc anno Almericum Regem Ierosolymitanum decessisse e vita , sed parum id constat .

Interea Guillelmus Siciliae Rex Panhormi obiit , omnium flagitiorum vita detestabilis . Cui e contra Guillelmus omnium virtutum , & bonarum artium plenus , successit in Regno , & Bonus Guillelmus dictus est . Vixit autem Guillelmus eius pater annos XXXXVI. & sepultus est apud Montem Regalem in Ecclesia Cathedrali .

Anno MCLXIX. tres soles in Occidente visi sunt , illisque paulatim evanescentibus tres Lunae diversorum colorum simul

simul visae sunt. Et paulo post in Sicilia terrae motus ingens factus Catinam urbem prope subvertit, in qua eius urbis Episcopus cum omni Clero, & ferme quindecim millia hominum ex omni sexu perire; & quarto Kal. Iulii multo maiores in Asia facti ad ducenta millia hominum in eorum civitatibus adtrivere, & magna Antiochia perhorruit. Quo anno filii Regis Angliae contra patrem insurgentes gravi bello impliciti Anglos ad intentionem propriam deduxere. Tandem Henricus eorum pater apud Montem Laudacium cum filiis pacificatur. Deinde Novembris mense tanta aquarum inundatio facta est, ut fata omnia in Parisiensi agro devastarit; ex quo fames valida sequuta est. Et Mathildes Imperatrix mater Henrici Regis Angliae naturae concessit.

(1) Anno Gratiae MCLXX. Florentini cum Arretinis bellum moverunt ob susceptam Comitum Guidorum ab Arretinis defensionem, contra quos Florentini pluribus annis bellum gesserant, varia utriusque partis fortuna. Et tandem mense Novemb. Arretini a Florentinis magno victi sunt praelio, pacemque ab eis petentes satis honestis conditionibus accepere. Quo tempore Florentini dissidentes cum Senensibus de

L 3

op-

(1) Haec omnia fusius luculentiusque narrat Villains Cap. V. Cap. VI. VII. VIII. & IX. Lib. V. Mecatt.

oppidi Staggiae, deinde cum ipsis de praesidio & munitione Montepolitianum immissa, auxilioque illis civibus praestito contra foedus cum Senensibus prius iactum, gravibus odiis decertabant. Commisso apud Ascianum praelio Senenses victi magnam calamitatem subscipere. Deinde ignis male noctu servatus ab anu, quae iuxta pontem veterem Florentiae incolebat, Augusto mense vagatus loca ponti finitima gravi consumpsit incendio. Ex quo omnis superiorum temporum laetitia, qua tota urbs agitabatur, paene sublata est. Et paulo post succensa e simili clade alia Florentiae regio, quae suos cultores magno adfecit incommodo. Propter quod Vberti animis aucti, quum dissentirent plebi, bellum Florentinis eorum civibus indixere. Sed propinquus urbis hostis, & intra moenia receptus ab iis quum fuisset, decertantes miserrimam & calamitosam urbis faciem effecere.

Anno MCLXXII. Miniateses amicitiam cum Pisanis & Florentinis firmarunt quibusdam legibus, in quibus cautum, ne quid ambae partes contra Romanum Imperium molirentur.

Iisdem ferme temporibus Emmanuel Imperator missis Romam Oratoribus Pontifici conciliatur; cui pollicitus est Ecclesiarum obedientiam, & pecuniae ingentem
nu-

numerum, si Occidentale Imperium Friderico pulso sibi restituere vellet. Quae Pontifex non adspernatus septimo sui Pontificatus anno Oratores ad haec exploranda tractandaque Constantinopolim misit. Quo ferme tempore Romani contra Albanos Tusculanosque egressi initio aestatis contra Pontificis voluntatem eorum agrum depopulari sunt. Odii autem, & profectionis causam fuisse ferebant, quia illis tributa immoderatus a Romanis imposita solvere recusabant. Praeerat illis ea tempestate Raimo Comes, quem supra diximus ab Innocentio secundo, & Lothario Ducatui Apuliae fuisse praepositum, quem quum Rogerius Apulia pepulisset in Tusculanum se contulerat. Vir ingenio ferox accitis ex Nepefi, & Sutrio Germanis contumeliam sibi illatam ulturus Romanos inconsulte vagantes adgressus est, tanta civium strage, ut parem Cannensi cladem Populo Romano intulisse feratur. Constat enim numquam postea Romanos vires suas, uti ante eam diem fecerant, extulisse. Nam Germani ad moenia usque urbis Romanos fugientes cum equitatibus insequuti passim illos caedebant. Huius cladis Fridericus certior factus, rei atrocitate permotus, & Romanorum misericordia compulsus, propere, Ancona relicta, Romam petivit, castra-
 L 4 que

que in Pratis Neronianis posuit. Petri Basilicam, quum Vaticanum a Gallis occupatum expugnare non potuisset, incendit. Pontifex eius adventu perculsus, ommissa Petri Basilica Laterani in Frangipanensium domus sese cum Patribus receperat. Guido Antipapa a Friderico in arce Sancti Petri relictus, tandem obiit; cui Iohannes Pannonius successus est, vir infamis, & prius furti damnatus.

Post haec Fridericus duorum Pontificum causas in arbitrium Populi Romani se permissurum dictans, quum Romanos ad rei cognitionem inclinatos tamquam terminandam Pontifex accepisset, noctu cum paucis Caietam profugit, inde Beneventum perrexit. Potius Roma urbe ex populi benevolentia Fridericus fuisset, nisi suorum castra pestis valida invasisset. Igitur eo metu perculsus exercitum in Lombardiam perduxit simul, ut aliquot etiam eius Provinciae civitates, quae iterum ab eo rebelarent, oppugnaret. Sed quum iam ob gentium multitudinem sublatam non posset uti exercitu, in Germaniam rediit. Hunc hostes ad Alpes usque insequuti turpem illi necessitatem fugae imposuere.

Eo tempore Petrus Lombardus Parisiensis Episcopus, qui in sacris literis Sententiarum libros edidit, claruit. Romani
post

post Friderici, & Pontificis discessum, in Albanos, olim eorum Patriam inlati, ipsorum moenia diruerunt, & cives Romam perduxere. Idem in Tusculanos fecissent, ni metu Pontificis deterriti a parato consilio abstinuissent.

Interea Emmanuel nihilo minus per Internuntios ad ea, quae prius tentaverat, maiores pollicitationes adiecit; quamquam a Pontifice recusatae, & ipse spretus est. Paulo post Pontificis discessum, Raimo sibi ob cladem Romanis inlatam timens, Iohanni Antipapae Tusculum tradidit, ea praesertim lege ut ipse Montem Faliscum, quem nunc Montem Flascionem vocant, a Germanis subsciperet, qui eo in loco a Friderico relictis in Antipapae praesidium continebantur. Sed is quia a Tusculanis die fuerat admissus, eadem eiectus est; & Raimo a Faliscis non receptus, quum Tusculum rediret, porta prohibitus, Verulas ad Pontificem se contulit cedens illi us omne quod in Tusculanis habebat; ob quod cives non inviti se Pontifici tradidere.

Post haec tempora Fridericus Pontifici conciliatus quum statuisset, bellum Asiaticum suscipere quia Christianos acceperat maiorem in modum diminutos, debilitatosque; & Nordinum Turcarum Regem graviter aegrotasse, ad Pontificem venerat; quumque

ab eo ad susceptum propositum hortaretur
satisque ad eam usque diem Pontifex adse-
reret pro Italia esse pugnatum; restare illi
ad salutem & decus Romani Imperii, ut
contra Barbaros communes Christianorum
hostes in Asia decertaret, quos maiorem
in modum a Paladino Nordini filio oppres-
sos intelligebat; habere ante oculos suo-
rum maiorum tot exempla virtutis, & eo-
rum praesertim, qui superioribus annis
cum Gottofredo, & Boamundo, ceterisque
eiusdem expeditionis ducibus, in Asiam
transfretarunt; si paulum adiuveretur, &
quas posset copias compararet, haud dubiam
sibi victoriam esse paratam. Rem propte-
rea factu facilem, & sibi peropportunam,
nec esse a Christianis timendum, quum se
auctore proficiscatur. Et iam felicissimæ
expeditioni intentum, existimare posset,
neminem contra eum arma sumturum,
utpote qui scirent Pontificem esse paratum
omni conatu res suas tutari, illasque cu-
rae, commendatissimasque habere. Haec
etsi Fridericus maxime cupiebat, tamen
consilium suum Pontifici aperit; se cum
paucis prius in Asiam proficisci cupere, quo
itinere situs, regiones, flumina, portusque
recognosceret, primores hostium congres-
sus, arma quibus uterentur, & cetera, quae
praeesse, & maxime sibi utilia fore spe-
ra-

raret. Hortatur ad eam rem Pontifex, consilium conlaudat suum, atque ab eo exposcit, ut unum ex suis Sacerdotibus socium sui itineris sumat Mauritium nomine. Adnuit Fridericus, nihil mali a Pontifice subspicans. Fama est Pontificem Friderici imaginem clam a pictore in tabella expressam Mauritio cum litteris ad Saladinum transferenda dedisse. Quibus literis omnium, quae a Friderico agebantur, certiores faciebat, hortabaturque Saladinum, ut cum omnibus Christianis pacem adpetat, quam non aliter consequuturum adfirmabat, nisi prius Friderico oppresso, quem pacis inimicum, & quietis semper acceperat. Imperator post haec Imperio, & rebus Italiae Pontifici commendatis, benedictioneque ab eo subcepta, omissis Imperatoriis ornamentis cum Mauritio, & suis, alio se profecturum adsimulans magnis itineribus Brundisium venit. Et exstant ab hoc tempore in Archivo Neapolitano eius literae Capuae II. Maii datae, & aliae pridie nonas Brundisii. Inde navi impositus in Asiam transfretavit.

Erant ea tempestate Saladino cum Christianis induciae; nam pater Nordinus iam vita excesserat. Imperator primo Saladinum visurus ad eum accedit. Mauritius, uti fuerat a Pontifice edoctus, literas dat, eique rem omnem aperit, cuius gratia mit-

te-

rebatur . Quibus per interpretem perfectis Fridericum ad se adduci iubet , atque in abditam aedium partem perduxit , manu-que illum adprehendens proprio nomine satis hilari vultu compellavit . Fridericus primo stupidus dissimulare , alia deinde fingere ; postremo omnibus modis negare se Fridericum esse coepit . Tunc Saladinus ; nihil est , inquit , quod neges Friderice : bono animo sis . Erat in primis Saladinus , quamquam religionis expers , bonarum artium plenus , iustitiae & pietatis cultor , humanus pariter , & clemens , & vi animi & corporis singularis , & munificentia insignis . Quum Imperatorem timidum & vitae diffidentem videret , illum amplectens deosculatus est . Deinde multa in illum cum benevolentiae , tum & amicitiae , signa ostendit , erat enim ipse Soldanus Friderici videndi cupidus , & fama rerum gestarum ipsius virtutem & magnitudinem cognoverat , palamque illi Pontificis litteras , & tabellam picturae obtulit ; quae is ut ex literis Pontificis & sui imagine sibi oblata proditum se esse cognovit , se Fridericum esse , & omnia , quae scribebantur , vera esse , fatetur ; oratque cum ab eo proditus sit a quo minime debebat , ut sui misereatur (1) . Tunc

Sa-

(1) Fabula videtur id , quod de Pontifice narratur

Saladinus adridens venia illi condonata iurandum ab eo exposcit, ut quamprimum in Italiam redierit, condignam tanto scelere poenam Pontifici irrogaret. Quod Fridericus non solum promisit, sed etiam iuramento firmavit. Postremo Saladino pollicetur se pro tanto, & tam amplo beneficio in perpetuum sibi iuvare, & gratum fore. Sunt qui dicant Fridericum auro se a Saladino redemisse. Alii in fidem promissorum Saladino exposcente Corpus Christi Domini in Hostia consecratum in pignus illi reliquisse. Nonnulli ficta hæc esse, & multa præterea, ab iis, qui Pontificis invidiam, quam postea exorta est, & belli atrocitatem, leniri posse putabant (1). Ceterum Mauritius a Saladino humi vitus defossus est. Nos eam rem per magnitudinem

tur *Bonineontrio* nec tantum scelus in Alexandrum III. virum probum & doctum cadere poterat. Et si rumor aliquis ita ferebat, recensendus est inter calumnias, quas Fridericus contra hunc Pontificem spargebat: nam huius rei vestigium apud classicos Scriptores non invenitur. *Lamius.*

(1) Hanc fabellam esse, remque a veritate prorsus alienam, satis superque probant, & amicitia Friderici deinceps cum Pontifice inita, & contra Saladinum bellum illatum, & tanti Pontificis nomen & gloria; ideoque bene addit Historicus noster, hanc rem per magnitudinem suam parum comperitam haberi. *Mecastius.*

nem suam parum compertam habemus . Ceterum eius rei fides apud suos auctores erit .

Primus Friderici in Italiam adventus in Trinacriam fuit , unde fama tantae rei primo per omnem Italiam , & deinde per totum orbem vulgata , magnam Pontifici invidiam conflavit . Literae praeterea Friderici Christianis duae redditae Pontificis scelera detestantes , graves in eum inimicitias excitarunt .

Interea Pontifex cum in Regno Neapolitano , tum aliis in Provinciis, populosas civitates a Friderici fide averterat . Sed postquam de eius adventu in Trinacriam Pontifici innotuit , ingenseum terror & formido occupavit . Iamque urbi non fidere , nec in publicum prodire audebat , latitando per Italiam , & saepe latebras mutando , tandem Venetias aufugit ; ubi quum incognitus in aede Caritatis esset , quidam sacerdos missarum solemnina celebrans quum aliud verbum promere vellet , Dei miraculo factum est ut exprimeret -- *Eccce Sacerdos magnus* -- qua voce adstantes permoti , & solliciti in tanta re loca religiosa quum diligentius scrutarentur , tandem Alexander in loco ibi latitans repertus est , qui deinde a Venetis honorificentissime receptus multa

co-

eorum rogatu grata , & salutaria , concessit. (1)

Per haec tempora Beatus Thomas Anglicus in Sanctorum numero adscriptus est , qui miraculis pollens in praesentem usque diem in Anglia celeberrimus reputatur ; sancitumque iisdem temporibus ex foedere Henrici Regis Angliae , ut nemo illi regno succedat , qui non sit a Pontifice electus . Exortum deinde atrox bellum inter Henricum hunc & eius filium , quod brevi a Legatis Pontificis sublatum est . Interea Fridericus in Calabrias profectus provinciam omnem , deinde Apuliam , recuperavit . Deinde in Picenum & Aemiliam , & inde in Lombardiam , pervenit , ubi multitudine validioris exercitus fretus , non ut superioribus fecerat annis , benigne civitates , quae ab eo alienatae Pontificis auctoritate fuerant , excepit ; sed vi , & belli artibus urbes adgressus Secusam primo dolo captam delevit . Deinde Astenses eo metu permoti in deditionem suscepit . Inde Alexandriam pergens , illam quatuor obsessam mensibus , quum hiemis asperitate permotus , cuniculis urbem adgrederetur , trucidari eius milites , & erumpente in suos populo magnam stragem suscepit . Ex quo Papiam

(1) Nescio an horum quaedam fabellam oleant Lamijs .

piam re infecta petens hostibus obviam factus, duorum mensium inducias cum eis pactus est. Quo tempore bellum in Etruria inter Florentinos & Senenses exortum Frederici auctoritate sublatum est. Interea Veneti, quos iam Emmanuelis bellum fatigaverat, Henricum Dandalum eorum civem ad eum Legatum mittunt, pacem petentes. Qui quum licentias damna ab suis contra ius Veneticis illata commemoraret, contra ius gentium ab Emmanuele excusatus est. Quia iniuria permoti Veneti inducias in annos quindecim cum Guiljelmo Siciliae Rege firmarunt, & cum Frederico item pacificati foedus cum eo percussere.

In Asia vero Almericus Rex Ierosolymitanus, quum ductus Carras obsedisset, crebrisque populationibus Aegyptum esset depopulatus, ab suis illusus, pecunia tandem ab iis accepta, obsidionem reliquerat. Haec Vrbi Babyloniae finitima est. Nam quum tres eius nominis fuisse inveniam, hanc solam inhabitari compertum habeo. Prima enim ista erat super fluvium Chabarim, in qua Nabuchodonosor regnabat: secunda est in Aegypto, in qua Phraeo imperitabat; & hae inhabitatae sunt. Tertia est haud multum a Carris distans, in qua Solidanus regnat. Ceterum iis peractis Almericus Af-

ca-

calonem obsederat ; unde ire infecta inopia rei frumentariae discessit , & paulo post interiit . Alii volunt eum mortuum esse anno salutis MCLXVII. quod esse non potuit , quum regnauerit annis XVII. Cui Baldovinus filius ; sextus Ierusalem Rex , successit in Regno ; qui etsi lepra correptus , strenue tamen sibi commissum regnum administravit . Hic noluit uxorem ducere propter aegritudinem , qua infectus tenebatur . Fuit enim vir prudens , & animo excellenti .

Fridericus item maiori contracto exercitu pacem ab Alexandrinis & eorum sociis petitam recusavit ; populatusque Mediolanenses & Cremonenses , magnis utrosque adfecerat incommodis . Quo tempore Alexandrini Episcopum ab Alexandro Pontifice suscepērunt . Anno gratiae MCLXXV. & Pontificatus sui anno decimoseptimo tertio Idibus Februarii igneae faces in Septentrionali plaga fulsere .

Brixienfes interea , & ceteri eius belli socii , a Pontifice concitati Mediolanensibus opem petentibus subsidium dare statuerunt . Qua propter praemissis sexaginta equitibus a Germanis Catocium usque fugientes insequuti sunt . Vbi commissum cum ceteris praelium diversum , & anceps fuit . Tandem signifer Imperatoris pugnans con-

M

fos-

fossus est, & aliqua ab hostibus capta. Tum de integro instaurata pugna cruentior facta est. Quod Fridericus animadvertens, ingressus ipse praelium, rei militaris insignae documentum suis ostendit. Ter equo praecipitatus suorum opera super alio invehus multos sua manu hostes occidit. Sauciat in terram deiectus est, & paene ab equorum pedibus atteritus. Tum vero magna Papiensium & Germanorum occisio facta, qualis numquam antea facta erat, ubi Fridericus ipse sibi consulens incognitus pedester pugnans vagabatur, & adnato suorum equite, illius beneficio cruentas hostium manus aufugit. Interea rumor erat Fridericum in praelio mortuum esse, & eius rei tam constans fama fuerat, ut eius uxor, quam ipse Comi reliquerat, virum luxerit, & mortuum credens eius cadaver a Mediolanensibus postulaverit, quum ille Papiæ repente adparuit. Sunt qui servati Principis decus ad Henricum filium deferant; alii ad Tium Miniatensem, cum quo Papiam pervenisse comperio. Nonnulli ad Papiensem Equitem. Parum de filio constat. Nam ea tempestate illum Germanis praefectum invenio a Patre, & secum Italiam non petiisse. Post eam cladem Fridericus, dum eius vulnera curabantur, Legatos ad Pontificem Ananiam, ubi iam redierat, misit,

fit, pacem impetraturus. Pontifex se eam illi daturum pollicetur ea lege si a bellis quiescat. Statuuntque ut Imperator Mantuam, & Pontifex Bononiam se conferant, ut propiores facti melius de pace conveniant. Nec minus propterea Fridericus quietus erat. Nam postquam Mantuam venerat, tantis calamitatibus Cremonenses, Tordonensesque adfecerat, ut ii ab eorum sociis destituti inopia & vi coacti Imperatori se dederint. Interea Pontifex duodecim triremibus, quas a Guilielmo Siculo acceperat, a Fragoro monte solvens, Venetias se contulerat, a quibus honorificentissime susceptus est. Sex deinde Cardinales ab eo Bononiam missi, ne Fridericum Pontificis profectio deterreret, aut se frustratum ab eo diceret. Imperator ad exposcendum a Venetis Pontificem misit, quibus illum non deditibus Othonem filium classi praecepit Pisanae. Qui cum Venetis concurrens captus est, & Venetias perductus. Sed ea tempestate antea Pisani omni Sardinia Genuenses fugaverant. Qui ad res contra Pisanos novandas eo profecti magno cum apparatu fuerant. Et decimoquarto Kal. Decembris iterum Genuenses magna cum clade superantur. Iisdem temporibus Saladinus Nordini⁽¹⁾ filius suum regnum stabiliverat. Is erat omnium eius gentium fortissi-

M 2

mus,

(1) Sunt qui habeant *Noradinus*, ut *Platina*. Lamius.

mus ; potentissimusque , qui duas Asiae provincias iisdem temporibus sibi subiecerat . Agyptum Ciliciæ , & Syriam , eorum Regibus praelio superatis , & captis . Qua victoria elatus , Christianos in tota Asia commorantes attrivit . Quum Balduinus Rex eius copias apud Ascalonem fudisset , & mox altero apud Tiberiadem praelio viginti millia barbarorum fugasset . Saladinus iisdem ferme temporibus , quibus Fridericum dimiserat , praefecerat Asiae , Armeniae , Ciliciae Solidanum quemdam gente Turcam , qui paucis copiis fidens Saladini potentes provincias obrinebat . Guilielmus Siciliae Rex uxorem duxit Ioannam Regis Angliae filiam , occasionemque recuperandi regni nactus , coacto undique exercitu , in Calabriam transfretavit , eosque sibi , & patri olim rebelles conciliavit . Facionum autem capitis ultimo adfecit supplicio ; in gentes nonnihil saevitum . Inde his subactis in Apuliam penetravit , quam mox suam effecit , defectionemque , quam fecit , dissimulans , vir ingenio mitis dimisit impunitam . Ob quã rem quum e provincia discessisset iterum perfidi homines rebellarunt . Quare non amplius ignoscendum ratus in Barenfes , Sipontinos , & Tranenses tribus exercitibus se convertit , & ea moenia olim a Traiano aedificata demolitus est . Cives
loco

loco habitare inibuit; Sipontum; quia rebellionis initium fuerat, penitus deleuit, incolasque duomillia passuum urbi adpropinquare prohibuit. Barenfibus vero maximam urbis partem ademit. Ceterum undecimum post annum Tranum, & Barum ab Iohanna uxore instaurantur; propterea deinde in Siciliam rediit. Emmanuel quoque eadem ferme tempestate Ciliciam provinciam sibi subiecit, ingressusque minorem Asiam Cimeum primariam eius Regni urbem obsedit. Solidanus vero, qui ad id Regni adspirabat, cum decem millibus equitum in propinquo urbi colle confederat, petensque per internuntios ab Emmanuele, ut civitate sibi retenta, aliqua eius Provinciae castella suae ditionis remanerent; ita demum ab Emmanuele impetravit, si deinde absens spem praesidii obsessis denegaret, foedusque, & amicitiam cum eo faceret. Sed hae pacis conditiones repente ab Emmanuele infractae sunt. Ob quod indignatus Solidanus fugam simulans in quibus commodius poterat vallibus occultissimis exercitum locavit, quem Emmanuel fugientem ratus, non exploratis itineribus insequutus in insidias praecipitatus cum omni suorum exercitu captus est, paulloque post ea lege dimissus, si quas prius ceperat urbes sibi restitueret, simul & illi re-

gno finitima , quae prius Emmanuel suae ditionis effecerat .

Interea Oratores Friderici Venetias ad Pontificem profecti sunt , Bononiam Imperatori suspectam adferentes . Auditi benigne a Pontifice . Ferrariam urbem pro conventu habendo Patres deligunt , rursumque mutata voluntate Venetias utrique convenire placuit . Quo tempore firmata est Venetiis pax , magna Venetorum gloria , Othone Imperatoris filio plurimum adnitante ; cautumque est ex foedere ne Fridericus Guillelmo Regi Siciliae , & sociis Lombardiae Civitatibus, per sex annos bellum inferret , aut a quoquam inferri pateretur ; & inde in S. Marci quum Imperator ad pedes Pontificis procubuisset ex more, Pontifex arctius Friderici collum pressit , inquiens , Super aspidē & basiliscum ambulabis , & conculcabis leonem , & draconem , & non timebis tibi . (1) Tunc Imperator : non tibi, sed Petro ; at ille inquit , & mihi & Petro . Deinde pedem Pontificis deosculatus , Alexander manu illum adprehendens osculatus est . His peractis Fridericus per Ravennā , & Bertenorum se contulit , nixusque id oppidum sibi retinere , a Pontifice rogatus Ecclesiae Romanae restituit . Alexander cum quatuor
& de-

(1) Putida fabella haec est , ut viri docti ostenderunt . *Lamius* .

& decem Guilielmi triremibus, & quatuor Venetis Sipontum adpulit. Inde per Apuliam Troiamque recto itinere Beneventum pervenit, aliquotque ibi immoratus diebus per Casinatem agrum Ananiae consedit. Quo tempore Ioannes Antipapa in Albani cavernis latebat.

Romanidudum Pontifici adversi quum fuissent, reconciliari se petiverant. Pontifex, quo id facilius fieret Tusculum se contulerat; qui ne tractare quidem, ne dum efficere, potuit ut Consules quinquagesimo iam anno continuati, tollerentur. Cautum tamen, ut qui deinceps essent creati, iurarent in fide Romanae Ecclesiae permansuros. Cetera magis ex Romanorum voluntate, quam Pontificis, peracta sunt. Deinde Pontifex Romam rediit, conciliumque Laterani coegit, in quo inter cetera sancitum, ne quis nauta, aut quivis alius, barbaris munitiones aut arma importaret. Qui faceret illud, contra omnium Christianorum salutem fecisse iudicaretur, & poenam aeternae damnationis incurreret.

Eo anno Emmanuel mortuus est, & testamento sibi successorem instituit Alexium filium adolescentem, cui Agnetem filiam Philippi Regis Franciae desponsarat, tutorque sibi testamento datus est Andronicus quidam vir stirpis regiae, qui pueri

tutelam & administrationem suscepit. Baldovinus ea tempestate morbo correptus interiit. Is Sibyllam sibi sororem Guilielmo fratri Montisferrati Marchioni cognomento Longaspada in matrimonium copulaverat, quae sibi eodem anno Baldovinum filium peperit. Is fuit septimus Ierosolymitanus Rex; & Ludovicus Rex Franciae eo anno mortuus est, videlicet MCLXXX. cui Philippus successit.

Per ea tempora in Gallia in agro Senonico a Palatendo oppido, virgo aegritudine debilitata, ita ut strato adsurgere sine alterius auxilio non posset, ab Angelo nutriebatur; & in festivitate Beatae Virginis ad coelum raptae uti mortua iacebat. In se deinde reversa adfirmabat se in coelo cum Angelis fuisse, & vidisse Dei gratiam⁽¹⁾, quam efferre voce ulla non posset; solem terram maiorem, ipsamque terram inter aquas dispersas in pilae formam redactam pendulamque esse ab igne, & aëre circumseptam, horum rationes advertens veluti si Astronomiae studisset⁽²⁾. Et apud Aurelianum

mon. 1. 600. Ho-

(1) Forte, gloriam. *Lamius.*

(2) Non mirum haec illam dixisse, quum ista a multis iam crederentur, & docerentur, seu ad Latinos veteres, seu ad Graecos respexeris, ut in *Tractatu de Antipodibus*, quem adolescens composui, antiquorum dictis in medium prolati ostendi.

Lamius.

Hostiae partem, quam Sacerdos diviserat, cruore, ac si caro esset, fluere visa est tum ab Episcopo, tum etiam ab omni populo (1). Quae res homines ad turbationem miram adtraxit.

Fridericus Imperator cum Duce Saxoniae pacificatur; ita tamen, ut Saxoniae Dux non prius suum acciperet Ducatum, quin sex annis exsulasset. Qua ex re cum uxore, & filiis, cum Guilielmo, & Othone, qui postea Imperator fuit, apud Regem Angliae eo tempore diversatus est.

Alexander post haec Romae interiit. Cui Lucius III. in pontificatu successit. Lucius Etruscorum urbe oriundus, & nobilitate conspicuus. Principales Franciae Duces contra Philippum Regem conspirant, qui Burgundiorum fretus auxilio, se ab iis tutum reddidit. Iis Fridericus quum ex Germania auxilia submittere vellet, Rex ab Henrico Angliae Rege auxilium expetivit. Quibus praestitis eo intermedio pax tandem cum Proceribus & Rege firmatur.

Andronicus Alexii tutor ad imperium adspirans quotquot Philippi Regis erant
Con-

(1) Simile miraculum Florentiae in D. Ambrosii contigisse narrat Io. Villanius; deque eo peculiarem Aug. Cultellini tractatum habemus; & eius rei quotannis Dominica infra octavam Corporis Christi solennis commemoratio celebratur. Lamius.

Constantinopoli nobilissimos quosque ci-
ves interfecit ; novosque sibi clientes pa-
rans veterum oblitus , nemini carus , & ac-
ceptus erat . Longaspada interea Ieroso-
lymis obiit , relicto parvo filio . Cui Baldo-
vinus consulturus Guidoni Lusignano Pi-
&avorum gente oriundo Sibyllam in matri-
monium copulaverat ea passione , ut si se
mori contingeret , Guido pro Baldovino
nepote , quoad adultae esset aetatis , Regnum
Ierosolymitanum gubernaret , moxque il-
li regiam potestatem permetteret .

Interea Pontifex dum Romae pro
Consulibus deponendis consilia machinatur ,
Urbe a Populo Romano pulsus est . Eius
favoribus oculi effossi sunt . Pontifex Ve-
ronam aufugit , ubi concilium habuit pro
subventionem faciendam iis , qui expeditioni
ultramarinae erant intenti .

Guido insolentior ob Balduini tutelam
factus a Baldovino Rege amotus est , &
Raymundo Beltrando Comiti Tripolitano
tutela permissa est , & puer in Regem
factus , & coronatus est . Raymundus tu-
puero datus , impeditus a Sibylla matre
a Guidone eius viro , tutelam reliquit .
Baldovinus ipse puer octavo post mense
decessit , cuius mortem tamdiu caelavi-
quoad a Patriarcha Ierosolymitano , &
moribus urbis in suam voluntatem mu-
t

bus adleſtis Guido Rex creatus eſt . Is fuit octavus Ierufalem Rex . Quam contumeliam Raymundus aegre ferens iniurias ulturus cum Saladino inducias firmat . Ob quam rem Galilaeae , & Tiberiadis Principatus paene a Chriſtianorum favore alienati noſtris incommodo , & miſeriae fuere . Parabant enim ea tempeſtate Galilaei , ob ſponſam noviter acceptam Raymundo , ſe a Barbaris tutari . Quo tempore Saladinus Ieroſolymam invaſit ; & omnia prius depopulatus extra urbem erat ; ſacriſque incenſis aedibus ibi conſedit . Ob eam rem Heraclius Patriarcha Ieroſolymitanus , auxilia imploraturus Romam ad Pontificem venit , inde ad Philippum Franciae Regem . Qui cruce ſignatos , & ſuorum militum partem , ad Pontificem miſit , ut Ieroſolymam properarent . Henricus Iunior Rex Angliae in Lemovicino agro apud Marcellum oppidum obiit , & apud Rotomagum ſepultus eſt . Philippus Rex Franciae Iudaeorum Synagogas per omnem Galliam dirui iuſſit , & ſeptem millia Gotarellorum apud Veturgiam caeſi a Francis ſunt .

Ea tempeſtate Guilielmus Siciliae Rex ſuorum ulturus iniurias , qui Conſtantinopoli eieſti fuerant , contra Andronicum movit , Theſſalonicam Macedoniae urbem ſuſcepit , multasque praeterea tum Graeciae ,
tum

tum & Thraciae civitates, Andronico suis non occurrente, utpote qui civibus infensus, omnibus invisus & detestabilis factus urbe egredi non audebat; nam quorum adfines necaverat, & quos in auxilium miserat, iam in unum convenisse acceperat, sibi-que excidium machinari. Haec quum cives animadverterent Isaacium quemdam regia stirpe creatum Peloponneso revocant, & Imperatorem dicunt. Qui urbem ingressus Andronicum pluribus vulneribus obtruncatum occidit, & cum Guilielmo pacificatur.

Fridericus per ea tempora omnes Etruriae civitates agraria lege privavit praeter Pisanos, & Miniateses (1). Pistoriensibus etiam partem eorum agri reliquit.

Lucius Pontifex milites, quos a Philippo Rege subceperat Guilielmo Siciliae Regi in Asiam ducendos permisit. Quo tempore Fridericus Henricum filium suum Italiae praefecit; & Iadrenses a Rege Hungariae defecere.

(2) Florentini, qui in Etruria ea tempe-

(1) In Oppido S. Miniatis adservatur Friderici II. Diploma, a quo etiam Miniatesibus oppidum S. Gensii, & via regia donatur, datum Anno MCCXVI. Lam.

(2) Sic habet Villanius cap. X. lib. V. Negli anni di Cristo MCLXXXII. rimase le battaglie cittadine in Firenze, i Fiorentini fecero oste al Castello di Monet Grossoli in Chianti, e il presono per forza, ec. Mezzaninus.

pestate cum finitimis Montem Grossolum occupare oppidum cum suis infestum, tum eorum urbi propinquum, & a quo multa saepe incommoda subceperant, diruentes.

Ea tempestate primum bellum exortum inter Philippum Regem, & Philippum Flandriae Comitem, quo utrique Normandiam Provinciam ad se spectare aderebant; quam Flandriae Comes etiam Ludovico Philippi Patre vivente multis annis possederat tacito quodam Regis adsensu ius sibi in ea quaesitum arbitrabatur. Sed perterritus regiis copiis Provinciam Regi restituit, reservatis sibi Castello S. Quintini & Perona urbe, vita tamen durante.

Deinde Philippus vicos Parisiis lapidei tertio strui fecit, ut luto inde amoto, antiquum urbis nomen, quod Lutetium erat, deleretur⁽¹⁾. Quam urbem, ut quidam volunt, Troiani de Sicambria egressi fundaverunt a Paride Priami filio illi nomen imponentes⁽²⁾. Erant ea tempestate Saladinus cum

(1) Falsum, ut videtur, etymon. Nam Lutetia Parisiorum in Insula Sequanae sita erat, ut apud Caesarem videre est; Graecis, νῆσος, λευκὴν dicta est, quasi a candore; sed potius nomen corruptum crediderim. Consule Iulianum in Misopogone. Lamius.

(2) Etymologia pariter falsa, quam tamen Scriptores medii aevi amplexi sunt. Ad Audemarum Angolismensem. Lamius.

cum omnibus Christianis induciae, quas etsi ipse aegre ferebat, tamen quia non satis honestas infringendi eas, causas habebat, occasionem observabat. Evenit ut Raymundus Princeps Montis Regalis, qui Christianis ultra Iordanem constitutis imperitabat, a Barbaris annonam deferentibus inductus inducias violaverit. Qua ex re Paladinus ratus opportunitatem advenisse eius, quod tantum exoptabat, X. millibus equitum, & infinita peditum multitudine Ptolemaidem invasit, quam Templarii possidebant. Si tentato cum Barbaris praelio, etsi multo suorum cruore, tamen superiores fuere: nam strenuissimus quisque cum ipsorum Hospitalis Magistro Rogerio pugnantes cecidere. Anno sal. MCLXXXV. Lucius Pontifex Veronae moritur, & illi successus est Urbanus III. qui fuit Mediolanensis de gente Cribella. Is sedit in Pontificatu annis duobus. Ceterum Raymundus Tripolitanus quum parum Tiberiadem munitam reliquisset, induciis fidens, uxore ibi relicta, Tripolim reversus est; veritusque ne Christiani a suis defererentur cum Guidone pacificat, & barbaris inducias prius initas renuntiavit. Saladinus Ptolemaide omissa Tiberiadem obsedit, in quam Magister Templi confugerat. Quo impulsore Guido copias eduxit, quas ex omni Asia coegit.

coegerat, equitum triginta millia, & quadragintaduo millia peditum. Quum loco irriguo castrametari vellent a Saladini copiis praeoccupati nonis Iunii commisso cum iis praelio a solis ortu usque ad occasum decertantes aquas amiserunt, & loca arenosa & arida illa ipsa nocte insistere coacti sunt. Saladinus id intelligens, relicta Tiberiadis obsidione, prope suorum castra pervenit, quae nostro exercitui opposita erant haud magna intervalli distantia. Ante lucis ortum praelio commisso, nostros loco & vigiliis pressos parvo labore in fugam convertit. Facta est ingens fugientium caedes. Comes Tripolitanus, qui praelium ineundum negabat, sed in locis saltuosus confidendum servatus ab amico barbaro homine Safeum primo, inde Tyrum productus est. Episcopus Aconensis, qui Dominicam crucem portabat, gravi accepto vulnere, illam Regi commendavit. Sed Regem primo omnesque nostri exercitus duces Saladinus interceptit, & victos servavit in carcere. Religiosos qui a praelio superfuerant necari captos iussit. In praelio magna pars ligni Dominicae Crucis amissa est, quae Barbarorum perfidia a nostris servari non potuit. Locus ubi pugnatum est Canatetti adpellatur.

Iisdem temporibus in Etruria bellum erat.

erat. Nam Genuenses cum Pisanis ingentibus odiis decertabant; & Miniatenfes Stephanum, & filium, gentilem meum, qui cum Friderico militabat, cum Lambertuccio Ciccionio altercantem Ceulas relegarunt, ne duobus primariis civibus dissidentibus tumultus aliquis in eorum oppido exoriretur; Lambertucciumque Lucam in exilium dedere. Qui vero non servantes quod in eos a civibus indictum, confugientes ad Henricum sextum de decreto eiusdem Kal. Augusti Pisis dato in Patriam restituti sunt, & adfinitate inter eos contracta pacifice quieverunt.

(1) Eodem mense Florentini in Vallem Elvae

(1) Sic Villanius cap. XI. lib. V. Negli anni di Cristo MCLXXXIV. del mese di Giugno, i Fiorentini assediaron il Castello di Pogna, perchè disubbidia al Comune di Firenze, ed era molto forte, e guerreggiava la Contrada di Valdelsa insino alla Pesa, ed era di Gentiluomini chiamati i Signori Cattani da Pogna, ed ebbonlo per assedio. Deinde capite XII. subdit. Nel detto anno MCLXXXIV. Federigo I. Imperadore andando di Lombardia in Puglia, passò per la nostra Città di Firenze a dì 31. di Luglio del detto anno, e in quella soggiornato alquanti dì, e fattagli querimonia per li nobili del Contado, come il Comune di Firenze avea prese per forza, e occupate molte loro Castella, e Fortezze contro all' onore dell' Imperio, ei tolse al Comune di Firenze tutto il Contado, e Signoria di quello insino alle mura, e per le vallate del Contado
fa-

Elfae profecti nobiles Pongianos suo oppido eiicere, adserentes quod subiecti eorum imperio non paruissent. Qua ex re Henricus, qui Miniatenſe oppidum ea tempeſtate incolebat (1), quum rem ad Fridericum patrem detuliſſet, omnem Florentinorum Comitatum iuſſu patris illis ademit. Deinde in Senenſes verſus, quos tanti ſcleris fuiſſe participes compererat, urbem aliquamdiu obſeſſam quum capere nequiſſet, re infecta diſceſſit. Comitatum tamen eorum, ſicuti & Florentinis fecerat, ademit. Sed quarto poſt anno Florentini eorum agro potiti ſunt.

Poſt Saladini, & Chriſtianorum conſiliũ, de quo ſupra meminimus, Saladinus exercitum Acomem perduxit, quam mox Chriſtiani, qui e praelio ibi confugerant, tradiderunt. Nemini noxius fuiſſe fertur. Qui eam urbem incolere vellent, inde abi-

N

re

faceva ſtare ſuoi Vicarii, che rendeano ragione, e faceano giuſtizia; e ſimigliante feco a tutte le altre Città di Toſcana, che aveane tenuto la parte della Chieſa quando ebbe la guerra con Papa Aleſſandro, ſalvo non tolſe il contado nè alla Città di Piſa, nè a Piſtoja, perocchè tennero con lui, ec. E così ſtette la Città di Firenze ſenza contado quattro anni inſino che 'il detto Federigo andò al paſſaggio oltre mare. Mecatt.

(1) Henricum VI. ſolitum fuiſſe in oppido S. Miniatis habitare conſtat ex noſtra Synopſi Chronologica Chronico Imperatorum Leonis Vrbevetani a nobis inſerta ad annum, 1186. Lamius,

re non imperavit. Fuit rebus transmarinis magno incommodo haec Saladini humanitas; qua nostri plurimum fidentes cum eo paciscebantur, ne ipse ullos oppido eliciat, qui tributa illi pendere voluissent. Igitur Acone postquam potitus est plurimorum animos ad sui benevolentiam adtraxerat. Ex quo Saladinus Beryto oppido, et deinde Byblopotus ad Ascalonam usque pervenit. Vbi milites munitionibus urbis confisi, demum se daturos pollicentur, si prius Jerusalem suae ditionis faceret. (1)

Per

(1) Tanta fuit Saladini erga Christianos humanitas, quod etiam heic *Laut. Bonincontrius* tradit, ut facile populi Christiani a bello cessarent; & eum eo fœdus inirent. Id quod luculentius constare potest ex pactis conventis quae inter ipsum, & Pisanos, intercessere anno MCLXXIV. quorum ἀπόγραφον ex Codice Bibliothecae Riccardianae, cuius in Praefatione ad *Chronicon Imperatorum Leonis Prævetani* pag. XXI. meminimus, heic publici iuris facimus, licet male descriptum, & erroribus scatens.

Anno Domini MCLXXIV.

Anno Mahumet DLXIX.

In Nomine Domini pius, & misericors.

Hoc est exemplum, de conventu, quod fecit Rex Babiloniae, idest Saladinus, ad Comunem Pisae, per
ma-

manus Aldeprandi, qui fuit interpret illius, Messaticus Consul Pisanensis. Ista sunt signa, quae Rex Saladinus fecit ad similitudinem.

In gratia Dei me confido.

Ista sunt signa translata; & fuit observata mea praecepta, sicut littera mea testificant. Ego rex Saladinus, ita dico, & toto meo regno firmissime teneant, & caveant homines meo regno ne deficient mea praecepta, & omnes teneant, sicut charta mea testificant, & omnes meo convento firmissime guardata, & tenuta. Et mea charta sit firma in manibus Pisanorum, & interpretes illo quando ego Rex Saladinus feci hanc Chartam, & hoc conventum anni Domini nostri Jesu Christi mille centum septuaginta quatuor, & a Propheta eorum Macomettam, anni quingenti sexaginta novem, quando venit ad nostram curam, quae est magna, & mirabilis, & iusticialis, Aldeprandus Miles Messaticus magnus Consul Pisanensis, adduxit secum litteras de eorum Consulatu, & verba de ore eius audivimus, & nos agnovimus in litteras suas, & in verbo eius, quod illi desiderabant habere amorem nostrum, & nos obedire, & praecepta nostra, & venire in terra nostra sicut consuetudinem antea habebant, & nos cognovimus per litteras, & per verba, quae audivimus ab illo Messatico, quia ille venit pro Consul, & pro tota comunitate Pisae, & lingua eius lingua eorum, & quodcumque ego Rex Saladinus fecero cum eo omnia factum fiet; & postquam cognovimus, quod ille venit per totum Communem, & pro Consul, coram omnibus firmum fecimus eum venire, & inquirimus eum, pro qua causa miserunt eum Con-

foles & totum comune, & quid nobis quaerit, ut nos possimus respondere eis tale verbum, ut fiat nobis honorem, & illorum pariter, & pacem, & amorem fiat nobis et illis; et ille respondit talia verba, qualia nos dicimus vobis, & responsum quale nos dedimus eis, & firmavimus ista omnia per chartam, quam illi debebant habere in manibus, & illa charta fuisset testis inter nobis, & illis, & per omnia credita de conventionem quam nos haberemus cum illis, & si aliquid defecisset, ego Rex Saladinus ab illis, & illis ad me, nos debemus revertere ad testem chartam, propter longa tempora, quae homines non retinent in cordibus; et ista sunt causa quae placuit quaerere Missaticum pro eo commune propter mercatores qui in terra nostra veniunt, et adducunt merces, quas debent dare dritum, et per preces, quas nobis fecerunt, omnes res quas adducunt, quae ad curiam se faciunt, illi non debent vendere, & ad curiam debent emere, & de ista omnia, quod est lignum, & ferrum, & pice solebant de centenario libras XVIII. et propter preces, quas nobis fecerunt, constituimus eos ad libras X. per C. et grana XX. pro centenario, nec plus, nec minus, et alias merces quas se vendent debent dare datium sicut antea fuit, et super haec debemus eis facere amorem, et debemus guardare causas eorum magnas, et parvas, et facere debemus his parare omnia eorum pecunia, cum bono et cum amore, et ad nullum servientem Duanæ non debent dare aliquid, nec ad magnum servientem, nec ad parvum, et nullum tortum non debent habere nec recipere, et nulla eorum merces non se debet expernare ut minus se venderet; et quando facient rationem denarius eorum, et de alia eorum causa non debent eis

eis superponere aliquid , nisi quod iustum est , et non debent eos alicuius exturbare de factis eorum , unde damnum patiant , et quando veniunt in tempore collandi non debent retinere , nec velas , nec timones , nec nulla causa denarius eorum , et non debent apprehendere aliquid , nec guardianus de Duana , nec curatores , nec illi qui cum varca servavit , nisi qui dixerit antiqui Mercatoris Christiani , vel Duana qui dixerit per fideles Garantitia . Et de hoc quod illi me preces fecerunt de cantaru , quod erat super flumen , ego donavi eos propter preces Messatico , & propter quod de nobis laudes fecissent , quia in terra nostra magnam iustitiam habemus & facimus , & fecerunt nobis preces , ut nos voluissemus eos emendare fundico propter eorum causam ut salva fuissent , & personae eorum ; similiter fecerunt nobis preces de balneo & nos dedimus eum & Duana debebat omnia parare per eos in India quando illi ad lavandum issent , nullus extraneus debet ire , & nullum superfluum habere & Ecclesia , quae sunt nobis , & nos dedimus eam habere , sicut antea habebant , & quando ad Ecclesiam issent , nullam molestiam debent habere , neque per viam , nec intra Ecclesiam , et intra Ecclesiam nulla res debet esse ut verba Dei non possint audire , sicut lex eorum est , et illa possint habere , et tenere eorum lex , sicut Dei praecepta , et lex eorum continet . Et fecerunt nobis preces , quod illi volebant habere in fundico eorum stateram unam ad suas necessarias faciendas , ut illi possint vendere et emere cuncta ; et ita concedimus eis , propter quod nos scimus , quia mercatores nec emunt sine iustitia , et si illi emunt in aliquam partem , aliquam rem et ad sua stateram minuit aliquid , praecepta mea ita est , ut omnia re-

flaurentur, et iustitiam firmissime habeantur. Et
 clamaverunt se, quia omnes, qui curiam accipie-
 bant, superfluum arripiebant, et minuebant mercato-
 ribus, et merces eorum vilissime tenebant, et sine
 iustitia tractabantur, et non faciunt esse placabiles
 sicut iustitia est; et nos audivimus clamorem eorum
 et facimus iussa talis, ut omnes merces, quas nostras
 accipiebat, quantumcumque valebat, deberet accipe-
 re, et non deberet aliquid minuire; et omnes eas,
 quas camera nostra debet accipere, et ante quam
 accipiat debet esse aptiatum sic ut mercatores clama-
 se se non possent, et libenter donet quod iustum est;
 et si nostri Baiuli volunt cambiare aliquid cum mer-
 catoribus, pro voluntate mercatoris debet esse, et
 factum habeo praeceptum meis Baiulis, antea et po-
 stea, ut nulla causa de mercatoribus non debeat ap-
 prehendere nisi voluntate eorum, & non debet fa-
 cere talem causam cum mercatoribus, quod possint
 retineri; & clamorem facere non possint, nec pos-
 sint dicere res eorum invilatas esse, ut illi non pos-
 sent se clamare, de tortu quod illi factum fuisset,
 nec separare se possint turbati; et iussum meum fir-
 missimum factum habeo ut illi debent esse tractati
 per magnam iustitiam, in praeterito, et in praesen-
 te, atque futuro. Et imposuerunt nobis preces, ut
 naves eorum traherent ad terram, & nos inquirimus
 Quanam quam deberent, et Duana testificabat, ut
 unaquaque nave deberent dare S. II. ad tenendas
 naves, et S. II. ad varandas et S. III. per timo-
 nes; audivimus preces eorum, et omnia dimisimus
 eis, propter quod nos sciebamus quod agimus esse
 propter alias expensas quae faciébant, et ista dona
 non dedimus alia gente, nisi eis, et fecerunt cla-
 morem, de merces eorum, quas mercatores emebant,

ab

ab illis quos antea videbant, et portabant ad domos eorum, et posterius etiam dicebant, aliquando faciebant, ut damnum haberent, aliquando ut merces eorum minuisse de pretio; ista faciunt, post habent guardata, et viduta, et sic faciunt ista biscoffe. Quando nos audivimus eorum clamorem, et nos fecimus praecepta ad baiuli nostri, ut merces mercatoribus vendidissent ad talis hominibus, ut tortum non haberent, de praecepto ad illi qui tenet nostram legem, ut Christianus, et Saracenus in unum modum maneret in iustitiam, sic Christianus quomodo Saracenus.

Et fecerunt clamorem de naves eorum curare per curatores, & per servientes, qui quaerebant tali costumi qui non solebant esse in Duana, non se meliorabat tantum, quantum se peiorabat per istos homines mercatores; fecimus praecepta ad Mustelus, & ad Latefmimoma, et ad Lumiru, & ad Litarcarim, & ad Lunerdatu, & ad Lamare, ut illi non essent consentientes, ut nullus Christianus tortum patiatur, sicut illi potestatem habuerunt, ut Curia nostra blasimata non fiat, & mercatores nostri expavescant propter mali costumi; & fecerunt nobis preces, ut qualiscumque homo, de eorum gente, in terra nostra obiisset, in toto nostro regno, & lassasset aliquam pecuniam, aut merces, ut sociis eorum apprehenderentur, & ad parentes eorum deferrentur omnia in terra eorum, & illi qui apprehendunt causa illa debet scribere litteras, & facere securitatem, ut daret omnia ad parentes eorum, omnia hoc concedimus eis quia lex nostra sic praecipit, & iustitia est, ut ita fiat.

Et fecerunt nobis preces de nostro stolo, quod per mare, qui solebat facere eis contraria, & con-

trariabat iter eorum, & praeliabant eos; audivimus preces eorum, & fecimus praecepta Comitibus nostris, & Admiratori galearum, ut ad naves eorum unquam arma servasset, nec contraria eis fecisset, sed salvasset, & custodisset, melius quam possent. Et fecerunt nobis preces, de auro, & argento quod referunt in terra nostra tota, ut non dedissent eos dicitum ad intrandum, sed postquam emunt mercēs eorum, ad exiendum dedissent dicitum, sicut consuetudo est; ubi nos audivimus totas eorum preces, & cognovimus quia illi volebant habere amorem nostrum, & volebant nobis dare amorem eorum, & obedire nostra praecepta; sic dimisimus eis omne malum, & omnem discordiam, quae ab antea fuit; & sic feci praeceptum per totam nostram terram, & ad omnes nostri Baiuli, ut ubi illi vidissent nostras literas, vel audissent, bene, & optime observassent, & si quis praevaricasset aliquid, persona, & res eorum ad mercedem eorum fuisset; ubi haec omnia fuit, illi promiserunt conventionem facere, ut fideliter, & diligenter, totum nostrum regnum, & salvare per mare, & per terram, & palam, & secretum, & non debet adminare nullus hominem contra nostrum regnum, nec Civitas, nec Castellum, nec in Oriente, nec in Occidente damnum facere, & non debet minare, nec portare, nec per mare, nec per terram, nullum hominem ad nostrum regnum damnum habere, & non debet venire cum nullum hominem propter nostram terram damnum habere, & sedium facere, & non debet nocere nullum mercatorem Saracenum, nec tradere gannare, nec de pecunia. Et si nullus Saracenus cum illis processit, debet guardare, & servare, sicut persona eorum, & non debet liberare eos ad nullum malum

lum hominem, & habemus in guanto, ut ducerent in nostro regno, quidquid necessum, id est arme, & ferrum, & ligna, pice, & omnes res, quae in eorum terra est, per merces, quae solent ducere in terra nostra. Et in tali modo positum, & stabilitum est conventum nostrum illis, & illorum conventum nobis, adeo ut fecissent totum completum amorem nostrum, & pacem, inter nobis, & illis, & si illi fallunt de ipso conventu, aut de parte conventus illos fallunt, & de sacramento fallunt ubi illi credunt, & isto stabilimento habeant disfacto, & isto pacto perdunt fidem, & libertatem, ubi isti conventi fuerint stabiliti, fuerint lecti ante Messatico, & bene intellexit, & placuit, & levavit guarantes, quia placuit eis, & portavit secum, & litteras scriptas, & adduxit guarentianam, ab Archiepiscopo, & Archipresbyteris, quia placuit eis, & venit ista guarentitia in Babillonia quindecim dies de mense qui vocatur Saracenis Saphar.

Et de hoc fuit testes Marcus Patriarcha de Alexandria, & de Babillonia, & de Nubia, & de Saba; & Michael Episcopo della Barbacana, & Homodei Presbiter Priori de Cairo, & scripsit litteras Bulcaira filius Presbiter homo Dei.

Haec est interpretatio istarum Litterarum, quas Dominus Suldanus omnes Pisani salvi, & sani in mari, & in terra fiant, & sani ubicumque.

Anno fidanza in Dio onnipotente, e la fidanza del suo Profeta, e la mia sopra le loro persone, loro ave-

re,

re, e lor mercanzia, e lor cose, e senza dabbio, ne non patano nulla in guerra. E chi si trova andando, e vegnendo stando in terra Icti alle sue portora dell'oste forti, non dabbì dubbio, andando, & vegnendo, stando, finchè li anni dura e li mesi, li giorni, tornando loro d'Acri in terra Icti, di terra Icti in Acri, sia pace intra meie li Franchi. Quelli di Suria e Sette intra noi, e li Franchi qui sunt in Suria querra quod non debetis intrare in Acri. Quos vadant in Suria quando le treque sono rotte intra mei. Li Franchi di Suria e Samdanda o arme, o cavaliere, o istrave, in noi di perder loro, e non anno fidanza di noi qui debent dare dirittura di mercatanzia di Bizantios centum debet dare sedecim; & dictum aurum, & argentum di centum debent dare decem, & non sia isforzato di vendere di loro mercanzia, e non sia sforzati di nulla mercia, e ne dell'allume, e d'altro avere, e sia lor compiuto loro affare, e quello che dimanda sia lor compiuto immanstante; & sia adfatto lo Fondaco loro d'Alessandria nullo altro homo d'altra gente non crab gui & fundacais a voluntate Pisani, & non debet introire avere d'altra gente sine loro, quod debet acconciare lo Fondaco al pro citius quam potest. E sia data la loro Ecclesia, che anno avuto per cantare Missa, qua esturaro, siano tratti li cattivi, qui Guardianus non debeat traggere nulla Signoria libero, sia di vostra gente nel porto; nel Guardianus del Fondaco non dia diricto finchè istiano in ollaltra, e andranne, e anno dirivano in Dovana per salvamento d'avere loro, si venda in Duana loro avere, non sia dato indugio, ne non sia dimandato loro dirittura, fin che non est venduto avere, e da quello avere scaricato di loro mano. Sia loro renduto lo Ba-

gno como fuit ufato per bagnare in Alexandria, da
 oggi innanti non dia preffio del Bagno ne non fia
 domandato, ne non diano gufo, ne arfo, ne di
 nappi per lor bere non diano diritto, & di lor vi-
 vanda fopertchio non diano diritto, & mietere vino
 como fuit ufato, come ufato in Aleffandria alla
 ifcita della porta fia lasciato ifcir marcaffa una, &
 riefcita una di lenfano per mercatanto; qualunque
 hora vorranno andare a lor terra non fiano difte-
 nuti, non fiano tolte le armi loro, qui funt in
 Alexandria, Si vendit arma, non debeat dare di-
 rieto, ne Saracinus non faccia forfa di comprare
 da loro. Quando uomo ifcire fore di porta vorrà, lo
 fcrivano dello Stohiato colli fcrivani dell' alfacchini
 & qualunque nave fallifee di mercanti in el reame
 del Soltano quod unquam eft falvus in perfona &
 in avere. Et faranno li mercatanti Seracini qui torna
 del Garbo in terra Icti, e di terra Icti in Garbo, &
 Sieftene, di terra Icti per andare in Suria, e di Gar-
 bo in Suria, e di Suria in terra Icti, e di Suria in
 Garbo, di tutti li Saracini qui funt le loro perfone,
 e lor avere, e lor mercatanzia & in mare & in ter-
 ra andando e vegnendo, & andando e vegnendo
 innella terra de Saracini, terran quae funt concor-
 date, & fi volunt pare quod eft sibi dicto infino vo-
 lunt venire in terra noſtra. Si non faccia fapere an-
 tequam fiane uno quod ego fia ficurum dor in ante
 quod intra noi, e loro, & tutto quelli qui videant
 ifta carta dell' grandi uomini fi terranno fermo ifto
 comandamento. *In Nomine Dei, qui eft mifericors, & mife-
 rator, & magnus, & iuftus, & victoriosus, &*
 gu-

gubernator Saracenorum , lumen legum , rex militiæ Saracenorum , Saladinus fidelis Elmiræ , Elmomim , sententiam , quam mando vobis Consulibus & veteranis Pisæ , quod Deus manuteneat vos in via recta , & affidamento & allocamento , & de amore vestro retinendo & servando : Scriptum quod est inter nos & vos de pace & allocamento quod ordinavimus inter nos & vos , & scripta est quam custodimus penes nos astinere ab offensis ne discordia inter nos & vos oriatur ; ideo mandamus vobis hanc chartam notum faciendo vobis de Ruggerone qui fuit in terra Aegiptus , cui noster frater carissimus Scensedin nomine , idest Sol Regni , princeps bellantium , dedit cantarios ducentos viginti quinque de Ianuensi allumine ut ipsum venderet in terra Christianorum & emeret ei inde quasdam res sibi necessarias , quantum dictus Ruggeronus semper fuit fidelis Dei servus mei . Dictum itaque nobis fuit , quod venit sanus in Provinciam , quem & eius socios duæ vestrae galeæ ceperunt , & eos Pisas duxerunt . Quod postquam vobis cognitum fuit , vos sicut sapientes homines ipsum allumen cepistis , & in loco securo separatum posuistis , ut inde veritatem cognosceretis . Quod nos laudamus , quia sicut sapientes homines fecistis . Unde vobis damus in veritatem quorundam allumen iam dicti fratris nostri . Est & dictus Ruggeronus fidelissimus dicti fratris nostri , quoniam noster est ipse Ruggeronus necesse est ut ipsum , & eius socios liberetis , & allumen totum ei reddatis , ut ipsum vendat , & res fratri nostro necessarias , sicut in praecepto habet , inde emet . Et de hoc vos taliter portetis ut vestri homines ad nos venientes honorentur a nobis , & salvetur , & nulla discordia inter nos & vos inde possit oriri ,

ri , & non portetis vos taliter de hoc facto , ut homines vestros detineamus , & eis res suas auferamus . Mandamus vobis hanc cartam per Missum nostrum Achacium optimum , qui est honoratus inter nos , & cognitus & pernimium dilectus . Et ideo rogamus vos ut ipsum amore nostro honoretis , & honorifice recipiatis , & per eum taliter nobis respondeatis , ut amicitiam vestram retinere valeamus . Scripta est haec carta in mense Novembris Anni DLX. A. Macumet .

In Nomine Dei qui est pius & misericors Omni filius Steneste , Elmire , Elmomim fidelis Saladini . Nuntio vobis Consulibus , & Capitaneis Pisanis ut Deus det vobis vitam & salutem in veritate & ex bona fide . Vobis dico , quod nos mantenemus vestros homines , & vestros mercatores , qui saepius ad partem AEgyptus veniunt . Ideo quum nos audivimus de facto quod contigit Ruggeroni , quoniam ipse fuit captus , & allumen fratris Domini nostri ei fuit ablatum , multum doluimus quod vidimus fecisse talem rem , quae sit principium dissensionis oriendae inter Dominum meum & vos . Ideo statim cogitavimus & ordinavimus tollere hominibus vestris in restaurationem dicti alluminis tantum , unde damnum totum dicti fratris Domini nostri bene recompensetur . Quocirca honestius fore duximus salvare iustitiam & rationem , & firmamentum pacis , quae inter Dominum nostrum , & vos vertitur . Mandamus igitur vobis requirendo praefatum allumen , ut ipsum totum dicto Ruggeroni reddatur , ut ipsum vendat , & sicut habet in mandatis , res necessarias fieri Domini mei inde ei emat , & haec omnia sine
mo-

mora, & dilatione faciat. Quod quidem si non feceritis, quia vos estis principium mali, res omnes dicti fratris Domini nostri recuperabimus ab hominibus vestris, & peccatum super vos & super filios vestros, & non super nos erit. Praesentium vero litterarum lator est Acacius homine optimus noster amicus carus & acceptus nobis & Domino nostro, quem vobis commendamus ut ipsum amore nostro honoretis, & benignae pertractetis, & sic vos inde rogamus, ut dignum meritum hominibus vestris inde reddere possimus. Scripta fuit haec Carta mense Novembris anni DLX. A Macumet.

In Nomine Dei qui est pius misericors & miserator, Rex iustus & victoriosus, conservator & spada legis Saracenorum, Princeps militiae Saracenorum Buberher Macumata filius Iob fidelis Elmire Elmomin pro . . . Archiepiscopo Pisano, & Consulibus, & Veteranis omnibus mandat ut Deus vos manuteneat in fide & via recta. Carta vestri Archiepiscopi & Consulum pervenit ad nos representata nobis per manum vestri Missatici Bulgari, quem elegistis & mandastis nobis, & dixistis ipsum esse nobilem & sapientem virum, quem ante praesentiam nostram, & iuxta nos venire fecimus, & audivimus, & intelleximus eius Missaticiam, & honorem ei fecimus. Et his omnibus quae nobis aperuit mentem nostram adhibuimus; & de omnibus male toleratis, de quibus nobis reclamavit, & quae nobis nominavit, ipsum audivimus. Praecipimus igitur omnibus provisoribus nostris, qui sunt in Civitate Alexandriae, ut bene portent omnes mercatores Pisanos cum iustitia & bona consuetudine;

&

& servent eis universa pacta & conventa ; quae cum eis habuimus , & ea non frangant , & contra ea nullo modo faciant . Remittimus itaque ad vos Missaticum vestrum laudantes & complentes ei quae nobis intimavit , & pro eo honore & servitio , quod ei fecimus maximas gratias a vobis recipere expectamus . Inter ea quae nobis dixit de captivis vestris a nobis liberandis nobiscum satis tractavit , & frequentes preces nobis porrexit , & ad nostram recordationem saepius reduxit . Unde in veritate sciatis , quod navem in qua omnes essent Pisani non cepimus nec capi fecimus . Et bene praecepimus stolo nostro , & omnibus hominibus nostrarum galearum , ut nullam offensam amicis facerent . Quare credendum est quod de vobis specialiter intelleximus , quum vos inter maximos & legitimos amicos nostros reputemus & adnumeremus . Veruntamen illi , qui cum inimicis nostris fuerint associati inventi , tamquam inimici debent capi , & pertractari , & nulla fides eorum verbis est adhibenda , & vos taliter cum inimicis nostris a nostris hominibus captos nullo modo a nobis debetis repetere . Consideratis tamen quae nobis scripsistis , & quae vester sapiens Missaticus ex parte vestra nobis viva voce aperuit , pro honore & amore vestro vestrique Missatici captivos decem & octo , quos in captivitate habebamus dicto vestro Missatico reddi fecimus , quos omnes cepimus pugnando in inimicorum navibus ; cum viriliter repugnarent , & se defenderent . Consulimus itaque vobis sicut intimis amicis , ut praecipiat hominibus vestris , ut non navigent cum illis hominibus , quos nostros inimicos esse cognoverint , nec in uno navigio eorum appetant societatem . Quia stolus noster solummodo per-

perquiret inimicorum navigia. Quod quidem si fecerit, amicitia inter nos & vestros homines perseverabit, & nulla occasio vel inateria offendendi vestros homines nostris hominibus patebit, & nos & vos de briga eximetis, qua nobis nullam facietis reclamationem, nos & a nulla vestra inquietabimur lamentatione. Scriptum est hoc in mense Savel Anno DLXXV. A Macumata,

In nomine Domini miserator, & misericordissimus. Fuit praesentata praesentiae nostrae cartula olim vestra Archiepiscopi Villani, & Consulibus Pisae & omnes majores Civitatis tribuat vos Deus in bonis intellectis, & in bonis operibus, & etiam quae fuerunt scripta intelleximus, & de hoc quantum nos multiplicastis in salutatione vestra, & nos simili modo vos salutamus, & similiter amicitiam vestram multiplicamus. Et de hoc quod nobis laudastis, & estis laeti de nostris rebus hac de causa vos magis diligimus propter bonum intellectum quantum erga nos habetis, & omnes gentes cognoscunt hoc, & de hoc quantum dixistis, quantum Deus disponet omnes res, & dividit omnia sicut vult. Nam ipse confirmavit amicitiam inter nos, & vos, & adhuc confirmat, & exinde crescit lucrum & omnia bona, & proicit omnia nefanda. Et omnes sapientes debent hoc scire, & nos semper confirmamus vestram amicitiam, & de hoc quod dixistis, quod vos vultis retinere antiquam amicitiam, quam regni praedecessores nostri fecerunt omnibus nostris diebus illam duplicamus, & illam semper crescimus, & semper continebimus vos omnes bonas consuetudines, & hoc tenebimus omni vestra voluntate, & hoc tene-

nebimus vobis veraciter, & omni illos qui veniunt
 de gente vestra, qui in nostra terra, honores illos mul-
 tiplicamus, & personam custodimus, & censum il-
 lorum servamus, & accimus eum in mercatis illo-
 rum, unde bene lucrantur in totam voluntatem illo-
 rum, unde multum lucrantur. Et semper iubemus,
 ut bene habeant, & de necessitate quantum dixistis
 quod gens vestra patitur de nostros piratos, & de
 nostros homines, quando nostrum estolum exiit, eum
 imperamus, ut non tangant aliquem vestra gente,
 nec aliquam contrariam illis faciant, nec damnum,
 & ut caveant se, nec faciant eis nisi bonum. Et ut
 sint custoditi, sicuti gens nostra, & faciant eum ono-
 rem, sicuti genti nostrae, & nemo ex nostros
 hominibus tangant vestros homines illos, qui veniunt
 ex nostra terra ac redeunt, illos qui pergunt in viam
 mercatorum in viam bonam; & gens nostra non,
 capit nisi Francum Suriae, illos qui sunt nostri ini-
 mici evidenter, & sunt cogniti gentem nostram bel-
 ligerantem, & noster exercitus semper in terra il-
 lorum, & quantum inveniunt ex navigio illorum,
 confundunt, & capiunt gentes illorum, aliam gen-
 tem non capiunt, nisi illam: nemo potis nos ex hac
 causa inculpare, & omnis sapiens debet nos ex hoc
 laudare, amicis nostris proficimus, & inimicis nostris,
 nocemus; & hanc causam nemo nostrum homines non po-
 test transire, & bene imperavimus eam, ut gentem ve-
 stram semper custodiant, & semper honorati, & nostra
 bona custodia sint super vos omnes, & hoc semper
 iubebimus. Et de hoc quod dixistis de Abdelqfi de
 nave de Scilia hoc non est verum, nec fuit nostro
 imperio, nec nostra voluntate Abdelqfi introivit in
 cursu postea, quando stoleo Sciliae robavit tenens se,
 ut introitu nostro, quando nos eramus intenti con-
 tra

tra illos qui impediunt lex nostrò ac pericia, cum voluntatem illorum a nobis postea ipse introivit in cursu, ut habet recte in Sicilia capere gentem illorum, & noscunt ut aliquis genti vestrae esset ibi. Et imperavimus eis, ut semper custodiat gentem vestram, & de hoc quod dixisti quod misisti legatum vestrum ad dirigendam vestras negotii omnes vestri negotii sunt erga nos benefactes, & fortiter isti honorati, & custoditi, & omnes vestros actus facimus legato vestro pro vestro honore, & loquela ipsius, & locuti ei fuimus, & voluntatem ipsius fecimus. Et de captivis quos dixistis qui erant ex vestra gente nos aliquem capimus, nisi cum Francis Sutiae nostris inimicis, qui dicti, & facti sunt unam, & ita belligerant contra nos, sicuti illi in terris eorum, & in manibus illorum, & hoc rogatione vestra facimus, & eos vobis liberavimus in manus vestro Legato, & sunt nomina illorum.

*Sandinus**Villanus**Gaido**Pandolfo**Calderino**Passarino**Ubertello**Erigo**Pitello**Girardo**Uguccione**Pandolfo**Alberto**Anselmo**Gherardino**Guillelmoto**Gerardo**Bernardaccio**Carboneto**Robuloto*

Et de balsamò quod questi fuisti pro vestra Ecclesia pro vestro amore una ampulla bona, & munda & de hoc quod nobis rogastis ut mercatores vestros fuissent custoditi, qui in patriam nostram veniunt,
de

de quibus venduntur in nostra Duana, quod spediti in omni bato, & fuissetis portati secundum petitionem Rainerio Botono, Literis nostris scripsimus vobis ad nostris ordinatis in Alexandria sicut cartulis a nostris antiquis fuissetis custoditi, & liberavimus litteris legatum vestrum Eldebrando, & honorem fecimus pro vestro amore, & omnium suum servitium fecimus, & de suis mercatis nostra iustitia dimisimus illi tantum quod erat. Et hoc intelligite, & facite si Deus placet. Ista carta scripta fuit in dies Februario II. Gratia, & benedictio Dei sit super sanctum Profeta nostro Mahaamet.

Men Elfeld elegel elmelec ebsaleti naser Eleime que fel clome enur Elgius ref elissele oiar elene que fel quo dat elmes selemin oed idvate elmitmonia eabilbarat Taleia Elseifi fece mulene emir elmumenin benedicio Dei sit super illo.

ab extra

Tibi Archiepiscopi Villanus, & Consulibus Pisae tribuat vos Deus in bonis intellectis, & in omnibus bonis.

In Nomine Dei Miserator, & misericordissimus istam nostram litteram mittemus vobis de curia nostra. Tibi Archiepiscopi Villano, & Consulem Pisae ut Deus vos perseverare in bonis operibus. Nam De-

us nos vallavit in terra , & concessit nobis dominium super multas gentes , & proiecimus ex Dominio nostro omnes res iniquas , & per enses nostros proiecimus a nobis omnes nostros contrarios . & exaltavimus sanctissimum genus ubi gentes nostrae confidunt , & destruximus illos qui sancto generi nocuerunt . Nam ego ad hoc me elevavi , ut Abes , & filio eius , & perditos socios suos , & illos omnes qui eum desiderabant destruximus , & eradimus omnem gentem illius a nobis , & retribuimus ei retributionem magnae traditionis , & fecimus confugere in multis locis , & cito eos disperdimus hac de causa Azulene Dominus noster Elimem Elseum Benafer ille Emius Elmumenin Benedictio Dei super illum , & super benedictis patribus suis , & super filios quos generare debet hac de causa concessit mihi completum donum , & concessit mihi potestatem super magnos , & super parvos . Et concessit in omne negotium sui regni . Et dedit mihi potestatem extra lectum suum . Et direximus magnum regnum melius quam esse potest , et renovavimus , et omnem magnitudinem antiquis bonis usus confirmavimus , et haec quaesivimus omnem consuetudinem , et pro gratia Dei evenit omnis nostra voluntas , et sumus elevati super omnes nostros inimicos , et custodit amicos suos , & omnes qui amicitiam ipsius tenent Et conventos quos concessimus , & fecimus vobis firmiter tenemus , et in hoc permanemus . Et estis in omnes vestros usus , et in omnes iustitias quas reliquerim vobis , et pro amore quem in vobis cognovimus , estis apud nos in nostro regno custoditi . Et cognoscimus vos esse fideles nostri regni sanctissimi , et ex longo tempore semper servistis illud , & quando lator vestrae cartulae ad nos venit
reno-

renovavimus sitis apud vos custoditi. Et praeceptum nostrum exivit dispositum nostris qui sunt in Alexandria, quam Deus custodiat, & in aliis partibus ut sitis custoditi, & honorati, & sitis in omnibus vestris bonis voluntatibus semper sitis custoditi, & honorati, et ut sitis detenti secundum quod scriptum est in cartulis vestris, quas a nobis habetis ut per hoc provide sitis detenti, et ulla menses hoc non sit minuata, nec multum nec parum. Et hoc usus vester est semper, et ita semper eritis detenti in quantum vos eritis in amicitia nostri regni, et servabitis, & honorabitis, et custodieritis omnes qui ex nostra parte erunt, et in hoc permaneatis ut amicitiam nostram habeatis, & octo homines liberavimus latori cartulae vestrae de gente vestra, quos habebatis captivos pro petitione vestra. Et haec sunt nomina illorum Bello filio Andrea, Villan filio Petro, Manfredo filio Leo, Oberto filio Martino, Mattaeo filio Benedicti, Gevan filio Dominico, Giordan filio Pongo, Carosol filio Heldebrando. Et dedimus eis ad opus Ecclesiae unam ampullam balsamo bono, & puro pro vestro amore, & nostrum regnum obtinuit urbis quidquid vobis convenimus, & ideo vos bene debetis servare omnes consuetudines quas nobis spondidistis. Et est scriptum inter nos & vos ut iuramentum quod fuit factum Raynerius Bottaccius & eius. Et per omnem gentem Pise de for fatto qui foris Enaus de illis qui gentem vestram occiderunt, et nequis . . . eos; quia non potest esse ut inter nos veniat, & unquam non erimus, ut eos non requiramus omni tempore, et unquam non condonavimus traditionem illorum, et hoc facite, & intelligite. Deo annuente, Et Cartula ista fuit scripta Martii die xx. Benedictio Dei sit super Avum no-

frorum Mahacmet Prophetam nostrum , & super filiis suis Parentis Dei benedictione .

*Men el seidt Elegan Emelte Elſabat naſer
Eleme queſeſ elo omme Omir elgium ſeiſ
eles ſelem rex elenin queſel Quidat elmu
ſelemin Eordi Din elmumenin Ebulaanrat
Toloib Elxilei ſetemulune Emir elmume-
nin Sdolocoos Alla Aleib.*

Ab extra

**Tibi Archiepiſcopi Villani & Conſulibus
Piſanorum Civitatis conducat vos in
bonis operibus.**

In bona opera nam hoc ſciatis ut mox quod
a me præſentate fuerunt continuo accepi.

Multas magnas preces. Ex illis rebus multum
convenit ut illum deprecarem pro magna nobilitate,
quam ipſe habet in ſe pro ipſe malefactis quo gens
noſtra nuper fecit. Et ipſe præcepit mihi, ut vobis
reſponſionem ſcriberem ex omnibus rebus, quæ ſcri-
pta fuerunt in cartula, quæ ad me venit. In hoc
quo mihi in veſtris ſcriptis mandaviſtis laudando boni-
ta-

tatam & nobilitatem meam, & hoc scio, & cognosco, quia verum est. Et pro bona voluntate quam in me habetis & dixistis. Et hac de causa cognosco quia in nostro amore, et in nostra benevolentia permanere vultis Et Deus scit quod ego valde amo & amicitiam vestram, et hoc semper tenebo dum Deus mihi vitam dederit; et hanc potestatem tenebo, et vos bonas amicitias tenueritis sicut vestri boni antecessores nuper tenuerunt, et si aliquis vestrum alienam nequitiam in se habuerit hoc defrangite & castigate Et ita in amicitia nostra vos continete sicut nuper antecessores vestri continuerunt se, & hoc quod dixistis quod diligit pacem super omnia, et omnes homines qui sunt in mundo. Hoc cognoscunt qui sensum habent & vestrum sanctissimum regnum super omnes alias gentes hoc cognoscit & facit, & est valde turpiterdo omni qui hoc cognoscit & ore proferre & factis facere non vult. Et de hoc quod dixistis quod semper diligitis & nos & nostrum regnum hoc certissime scimus, nec umquam adiuuastis alienam gentem, nec vestram, nec alia qui nobis contraria facere disposuerunt & hoc facere debetis ut haec semper ex vobis cognoscimus, & de hac causa melius est vobis, & hoc bene scitis quia istud regnum est maius omnibus regnis Saracenorum, et ditior, & fortior gente, et omni quae necessaria sunt. Et omnis gens qui est in mundo nobis invidiam fert de nostra fortitudine, et semper dedit nobis Deus victoriam super omnes inimicos nostros, & illos qui nostrum bonum non cognoscunt retributionem malam Deus illis facit. Et illi sunt fortunati, qui in nostra bona voluntate permaneant. Et hoc vobis notum facimus quod semper & vos, & mercatores vestros honoravimus in nostrum regnum, & censum illorum

valde custodivimus , & semper honoravimus vestros mercatores , & semper obtinuimus inter nos & vos . Nec ex consuetudinibus vestris aliena offendimus . Nec magnam , neque parvam & in lege vestra estis in Alexandria sicut vultis . Et ita estis honorati in terra nostra sicuti & in vestra , & bene debetis bene cognoscere & tenere amorem vestri regni & nostrum , quia ex longo tempore magnum proficuum ex eo suscepisti . Et de hoc quod mihi mandastis de mercatoribus , & de parentibus vestris , quod in terra nostra fuerunt , & vos eos mandastis sicuti filius a patre , & hoc non fuit actum ut hoc eveniret , & sicut evenit , modo intelligite & hoc responfionem & est cognitum in omni mundo quod omnis gens debet & in ea maneret . Et hoc est illud quod magis proficuum erit in die iudicii . Et Deus exaltat illos qui hoc tenuerunt & disperdit illos , qui hoc non tenent , & vos certissime scitis quod nos semper firmiter tenuimus illud stabilitum , quod fuit inter nos & vos bene scitis quia magnas directuras ex longo tempore vobis reliquimus . Et bene scitis quia magis directuras capimus a Saracenis & a Graecis , quam a vobis hoc bene cognoscitis & semper vos plusquam aliam gentem dileximus , & servavimus . Nec umquam malum fecimus alicui vestrae genti , neque magnæ neque parvæ notum vobis facimus quod quando nos audivimus illam magnam traditionem , quam mercatores vestri fecerunt nostri , quum essent nostri mercatores secum in una nave Alexandriam , quam eos omnes ingenio occiderunt , & censum illorum sumpserunt , & per clamorem enim quem parentes illorum qui interfecti fuerunt nos retinuimus vestros mercatores sicut audistis , & eis iussimus ut vobis nuntiarent ut illos qui hoc malum fecerunt nobis

bis intrent, & omnem censum, qui erat in nave, & illorum qui interfecti fuerunt, & qui nostram proclamationem non habebant hac de causa eos liberavimus nec ullum damnum a nobis acceperunt. Et iterum cum patientia hoc a vobis requirimus per amicitiam quam in vobis habemus, & semper tenere cupimus, sicuti consuetum est inter vos, & nos secundum hoc quo lex nostra iubet hac de causa hoc facimus sicuti audistis, ut itaque certissime sitis de iniuriandum quod vos nobis fecistis antiquo tempore, quoniam unum vestrum legatum pro omnibus iuravit pacem quae fuit inter nos & vos ut ubicumque mercatores nostri essent vobiscum aut in mare aut in terra vos eos & censum illorum servaretis nec ullam iniuriam a vobis accepissent, & iurastis in pace vestra, ut siquis hanc pacem frangeret ut esset sicuti Iudas qui Deum tradidit, & dixistis iterum in pace, ut ille qui pacem frangeret esset positus, inter illos qui erunt ad sinistram partem in Iudicio Dei cum ipse dixerit: Ite maledicti in ignem aeternum. Et ipse qui pacem frangeret sit ligatus a Beato Petro, sicuti Deus dedit ei potestatem quicumque ligaverit super terram erit ligatum & in coelis, & quemcumque solverit super terram erit solutum & in coelis: & iurastis quod si hanc pacem frangeretis credulitas vestra non esset in Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum. Et qui hoc reliquisset esset demersus in ignem aeternum, & faciem Dei numquam videbit. Qui hoc frangit, & qui bene fecerit non proficit animae suae. Et bene debetis eos qui hoc malum fecerunt capere, & nobis mandare. Et censum nostrae gentis per amicitia quae est inter nos, & vos, & faciemus ex eis quod lex nostra iubet Iesus Christus numquam iustis ut aliquis tra-

traditionem faceret ad hæc verba, quæ vobis mandamus intelligite & facite quoniam hoc ante quos nos requisivimus facere debuissetis, & in toto mundo resonat hæc traditio, quam vestri fecerunt & nos iterum permanemus in amicitia; quæ est inter nos, & vos, sicuti semper fuit melius, & mercatores vestri nunc & omni tempore, quando in nostram terram venerunt honorati & servati sunt, & securi sine aliqua dubitatione secundum consuetudinem nostram, quæ est inter nos & vos nunquam per nos non erit fracta. Et Deus hoc cognoscit nunc nobis notum facimus de vestro nobili Legato scilicet Raymerio Botaccio pro amore vestro optime recepimus, & honoravimus, & servavimus, & multa bona illi fecimus. Et fecimus ei secundum quod fuit consuetudo facere aliis nuntiis. Et requisitione sua illud quod convenit fecimus ei. Et iterum vobis notificamus, quod iustitiam illam quam ex longo tempore vobis reliquimus adhuc tenemus. Nec aliquid amplius vobis imposuimus. Et est turpe, quoniam vos aliam in novam consuetudinem requiritis. Et iterum vobis notum facimus de optimo Balsamo, quod requisistis ampullam unam nuntio vestro tradidimus. Et de hoc quod quaesistis fructis de vestris mercatoribus vendere in duana, qui primus venerat, primus venderit. Et similiter de hoc quo proclamationem fecistis de his de duana de hoc quod vendebatis, quia ordinati accipiebant a vobis duodecim ex omni centenario besannos, & similiter de vestro Fundico Alexandriae ut esset actum. Et similiter ut habuissetis in Babillonia unum Fundacum per vos, hoc vobis secundum certam voluntatem facimus, & regali praecepto exivit, ut ex hoc esset vobis scripta cartula. Et hanc cartulam nuntio vestro tradidimus
ut

ut sit lecta coram omnibus ordinatis Alexandriae . Et est praeceptum in cartula , ut si aliquis ex ordinatis Alexandriae hoc amplius fecerit persona eius, destruat^{ur} Et de bastaniis & vasculis comparatis de quibus conquisi fuistis , hoc vobis donavimus . Et praeceptum nostrum exivit ut hoc vobis firmiter teneatur , et gentem vestram , scilicet Pisanos , quos a nobis requisistis in cartulis vestris , hos omnes sumpsimus cum Francis illorum , qui pergebant in Suria . Et sumpsimus illos bellando cum Francis nostris inimicis . Et iterum vestras implevimus preces , & forsantos illorum reliquimus pro amore quem nostro regno tenetis . Et hoc exivit iussum nostrum , ut nomina illorum , quos petebatis , fuissent inquisiti , invenimus novem qui erant mortui ; ex aliis decem dixerunt quod Genuenses erant , nec erant Pisani , & tres alii Avidalus sumpsit secum & impensus est cum multa bona , & sunt ex militibus nostris . Et alios xiii. quorum nec nomina nec personas invenire posuimus . Et fuerunt multum inquisiti . Et illos quos invenimus qui dixerunt se esse Pisanos fuerunt xxv. Et illos tradidimus Legato vestro Raynerio , qui super est nominatus in cartula , ut ipse eos vestrae praesentiae conducat cum magnis forefactis illorum , quoniam ipsi exierunt ex pactu gentis illorum quod erat inter nos & illos , et legatus vester iuravit nobis . Et illi & qui cum eo sunt nominati in cartulis quas scripsimus inter nos , & vos , ad institutionem patis . Et iuraverunt per semetipsos , & per omne Comune Pisae , quod omnis Comunis Pisae debet hoc sacramentum firmiter observare . Illud sacramentum quod est scriptum in cartulis in litteris Saracenis , & in latinis hac de causa nos scripsimus hoc quia in illis cartulis est scriptum . Et hoc quod

quod vobis fecimus , nisi propter anticam amicitiam quae erat inter vos & nos. Et ex vestra requisitione fecimus vobis tantum quod nunquam volumus facere alia gente quod vos Balsamum tantum ; diricturas alias gente & nos certissime scimus quod vos amicitiam nostram firmiter tenebitis , & amplius tale factum non facietis , sicut fuit illud factum quando mercatores nostros tradidistis . Et omnes illos debetis observare , qui notam proclamationem habuerit quomodo de nave gens vestra fecerunt . Et de nostra amicitia semper est vobis melius . Et nos hoc pactum quod vobis fecimus , semper tenebimus Deo annuente omni tempore etiam bona voluntate tantum quantum vos pactum , quod est stabilitum inter nos & vos firmiter tenebitis erit amicitia inter nos & vos stabilita . Hoc intelligite , & servate Deo annuente . Et haec fuit scripta Indulquade mense & anni XL. viii. d. haec fuit scripta in mense Februario , & dies xvii. Gratia sit Deo soli . Et gratia Dei super amicum nostrum Muhamet nostro Profeta .

Copbon alla cou neem eloqt.

In nomine Dei qui est pius , & pietas . Exiit aequitatis praeceptum nostrum , Deus augeat honorem . Gratias agimus soli Deo in designatione restaurationis fundaci , domus videlicet in qua Pisani stare consuevere in terram Alexandriae , quam Deus salvet , ut compleant totum illud quod in restauratione istius fundaci necesse est . Et bene custodiantur Pisani , & tractentur secundum illam bonam consuetudinem quae soliti sunt . Sic notum & testificatum est per popu-

pulum Regni quoniam nos sumus custodes & defensores eorum ne inquietentur de aliqua mala petitione. Hoc praeceptum facimus nos Arcali Mellino, qui custos & nobilis procurator est terrae illius, corona iudicum, & praepositorum terrae, sustentator legis, arma maioris Domini, cuius honorem Deus exaltet, qui prudenter & discrete omnia gubernat, qui velox est ad omnia regni negotia, a quo responsa audire cupio, quod actum sit de fundaco, qui omnia quae auferenda & melioranda sunt in fundaco peragat secundum quod constitui propter preces Pisano-
rum, & intercessionem Ruggeronis nuntii ipsorum, ut notum sit omnibus qui ex praecepto pietatis nostrae restauratum & melioratum est.

Hoc scriptum firmatum est. Et in testificatione Arcalis. Nadari. & Amari.

In nomine Dei, qui est misericors & miserator magnus & iustus Dominus, Rex Regum, & Rector Saracenorum, illustratio totius mundi, & legum legis Iosep, vivificator regni Elmirae Elamomini. Carta Archiepiscopi Pisano-
rum & consulum, & Comitum, & Veteranorum nostrorum venit ad nos & vidimus eam, & perlegimus translatam a lingua nostra in linguam Arabicam. Cum qua lingua Arabica Deus mandavit Prophetam suum Dominum omnium prophetarum. Dicimus vobis de eo quod dixistis in ea Carta quod tenetis pacem, & securitatem in firma constantia. Bene videmus & cognoscimus quod verum est. Et de eo quod nos rogastis ut mercatores vestros venientes ad terram nostram manuteneremus & salvaremus per ea tempora per quae inter nos habitaverint. Et postquam a terra nostra se separaverint.

rint. Haec omnia suprascripta vobis dedimus & concessimus antequam nostrae potentiae vestra carta foret representata. Et ea omnia quae in iam dicta vestra pagina fuerunt scripta aperte vidimus & legimus. Et insuper ea omnia, quae vester Legatus nobis sua lingua aperuit plenarie intelleximus, & responsum in veritate per singula reddidimus. Sicut Legatus vester suo ore clarius vobis poterit intimare. Apertius namque per suam linguam, quam per cartam nostram, veritatem poteritis cognoscere. Sicut enim ei fidem adhibuistis de his quae ad nos pro vobis vester Legatus adtulit, sic eidem fidem adhibeo super his quae vobis ei deferenda commisi; sciatis praeter eam veritatem quod omnia vestra negotia firma tenemus. Et praecepimus Domino stoli nostri, & Domino nostrae Ducanae quod homines vestros in personis & rebus salvent & manuteneant. Et praecepimus ut homines vestri securi veniant ad nos vendendo & emendo ea, de quibus poterunt lucrari. Et cum venerint ad nos deferant secum ea in quibus lucrum erit, veluti ferrum, lignamen, & picem, quae pro villiori pretio apud vos inveniuntur, & in terra nostra carius venduntur. Et hoc erit vobis pro magno lucro, & nobis reputabimus pro maximo servitio. Haec omnia bene intelligatis & faciatis. Scriptum est hoc in mense Aragiappo Anno DLXXII. a Maumet,

In Nomine Domini miserator & misericordissimus, Illud dominium, quod Deus semper dedit nostro Regno scilicet Sanctissimo Domino nostro Prophetae nunc omnimode maius ac magnum exultavit, confirmavit in tempore Dominis Selimi Daferi qui pro sua magna nobilitate condonat illis qui contra
cum

eum magnam malitiam facere praesumpserunt, & hoc est pro pulcra dispositione nobilissimi Aridali Elseidt Elgal Elevadal Emir Eignius Seif Eliseles Nascer Elimen Quesel Codat Elmuselemin Coedidrat Elmumenin Ebulfadal Elaabes Eldaseriscdec Allou beou Eholin Eoe Emtaam Lecul Beca Iou Emir Elmumenin Eodea codra teuu Eoe aleuueni qui pro ua magna pientia omnes actus in bonum convertit, quando Legatus vester qui vocatur Raynerius Botacius filius . . . venit nostrae praesentiae attulit nobis duas cartulas ex parte Archiepiscopi Villanus & Consulibus, & Comitibus maioribus civitatis Pisae. Et notificastis nobis de mercatoribus vestris & fratribus, & parentibus vestris quos ita mitteratis nobis sicuti mittit filius patri qui in praeterito anno fuerunt distenti, & districti, & ex suis multa amiserunt. Et hoc non fuit conveniens facere, tam magno regno qui maiorem nominationem habet omnibus regnis qui sunt in mundo. Et mandastis nobis hunc legatum potest has causas quae factae fuerunt ut sit factum bona voluntas nec umquam illam seducit nuncium vestrum mandastis nisi in magnis rebus. Et ille sensu suo omnia pacificat. Et illum in galeam mandastis, quod numquam fuit usum nuncium vestrum venire nisi in nave. Et mandastis nobis rogando ut omnes suas necessitates cito explemus. Et vobis cum citius remitteremus. Et dixistis quod aliquis vestrum mercatorum in terra nostra non veniret donec nuntius vester ad vos rediret. Et dixistis in litteris vestris, ut quidquid ille vester Legatus stabilierit, & pactu suo confirmavit omnes conceditis sua stabilitone. Et nos Legato vestro naravimus, quod illud damnum quod de mercatoribus vestris nobis mandastis non fuit verum, sed intelligite

gite veritatem . Quando nos audivimus de mercatoribus vestris Alexandrinis , qui cum essent in nave cum vestris cum fiducia surrexerunt vestri eos omnes cum magna traditione occiderunt . Et dixerunt illis quoniam Piratae Francorum erant in mare ante eos , & hac de causa fecerunt eos descendere in sentinas , & inde eos unum post unum eiecerunt et ita eos occiderunt ; et omnia scilicet uxores & natos & possibilia omnia sibi sumpserunt & lex bene iubet ut omnes illi qui hanc iniuriam fecerunt simul cum parentibus illorum bene deberent esse capti secundum decretum , quod est inter nos , & vos , debuissimus illos detinere scilicet vestro mercatores qui erant in patriam nostram donec misissetis nobis omnes illos qui hoc malum fecerunt , & censum & familiam illorum quos occiderunt . Et illis quos nos recedere reliquimus hoc pactum nobis fecerunt ut illi irent in patriam nostram , & illos qui hoc malum fecerunt caperent , & nobis conducere cum censu , & familia illorum qui mortui erant . Et nuncius vester nobis narravit quod multi vestrorum civium apud nos tenebantur captivi . Et nos hanc responsionem illi fecimus ut omnes illi quanto nos tenemus cum Francis eos cepimus simul cum eis belligerantes , & in terra illorum . Deferunt eis aiutorium & necessaria . Et illud scriptum quod est inter nos , & vos praecipit ut si nos invenire poterimus Pisanos , & Francos in una nave ita habeantur Pisani sicuti & Franci . Et ex his verbis fuerunt multa verba inter nos & Legatum vestrum . Et post omnia Legatus vester concessit nobis ut quidquid ipse stabiliret pacto aut confirmaverit , & quidquid super se acceperit omnis Pisa concedit sicuti in litteris quas nobis attulit ex parte vestra est

est scriptum & isti qui sunt cum Legato hoc concesserunt, scilicet Henricus filius Guidonis Caradonna, & Sacerdos filius Moretti, & fiduciam, & amicitiam rectam firmiter tenuerunt. Et pura mente sine ullo ingenio, & sine ulla fallacitate, & servare eos omnes qui sunt de regno nostro ubicumque inveneritis cum fiducia, & benevolentia, & non faciunt aliquod pactum cum Francis, nec cum aliis, unde regnum nostrum possit offendi neque in terra, neque in mari, neque in civitatibus nostris, quae supra mare sunt, neque ullum bellum commiscant cum aliquo nostro exercitu, neque soli, neque mixti cum aliis. Nec aliquis istorum mercatorum secum addiderit aliquem ex Francis Suriae in patriam nostram eos scientes in similitudinem mercatorum, & non debetis offendere nostrum regnum, nullam magnam permissionem quam aliqua gens vobis debeat facere, neque Christiani, neque Saraceni, nec unquam vos exietis ex amicitia vestra, nec nostri regni. Et illi Pisani quos in galeas malefactorum, & in naves bellantes reperiemus, erunt capti & interfecti. Et cavete vos ne amplius tale factum sicuti fuit illud factum, quod de Saracenis fecistis in nave. Et si forte hoc evenerit ut aliquis vester hoc simile faciat illos malefactores nostro regno debetis praesentare ubicumque prius nostros dispositos invenire poteritis, cum omni censu quod male depredaverunt. Et nuntius vester hoc a nobis rogavit, ut si aliquid malefactorum evenerit induciae sibi per unum annum tantum dentur, & debet esse emendatum infra annum. Si autem emendatum non fuerit omnes Pisani, qui de terra vestra ad nos veniunt, sint capti, & omnis facultas eorum, & iustitias si utriusque modo habuistis. Ita nunc concedimus in Alexandria:

P

de

habitare vobis facimus , & quodcumque mercatum habueritis ; ex quo restitudo Duanae traditum fuerit, ubicumque in nostro regno portare illud volueritis, portate. Et si in patriam vestram illud reportare volueritis, hoc vobis concedimus, nisi foenum, & ligna, & picem hac de causa, quia istas tres Duana nostra emit sicuti volet in illa hora. Et si aliquis vestrum patria nostra mortuus fuerit si aliquis suorum parentum secum fuerit, censum suum ei liberabimus. Et si non fuerit, trademus illum sociis suis, quos scire poterimus maiores & sapientiores & ab eo litteras ex omni accipiemus. Et Raynerius Bottaccius Legatus vester nobis rogavit ut in ipsis litteris, quas inter nos & vos scripsimus, propter institutionem pacis omnia quae modo vobis reliquimus in litteris similiter scriberemus. Et sunt illa quae nunc vobis nominamus consuetudo bastasus & parate & terram nullam iustitiam in eo dabitis. Et de vasulis cum quibus trahitis naves ad terram & similiter quando eas in mare remittitis. Et hoc quod requisistis de calcas, quod navis qui prior venerit primus vendat hoc vobis concessimus. Et similiter de mercato quod vendunt in Duana debent esse parati in omni die Sabati. Et hoc vobis convenimus. Et in Babillonia damus fundicum, & directuram argenti nobis laxamus. Et Raynerius Legatus vester rogavit nobis ut aliquis Pisanorum pergeret ad Sepulcrum in navibus non malefactorum, & esset captus a nostro stolo quando litterae vestrae ad nos venerint nos eos vobis liberabimus & censum eorum, & mercatores vestros concedimus venire in Babillonia quandocumque voluerint, & mercatores vestri debent esse honorati, & custoditi, in regno nostro, & mercatum illorum esset proficuum ex quo non habeant aliquid impedimentum, nec

nec ullam in Regno nostro..... Et Legatus vester Raynerius spondit pro se, & pro omni Comuni Pisae perquiret illos malefactores Pisanorum qui gentem nostram in nave occiderunt. Et si illos invenire non poteritis de hoc exietis quod iustitia iubet, scilicet & facultatibus, & familia illorum, & sanguinem illorum qui interfecti fuerunt & secundum haec scripta legatus vester Raynerius Bottaccius filius..... & qui cum eo in cartula sunt nominati iuravit pro se & pro omni Comuni Pisae secundum hoc quod fuit scriptum in cartula, quam ex parte Pisae nobis praesentavit. Nam ibi fuit scriptum ut quidquid ipse faceret aut disponderet aut super se sumeret omnis Pisae concedit, & confirmat, & hoc est sacramentum in praesentia altare Dei. Et iuravit per Crucem & lignum Domini & per quatuor Evangelia & coram illis qui ibi fuerunt scilicet Patriarcha, & Episcopi & Presbiteri. Et quorum nomina sunt scripta in hac cartula. Et hoc sacramentum debet esse sine ingenio, & ulla fallacia. Hoc est illud Sacramentum per Deum qui est trinus & unus, qui fecit coelum & terram & per filium, qui semper est & fuit verbum Dei Dominus Jesus Christus Filius Beatae Mariae Virginis, qui iudicat vivos & mortuos, quem omnes Prophetae praedicaverunt, & per Nativitatem suam & per Baptismum suum quando fuit baptizatus a Sancto Joanne. Et per Passionem suam, & per Resurrectionem & Adscensionem suam. Et quando venit iudicare saeculum, & per quatuor Evangelistas, & per Sanctam Mariam Virginem, & per omnes virtutes coelorum, & per Sanctum Joannem Baptistam, & per omnes martyres & per omnes Sanctos Dei. Ego Rainerius Bottaccius, & qui mecum sunt nominati in cartula hoc sacramentum

facimus pro nobis, & pro Archiepiscopo & Consulibus & pro Vicecomite, & pro omni Comuni Pisae & pro omnibus maioribus, & minoribus Civitatis. Et hoc nos firmiter & pura mente & honeste iuramus, hoc quod est discretum in cartula tenebimus sine fallacia, & sine ingemo, & veraciter omni tempore tenebimus. Nec umquam ex hoc discreto aliquam rem frangemus. Et hora qua hoc discretum frangemus, in Deum credulitatem non habebimus. Et si hoc bene non tenebimus in Dominum Jesum Christum non speramus, neque in legem suam, neque tenemus in illo nullam credulitatem, & sit nostrum dictum sicut Iudaico populo, et simus sicuti Iudas qui Deum tradidit. Et simus ex illis qui ad sinistram Dei erunt quando dicet: Ite maledicti in ignem aeternum; & erimus sicuti qui adorant Idola. Et erimus separati a Patre, & Filio, & Spiritui Sancto & a Sancto Petro Apostolo, & a duodecim Apostolis qui Spiritu Sancto repleti fuerunt. Et erimus separati ab illo dicto quod dixit Beato Petro Apostolo: Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum & in coelis; & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in coelis. Et simus iterum divisi a verbis Beati Pauli. Et iterum simus divisi a trecentis decem & octo patribus, qui fuerunt antiquissus, & decem omnibus Patriarchis Orthodoxis; Et sint dicta nostra sicut dicta Seuris Maistris Iacobitarum, & Maistris Nestor & Nestorius. Et Eucharistia, quam accipimus sit nobis ignis in corpore, & non habemus credulitatem quod Communicatio sit Corpus & Sanguis Domini nostri Iesu Christi. Nec credimus, quod ipse surrexit a mortuis neque adscendit ad coelos; nec oratio, nec ieiunium quodd nos facimus ad Deum acceptabile non sit, sed Diabolo. Et sit confors

foris nostra cum Diabolo , & cum idolis , & quod Deus nullam remissionem a nobis non habeat , nec super nos , nec super filios nostros sit aliqua benedictio Dei . Et simus excommunicati , & separati a Deo omni tempore si hoc frangerimus , & simus positi in ignem æternum ; et nunquam Deus peccata nostra nobis dimittat , nec bonum ovium habeamus , nec a Deo , nec Iesu Christo nec a lege sua . Et hoc sacramentum quod iuravit nobis Raynerius Bottaccius Legatus vester non fuit factum nisi bona voluntate illorum , qui in ista cartula sunt nominati , hæc de causa quod omnes Pisani tam maiores , quam & minores , hoc sacramentum , quod isti sua bona voluntate fecerunt illi concedunt , & libenter tenebunt , quoniam omnes Pisani hoc sacramentum fieri iusserunt . Et illi firmiter tenebunt sacramentum quod isti iuraverunt , et fecerunt hoc ius iurandum secundum hoc quod est scriptum in hac cartula , & fuit factum hoc sacramentum , quorum Patriarchis & Episcopis , & Sacerdotibus bona voluntate Legati , et qui cum illo sunt , & omnes Pisani sua bona voluntate hoc concedunt nos qui sumus nominati

Filius Bernardi Raynerius .

Presbyter Arrigus Filius Guidi .

Vgo Moretti . Intelleximus hoc quod est scriptum in carta ista . Et hoc super nos manuleuavimus & ego Presbyter Villanus scripsi pro his tribus nominatis & pro me .

Pisana gens admodum illustris , celebris etiam nominis inter Barbaros , & Saracenos fuit . Ab iis enim Musethus Rex Saracenus praelio superatus est , & Sardinia spoliatus , ut etiam Boninsepius noster superius pag. 19. memorie prodidit . Barbaros item

go Barbarossa Imperadore del 1170.

Alberto Gualandi Consolo del 1194.

Nota come ho letto un Contratto in carta pecora dell' Anno 1156. a dove sono sottoscritti i dodici Consoli Pisani, in fra quali io vi ho trovato sottoscritto Arrigo Consolo del detto Anno 1156. Credeasi, che detto Arrigo sia di Casa Medici Pisano, trovando io che Gherardo d' Arrigo Medici era mercante in Pisa del 1197.

Nota, che come si è detto, il governo Pisano cominciò a Consolato, e durò fino al 1200. & dal 1200. cominciò il governo sotto nome delli Anziani, e durò fino al 1407. che in questo tempo e' Fiorentini presono Pisa, e li Fiorentini la raddussero a governo di numero sei Priori, e durò il governo sotto nome di Priori fino al 1494. & dal 1494. fino al 1509. mediante Carlo Ottavo Re di Francia ritornò sotto il governo d' Anziani, e dal 1509. fino al presente anno è ritornato sotto nome di Priori, mediante loro Altezze Serenissime. Facile autem haec faedera barbari reges cum Christianis inibant, ut commercio & mercaturae faverent, & ut merces, quibus indigebant, in eorum regna deferrentur, quod ex hisce instrumentis late intelligitur. Hinc etiam cum Florentinis pacta sancita invenio a Rege Babylonis Saeculo xv. & manuscripta exstant in Bibliotheca Riccardiana. De Pisanis vero, eorumque cum Barbaris & Saracenis commercio, plura etiam proferre potuissem, si per otium Archivum Florentinum Reformationum consulere licuisset, in quod ingens copia instrumentorum Pisis translata est, & multa quidem Arabice scripta sunt. Observandum interea est, ubi pag. 202. Icti nomen legitur, contractum esse Aegypti nomen; & Aegyptus exponitur etiam in Scholiis marginis Instrumentorum horum MSS. quibus ea passim declarantur.

Per

Per haec ferme tempora , Conradus Montis Ferrati Marchio Tyrum ex Italia adpulit cum navi Isaacii Graecorum Imperatoris , cuius sororem in matrimonium acceperat . Expositisque in continenti militibus , ut urbem ingressus est , tantam de se admirationem adtulit , ut Comes Tripolitanus , quem ex praelio servatum a barbaro hoste memoravimus , Conradi virtutem & copias suspectas ducens Tyro relicta Tripolim perrexerit , ubi occulta prius cum Saladino tentata pace , quum illam a suis civibus observari vellet , expostulat ab iis iusiurandum illos conservaturos , quae ipse Saladino promiserat , adferens tempori nedum cedendum esse . Cui quum cives id denegarent , adfirmantes se nihil iuratu-
 rum , quod non prius aperte non accepissent , maestus stratum suum ingressus , in eodem , Dei iudicio , eadem nocte occubuit . Sunt qui dicant illum a Conrado veneno interfectum . Ceterum eius cadaver circumcissum re-
 pertum est , quia infidelis fuerat . Sed Tripolis Antiocheno Principi commissa est .

Iisdem temporibus Guillelmus Siciliae Rex quinquaginta triremibus , quas Margaritus quidam Sículus ducebat Tyri adparuit , Crucesignatos deferens . Ceterum Saladinus Ascalonam reversus , oppugnatam continuis diebus urbem ita demum susce-

scepit , si Guidonem regem Ierosolymitanum , & templi magistrum liberaret , solutique vinculis Tyrum revertantur . Interea Alam Turcarum Ductor Laodeciam deditione subceperat , eamque urbem cultoribus Arabum auctam quum reliquisset , in Agro Antiocheno inconsulte vagi palantesque illati talem a nostris cladem accipere , qualem ipsi superioribus diebus Christianis dederant . Saladinus Aiscalona munita copiis auctus eorum , qui a populatione Antiochena , & praelio male habito diffugerant , Ierosolymas duxit . Incessanter diebus . . . ad partem occidentis oppugnatam frustra urbem cum reliquisset prae moenibus confedit ; turrestque post aliquot dies oppugnare continuabat . Quum cives multitudine magis quam hostium vi , aut armis perterriti essent , ita se tandem Saladino dedidere , si cum eorum supelle&ili , quam quisque humeris ferre posset abire permetteretur . Facta est urbis deditio sexto Non. Octobris , qui fuit anno salutis MCLXXXVII.

Saladinus urbem ingressus sanctuaria polluit praeter Salomonis templum , in quod nudis pedibus , & capite aperto , aqua rosacea pavimento adperso ingressus est ; permisitque Christianis tantum ex Asia oriundis urbem incolere . Ceteros Tyrum deduxit , quam urbem Guilielmus Rex sua
de-

defendendam ope subceperat , repuleratque inde Saladini copias magno eorum incommodo. Deinde Saladinus in Antiochiam duxit exercitum.

Vrbanus Pontifex postquam ea, quae apud Ierosolyma acta erant , & res in Asia adversas accepit, tum misericordia Christianorum ob fidem peremtorum , tum etiam de Templorum exspoliatione certior factus, timore correptus, fidens ac supplex, quum Venetias ad opem implorandam miseris Christianis proficisceretur in aegritudinem incidit, & ex ea non multo post Ferrariae mortuus est. Eodem anno est ei successus Gregorius Octavus Beneventanus, qui pari ardore accensus Pisas se contulit, Genuensesque cum Pisanis dissidentes pacificat, hortaturque ambos, ut contra Barbaros in Asiam proficiscantur. Sed ipse octavo, & quinquagesimo post die interiit, & Clemens III. vir Romanus ei in Pontificatu successit, qui praefuit Ecclesiae Dei annis tribus, & mensibus quinque, & diebus sexdecim.

Interea Saladinus victoria elatus quinque & triginta civitates ex principatu Antiocheno infra trimestre partim vi, partim deditione civium, accepit, & ipsam Antiochiam, eiusque Patriarcham, quem auro prius corruperat, in suas partes attraxit. Ceterum

rum Christiani Duces, Regesque a Clemente admoniti se cruce signavere; Fridericus Imperator, Philippus Franciae Rex, Richardus Rex Angliae, Odo Burgundiae Dux, Orta deinde inter Regem Francorum, & Angliae, altercatio expeditionem hanc paulisper retardavit. Ea tandem sublata Veneti, & Pisani cum eorum triremibus Crucesignatorum partem adsportavere. Guilielmus Siciliae Rex qui cum Imperatore Constantinopolitano se iam pacificaverat, & Messanam redierat, Annonam tum ex Sicilia, tum ex Apulia, & Calabria suppeditabat. Fuere item tam felicitis expeditionis Imperatori Comites Frisiones cum triginta eorum navibus, & aliis duodecim, quas Flandrenses armavere. Qui in Mauritaniam, quum venissent Africae litora invadentes ingentia ibi praedam contulerunt; Silunumque urbem sexaginta diebus oppugnatam tandem diripiunt. Ad quam rem peragendam quum multitudo hostium impedirentur, nec se inde ita facile, uti rati fuerant, avelli potuissent, tardius in Asiam devenere. Et Hungarorum Rex tum religione, tum etiam auctoritate tantorum Principum, permotus, cum Venetis pacificatur. Qui cum Pisanis Tyrum, primo adpulere, pariterque Asiae litora depopulantes in Alexandriae portum pervenere; ubi viginti Barbarorum

na-

naves a classe Pisana intencsae sunt; praedicta ingens inde ablata classis se omnis destravit.

Per ea tempora Guido Rex Ierosolymitanus, qui Tyrum post praelium male habitum carcere solutus se receperat, quum urbi praesse vellet a civibus administratione prohibitus est. Nam se sub dominio Conradi Montisferrati esse adfirmantes alii parere recusabant. Ex quo Guido Acone exercitum duxit, in cuius castris classis Pisana, Venetaque, & Crucesignati se contulerant, urbemque obsidione cinxerunt. Saladinus his auditis suis laborantibus subcurrit. Pugnatum est aliquot diebus varia utriusque exercitus fortuna, & tandem commissum pari voluntate praelium tam periculosum atroxque fuit, ut primo nostri paene victores Saladini equitatum in castra propulsaverint. Sed quum regredi vellent a Barbaris oppressi periculosum pugnae eventum reddidere. Accepissentque nostri cladem ea die haud obscuram, ni Gottofredus custodiis castrorum relictis eruptione in hostes facta barbarorum impetum sustinisset. Duo millia Christianorum caesa fuisse a barbaris ea die memorantur, in quibus Templarium Magister Oddo, & Andreas Estensis; & hostium paene par numerus cecidit.

Iam

Iam in sequentem annum distracta erat Ptolemaidae obsidio, & fames morbusque pestilens nostrorum castra invaserat, seditioneque in castris exorta, hostium stationes, quae annona abundabant triginta fere millibus militum, qui famem tolerare non poterant, clamore sublato quum invaderent, simulata Saladinus fuga illas nostris diripiendas reliquit. Quae quidem plenae erant omnis fortunae tum publicae, tum privatae. Quumque nostros palam euntes accepisset, & sine ulla custodia aut metu vagantes, statim regressus, agmine instructo confedit in ipso itinere, unde a nostris in sua castra reditus erat. Nostri singuli, bini, turmatimque interdum, quum per hostium agmina inordinati incompositique redirent a barbaris intercepti paene omnes, & occisi sunt. Ea clades adeo nostros perterruit, ut non fuerint postea ausi ex munitionibus prodire. Quo tempore Sibylla cum quatuor parvis filiis profluvio ventris in ipsis castris interiit; & Isabella quarti Baldovini filia Genfrando cuidam Germano Proceri desponsata est, cui Regnum Ierosolymitanum Sibyllae sororis morte debebatur. Id Conradus Montis Ferrati aegre ferens illam Tyrum adsportavit, consummatisque cum ea nuptiis, Regnum Ierosolymitanum suscepit. Hoc etsi caeteri

Chri-

Christiani exercitus Duces iniquo animo ferebant , tamen quia illum , etsi maxime optassent , opprimere non poterant ; tum quia ab eo annona nostris praebebatur , tum etiam quia quidam largitionibus ab eo corrupti fuerant , tam nefarium facinus toleravere .

Interea Guillielmus Siciliae Rex , qui ex Iohanna uxore filios non subceperat , Constantiam sororem suam Deo dicatam auctoritate Clementis Henrico Friderici filio , quum iam illa aetatis esset provectae , in matrimonium copulavit . Quumque sibi vitae finem adesse intelligeret illam testamento heredem instituit . Quae sola ex Guiscardorum gente ex legitimis haeredibus supererat . Nam Tancredum naturalem fuisse commemoravimus , & Rogerius frater , qui a Patre dissenserat , in Turri Pisana ut supra diximus mortuus est . Obiit Guillielmus Panhormi triginta sex aetatis annis : regnavit annos XXI.

LAV-

HISTORIARVM

VTRIVSQUE SICILIAE

LIBER QVARTVS.

TAncredus hanc Guillielmi fratris
 ultimam voluntatem nulla ra-
 tione ferendam ratus, ira simul
 & dolore Regni permotus, quia
 extraneum potius ex Regno,
 quam se instituisset heredem, & quia Con-
 stantiam in contumeliam sui, voto solu-
 tam, aetatis senem, & infoecundam, ut
 a plerisque rebatur, Henrico nupsisset, ut
 primum fratrem vita excessisse acceperat,
 adiutus a veteranis militibus, quibus cum
 liberalissime vixerat, & omnem pueritiam
 egerat, accersitusque a Siculis, Insulam oc-
 cupavit, omniumque adsensu Rex consalu-
 ta-

tatus in Calabrias traiecit . Quibus item subactis in Apuliam penetravit . Qua item occupata , ita celeri cursu ceteras Regni provincias suae ditionis effecit , ut omnes ad admirationem tantae felicitatis sua benevolentia adtraxerit ; quamquam Clemens in Constantiae praesidium Ecclesiae copias eo misisset , quae a Tancredo superatae in Campaniam profugerant .

Ea tempestate omnis ferme Etruria omissis tum civilibus , tum etiam domesticis bellis ad expeditionem Asiaticam se armaverat . Ii re bene gesta victores ex Asia conlaudati pro concione a Friderico quum discedere vellent, Vexillo Rubenti ab eo Pisani (1) donati sunt ; quia eorum egregia

Q

(1) Villanius non Pisanos, sed Florentinos rubenti vexillo donatos memorat. Sic enim Cap. XIII. Lib. V. refert: *Nelli anni di Christo MCLXXXVIII. essendo commossa quasi tutta la Cristianitade per andare al soccorso della Terra Santa vegnendo in Firenze l' Arcivescovo di Ravenna Legato del Papa a predicare la Croce per lo detto passaggio, molta buona gente di Firenze presono la Croce dal detto Arcivescovo a San Donato tra le Torri di là da Rifredi, dov'è il monasterio delle Donne, perocchè il detto Arcivescovo era dell' ordine di Cestello; e ciò fu addì due di Febbraio del detto anno: e furono sì grande quantità i Fiorentini, che fecero oste per loro oltremare; e furono al conquiste della Città di Damietta de' primi, che*

gia opera plurimum in bellis contra Barbaros usus fuerat . Et quia gratificari illis cupiebat , quorum virtus maxime in his bellis enituit , agrum Florentinis prius ademerum ad decimum proximum urbi lapidem restituit .

Ceterum Fridericus obsidione Acconis nondum soluta per Hungaros terrestri itinere Constantinopolim magno Graecorum impedimento pervenerat . Isaacius vero Imperator Constantinopolitanus , quum illum maiorem in modum formidaret , Friderico suadet , ut quanto id citius fieri possit in Asiam traiciat . Expositis igitur incontinenti copiis Ptolemaidam Turcarum urbem expugnat . Iconium inde delatus , quia eorum Dux annonam promissam denegaverat , finitimam regionem depopulatus omnia suae ditioni subiecit , & inde in minorem Armeniam magna annonae penuria , & pluribus praeliis cum Turcis gestis , pervenit , cunctisque civitatibus oppidisque quacum-

che presono la terra , e per insegna recarono uno stendardo vermiglio , che ancora è nel Duomo di San Giovanni . E per la detta devozione , e sussidio de' Fiorentini fatto in servizio di Santa Chiesa , e della Comunità , da Papa Gregorio , e Federigo Imperatore , fu renduta la iurisdizione del contado al comune di Firenze di lungi alla Città dieci miglia . Mecatt.

cumque incederet suae ditionis effectis, dum rapidum flumen pervadere niteretur, casu periniquo cadentis equi suffocatus est anno salutis MCLXXXVIII. Eius cadaver ab Henrico eius filio paternae expeditionis socio Tyrum delatum est. In qua urbe Conradus Montis Ferrati Marchio ab Saladino obsidebatur. Vixit autem Fridericus in imperio annos XXVII. quibus pro maiori parte excommunicatus permanerat. Superfuere ex Friderico filii duo; Henricus VI. natus maior, quem discedens e Germania Alemannis praefecerat. Eius copiae tandem in agrum Antiochenum delatae brevi dilabuntur.

Iisdem temporibus claruit Ioachim Abbas Florentis Calaber, quem spiritum propheticum habuisse ferunt, librosque in sacra Theologia quamplures edidit, inter quos in Apocalypsin scripsit. Inter cetera eius egregia dicta hoc putamus esse, Civitatem Constantinopolitanam, quae propter frequentes haereses a vera fide desciverat, dandam esse gentibus. Quod deinde nostra memoria evenisse vidimus.

Interea Philippus, & Richardus, Angliae, & Galliae Reges, Tyrrheno mari ad Messanam devecti felicibus auris usi in Prothemaidae portum pervenerant, & nostrorum castra auxerant. Richardus vero foedis

coeli tempestatibus XI. Iunii MCLXXX. in Cyprum delatus quum terra a cultoribus prohiberetur, excandens ira Insulam occupavit, illamque sibi munivit. Inde apud Ptolemaidam ceteris se coniunxit. Opugnata ab iis urbs, Saladini virtute semper defensa; ubi variis praeliorum congressibus erupere; saepius cum nostris concursum, & dubio Marte certatum est. Clemens interea Romae moritur A. MCLXXXII. & Coelestinus III. vir Romanus ei in Pontificatu successit. Hic Henrico praesente coronatus est omnium Romanorum plausu; & ingenti pompa per urbem inuestus cum eodem Henrico ad Petri Basilicam, confedit. Qui aegre ferens Tancredum Regno Neapolitano potiri, clam Constantiam uxorem Panhormo eduxerat. Iusserat enim Pontifex Henricum in Germanorum Regem post Friderici mortem deligi, & nuptias cum Constantia celebrari. Postremo illum Imperatorem dixit, Regemque utriusque Siciliae creavit, iuribus Romanae Ecclesiae semper salvis. Hic, veniens in Italiam Tusculum Coelestino Pontifici dono dedit, quod inconsulte, & nulla veteris odii ratione habita sibi a Romanis petitum tradidit. Quod mox ab ipsis dirutum est, & ingentia muri, & portarum fa-

Digitized by Google

xa Romam ob rei memoriam deportata Clivo Capitolino adfixa sunt .

Per haec Henricus nuptiis cum Constantia celebratis Neapolim tribus ferme mensibus obsedit , quia cum Tancredo sentiebat . Sed peste in castris exorta , quum eius exercitus paene inutilis factus esset , ut primum convaluit , Salernum relicta Neapolitanorum obsidione profectus est , civitatemque diripuit . Deinde in Alemanniam ab amicis accitus novos in Germania motus iam exortos sua praesentia substulit , deinde in Italiam rediit . Eo anno solis defectus fuit .

Duobus iam annis duraverat Ptolemaidae obsidio , etsi Philippus partem muri adscenderat cum suis , & validissimam turrim corruï fecerat . Quo metu cives perculsi tandem deditionem fecere tertio Idus Iulii , ea lege a nostris data , ut pars Crucis , quae superioribus annis in praelio male a nostris habito amissa fuerat , & quam fama erat ibi a barbaris servari , nostris restitueretur ; civesque cum eorum praesidio incolumes inde abirent . Quod , ut exsequeretur sine illorum civium periculo , id negotii Philippo , & Richardo ; Regibus datur . Richardus , quum Christi Crux non reperiretur partem civium quam incolumem deducendam acceperat , crudeliter trucidavit .

vit. Philippus suos cum captis antea a Saladino Christianis permutavit. Ob quod simulas primo, inde odium manifestum, inter eos exortum est. Saladinus his legibus non servatis, quibus se Prolemaide dederant, indignabundus multarum civitatum moenia diruit, quas pridem a Christianis subceperat, in quibus fuit Caesarea, Ascalone, Dan, & Sachan.

Richardus Ioppen instauravit, quae & Caffa dicitur, coloniamque Christianorum deducens eam civibus explevit. Erat Saladini animus Christianis Ierosolymam restituere, sed certior factus de discordia inter Philippum, & Richardum, exorta ab incepto consilio se abstinuit. Philippus deinde se aegrotum simulans in Italiam rediit, Odonemque Quercidam Burgundiae exercitui Asiatico praefecit. Per id tempus Richardus animo auctus, & maioribus intentus negotiis cum Saladino bellum gerebat. Quo tempore Tyri duo sicarii Conradum Montisferrati adgressi, ut eorum superstitionis hostem vita privarent, pluribus vulneribus confoderunt. Vnus illico ab adstantibus Conradi amicis trucidatus est. Alter ex fuga retentus non alio, ac si evasisset, vultu fuit, tormentisque quum cruciaretur ea hilaritate permansit, ac si etiam tunc fuisset immortalitatem adsequutus.

Per

Per id tempus Henricus Campaniae Comes Isabellam Reginam uxorem duxit, dominiumque Tyri sibi vindicavit, spretoque regio nomine Regem Franciae invasurus Campaniae titulo contentus susceptam principatus curam egregie administravit. Richardus vero, quem maiora attentantem meminimus, blande Guidonem Lusinianum adpellatum hortatur, ut relicto Tyri, & Ierusalem Regno, Ptolemaidaeque dominio, Regnum Cypri perpetuo possideret, quod grandi suscepta pecunia impetravit, & ad nostra usque tempora sui possiderunt. Deinde Richardus, & Oddonus, dum Ierosolymas obsidendas pergunt a Saladino in itinere adorti superiores in pugna fuere, & nonnullis ex suis ditionibus amissis castra apud Bethalem habuere; comteatuque intercepto, qui ex Aegypto Ierosolymas importabatur, urbe potiti essent, si eo castra contulissent. Iam Autumni tempus adventabat, & Richardus Ascalone milites in hiberius locaverat; quam instauratam Gazam Christiani adpellaverant. Oddo Tyri hiberna habuit. Interea classis Veneta & Pisana, quam superioribus annis in Asiam pervenisse diximus, Asia excessere. Hi inter se quibusdam veteribus odiis decertantes magni postea detrimenti Christianis fuisse; nam pars Pisanae classis Polam deletam

instruere, quae Venetis tributaria erat, occupavit, ibique Pisani hiemantes a Venetis eorum classis intercepta est; Polaque vi capta & Pisana classe incensa, onerarias eorum naves Athenis redeuntis interceperunt. Sed tandem magno Pisanorum incommodo pax inter utrosque firmata est.

Richardus interea, dum Ierosolymas pergit, certior de Philippi odio factus Normandos, qui suae ditionis erant, in Gallia bello exagitaturus, in Gallias redire statuit. Itinerique tanto vehementius instabat, quia compertum habebat Ioannem fratrem ad Angliae Regnum adspirare; peractisque ob eam rem turpiter cum Saladino induciis, omnia, quae superioribus annis bello sua effecerat, illi restituit, praeter Tyrum & Ptolemaidam. Deinde in Austriam veniens ab hostibus captus Imperatori Henrico traditur, a quo post annum magno auri pondere a suis redemptus; ob idque & Regi Francorum infensus graves contra eum inimicitias exercuit, unde se cum suis post foedus a Richardo cum Saladino habitum Ptolemaidam recepit, parteque suorum Tyrum immissa, hortatus est Henricum Campanum ut Regni Ierosolymitani titulum subsciperet. Quem ille otio deditus renuit; pauloque post in Campania domo praecipitatus interiit. Iisdem ferme diebus Guido
Rex

Rex Cypri vita functus est, & Antiochus eius frater Regnum accepit. Deinde Isabellam Henrici relictam duxit uxorem; ad quam iure hereditario Tyri, & Ierusalem Regni titulus adtinebat. Saladinus quoque eodem tempore mortuus est, qui moriens se sepeliri mandavit in Templo Salomonis, inque suo tumulo lanceam imponi, & per urbem praeconis voce adclamantis deferri, Saladinum Asiae domitorem nihil amplius ex tam opulento Asiae regno & tantis opibus secum deferre. Quo functo vita eius frater Sifandinus cum Saladini filiis de imperio decertavit. Quae res nostris plurimum auxilii & favoris adtulit. Namque Sifandinus quum aegre Saladini filios ferret, illos occidit, ut solus imperitaret.

Per ea tempora Richardus Rex Angliae magno bello altercatur cum Philippo Franciae Rege propter Normandiae Comitatum, ex quo ea poene Provincia bellis consumpta est.

Philippus Rex Franciae Ilferoburgem Regis Danorum sororem apud Ambianam urbem uxorem sibi copulat; quam mox maiorem in modum exosam habens, de eius divortio apud Guilielmum Remensem Episcopum libellum porrexit, quem ille non admisit.

In

In Etruria per ea tempora bellum erat. Nam Volaterrani de finibus cum Pisanis dissidentes quum oblatos non acceptassent, indignatus Pisanus populus omnem eorum iuventutem eo coegit. Obsessi Volaterrani per quatuor menses, in arbitrium populi Pisani se permisere; qui ab iis male habiti omnes in carcerem Pisis coniecti magno auri pondere se redemere. Deinde Senensibus intermediis pax inter eos firmata, & magno Volaterranorum damno transacta est.

Et classis Pisana quinque & XX. triremium in Africam delata viginti Barbarorum triremes, quae in Sardinia Cliastrum oppidum depopulatae erant, in mari praedae onustas cum eorum nautis intercepit; Sardosque captivitate liberatos suis restituit. Ob quod a Sardis eius gratiae causa Cliastrum Pisanis cum Savino (1) monte, ubi nunc Orieste est, dono datur; ubi ipsi oppidum Sancti Savini aedificaverunt, auctore Stephano Gismundo (2) eorum nobili, qui classi praepositus a populo Pisano fuerat,

Hen-

(1) *Savino*, ut videtur, pro *Sabino*.

(2) Haud abs re, & iniucundum, fore crediderim, ex superius laudatis *Aurelii Gryphonii* Memorabilibus haec adrepta occasione nomina plerarumque nobilium

lium familiarum Pisanarum proferre, quarum apud eum catalogus elementorum ordine ita habet.

Libro del Priorista di Pisa detto Cronica Antianorum, qual libro comincia del 1289. & prima.

<i>Agnelli</i>	<i>Agati</i>
<i>Accatti</i>	<i>Arrigbo da Lucca</i>
<i>Adami</i>	<i>Baliani</i>
<i>Armati</i>	<i>Batatti</i>
<i>Armignossi</i>	<i>Bellomi</i>
<i>Alliata</i>	<i>Basci</i>
<i>Abati</i>	<i>Buonafede</i>
<i>Arlotti</i>	<i>Braschi</i>
<i>Ammannati</i>	<i>Bugarrì</i>
<i>Aristeccha</i>	<i>Buon Conti</i>
<i>Abbracciavacche</i>	<i>Buonaiuti</i>
<i>Alfereii</i>	<i>Buoninsegni</i>
<i>Arsicci</i>	<i>Buonaveri</i>
<i>Del Abbaco</i>	<i>Buonaffari</i>
<i>Aiutami Cristo</i>	<i>Buonamici</i>
<i>Attavelli</i>	<i>Brigafenni</i>
<i>Argumenti</i>	<i>Buonapota</i>
<i>Ardovini</i>	<i>Botticelli</i>
<i>Aseiano</i>	<i>Benigni</i>
<i>Appiano</i>	<i>Buonauui</i>
<i>Albertini</i>	<i>Bettoni</i>
<i>Angeli</i>	<i>Buonincontri</i>
<i>Astari</i>	<i>Buonaccorsi</i>
<i>Aldigbieri</i>	<i>Benetti</i>
<i>Accerriti</i>	<i>Bandini</i>
<i>Amori</i>	<i>Baudiei</i>
<i>Amadori</i>	<i>Belletroni</i>

Bel-

Bellebranche
 Berzigbelli
 Bellandi
 Branculari
 Buldrone
 Baroni
 Balbi
 Badessa
 Brunelli
 Benincasa
 Barbotta
 Berci
 Bargatta
 Buti
 Bacioschi
 Bertini
 Bottari
 Bella Talla
 Berti
 Bue
 Buonfigli
 Barba
 Benvenuti
 Baccioni
 Betti
 Borghini
 Benedotti
 Briccia
 Bagnio
 Bernardi
 Balbanosi
 Balducci
 Buoncristiani
 Baglioni

Barile
 Bonizzi
 Bartalotti
 Bocchetti
 Bettini
 Bucchisi
 Buonromei
 Baroncini
 Bandi
 Bernardini
 Bartoli
 Bocchi
 Bocchetta
 Bencivenuti
 Bruschi
 Bufalini
 Barbieri
 Bolgarucci
 Boeti
 Baldi
 Barucci
 Bizzarri
 Baruffi
 Capannoli
 Cinquini
 Camuliani
 Casciani
 Cappellari
 Campigli
 Cascioli
 Cordovanieri
 Caleffi
 Cavalletti
 Corboli

Di

Di Campo

Cestosi

Da Canneto

Cortigni

Carretti

Di Corte

Cesani

Conetti

Castraleoni

Castelli

Cavalca

Da Cotone

Da Calle

Cavallosari

Cioli

Capannetti

Carini

Caccanemici

Centi

Cini

Carratella

Cbelli

Compagni

Cotena

Calse

Cipolla

Chiaffi

Colimele

Cenni

Casciari

Campanari

Carboni

Cambi

Carassari

Cartellofi

Conforti

Civoli

Cbiari

Cappellacci

Casanuova

Casoni

Del Corne

Corbini

Cosci

Castroni

Casucci

Ciabatti

Ciapparoni

Curradini

Cbiavelli

Centolire

Ciampuli

Castelli

Cionarini

Corfini

Calende

Capraia

Cavalcanti

Corassa

Cambini

Corsuccì

Cioni

Ciampalini

Cilla

Casciani

Colini

Cantarini

Cagnassa

Cri-

<i>Cristiani</i>	<i>Falchini</i>
<i>Cieoli</i>	<i>Delle Foglie</i>
<i>Della Caccia</i>	<i>Faba</i>
<i>Carnefetti</i>	<i>Farfettari</i>
<i>Cheerucci</i>	<i>Fidanesi</i>
<i>Capretti</i>	<i>Fieravanti</i>
<i>Dati</i>	<i>Fracassi</i>
<i>Davini</i>	<i>Fantini</i>
<i>Damiani</i>	<i>Ferramosca</i>
<i>Donacci</i>	<i>Falducci</i>
<i>Donati</i>	<i>Femminella</i>
<i>Davini</i>	<i>Fedini</i>
<i>Dini</i>	<i>Fanucci</i>
<i>Dindi</i>	<i>Fatoppi</i>
<i>Del Duomo</i>	<i>Forculi</i>
<i>Errigoni</i>	<i>Falzerini</i>
<i>Esmadori</i>	<i>Franchi</i>
<i>Erighi</i>	<i>Franconi</i>
<i>Framusti</i>	<i>Gatti</i>
<i>Fagioli</i>	<i>Gallittiani</i>
<i>Ferapone</i>	<i>Garfagnini</i>
<i>Fornari</i>	<i>Grassi</i>
<i>Fanuglia</i>	<i>Guglielmi</i>
<i>Federighi</i>	<i>Gontulini</i>
<i>Fumanti</i>	<i>Grilli</i>
<i>Franchini</i>	<i>Gruni</i>
<i>Fabbri</i>	<i>Guitti</i>
<i>Falconi</i>	<i>Gambelli</i>
<i>Ferretti</i>	<i>Granelli</i>
<i>Familiati</i>	<i>Garofali</i>
<i>Faloppi</i>	<i>Granchi</i>
<i>Del Fagiolo</i>	<i>Gambacorti</i>
<i>Fibbiari</i>	<i>Gelsa</i>
<i>Filippi</i>	<i>Grassalini</i>

Gua-

<i>Guasceppa</i>	<i>Geppi</i>
<i>Del Gufo</i>	<i>Guerrini</i>
<i>Guicciardi</i>	<i>Gambini</i>
<i>Del Gora</i>	<i>Giacomini</i>
<i>Guerrigi</i>	<i>Gaetani</i>
<i>Galgani</i>	<i>Gattabianchi</i>
<i>Guercietti</i>	<i>Gismondi</i>
<i>Giusti</i>	<i>Gualandi</i>
<i>Guarganglia</i>	<i>Iambelli</i>
<i>Gese</i>	<i>Iacomini</i>
<i>Del Guercio</i>	<i>Leuli</i>
<i>Galluci</i>	<i>Lamberti</i>
<i>Guarnieri</i>	<i>Leoneri</i>
<i>Giunchi</i>	<i>Lippi</i>
<i>Griffi</i>	<i>Lambertucci</i>
<i>Gaddi</i>	<i>Landini</i>
<i>Grassini</i>	<i>Lupi</i>
<i>Gualfredi</i>	<i>Lanti</i>
<i>Ghini</i>	<i>Landi</i>
<i>Galletti</i>	<i>Longo</i>
<i>Guidi</i>	<i>Lapi</i>
<i>Grimaldi</i>	<i>Laggi</i>
<i>Gettalebraccini</i>	<i>Lapucci</i>
<i>Ghetti</i>	<i>Lemmi</i>
<i>Ghelini</i>	<i>Lanfreducci</i>
<i>Gentili</i>	<i>Lambardi</i>
<i>Giugni</i>	<i>Lanfranchi</i>
<i>Granducci</i>	<i>Di Lando</i>
<i>Gessulini</i>	<i>Luti</i>
<i>Garbini</i>	<i>Landucci</i>
<i>Guerrassi</i>	<i>Matigni</i>
<i>Guiducci</i>	<i>Martelli</i>
<i>Del Grosso</i>	<i>Meloni</i>
<i>Ghirlanda</i>	<i>Moscheri</i>

Ma-

Maschioni

Malmetti

Mattei

Mussi

Manni

Moriconi

Mele

Morrena

Marini

Morelli

Marignani

Marovelli

Mariscalchi

Martinozzi

Micciari

Magogi

Marchi

Da Massa

Miliati

Marrocchi

Massei

Marci

Martini

Magli

Mattofi

Marinari

Mangarelli

Menzuoi

Merlacci

Margatti

Marsuppini

Maggiolini

Moscha

Morelli

Mugessi

Multicci

Melani

Mondelli

Merciardi

Mascari

Meglierati

Manninghi

Mercati

Malpigli

Magrini

Mannucci

Marrasfi

Maſſei

Mantucci

Maricotti

Marsuschi

Mugnari

Masi

Migliorelli

Maccaroni

Marracci

Montefoscoli

Marangoni

Mei

Malannini

Montecatini

Musacchi

Malacalza

Migliacci

Menucci

Marchini

Montalzi

Micheli

Masca

Masca
Mazzuoli
Navicati
Da Nawarbio
Nocchi
Nucci
Del Nero
Nati
Nicolucci
Narducci
Niccolini
Nacci
Narducci
Orlandini
Oculi
Omodei
Orfelli
Oradini
Oliveti
Omici
Orfi
Orfarelli
Olivieri
Pilati
Pellicciar
Pane Vini
Picbini
Pellari
Paganelli
Parlasci
Papa
Pellegrini
Piaggosi
Pancaldi

Patreti
Pedoni
Perini
Pensiera
Pini
Porcelli
Paganini
Pandolfi
Pecci
Pecchinoli
Da Puhule
Pandolfi
Paffi
De Ponte
Paggi
Pecchia
Picchinelli
Pinochia
Pucci
Da Pontadera
Puccetti
Porcellini
Papi
Pauli
Pensiera
Porco
Parazzoni
Perficati
Puccini
Perotti
Pesculini
Peranba
Passini
Putignani

R

Puc-

Pucciarelli	Rinaldi
Palmieri	Rustici
Puccioni	Ristori
Picchiapietre	Della Rocca
Parducci	Seretti
Pacini	Stambi
Porciari	Scelleti
Poverini	Speronari
Pecora	Scacciari
Palmerini	Sampati
Da Padule	Sciancati
Pagni	Scelluti
Pigbinelli	Stefani
Petreti	Sellari
Pontecorona	Settimi
Pistoia	Salvi
Pitta	Seccamerenda
Piastra	Scalonfi
Pessini	Sardi
Petrellini	San Casciani
Pelistrilli	Da Sala
Ponsanelli	Scarsi
Poggibonfi	Sanguigni
Pisani	Scornetti
Primi	Seta
Quarrata	Sciolta
Quintavalle	Sendacli
Rossermini	Speechiari
Roncioni	Sega
Rau	Scarsagalli
Ragonesi	Scorni
Ranieri	Secchi
Riccardi	Squarcialupi
Ricci	Salmuli

Sa-

<i>Savini</i>	<i>Tebaldi</i>
<i>Sera</i>	<i>Tofani</i>
<i>Sismo ndelli</i>	<i>Tagliaferri</i>
<i>Da Stellaria</i>	<i>Torcelli</i>
<i>Saffi</i>	<i>Talucci</i>
<i>Signoretti</i>	<i>Tozzi</i>
<i>Spada</i>	<i>Tiari</i>
<i>Del Sordo</i>	<i>Turellini</i>
<i>Serena</i>	<i>Tinghi</i>
<i>Setaiuoli</i>	<i>Targonini</i>
<i>Salvini</i>	<i>Tempieri</i>
<i>Scafeci</i>	<i>Tignanti</i>
<i>Soppi</i>	<i>Tucci</i>
<i>Straccagalline</i>	<i>Torti</i>
<i>Segni</i>	<i>Tronci</i>
<i>Saragoni</i>	<i>Delle Vecchie</i>
<i>Sutchetti</i>	<i>Vitoli</i>
<i>Soldani</i>	<i>Viari</i>
<i>Salinguerri</i>	<i>Valousani</i>
<i>Sacchetti</i>	<i>Vbaldi</i>
<i>Tosti</i>	<i>Vgolini</i>
<i>Tripalli</i>	<i>Vernacci</i>
<i>Tommasi</i>	<i>Vpellini</i>
<i>Tandi</i>	<i>Vaccherella</i>
<i>Turchi</i>	<i>Vlivieri</i>
<i>Talenti</i>	<i>Da Via Cava</i>
<i>Trettimanni</i>	<i>Viviani</i>
<i>Tostari</i>	<i>Del Verde</i>
<i>Tegrini</i>	<i>Vbertelli</i>
<i>Tortini</i>	<i>Vena</i>
<i>Tempinelli</i>	<i>Vannoni</i>
<i>Toppaioli</i>	<i>Viola</i>
<i>Tamburari</i>	<i>Vecchiani</i>
<i>Tarpeffi</i>	<i>Vauni</i>

<i>Voglia</i>	<i>Vaglianti</i>
<i>Varna</i>	<i>Vpezzinghi</i>
<i>Venturini</i>	<i>Venerosi</i>
<i>Da Villa</i>	<i>Visconti</i>
<i>Vernagalli</i>	<i>Verchincti</i>
<i>Da Vico</i>	<i>Vrbani</i>
<i>Vaccha</i>	<i>Vgbi</i>
<i>Vivoli</i>	

Henricus Barbarussae filius contra Tancredum in Sicilia insula cum Constantia penetraverat, maioremque insulae partem benevolentia Constantiae uxoris a cultoribus sibi oblatam acceperat. Guilielmum Tancredi filium adolescentem egregium, acriusque sibi resistentem haud procul Agrigento contra ipsum concurrentem cepit. Postremo urbe potitus tres ipsius Guilielmi sorores cum Margarita eorum matre, cum ipso Guilielmo, quem luminibus excoecavit, in carcerem in Germaniam misit: sed ii multis postea annis mortuo Henrico a Philippo eius fratre liberati ab ea captivitate fuerunt.

Florentini ea tempestate unum Consulem creavere, qui potestate a populo sibi permissa & ius dicebat, & statum Reipublicae gubernabat. Quod plebiscitum singulis annis usque ad Friderici II. interitum observarunt. Et Philippus Franciae Rex Normandiam ingressus Vernolum diu obses-

obsessum expugnavit, & inde Ebicam urbem diripuit incepditque.

Anno salutis quarto & nonagesimo supra centesimum & millesimum Henricus suorum aucto exercitu Tancredum undique fugientem insequutus, tandem omni Trinacria pepulit. Is Tarentum se recepit. Ceterum Henricus Tancredum, Tancredi filium & Margariton Epyrotarum Regem Siracusas fugam properantes, qui Tancredi partis fuerunt, captos in Germaniam misit. Sunt qui dicunt quod inter eos ipse Tancredus Rex fuerit; sed falsum est quum is Tarento non ab Henrico, sed a Friderici eius filii tutoribus, pulsus fuerit. His rebus in Trinacria peractis Romam veniens, omnia quae inter Romam, & Neapolim, sunt suae ditionis effecit. Caietam primo, inde Beneventum, & Neapolim parvo labore suscepit, suisque regnis adiecit, quod numquam antea factum fuisse quidam adfirmant.

Interca Constantia Henrici uxor filium peperit, cui Fridericus nomen fuit. Sed quia eius paritudo poene impossibilis habebatur, utpote quae iam sexagenaria erat, tentorio in perpetuum clauditur Panhormi, ut filium extraheret; observato prius a populo ne quis infans in tentorium deferatur. Quo tempore exorta est tempestas valida, &

grando lapidibus admixtis de coelō cecidit.

Richardus Angliae Rex, qui Philippum sororem sibi desponsatam repudiaverat, cum instructis aciebus manum inferre iam paratus esset, immutata mente cum paucis equitibus ad Philippum venit, seque illi pacificat, cui pro comitatu Normandiae, Pictaviensi, & Andegavensi, superiorem sibi Philippum Regem agnoscens tributum illi pro iisdem quot annis solvere promisit.

Iisdem temporibus nobilis Gismundorum familia Pisis satis pollens inter se divisa est. Nam cum superioribus annis Stephanus eius gentis primarius in Sardinia dominium occupasset, indignati cives, reliquos quum urbe pellere voluissent, ab hoc divisi, qui cum Stephano senserant potentioribus adversantes eiectioni sunt. Qui Gismundi Caraffi dicti, quasi Carae filii, quae Stephani mater fuerat; & Neapolim cum eo venientes ab Henrico conducti, claustramentarium ibi aedificantes, civitate, & agro ab Imperatore donati sunt; a quibus Carafforum familia Neapoli honesta pollensque exorta est. Qui cum populo senserant Gismundi Caraccioli adpellati, & ii eorum insignia mutarunt. Qui autem nullis seditionibus se immiscuerant, antiquum eorum nomen insigniaque familiae cum Caraffis servavere. Sunt qui dicant, Canazzolos
Nea-

Neapolim paucos post annos adveſtos , & Carazolos pro Canazolis dictos & amor-
nitate urbis captos civitatem incoluiſſe , &
cum Caraffiis eorum gentibus ſe iterum
immifcuiſſe ; quae fama adeo vehemens
exiſtit , ut plerique exiſtiment hos ab illis
originem habuiſſe : quod falſum eſt . (1)

Mi-

(1) Multa quidem de Nobilibus Piſanorum fami-
miliis paulo ſuperius adnotavimus ; quum vero heic
Bonincontrius alia quaedam de iisdem memoret ; Et
per haec tempora forma Piſani regiminis immutata
fuerit , Conſulum dignitate abolit , lubet quaedam
etiam heic auimadvertere & de Conſulibus , qui an-
te hanc aetatem Piſas procurarunt , & de viris in-
elitis , qñi in eadem urbe floruerunt , omnia ex lau-
dati *Gryphonii Memorabilibus* excerptendo.

*Cafaſe Piſane , che ſono riſedute della dignità del Con-
ſolato in Piſa , Supremo Magiſtrato , e primo
Magiſtrato , per quanto ſi è poſſuto vedere per
le Scritture pubbliche in Piſa .*

<i>Gualando Gualandi riſedè dell' anno</i>	1112.
<i>Ildebrando Viſconti riſedè dell' anno</i>	1136.
<i>Errigo Federighi riſedè dell' anno</i>	1154.
<i>Rinieri Gaetani riſedè dell' Anno</i>	1165.
<i>Vetrignio di Rinieri Vpezxingbi riſedè dell' anno</i>	1140.
<i>Banduccio Barucci riſedè del</i>	1166.
<i>Lamberto Pandolſi riſedè dell' anno</i>	1173.
<i>Ildebrando Mercati riſedè dell' anno</i>	1179.
<i>Ildebrando Mercati riſedè del</i>	1179.
<i>Gberardo Gaetani riſedè del</i>	1122.

R 4

(1) Miniatenses, qui res Etruriae superioribus annis exagitatas turbulentiores fore cognoverant, & multos ad tyrannidem aspirare, quum ipsi sub fide Barbaruffar, deinde Henrici, se continerent, eorum oppidum, quod a superioribus annis in plano, ubi dicitur Sangenesius, aedificaverant, ad antiquum oppidum in monte proximo fir-
mum.

<i>Ildebrando Lanfranchi risedè del</i>	1164.
<i>Benedetto Vernacci risedè dell' anno</i>	1165.
<i>Guigliardo Lambertini risedè del</i>	1167.
<i>Buoncristiano Buoncristiani risedè dell' anno</i>	1178.
<i>Rikaldo Coeschi risedè dell' anno</i>	1191.
<i>Simone Bocaccio risedè del</i>	1197.
<i>Ildebrando Mercati risedè dell' anno.</i>	1179.
<i>Rinieri d' Ildebrando Marzi Giudice, & risedè del</i>	
1196. & <i>Sigerio Marzi del</i>	1226. 1245.
<i>Arrigo Mesechi risedè dell' anno</i>	1156.
<i>Pipino Federighi risedè del</i>	1189.

Uomini celebri Pisani.

<i>D. Arrigus Agliata Capitano del</i>	1120.
<i>D. Adamo Adamo Cav. del</i>	1120.
<i>D. Vgonis Gherardeschi Capitano e Cav. del</i>	1112.
<i>D. Lanfrancus Lanfranchis cons. del</i>	1161.
<i>D. Pellarius Lanfranchis Capitano del</i>	1171.
<i>D. Albertus Agliata Cav. e Capif. del</i>	1175.

(1) Hoc ipsum Villanius commemorat Cap. XXI. laudati Libri V. sic enim refert. Nelli anni di Cristo 1197. i Terrazzani del Castello di San Miniato al Tesco

tum, ubi usque in praesens cernitur, transf-
tulere. Cultoribusque ex plano ad mon-
tana translatis, duo etiam suburbia ex
utraque parte mira celeritate veteri oppido
addiderq, moenibusque coeno erectis veteri
stru&ione minorem cinxere, in quibus sex
hominum milliâ incoluerunt.

Per haec tempora Henricus Regno
Neapolitano potitus, quotquot Regni po-
tentes sibi adversos fuisse cognovit, cepit,
& in Alemanias relegavit, ob idque illum
a Pontifice excommunicatum pluribus men-
sibus in ea permansisse comperio. De-
mum absolutus expeditioni ultramarinae se
paravit; hortatusque eum Pontifex est ut
Archiepiscopum Moguntinum Arnaldum,
& Othoquem Saxoniae Ducem, quum solus
tantos sumtus tolerare non posset, socios
sui haberet itineris. Id quum facile impe-
traffet comparandae classis gratia Messanam
perrexere ad commeatus Crucesignatis prae-
parandos. Deinde insequenti anno aegri-
tudine correptus quinto, & quinquagesimo
aeta-

*desco per loro discordie disfecero la loro terra, e tor-
narono ad abitare nel piano luogo detto San Ginegio,
ed in quello di Santa Gonda, per esser più allagio del
piano, e dell' acqua, e presso al Fiume d' Arno, e di
quello d' Elsa, credendosi ivi fare una gran Cittade,
ma loro intendimento tosto venne vano. Mecatt.*

aetatis suae anno interiit , relicto **Friderico** filio quatuor annorum sub tutela **Constantiae** matris , quam Pontifici cum filio commendarat ; **Regnumque** **Alemaniae** sub tutela **Philippi** fratris reliquit . Is annis novem pro Imperatore se gessit , & in eorum numero relatus est .

Factum est tandem divortium inter **Franciae** Regem & eius uxorem , adfinitate Regis **Dacorum** probata . Ea tempestate **Mauri** magna parata classe in **Hispanias** penetrarunt . Fit cum iis a **Don Ferrando** Rege **Hispaniae** praelium , in quo superatus est , & captus ; occuparuntque **Barbari** eam **Hispaniae** partem , quam inter **Valentiam** , & **Columnas** **Herculis** est , quae hodie **Granatam** vocant , ubi ad haec usque tempora permanferunt .

Bola Rex in **Hungaria** per ea tempora decessit , & **Henricus** eius filius in Regno successit . Orta inter fratres seditio , parataque ad concurrendum acies , aureo sceptro acclamans , Et quis est tam audax , inquit , qui **Regio** sanguini manus inferre praesumat ? Eo maxime modo vir fortis imbecilliores sibi fratres conciliavit .

Quo tempore **Dux** **Saxoniae** **Otho** , & ceteri **Cruce** signati per **Hungaros** , & **Thracas** in **Asiam** devenerant ad **Ptolemaidam** ; induciasque ad eam diem servatas tolli

colli iusserunt; Berytumque a Turcis desertum muniunt, inde Turone agri Tyrensis castrametati ab hostibus repulsi sunt tanto nostrorum pavore, ut Berytum, quod paucis antea diebus muniverant, eo metu dereliquerent, & Ioppen tantummodo a Turcarum furore servarent. Per id tempus Richardus Angliae Rex telo catapultae percussus obiit, cui Ioannes frater in regno successit.

Ea tempestate Coelestino Romae vita functo Innocentius III. ex Anania oriundus Pontificatum suscepit. Quo impulsore Simon de Monfort Gallus genere, fama clarus, atque opibus pollens cum nonnullis Francorum cohortibus Tyrum transfretaturus, vir fortis & potens, qui nostris plurimum praesidio in Asia fuisse fertur, expeditioni Asiaticae se accinxit. Et Philippus Henrici Imperatoris iam defuncti frater Etruriae Ducatum administrans Imperii gubernacula a Constantia, & Pontifice impetravit, quoad Fridericus adolevisset; multaque, ut bonus tutor effecit. Paulo post Constantia moritur, & Panhormi sepulta est, additique puero tutores ab ipsa Innocentius Archiepiscopus Panhormitanus, & Matthaeus Archiepiscopus Campanus. Nec tamen Philippus id aegre tulit, sed rebus novis in Alemania exortis,

in

in Germaniam, relicta iis Friderici tutela, penetravit. Philippus Franciae Rex divor-
tium uxoris continuans a Pontifice cum
omni suo regno excommunicatur. Id ipse
iniquo ferens animo omnes Episcopos Pon-
tifici faventes eiecit, & eosdem, quos pri-
dem suo edicto profugaverat, reduxit. Bel-
lumque deinde cum Anglis exortum varia
utrorumque fortuna peractum est.

Anno MCLXXXIX. in Gallia apud
Roretum sacerdote ad altare consecran-
te, vinum calici immissum videntibus cun-
ctis in sanguinem, & hostia in carnem, mu-
tata est. Et Maio mense eques, qui pri-
dem mortuus fuerat, reviviscit, multaque
de inferorum cruciatibus inaudita refe-
rens, futura quaedam praedixit, quae
paulo post sequuta in Gallia sunt; & aliquot
mensibus nihil unquam degustans vixit.
Et in vigilia Sancti Ioannis Baptistae ros
mellitus de coelo cecidit. Et mense Iulio
tempestas exorta est; grando cecidit solito
grandior, quae fata, vineas, & nemora,
quacumque cecidit, penitus devastavit.

Arturus puer Britanniae comes, nepos
Regis, Andegaviae comitatum ab Rege
Franciae alienavit, & cepit anno MCC.
Philippus Franciae, & Iohannes Angliae
Reges pacificantur, & Ludovicus filiorum
Philippi natu maior Blancham Andolphi
Re-

Regis Hispaniae filiam duxit uxorem. Erat Regis Angliae neptis, ob quod ipse Rex quaecumque belli tempore oppida Philippo Regi abstulerat, Ludovico hac adfinitate concessit.

Anno MCCI. Octavianus Hostiensis, & Iohannes Vellitrensis Episcopi, Cardinales, Legati Pontificis in Franciam eunt. Quorum auctoritate Rex uxorem suam Vngeburchen in qualem qualem gratiam recepit, & super inductam mox a se separavit. Ii Francos absolventes a censuris consilium privatum Regis cogunt, ubi Rege interveniente tractatum est de matrimonio Regis vel firmando, vel infringendo. Tandem longa mora disceptantium Rex taedio adfectus relictis Cardinalibus & consilio, cum Vngeburge uxore discessit, inrequisitis Patribus, quos tantum per nuntios admonuit, quia tunc statuerat ab uxore non separari. Quo audito consilium dissolutum est. Hoc Maria altera uxor intelligens, & divortium sibi a Rege tacite indictum, dolore permota interiit. Cuius filios, peperit enim duos, Innocentius tamquam ex legitimo matrimonio suscipiendos literis Gallis mandavit.

Insequenti anno Henrici morte per Asiam divulgata, exercitus Germanorum dilabatur. Quae res Ioppenses magno adfecit incommodo. Nam a Turcis expugnati,
re

et ad unum omnes caesi, et eorum civitas solo aequata est. Electores quoque Imperii in duas divisi partes, una Othonem, qui in Asia fuerat, Saxoniae Ducem elegerat, altera Philippum ab Henrico eis praefectum sumendum censebant. Erant praeterea huic fautores Etrusci fere omnes, et Philippus Franciae Rex. Pontifex illi adversus, quia is cum Henrico fratre superioribus annis contra Ecclesiam Dei senserat, proptereaque illum infensum servabat. Nec tamen eo minus Philippus ab imperii administratione abstinebat, utpote qui Etruriam ferme omnem obtinebat Germanorum praesidio; et in Germania Svevos suarum partium fautores habebat, et Fridericum ad eam usque diem sua spe ab eorum Tyrannorum incurfu sustentaverat. Quo tempore Miniateses principes rebellionis factae in Etruria, Othoni faventes, memoria nominis Primi Othonis, qui superioribus annis eorum oppidum aedificaverat, et Pontificis auctoritate permoti, Philippo adversantes Lucenses, et Volaterranos ad suas partes adtraxerunt. Iamque ob eam Pontificis, et Imperatoris dissensionem novae in Italia factiones oriebantur, Nigrorum, Alborumque, ex quibus Nigri Imperatori faventes, Gibellini postea dicti sunt; qui vero Ecclesiae, Guel-

fi,

fi, iique prius Albi adpellabantur. Quidam volunt a Gibello, et Guelfo, Alemaniae oppidis eam factionem exortam. Idque nomen Pistorii prius auditum, quibus partibus per ea tempora Florentini dissidentibus miserandam eorum urbis faciem effecere; multis e civitate eie&is. Quod quidem Miniateses exemplum sequuti, Mangiadorios, Guccios, Collegallos, et tritavi mei patrem Bonincontrum, eius filium qui cum Henrico, et deinde cum Philippo militaverat oppido eiecerunt. Hi Lucam relegati eo se contulere.

Anno MCCIII. Friderici tutores Tancredum iam aetate decrepitum Tarento fugarunt, qui a Salernitanis susceptus civitatem illam a Friderico alienavit, ubi paulo post interiit. Per ea tempora Theobaldus Comes Trecentis moritur. Is Regis Navarrae sororem nuper uxorem acceperat, quae geminam prolem enixa est, & altera iam eo mortuo nascitur Gualterius dictus Bremensis Comes, & ad hunc Tancredi uxor a Philippo Henrici fratre carcere cum filiis soluta se receperat; cui unam ex Tancredi sororibus desponsarat, & aucto exercitu, Romae ab Innocentio benigne susceptus in paternum uxoris regnum adspiraverat. Igitur occupat Campaniae partem congressusque cum Tibodo Tyranno in-

Cam-

Campania, illum primo praelio fudit. Qui reparato exercitu apud Beneventum Apuliae oppidum, iterum cum Gualterio congregatur, qui iam plures Apuliae civitates occupaverat. Victor praelii Gualterius illius exercitum usque ad interitum delevit. Tibodus usque in Merovinum perfugit ex praelio, & se loci munitione, quoad vixit, continuit. Gualterius deinde solus Apulia potitur.

Anno MCCIV. Iterum Franci cum Anglis magno bello certarunt. Et terrae-motus validi eo anno in Asia facti die xxx. Maii, ex quibus magna pars, ac omnis tum regia concidit Tyrus subversa, & Acriis oppidum munitissimum solo aequatum. Quorum ruinis ducenta hominum millia corruisse scribunt. Tripolis etiam pars corruit, & Archarades illaesa servatur. In qua urbe Petrus Apostolus primam sanctae Dei Genitricis aedem dicavit. Sequutae sunt deinde fames, & pestilentiae, quales per longa tempora non fuerant, hominumque mortalitas inaudita, & pluribus annis duravit.

Post eam electionem, quam de Othone Quarto factam diximus, Pontifex Othonem Imperatorem declarat; & Philippus Imperio abdicatus anno salutis MCCVIII. solusque Otho quatuor annis Imperium obti-

obtenuit; Siculi iterum in duas divisi partes. Et quamquam ea lege Otho ab Innocentio coronatus, ne Friderici res invaderet, simulatione praeteriti belli Siciliam, pluraque eius provinciae oppida, suscepit. Deinde praeter Pontificis mandatum Aprutios adortus, illos occupavit. Deinde in Apuliam contra Gualterium movit, subactisque Appulis Lippum usque pervenit; quam urbem nunc incolae Lycium vocant, omnium eius regionis opulentissimam, illudque diripuit edicto proposito, ne quis deinceps id loci incoheret.

Quibus iniuriis permotus Pontifex literis Othonem admonuit. Deinde quum is in proposito permaneret, excommunicatum Imperio privavit. Ob quod Germani, qui cum eo pretium iam pacti erant, ab eo rebellaverunt. Ad quorum motus componendos coactus est Otho Italiam relinquere, & in Alemanias properare.

Per ea tempora, fervesciente inter Reges Galliae bello, magna facta est oppidorum, & maximarum urbium direptio. Nam Rex Franciae Turonem, et Cenomanum diripuit. Non multo post Angliae Rex dolore permotus, quia Richardus eius filius ad Philippum defecerat, aegritudine conreptus interiit. Hic est, qui Divo Thomae adversus fuerat. Sed huic

S

Ri-

Richardus filius in Regno Anglorum successit.

Quo tempore Marcobaldus Anconitanus Marchio ab Henrico illi provinciae olim praefectus Regnum Neapolitanum invaserat; qui postquam de Othonis in Germaniam fuga certior factus est, depopulatus primo Regnum Neapolitanum Salernum suae ditionis effecit. Deinde maiori comparato exercitu in Siciliam transfretavit, Trapanumque occupavit. Ob quod Friderici tutores puerum Panhormi non fidentes in castellum Montis Regalis perduxere. Qui grandior iam effectus a Siculis coronatur. Amisit tum ferme illam Trinacriae oram, quae ad Italiam vergit; sed tamen Marcobaldus a Friderici tutoribus tandem superatus, apud Randachum, quum ipse deleto exercitu saucius pectore confugisset, post paucos dies mortuus est; & eius classis postea deleta Sicilia omni excessit.

Post eam cladem Insulani, qui Marcobaldum receperant, se Friderico reconciliant; quibus venia data est. Paucis antea annis Ioannes Rex Angliae Arturum Britanniae Comitem sibi ex Gaufreddo fratre nepotem, quem Philippus contra Aquitanos miserat, apud Mirabellum cepit, captumque in carcere necavit. Delata ab Regulis

gulis ad Franciae Regem fratricidae accusatione, quum comparere citatus recusasset iudicio Procerum exsul factus est. Alionarda Arturi soror exilio in Angliam relegata; & Constantia eorum mater Comitissa Britanniae Guidoni Toratio nupsit. Ea lepra correpta filiam genuit, quæ Roberto Dacorum Comiti uxor data est cum ingenti dote, & Comitatus Britanniae insuper dotis nomine additus. Tartari David ipsorum Regem occiderunt, qui Indis imperitabat; & tunc primo fines eorum egressi in propiorum perniciem lati sunt. Gualterius Brementis Comes, quum partem Apuliae iterum occupasset, a Tibaldo circumveniente per insidias capitur, pluribusque confixus vulneribus post tertiam diem & vitam, & imperium amisit.

Istis ferme temporibus Dominicus, & Franciscus, nati sunt, a quibus tantæ sanctitatis viris duo religionum celeberrimarum ordines brevi tempore profluxere. In Asia vero barbari inter se divisi inducias cum Christianis, qui Tyri, & Ptolemaidae remanserant, firmarunt. Quo tempore Simon de Monfort Constantinopolim venerat, & ab Isaacio, & ab Alexio, fratre minore natu, summa receptus indulgentia. Iste a Turcis pridem per fratrem Isaacium se redemerat, quem Isaacius timens, ab eo excaeca-

tus carceri traditur. Eius filius Alexius iis auditis fugit ad Philippum Alemanniae Imperatorem, qui sororem suam duxerat.

Eodem anno Bonifacius Montis Ferrati Marchio, Baldovinus Flandriae Comes, Henricus sancti Pauli, & Ludovicus Sabaudiae Comes cum equitibus quatuor mille, & 8500. peditum in Venetorum litora perrexere transitum in Asiam petentes. Quae tempestate Hadrienses a Venetis rebellarunt. Quorum Veneti recuperandorum avidi ea lege naves ad transvehendum illis permittere, si quod in ipso itinere captum sit aequis divideretur partibus. Promittunt priores. Datae iis LX. triremes, & naves CXX. quibus equi adsportarentur; onerariaeque CC. ut belli machinas, adparatusque ad com meatus, & cetera ad eam expeditionem necessaria, deferrentur. Quae etsi tardius videntur adlatae, tamen multo, & suorum, & hostium sanguine urbem expugnare. Capta urbe aliquot cives securi percussi sunt, & plures in exsilium dati, nonnulli etiam proprias sedes relinquentes sua sponte exsularunt.

Interea Alexius Isaaci filius, quem fugisse diximus, in Venetorum castra pervenerat, opem ab iis, & proceribus, pro patre liberando imploraturus. Promissa sibi ea lege subsidia sunt, si Ecclesiae Romanae

nae subliceretur, damna olim ab Emmanuele Venetis illata, & Gallis, triginta millibus auri persolveret, satisque faceret Venetis pro nautico absportandi exercitus. Qui extulerant, mare Ionium instantes a Venetis intercepti in patriam reducti sunt. Post haec classis Procerum, Constantinopolim pervenit, catenaque impediti, quam Alexius fratricida a parte ea, quae Galatas adspicit, obtenderat, & ab alio vrbis latere in terram egressi, haud procul urbe castrametati sunt. Interea Creten-
ses postquam de Isaaci casu, & Alexii eius filii fuga, certiores facti sunt Alexio puero se dedunt. Quos ille Bonifacio Montis Ferrati paterna sibi adfinitate coniuncto dono dedit. Inter haec catena a Venetis fracta, & Constantinopolis terra & mari oppugnari coepta; quum Theodorus Imperatoris Alexii gener eruptione facta Venetos ad mare fugavit, mox ipse ab equitibus insequutus multo suorum sanguine in urbem compulsus est. Biduo incessanter oppugnata urbs, & tertio die capta est. Sed ea nocte, quae casum vrbis antecessit, Alexius fratricida nocte concubia in navicula profugerat, magnumque auri pondus apud Irenem filiam virginem in monasterio quodam defossum reliquit, quod postea repertum est. Isaacius caecus carcere liberatus,

& cum filio Alexio Imperatoriae dignitati restitutus. Quod quum Veneti facere vellent aegritudine correptus interiit. Alexius puer studens etiam promissa adimplere, quum a populo impediretur, consulturus Bonifacio illum in urbem cum parte copiarum accersiri fecit. Huius consilii particeps Murtulus quidam factus, quem Isaacius ex ultima plebe crexerat, & qui ad tyrannidem adspirans prima noctis vigilia tumultu excitato in Alexium inuictus suis fautoribus observandum tradidit. Inde maiori tumultu, concione ad populum habitata, edicit urbis periculum imminere, & gravem exactionem ab Alexio puero machinatum. Viro forti, & non adulescentulo, ad rempublicam gubernandam opus esse. Acclamant populi illum Ducem eligendam. Sed nonnulli Imperatorem esse censebant. Quibus stipatus in Regiam convolat. Puerum veneno bis tentato quum non subito corruisse vidisset, propriis manibus collisis faucibus necavit. His peractis in Francos inuictus, repulsus aufugit. Oppugnatur deinde ab hostibus urbs octo, & sexaginta diebus, & tandem coronis navium, quas cives ex propugnaculis amovere, capitur. Tyrannus cum uxore, & liberis, in tumultu captae urbis aufugit. Eliguntur quindecim Duces exercitus, qui
& Pa-

& Patriarcham, & Imperatorem, urbis deligant, ab Romano Pontifice confirmandos. A quibus omnium adfensu Baldovinus Flandrensis declaratus est; etsi complures non hunc, sed ducentēsimum supra millesimum fuisse annum adfirmant; & Thomas Maurocenus, qui in sacris ordinibus constitutus erat, eius loci Patriarcha electus, novum Imperatorem coronavit, & eodem anno loca finitima suscepit praeterea Andrinopolim, in qua urbe Graeci Latino nomini exorsi se receperant. Assignata est ex foedere prius Venetis pro his quarta oppidorum pars, quam susceperant, & quae insulis Aegaei maris continebantur, Creta, Euboea, aliaeque minores insulae. Ceterum, quia Bonifacius Cretenfis imperitabat, Baldovinus illum Thessaliae Regulum dixit, & accepto non parvo auri pondere Venetis Cretam reliquit.

Thomas deinde, & Baldovinus ab Innocentio confirmantur. Classis vero, quum Venetias rediret, Ragusios, qui ab eis defecerant, recepit, Dyrrachiumque a Graecis desertum instauravit.

Baldovinus non multo post interiit, cui successit Henricus frater. Hic cum Bonifacio Andrinopolim (1) profectus parivoluntate urbem obsidione cinxerunt. Sed

S 4

cum

(1) Hoc est Hadrianopolim.

cum equitatu Andrinopolim adpropinquantes, Bonifacium, & Henricum relinquere obsidionem coegere.

Iisdem temporibus Saladinus in Italiam delatus Europae urbem, ex qua Christiani in Asiam traicere soliti erant, vi captam diripuit, civibusque trucidatis Turcis civitatem instauravit. Fuit hic annus Christianis adversus valde, nam Ilinobonus Rex Tunes classe CC. navium comparata in Hispanias traiecit, & ad Toletum castrametatus urbem obsidebat. Quibus intellectis Pontifex auxilium Christianorum implorat, invitatque Duces ad Hispaniae defensionem. Ex quo multi ex Gallia illis praesidium ferentes ab Hispanis repulsi fuerunt. Quo factum est, ut Ilinobonus miraceleritate utrasque Hispanias pervagatus Avinionem usque populabundus accesserit, Toletumque expugnaverit. Quibus rebus Hispaniae Reguli permoti Aragoniae, Portugalliae, & Navarrae, barbaros adorti illos fuderunt, omniaque ab illis prius intercepta recuperavere, & in Granatam usque insequuti sunt.

Insequenti anno Boemi ad fidem Christi conversi sunt. Quo tempore Divus Dominicus haeresim Tolosam populantem extirpavit adnitente Comite de Monfort, & arma illi opemque quum opus esset submi-

ni-

nistrante. Per ea tempora Innocentius Decretalium librum addidit, servarique mandavit.

In Germania vero res non minus turbulentae, quam in Italia erant, Othonis electione. Namque a Philippo frequentibus praeliis superatus se se in Agrippinam Coloniā receperat. Postremo ibidem a Philippo obsessus, quum eruptionem tentasset commisso praelio in fugam versus, quum se in urbem recipere vellet, a Coloniensibus pulsus est. Philippus a civibus receptus priusquam rebus Etruriae subvenire posset dolo a Petro Comite Palatino necatus est.

Otho deinde eius nominis IV. qui a Germanis electus, confirmatus a Pontifice fuerat, qui erat Saxoniae Dux, ab Innocentio Romae coronatus, ut supra meminimus, post Philippi mortem ad Imperium reversus primum Alemannos, deinde Civitates Imperio persolutas, in suas partes attrahere conatus est. Quo tempore Datan vir Graecus genere Andrinopolim incolens, Graecorum Imperium usurpavit. Miserac multum, & calamitosae ea tempestate res Graecorum erant, diversisque seditionibus agitabantur. Ut enim quaeque civitas munitam se senserat ita minus eorum Imperatorem diligebant. Ex quo factum est, ut Veneti, haec intelligentes, quum dominandi studio fla-

flagrarent , statuerent , ut quas civitates oppidaque quisque sibi privatim caperet suae ditionis efficeret , reservatis tamen eorum Reipublicae maioribus provinciae locis . Igitur Marcus Dandalus , Iacobusque Riadus Gallipolim occuparunt . Marcus vero Sannutus cum sibi foedere iunctis , Naxum , Parum , Melum , Hermamque insulas suscipere . Andrumque deinde , & Cycladum plures alias Dandalus idem invasit ; Rabanus Veronensis Euripum ; Andreas & Henricus Chium ; Ionas Michélas Scyron , Suatam , Phocidos oras , Navigersum , Stalimenon . Deinde publico eorum consilio nova armata classis , quae Corcyram cepit ; Methonium Coronumque rebelles subegit : & Dominicus de la Rosa Campanus reliquit Athendarum , & omni paene Achaia potitus est . Per quod tempus Henricus cognomento Piscator Genuensium navibus fretus Crentenses adortus , classe Veneta superatus discessit . (1)

In Asia item res turbulentae per id tempus fuere . Namque Americus Cypri Rex , et Ierusalem , quum negligentius regnum administraret , nimisque superbe se gereret , indignati Proceres Christiani , qui
in

(1) Nomina propria locorum haec ita corrupta sunt , ut difficillimum sit ea restituere .

in Asia erant, Ioannem Brennum Gallum genere, vtrum fortem, illo deposito Regem creaverẽ, qui multis copiis postea Constantinopolim delatus, et Imperatoris Henrici navigiis fretus, nonis Septembris Ptolemaidam adpulit, filiamque Conradi olim Montis ferrati Marchionis, et Ierusalem Regis, ad id servatam, duxit uxorem, cum qua Tyri in regno Constantinopolitano coronatus fuit, nuptiaeque more regio celebratae.

Interea Otho Imperator omnis iuramenti immemor in Etruscos versus Fridericum omnia infesta fecit. Inde in Regem Neapolitanum properavit. Is quod a Pontifice Alemanniae Regno privatus fuerat, Electores cum Boemiae Rege Arnulfo, et Trevirensi Archiepiscopo, et Duce Austriae suadente, et Philippo Galliae Rege, Fridericum iam adultum literis satis eruditum in Regem Romanorum elegerunt. Ob quod Otho in Alemanias rediit. Cuius discessu Pontifex quaecumque ab illo in Regno Neapolitano innovata fuerant primo recuperavit. Deinde in Etruriam pergens exules Miniatenses, Lucenses, Volaterranos, Florentinosque, eorum urbibus reduxit, Pisanosque cum Genuensibus dissidentes pacificavit.

Qua tempestate Rabanus Veronensis,
de

de quo supra diximus, qui Insulam Negropontum occupaverat, Venetis se sua sponte subiecit, & tributarius illis factus magno honore ab eis receptus est. Hoc item fecit Gotofredus Gallus, qui in Marchiae principatu, Dominico della Rosa vita functo, successerat. Michael quoque ex Graeca nobilitate vir primarius, qui Peloponnesi partem possidebat, Venetis adhaesit. Per id tempus Cretenses iugum Venetorum non ferentes, rebellarunt. Ii immissa a Venetis classe domiti sunt, missisque eo ex urbe civibus in coloniam ferme redacti sunt; primusque ibi dux constitutus est Iacobus Templo. Qua item tempestate Imperator Constantinopolitanus, & Veneti, cum Duce Cosmo Andrinopolim advenientes in quinque annos, & cum Saladino Turcarum Imperatore in duos, inducias firmaverunt. Ceterum ea electione Regis Romanorum, de qua supra diximus, Fridericus secundus Romam venit, & quum imperatoriam a Pontifice coronam non obtinuisset in Alemanias rediit. At Maguntiae diadema suscepit anno MCCXI. Alii volunt hoc anno Romae coronatum. Sed is post in Lotharingiam profectus socium se Ludovico maiori natu filiorum Philippi Regis Galliae pacis, & belli fecit. Otho qui se amicis, & imperio, & regno privatum a Pontifice,

ce , & a Germanis acceperat , confugit ad Ioannem Angliae Regem , maternum Avunculum ; fretusque item ope Reginaldi Bononiae , urbis maritimae , Comitum Regi Galliae infestus factus est . Ob quod Reginaldus suo turbatus comitatu ab Rege Galliae est . Cuius recuperandi gratia Ioannes Angliae Rex , & Ferrandus Flandriae Comes , foedus cum Reginaldo percussere . Postea acriter inter eos debellatum , & tandem Philippus Flandriam ingressus Brugam , & Gandavum invasit , classe deinde apud Dan oppidum praesidio relicta Reginaldus navigio , & Philippus terrestri itinere in Parisiensem agrum rediit maioribus copiis , & renovata classe bellum instauraturus . Qua formidine Ioannes Angliae Rex permotus ad Innocentii Pontificis auctoritatem , favoremque confugiens Angliam , & Hiberniam Romanae Ecclesiae feudatarias faciens , centum auri marcas quot annis Ecclesiae Romanae solvere stipulatus est . Idque per insequentia tempora aliquamdiu servatum . Post haec Otho magna peditum , & equitum manu , in Flandriam descendens populationibus crebris quacumque intendebat agrum vastando multa illius provinciae loca subiecit , & Angliae Rex Andegavos suas in partes attraxit . Post iisdem copiis Ligeri amne trajecto Tornacum

cum obsedit . Subvenitur obsessis a Ludovico Philippi filio , & obsidio soluta est . Anglici pulsi , fugatique sunt . Deinde Philippus cum Othone in agro Tornacensi concurrens magno praelio conflixerunt . Philippus desertus suorum equitibus , pedes primo hostium incursum paene oppressus est . Adiutus tamen a Ludovico filio magno labore evasit . Fere pari Marte a mane usque ad vesperam certatum fuerat , Anglique victores videbantur . Sed incolarum beneficio praelium instauratum , illis victoriam paene paratam extorserunt ; nox praelium diremit . Caesa sunt ex Othonis exercitu duodecim millia hostium ; e Philippi vero militibus par numerus cecidit . Othonis Aquila capta , & opere duorum vulnorum faucibus fugatus est ; & insequenti die in Saxoniam pervenit , pauloque post interiit anno imperii sui tertio . (1) Iisdem ferme temporibus Henricus Imperator Graecorum apud Constantinopolim moritur , cui Petrus Comes Antissiodorensis Gallus genere in Grae-

(1) *Ioannes Villanius Hist. Cap. XXXIV. Lib. V.* de hoc inter Othonem , Saxoniae Ducem , & Philippum Franciae Regem commisso praelio mentionem facit , & quingentis equitibus , quos Philippus Rex nondum ad praelium committendum eduxerat , totam victoriam tribuit . Sic enim habet : *Battaglia di campo del*

Græcorum Imperio successit. Hic cum Rege Galliae pacificatur, et finis paterno bello impositus, quod item paulo post tum Gallos, tum etiam Anglos, magnis adfecit incommodis.

Interea Fridericus Aquisgranum diu longa obsidione fatigatum suscepit anno MCCXIII. ubi Innocentii Pontificis auctoritate diadema suscepit; qui ut Pontifici gratificaretur Crucis characterem accepit Christianis ipse opem laturus, qui in Asia a Barbaris premebantur, donoque Ecclesiae Romanae dedit Comitatum Fundorum.

Anno salutis decimo quinto, et ducentesimo supra millesimum Concilium, Romae in Laterano celebratum est, in quo interfuere Patriarcha Constantinopolitani et Ierosolymitanus, praeterea septuaginta Metropolitani, quater mille centum viginti Abbates, Priores Conventuales octo, Graecus et Romanus Imperator,
Lc-

Re Filippo ebbe al Ponte a Bovino a' confini di Flandra, la oua ebbe molta gente Tedesca, e Francesca morta. Alla fine il buono Re Filippo per grazia di Dio ebbe la vittoria, perocchè si tenne una schiera di cinquecento Cavalieri tutti vecchi, & addurati in battaglia, de' quali parte di loro non intesero se non a ferire i destrieri, rompendo le schiere senza ferire di spada, et in questo modo ruppero i Tedeschi. Mecatt.

Legati praeterea Regnorum Ierosolymitani, Franciae, Hispaniae, Angliae, et Cypri, in quo praecipue actum est de subveniendis Christianis, qui in Asia bellum gerebant pro salute Fidelium. (1) Praeterea in eodem Concilio Raymundus Comes Tolosanus, et eius filius, haeresis damnati; Ioa- chim Calaber, et eius dogmata reprobata. Quo item tempore quum in Lombardia motus essent, et Pisani cum Genuensibus decertarent, nec antea pacificati per Lega- tos quievisset, Pontifex ad eos concilian- dos profectus iter ingressus Perusii obiit. Aedificare paulo ante eius mortem Inno- centius fecerat Hospitale Sancti Spiritus in via Sacra, et turrim Romae mirae altitudinis, quae de Comitibus dicitur, unde late prospe- ctus ad Latium esset; opus tanto Pontifici inutile, non sine ipsius infamia constru- ctum est.

Sed Honorius tertius Americo genitus vir Romanus Innocentio in Pontificatu successit, a quo Petrus Imperator Con- stantinopolitanus cum Iole eius uxore in Aede Sancti Laurentii extra muros coronati sunt, electusque ab eis Ioannes Columnen- sis Cardinalis ad traiciendum in Asiam.

Cru-

(1) Vide Ioannem Villanum *Histor. Lib. V. Cap. XXXIX.* ubi de hoc ipso fusius mentionem facit. *Me- catt.*

Cruce signatorum copias , prius ab Inno-
centio excitatas .

Eodem tempore Veneti a Petro Im-
peratore ex promissione olim illis facta ex-
postulant Durachii restitutionem , quod
Theodorus Epirota Graecorum impe-
rio addixerat . Proficiscitur ipse Durachium,
& quum cives deditionem facere recusarent,
castra ibi habuit . Ceterum Theodorus
post Petrum Imperii fasces adripuit . (1)

Interea Iole , & Legatus Apostolicus
cum parte Crucesignatorum Constantino-
polim pervenere, & Petrus, diu oppugnatum
Durachium quum capere non posset, fide pu-
blica

T

(1) Per haec tempora Fridericus quaedam S. Mi-
niatis oppidi incolis concessit , quae insequenti Di-
plomate continentur .

*Fredericus II. divina favente clementia Romanorum
Rex semper Augustus , & Rex Siciliae . Regalis Ex-
cellentiae dignitas tunc verae laudis titulis sublimatur ,
& eminenti decore praefulget , quum fidelium profectionibus
clemens exponitur , & pie prosequitur desideria subie-
ctorum . Inde est , quod Nos attendentes fidelitates , &
grata plurimum , & accepta servitia , quae homines
S. Miniatis fideles nostri Nobis , & Divis Augustis prae-
decessoribus nostris inclitae recordationis , exhibuerunt ,
& in antea poterunt exhibere , de gratia nostra com-
cedimus , & donamus eis , & eorum successoribus in
perpetuum Burgum Sancti Genesii cum omnibus iustis
pertinentiis , & rationibus suis , & stratam statuen-
tes*

blica a Theodoro suscepta per Epirum iter
faciens soluta Durachii obsidione per infi-
dias a Theodoro captus, & in carcerem con-
nectus est. Iamque Crucesignati cum De-
gato

tes, ut omnino iter stratae ire debeat per ipsam ter-
ram Sancti Miniatis, mandantes & praesentis privi-
legii auctoritate firmiter statuentes, ut quaecumque
persona Ecclesiastica, vel Secularis hanc nostram con-
cessionem, & donationem ausu temerario infringere,
aut violare praesumpserit centum libras auri compo-
nat, quarum medietas fisco Imperiali, altera vero
passis iniuriam persolvatur. Vt autem haec rata, &
firma permaneant praesens Privilegium fieri fecimus,
sigillo nostrae Celsitudinis roboratum. Huius rei testes
fuerunt Augustensis Episcopus, Rodisponensis Episco-
pus, Abbas S. Galli, Abbas Campidonensis, Abbas A-
luacensis, Comes Palatinus Ihuingenfis, Marchio de Ba-
den, Marchio Montis Ferrati, Anselmus de Auslin-
gensis Malescalchus, Valterus de Scipb. Pincerna, Ric-
cardus Camerarius, & alii quamplures.

Signum Domini Frederici II. Dei gratia Roma-
norum Imperatoris Augusti, & Regis Siciliae. Ego
Corradus Matenensis, & Spironehsis Episcopus, & Im-
perialis Aulae Cancellarius, Vice Domini Scefridi Ma-
guntini Archiepiscopi, & totius Germaniae Archiep-
cellarii recognovi. Acta sunt haec anno Dominicae In-
carnationis millesimo ducentesimo sextodecimo quinta
Inditione, regnante Domino Nostrae Frederico Dei gra-
tia Romanorum Rege Imperatore Augusto, & Rege Si-
ciliae. Anno Romani Regni ipsius in Germania quin-
to, & Siciliae nonodecimo feliciter Amen. Data apud
Hulm. Anno, mense, & Inditione praescriptis, &c.

gato Aconem convenerant. Quo tempore eodem se contulerunt Andreas Hispaniae Rex, navigiisque Venetorum fretus, concessit eis ob eam professionem omne ius quod in Dalmatia habebat. Hunc Dux Asturiae Henricus sequutus est, alterque Henricus Comes Navarrensis, & Gualterius Gallus, qui pari consilio Damiatam obsidere anno salutis MCCXX. Mense Maio. Ea civitas AEliopolis olim dicta ab AElio Pertinace eius conditore. Triplex ei murus, & Nili pars ad Tiberis Romani magnitudinem eam ambit, & peninsulae formam civitas habet. Eius suburbia, quae non mediocria erant, a praedonum incursum turris varia muniebat, quam Solidanus valido praesidio firmarat. Et tamen primo congressu a nostris vi capta & expugnata est. Et quia Nilus vento occidentali auctus plus solito inundaverat, nostris incommodo fuit; namque omnia, quae in castra finitima superioribus diebus adducta fuerant, corruptit. Solidanus ut vidit captam a Christianis urbem magno terrore perculsus aufugit. Et Corandinus Solidani filius amissa spe Ierosolymas tutandi de suis militibus in templo Salomonis, & turri David praesidio prius imposito discessit. Christi tamen sepulcrum precibus Christianorum intactum reservavit. Rem in barba-

ro homine, & in ceteris impio admiscendam effecit.

Interea Saladinus sua castra inter Damiatam, & Carram locaverat, qui etiam facilius provocatus a nostris, in certamenque adiectus, tamen pugnam detrectans castrorum munitionibus se continebat. Sed tandem a Gallis militibus asperius infestatus, eruptione facta, Gualterium eorum Ducem, & plures Christianorum nobiles intercepit; & Iohanni Regi manibus facieque ambusta foedam eius corporis formam effecit. Fame deinde, & pestilentia in urbe exorta, civibusque paene omnibus absens insequenti anno (1) Damiatam a nostris capta est. Tria & septuaginta hominum millia supra centum, quum urbs obsideri coeperat, in castris Christianorum fuisse feruntur. Urbs ditissima eos tantum qui superfuerant dita-

(1) Ad Damiatam obsidionem fuerunt etiam Florentini cum electa militum manu. Immo primus qui supra Damiatam muros vexillum invexit Florentinus fuit *Buonaguisa della Pressa* nuncupatus, & vexillum Reipublicae Florentinae, quod erat Lilius candidum in campo rubro, primum supra Damiatam enituit. Quare ad huius tantae rei memoriam Florentini in solentioribus diebus vexillum hoc in Ecclesia Sancti Iohannis populo ostendere consueverunt. Vide *Ioannem Villanum Historiarum Lib. XXXIX.* cum quo consentiunt omnes Historici. *Metast.*

ditavit, sed ea non prius inhabitata a nostris est, quam cadaveribus expurgata; idque operis barbaris concessere.

Ordo. Ceterum Iale postquam viri sui captivitatem accepit, eius imperium administrandum usque ad vitae finem obtinuit. Qua mortua Græcorum proceres Robertum Petri filium in Gallis morantem Imperatorem elegerant. Quo tempore Honorius Beato Dominico postulante Ordinem Prædicatorum confirmavit.

Ordo. Iisdem temporibus Fridericus qui post Constantiæ matris interitum omnia ad voluptatem exsequebatur Romam venit, bellum Pontifici illaturus. Qui sententia Pontificis excommunicatus, & omni eius imperio privatus est. Florentini eodem anno Montepulcianam (1) obsiderunt; & quia id oppidum valide erat munitum, præmia iis propo-

T 3

suere

(1) Nelli anni di Cristo MCCXX. essendo Potestà di Firenze Messer Vgo del Grotto di Risa, i Fiorentini andarano a oste sopra un Castello degli Squarcialupi, che si chiamava Marteniano, il quale era molto forte, e per forza ed ingegno l'ebbero; e questi per la cui ingegno s'ebbo fu fatto a perpetuo franco d'ogni gravezza di Comune egli, e suoi descendent; e detto Castello fu disfatto fino a' fondamenti, e in quest'anno medesimo si compì il ponte alla Carrara. Haec habet Villanius in suarum Historiarum. Lib. V. Cap. XLI. Mecatt.

fuere qui primi, qui secundi, & tertii moenia ascendissent. Quae postea Petro Adimaro, & quibusdam aliis concessa sunt. Cardinalis Columna, quem legatum a Pontifice in Asiam memoravimus, quem Joannem superbe nimis rem administrantem increparet, is non ferens eius monitus Ierosalem abiit. Quo tempore statuerant Christiani Carras, & Babyloniam petere. Qui ponte occupato, quem Solidanus Nilo effecerat, tria millia passuum haud procul Carris castrametati duorum mensium annonam navibus per Nilum in vedâ in castris depottaverant. Solidanus suis pro moenibus locatis se continebat, nec congredi volebat, sperans sine armis posse nostrum exercitum delescere. Nili inundatione, quam referatis moenibus venturam repente sciebat. Igitur ea adveniente primo ad cubiti ferme altitudinem castra elevata, deinde omnem exercitum maiori altitudine inundavit. Quo pavore nostri percussi pacem ab eo petentes, ita demum impetravere, si Damia cum omni praeda, & cum captivis, restitueretur; Christiani Tyrum, & Acconem tantum incoherent. Si hae pacis leges placuissent ipse se etiam Dominicae crucis partem Christianis restituere promittebat. In octo annos pax firmata iis legibus cum Saladino, & Turcis, est anno salutis MCCXXI.

Fri-

Fridericus Imperator Pontifici conciliatus ab eo coronatur, & Nicolaus Tusculanus Episcopus Panhormum ad Imperatorem ivit, & praesente Imperatore consecravit Ecclesiam Cosentinam, in qua praesidebat vir doctissimus Lucas Archiepiscopus. Et anno insequenti apud Vesulum Campaniae oppidum convenere mense Aprili Pontifex, & Imperator, multa tractantes de subventionem Christianis facienda, qui in Asia militabant. Sunt qui velint hoc anno Iunio mense Constantiam Imperatricem Cataniae decessisse, quae fuit Friderici uxor.

Eo anno Philippus Rex Franciae decessit, instituitque sibi heredem Ludovicum filium, cui legata per eum facta ad subsidium Asiaticum impendenda persolvere mandavit. Quo item anno Iole Imperatrix diem finivit extremum. Quo tempore Tartari Armeniam maiorem invadentes eam provinciam eorum imperio adiunxere. Inde per montes Riphacos latissimas regiones populantur, quae Transilvaniam Poloniamque contingunt.

Pace cum Saladino, & Turcis peracta Christiani cum Legato ex Asia in Europam venere, & Iohannes Rex Ierosolymitanus Romam venit; inde Pisas se contulit, & filiam Elisabethiam adultam, quam ex

fole uxore susceperat, Friderico in matrimonio copulavit; nihilque excommunicatione Friderici permotus nuptias fieri curavit, deditque dotis nomine omne ius quod sibi Regno Neapolitano competebat. Ex quo factum est ut Neapolitani Reges postea se Ierosalem quoque Reges inscriberent. Deinde in Gallias properavit, & receptus a Ludovico Philippi filio sexaginta millia librarum argenti quas sibi testamento Philippus reliquerat, & totidem Militiae Templi, persolvi curavit, Magistroque Hospitalis partem argenti numerum. Quibus Ioannes auctus animo votum exsoluturus, quod Beato Iacobo venerat, quum captus in Epiro fuerat in Galliciam pervenit; votoque persoluto Berengariam Ioannis Regis Hispaniae ultionis sororem duxit uxorem. Quo anno dominus Dominicus vita excesserat MOCXXIII. Quo item anno Pisani cum Florentinis cum veteri eorum odio, tum etiam (1) levi ex causa, inter se decertantes apud Castellum del Bosco magno praelio victi sunt die vigesima Iulii, capique eodem praelio Pisano

(1) Levissima profecto Florentinis cum Pisanis belli causa fuit, dum catulus Romae Oratori Florentinae Reipublicae dono datus, qui prius Oratori Pisano promissus fuerat, tam atroci crudelique bello occasionem dedit. Vide laudatum *Villanum Lib. VI. Historiarum Cap. II. Mecatt.*

morum MCCC. & plures caesi; agerque eorum Ioanne intercedente eis a Florentinis datus, et captivi omnes liberati Pisas rediere.

Sed quoniam eo devenimus, ut uxorum filiorumque Friderici mentio habeatur, non videbitur incongruum paucis absolvere, etsi temporis ordinem perturbare videatur, quot ei uxores, et qui ex eis geniti sint, et filium, quem ex concubina susceperat commemorare. Constantiam Ferdinandi Regis Aragoniae filiam duxerat, prius Regi Hungariae pactam, ex qua Henricum filium suscepit, quem Alemannis praefecit. Postea Henricum filium naturalem habuit, quem Sardiniae Regem dixit, et ex hoc Henrico (1) Fridericus puer natus est. Constantia vita functa Elisabeth duxit, quam memoravimus Pisis desponsatam, quae ei Conradum peperit Andriae in Apulia anno MCCXXVIII. XIII. Calendas Maii, et ipsa decimo post die ibidem interijt. Tertiam denuo genere Anglicam duxit, cui nomen fuit, ex qua Fridericum substulit. Primo suae coronationis anno Agarenos Luceriam incolentes obsedit.

(1) Idem Ioannes Villanius Cap. I. Lib. VI. suarum Historiarum Genealogicam de Friderico narrationem intexit, eiusque mores, virtutes, & vitia, singillatim refert, & exponit. *Morast*

dit. Quo tempore Manfredus eius filius Manfredoniam condidit; in qua ad reverentiam Beatae Virginis Mariae campanum mirae magnitudinis fieri curavit, in qua suum et uxoris nomen posuit, et insinuavit.

Henricus Friderici filius, quum iam decemnis esset, Rex Alemanniae a Patre creatus est anno salutis MCCXXIII. et soluta Luce-riae obsidione propter motus in Alemania exortos in Germaniam perrexit, ubi triennio ad eos sedandos immoratus est. Eo anno ante noctis crepusculum sexdecim diebus (1) Cometes in Francia adparuit, quae magnorum totius Galliae bellorum praesagium fuit. Quo tempore Accursius Florentinus Iureconsultorum primarius floruit. Et Ludovicus Francorum Rex moritur, cui Ludovicus filius anno salutis MCCXXV successit, qui regnavit annis XXXIII. et Antonius Divi Francisci discipulus Patavii moritur. Interea Gregorius IX. Honorio Pontifici defuncto successerat. Is fuerat ex Inter-

(1) Veteres Scriptores Historiarum fere omnes in hac falsa inanique opinione vivebant ut adparitio quaeque cometarum aliquid magni & portentosi portenderet; quare videmus passim omnes elapsis saeculis de singulis huiusmodi adparitionibus mentionem facere, quasi aliquid magnum periculosumque eventurum esse arbitrentur. *Mecast.*

centii Gentilibus ortus ; qui Fridericum admonuit , ut ni subveniret Christianis in Asia belligerantibus, anathema ei ab Honorio iniunctum publicaret. Promisit Fridericus primo se vere eo iturum ; mandatumque cruce signatis ut , ad diem calendarum Aprilis Brundisium convenirent Imperatorem sequuturi.

Convenere Brundisii ad diem dictam fortissimorum virorum duodecim milia ex omni ferme Christianorum natione , inter quos Lucianus quidam vir inprimis ditissimus. Praeparatos retardavit simulata a Friderico corporis adversa valitudo. Is ea tempestate in Sicilia Messanae erat. Quo tempore multi ex Christianis insolentia crassi aeris ; tepore multi , utpote qui ex saluberrimis Galliae, et Germaniae partibus advenerant , periire. Sed plerosque morbus invasit , ex quo Lucianus interiiit. (1) Quo audito advolat repente Fridericus , et ditissimi Principis auro , et suppellectili potius mare ingressus eo profecturum adsimulans omnes eum subsequi iussit. Quum altum tenerent , Fridericus eadem nocte triremi a ceteris dilapsus Brundisium rediit.

No-

(1) Vide Ioannem Villanum qui de hoc mentionem facit *Lib. VI. suarum Historiarum C. XVII. Mecat.*

Nostrū non prius se derelictos a Friderico cognovere, quam Aconem adpulserunt. Ioannes item Rex Ierosolymitanus subsequi credens eum, ab Imperatore se deceptum vidit. Papiae se regem dixit. Frustrati omnes a Friderico temeritatis poenas huiusmodi, nisi mora Corradini, quem Saladinum filium diximus, supervenisset. Qui dolore filii consternatus inducias cum nostris in Asia firmavit.

Gregorius vero omnium certior factus, quae a Friderico gesta erant, ira accensus Fridericum excommunicavit. Quo tempore (1) Elisabeth eius uxor Andriae ex aegritudine interiit. Qua tempestate Fridericus Aragoniae Rex Maiorica insula, ex Valentia urbe positus, pulsus Agarenis eodem Christianos rursus post Pisanos invexit. Nam prius Insulam a classe Pisana expugnatam invenio, quod ego pro vero compertum habeo.

Fridericus ut accepit quae a Pontifice gesta erant Cyprum adnavigat, praemissaque suae militiae parte in agro Ptolemaeae ad Saladini adparatus explorandos spem promissi facturum nostris animos addidit.

Ce-

(1) *Villanius* putat Elisabeth Friderici uxorem a marito occisam esse, ut sic effrenatius libidinem suam exercere valeret. Vide eundem *Cap. XVII. lib. VII. Mecatt.*

Ceterum priusquam e Sicilia digrederetur Ruinaldum quemdam Siciliae praefecit, qui Ecclesiae cultores vexaret, & alios complures, ut res & necessitas hortabatur. Hic Picenum ingressus pleraque eius provinciae oppida occupavit, et Friderici Imperio adiunxit. Per id tempus mors Sancti Francisci miraculis celebrata est. Ad cuius miracula adgnoscenda Pontifex Assisium primum, inde Perusiam, perrexit. Quibus inspectis in Sanctorum catalogo collocavit. Conradus (1) item alter Friderici Praefectus Umbriae, Fulginium dolo quorundam civium occupavit. Sed mox ab altera factione urbe pulsus Ceretum se contulit, unde Spoletanos crebris incursionibus infestabat. Sed is prius quam in Umbriam perrexisset, in Etruria aliquot oppida arce muniverat, in quibus Miniatiensium (2), & Praten-
ar-

(1) Villanius vult Conradum fratrem esse Henrici, filiumque Friderici; nam e prima uxore quos hosce filios Henricum, quem in Alemania Romanorum Regem coronari iussit, & Conradum Ducem Spaviae, habuisse demonstrat. Vide eius Historiarum Cap. XV. Lib. VI. Mecatt.

(2) Per haec tempora Miniatienses non minima potentia in Etruria pollebant, ut ex sequenti instrumento etiam intelligi potest.

In Dei Nomine Amen. Sit omnibus manifestum quod Beata Matilda uxor Raineri Comitis Iunioris

de

arces aedificari curavit ; et in Campanis turrez duas in Ponte qui supra Vulturnum est . Sed is ea causa Iunio mense anno MCCXXXVI. cum quadraginta trismibus in Graeciam Legatos suos propere festinat , donec ipse aegritudine impeditus convaluisset . Ex qua reversus Pontifex mul-

ta :

de Bulgari quondam Comitis Vgolini, consilio, & consensu Guidonis Manynani, & Rodulphi Guidonis de Massa propinquorum suorum, confitendo etiam se maiorem esse annis vigintiquinque, dedit baliam, & potestatem, & mandatum irrevocabile praedicto Rainerio Comiti viro suo componendi, & transigendi, de damnis, & rapinis, & guastiis, & incendiis factis, & illatis a Communi Samminiatis, & hominibus curiae, & districtus ipsius in Castro Tondae & eius confinibus, sive curia, & districtu. Et de pactis ineundis, componendis, & faciendis cum Communi Samminiatis de ipso castro Tondae pro parte dictae Matildae contingenti, ex semetipsa dicto Communi exhibendis, & faciendis, & cum ipso firmandis, quod sibi melius videbitur concordiam, & compositionem faciendi, & obligandi se pro praedicta Matilda uxore sua, ad poenam inter eos conuentam, & sub obligatione bonorum d. Matildae & percipiendi securitatem, & obligationem, & promissionem a d. Communi Samminiatis nomine dicti castri de Tonda, & d. Vxoriz suae de pactis, & compositionibus, quae cum dicto Communi fecerint, vel ipsi utile, vel commodum videbitur. Promittens consensu suprascriptorum suorum propinquorum eandem servatum, & firmum habiturum quicquid fecerint, & contra non venire, & facere, ad poenam dupli omnium

ta contra Fridericum molitus, eo quod eum dissimulare profectorem credebat, et omnibus modis illi insidias tendere. Ex quo inter eos bellum de integro exortum omnia Friderici consilia deturbavit. Sed Fridericus votum quod voverat exsolaturus, ut primum convaluit felici navigatione Cephaloniam primo advenit, ubi a Comite Maio de

nium praedictorum per stipulationem praemissam se, & suos heredes, & bona pro praedictis omnibus obligandis. Actum Pisis in domo suprascriptae Dominae Matildae, & consortium, praesentibus Philippo filio Bonadini Gaietani, & Orlandino de Mezana quondam Ser Dominis Testibus ad hoc vocatis; Dominicae Incarnationis anno MCCXXXII. Indictione quarta, Idus Augusti.

Ego Corradus Veselli filius Domini Friderici Pabb. Romanorum Imperatoris Notarius praedictis interfui, & haec omnia rogatus scripsi, & firmavi.

Ego Oddo Iudex, & Imperialis Aulæ Notarius exemplar, unde hoc scriptum est, vidi, legi, & diligenter exemplavi, ideoque subscripsi, & signum meae manus apposui.

Ego Ildebrandus Philippi Sacri Imperii Iudex Ordinarius, & Notarius exemplar, unde hoc scriptum est vidi, legi, & diligenter auscultavi; ideoque subscripsi, & meum nomen cum signo apposui.

Ego Guilielmus Iudex, & Notarius, & Sacri Palatii Ordinarius authenticum, unde hoc exemplum scriptum est, vidi, legi, & diligenter auscultavi, ideoque subscripsi, & meum nomen cum signo apposui.

de Monopolis summo cum honore receptus, inde Rhodum perrexit et XX. Iulii Cyprum. Ad quem Henricus puer eius Insulae Rex venit obsequia praestiturus. Pupilli tutores administrationis rationes quae dare a Friderico cogerentur noctu pupillum asportarunt, et rebelles Imperatori faciunt. Qui aliis implicitus, re dissimulata susceptum iter perfecit, et Ierosolymus a Saladino receptus ingressus est, cum quo pactus fuerat parte regni cum ipsa civitate suscepta nihil contra eum facere. Undecimo Kalendas Aprilis anno insequenti quo haec invenio celebrata ab iis qui una cum Episcopo Imperatori adfuisse testantur; & Calendis Aprilis rediisse; ubi certior factus est Pontificis exercitum invasisse Siciliae Regnum, & Capuanos adgressum, & civitatem non occupare, nec Calabriam, sed alia finitima loca sibi subiecta, Calabriamque omnium tormentorum genere oppugnasse. Igitur Imperator quum non posset persuadere Germanis, qui in Asia cruce signati erant, ut secum Siciliam peterent; evenit ut Henricus Comes ex insula ea cum decem & septem triremibus adpulerit. Quibus Fridericus mare ingressus X. Iunii die Brundisium pervenit. A quibus non receptus, quoniam ab eo rebellarant, per ea littora hiemavit, & anno insequenti Saladi-

(1) Locus est mire corruptus.

dinus opem tulit Capuamque petiuit. Quod-
 quum Pelagius Cardinalis Legatus in Re-
 gno vidisset, obsidionem solvit cum Ioanne
 Rege Ierosolymitano, qui secum iverat, &
 Theanum abierunt. Imperator iam cum clas-
 se pervenerat, quum hostes eo motu permoti
 in Campaniam se recepere, & Pelagius in
 Montem Casinum. Sed eorum discessu Fride-
 ricus omnia recuperavit præter Suessam,
 & Soras diripuit, incenditque. Post tan-
 dem pax Ananiae cum Pontifice firmata
 fuit, quam magister equitum Richardus Fo-
 lagirus Siculus Augusto mense anno eodem
 firmavit persolutis centum viginti Augu-
 stalibus; sic enim id genus monetae Turcae
 appellabant, & deinde Romam venit. Ibi a
 Pontifice magnifice acceptus in mensa cum
 eo accubuit. Pontifex deinde eius amicitiae
 parum fidens, quo longius ab Italia pel-
 leret, hortatur, ut iterum contra barba-
 ros exercitum paret. Adsentitur iterum
 Fridericus, et Regno sub fide Pontificis com-
 mendato Syracusis solvens in Graeciam
 adpulit, inde Rhodum pervenit. Non

V

prius

(1) Quum Fridericus Imperator mare trans fretavit,
 Ioannes Ierosolymitanus Rex in Lombardia moraba-
 tur, quem Pontifex hortatus est ut contra Fridericum
 arma moveret; & ob eam causam omnes Ecclesiae
 vires illi suppeditavit. Vide *Villanum Cap. XIX.*
Lib. VI. suarum Historiarum. Meccatt.

prins Italia Fridericus discesserat, quam pleraeque regni provinciae Pontifice suadente ab eo rebellarant. Et iam Fridericus Cyprium usque pervenerat, quum de Pontificis adversus se malis, & rebellione provinciarum, certior factus est. Ex quo non ultra progrediendum ratus in Siciliam remeavit. Reliquerat Fridericus in Italia prima eius expeditione Iohannem Regem Ierosolymitanum, cui Lombardos tuendos mandaverat. Qui quum eum in Graeciam profectum intellexisset, se ut meminimus Papiam regem dixerat; & Henricus filius, quem Alemannis praefecerat, in patris imperium adspirabat, crebrosque in Germania motus excitabat. Eo tempore Pontifex Ananiam primum, deinde Perusium, se contulerat. Nec iis contentus, quae contra Fridericum parabantur, Iohannem Regem hortatur expeditionem in Picenum ducere contra Rainaldum Friderici praefectum, aliasque copias contra Columnenses, qui ex Friderici partibus erant, in Campaniam misit. Qui eiusto a Monte Casinensi Agarenorum praesidio, quod ibi Fridericus locaverat, omnia, Capuam usque, suae ditionis effecit. Deinde Pontifex hoc successu laetus erat, quumque de fraude parata sibi a Friderico conscripisset Romam rediit. Richardus Piceno pulsus paulo post ex Umbria ubi se

se receperat in Tusciam aufugit. Romani
 iisdem temporibus antequam Consulum, &
 Senatus electionem instituerent, rebellio-
 ni erant intenti, quod veritus Pontifex
 Perasium rediit. Romani enim omnem
 metum contempsere, & ii cives multa ne-
 fanda in adversam factionem patrauerant, &
 Annibaldus vir Romanus ex gente Annibal-
 da in plebe Romana novas induxerat fa-
 ctiones, Senatorem enim urbis se dixerat.
 Quo anno Tiberis tanta aquarum inunda-
 tione abundavit, quanta numquam antea
 visa fuit, & pestilentia ingens urbem inva-
 sit. Pontifex de Annibaldi audacia, & cle-
 ro sibi favente, intelligens Romam rediit,
 quaestioneque acrius exagitata, omnibus
 praeter Annibaldum, & clerum, pepercit.
 Non multo post Romani alium substituere
 Annibaldum Senatorem Ioannem Pauli,
 qui delectu populi habito Viterbienses ma-
 gna clade adfecit, sed mox interventu Pon-
 tificis pacificati sunt. Gregorius his pera-
 ctis Rhotam se contulit, ubi Beatum Do-
 minicum in Sanctorum Catalogo posuit.
 Postea Romam veniens pleraque Campa-
 niae oppida munivit, quod de adventu Fri-
 derici, quem iam in Apuliam ingressum
 fama erat, timebat; & Romani Annibaldi
 supplicio indignati a Pontifice rebellarant.
 Ob quae ubi factus Pallianum

occupaverat. Perea tempora Populus Romanus antiquo more usus est. Nam quum Senatus legem rogaret Populus sciverat. Ex quo factum est ut civitates finitimae Romanis parerent. Et tamen his non perterritus Pontifex Romam rediit, quo Friderici Praefectus auxilia Romanis immissurus se contulerat. Iamque Pontificis auctoritate omnis Italia permota diversarum partium facta erat.

Primus Friderici ex Sicilia in Italiam adventus Brundisium fuerat; a quibus quum non reciperetur Tarentum proficiscitur sperans benevolentia civium se Tarento potiturum. Nec eum tanta spes fefelleret, nisi praesidium paucis ante diebus a Pontifice ibi immissum cives detinisset. Insuper ea nocte, quae diem adventus Friderici praecesserat, alia de integro militum manus ibi intromissa fuerat. Igitur Fridericus Tarento frustratus Brundisium rediit, ubi quum nonnullis diebus confedisset, evenit ut non contenti Pontificis factionis Andriani, nuncios ad eum mitterent, adferentes se nomen suum invocasse; esse civitates finitimas ob id illis adversas, quibus cum soli aequo Marte contendere non possent, proinde rogare ut auxilio suis esset; nec dubitaret fraudem rei inesse, quum ipsi se se obsidum loco remansuros pollicerentur.

cerentur. Quibus rebus auditis Imperator collaudavit oratores cum hoc disticho, quod ex tempore fecerat, quod ea in urbe ad haec usque tempora sculptum est;

Andria fidelis nostris adfixa medullis

Absit Fridericus ne sit tui muneris expers;

Quod si non elegans, iamen quod tantum Principem litteris & carminibus delectatum accepi, hic mittere libuit; qui etiam Aristotelis operae Graeco in Latinum sua aetate iterum transferri curavit. (1) Sed de his

alias. Igitur omissa rursus Brundusii obsidione Andriam venit. Barulum, a Barulo nescio quo tercentum ferme annis antea aedificatum, diripuit. Quo metu percussae finitimae civitates se Friderico dedere. Cuius oppidi excidio illud antiquum Siculorum proverbium vulgatum, *Gratias ago Barulo*, quod ex Friderici ore prolatum ferunt. Tunc enim ferunt eos, qui rebellant, eius metu permotos, et Baruli excidio pavidos factos ad eum veniam imploratuos venisse. Hoc maxime metu

V 3

prae-

(1) De Friderico Imperatore sic Ioannes Villanius Lib. VI. Cap. I. suarum Historiarum refert. *Fu uomo di gran valore, e di grand' affare, Savio di scrittura, e di senno naturale, universale in tutte le cose. Seppe la lingua Latina, e la nostra volgare, e Tòdesco, Francesco, Greco, e Saracinesco; e di tutte virtù copioso, largo, e cortese in donare, e savio in arme, e fu molto temuto; fu dissoluto, &c. Mecatt.*

praeter Troiam omni ferme Apulia positus est; classeeque apud Brundisium relictæ, terrestri itinere in Samnium venit; accitisque ex Sicilia equitibus Beneventum diripuit, moenia urbis solo æquavit. Cuius excidium duobus ita adnotavit carminibus:

Urbs Beneventana tibi sint tua moenia planæ,

Quod plangis merito patienter ferre memento.

Inde Capuam petiturus, comperit illam a Pelagio Legato Pontificis fuisse munitam, præcesque civitati Iohannem Regem Ierusalem, quem ab eo defecisse memoravimus.

Igitur existimans rem longioris esse conatus flexo itinere per montana aliquot diebus apud Theanum confedit, a quibus receptus Ceperanum petivit, et Soras; Barulumque iterum incedit. Inde in Marfos versus per Apenninum iter faciens, Atinum primo, deinde Albertum, suæ ditionis effecit. Post hæc Alatum, Malinum, Celantique per deditionem acceptum, Berardo Celani Comiti, qui ferum meditabatur, restituit. Post per Pelignos, Samnium, Amalphimque, & Brivanum in Samnium⁽¹⁾ adit, illisque benigne susceptis Arianum occupavit ubi Lippiani, quos superioribus annis memoravimus eorum urbem deseruisse, ipsam ab eo impetraverunt, & ex Lippio Licitum postea adpellatum est; deinde

(1) Locus corruptus est.

a diversis nationibus, quae eo confluerant, paulatim corrupto vocabulo pro Licito Lirium adpellavere.

Ceterum Ioannes Rex, & Legatus Apostolicus, ut primum videre Fridericum in Apuliam redeuntem magnis itineribus Romam pervenire. Inde in Liguriam advolarunt. Quorum discessu, Capuani, qui metu Praesidii in fide Pontificis steterant, permoti, illico nomen Fridericianum vocarunt. Interea Fridericus Troiam obsederat. Circa nihilominus ad resistendum intenti obsidionem in plures menses distraxerunt. His rebus sic in Apulia existentibus Imperator Henricum naturalem filium suum Sardiniae Regem creavit; & Romani iterum in Viterbieneses egressi a Cruce signatis, quos ad sui praesidium Pontifex Perusum convocarat, damna perpeSSI sunt, iique Tiberinum agrum occupavere. Florentini per ea tempora contra Senenses belliciosos viginti ex eorum agro oppida occupavere. Castraque deinde Senis admoventes civitatis suburbia incenderunt. Inde in Perusinos versi interventu Pontificis conciliati sunt; reverſique in Senensem agrum (1) Caput-silvarum

V 4

fi-

(1) Sic ait Ioannes Villanius Lib. VI. Cap. VII. In quest' anno MCCXXX. i Fiorentini andarono ad oste a Caposelvoli in Valdambra a' confini d' Arezzo, perche

fratitimum agro Arretino occupaverunt, mallemque Ambrac paene depopulati sunt.

Pontifex Perusinus agens fratres SS. Dominici & Francisci per orbem terrarum misit, ut Christianos contra Infideles confortarentur. Id Fridericus ab eo dolo factum coepit dicere, ut Alemannias ab eo revereret. Quo tempore Elisabeth Regis Hungariae Filia miraculis claruit.

Interea Friderico apud Troiam obsidionem continuante factus est in urbe tumultus ab his, qui inferiorem portam incolabant. Qui quum se superari a reliquorum multitudinem viderent, Friderici copias intro misere. Civitas a Friderico diripita, & mediae urbis pars incolis dono potestata, & his qui tumultum excitarent permissa. Sicque civitas incolis dono potestata veluti Capua & Canosa, truncata remansit, & tantum eius medietas inhabitata est.

His peractis in Etruriam ab sua factione accitus perrexit. Primo eius adventu Patrimonium Pontificis ademit, quod superioribus annis Matildes Comitissa Ecclesiae Romanae donavit. Inde in Ligures versus Ioannem Regem Ierosolymitanum plu-

facea guerra in Valdarno nel Contado di Firenze con la forza degli Aretini, e si era della Diocesi di Fiesole, e del distretto di Firenze, e presenlo, e disfeciano fino alle fondamenta. Mecatt.

peribis praeliis superatum ad mortem coegit.

Post haec in Alemanias pergit, quia Henricum filium, quem illis praefecerat, cum Pontifice sentire intellexerat. Qui postquam eo pervenit illum captum in vinculis coniecit, & ex calore carceris Melphi, ut quidam volunt, in Apulia extinctus est. (1) Alii in Castello Sancti Felicis mortuum esse dicunt, quo in loco, ut fama est haud obscurior, fuerat immissus. Sed ego compertio ipsum a Friderico in Calabrias missum, ubi ex Martorani Castro praecipitavit, sicque vitam finisse. Quod etiam cives eius loci adfirmant, & a Luca Archiepiscopo Cosentino Cosentiae esse sepultum. Haec postquam a Friderico ita acta sunt, in Ligures rediit. Nec ibi immorandum ratus in Alemanias revertitur, & in ipso itinere Ezelini amicitia fretus veteris suae stirpis commemoratione, cuius proavus Arnaldus Teutonijs fuerat, milesque Gregorius cum Othone in Italiam venerat; cuius favore fretus paene Princeps in Lombardia effectus erat, magnumque sibi in ea regione nomen comparaverat; nam illum suarum partium Principem fecerat.

Eodem tempore Robertus Antissiodorensis.

(1) Vide Ioannem Villanum Cap. XXIII. suarum Historiarum Lib. VI. Mecatt.

rensis, ex iis qui Constantinopoli erant Latini nominis, iam aetate decrepitus virginem Graecam nobilem & forma excellentem sibi in matrimonium copulavit, non ignarus illam a parentibus Alberto Burgundio Proceri fuisse desponsatam. Qua ex re Burgundius furore accensus manu suorum stipatus, impetu in Regiam facto, effractis Aulæ foribus, puellam coepit, & naso obruncavit, matremque eius rei consciam proximo mari immergit. Nec Robertus Imperator eam iniuriam prohibere ausus est, Latinis tam fœdum facinus detestantibus, & Burgundiis audaciam collaudantibus. Qua re permotus Imperator paulo post interiit; cui Balduinus frater in Imperio successit. Huic Veneti virginem Barbaram, cuius pater iuxta mare Ponticum imperitabat, in matrimonium dare studebant. Sed Latini Balduino, ut potentior ea adfinitate factus fratris iniurias ulcisceretur, Marthani Iohannis, olim Ierusalom Regis, filiam dedere uxorem, & ei ob id imperium promissum est. Sed ea repulsa Imperator Barbarus indignatus, filiam, quam illi nubere prius studebat, Theodorico Vattari filio, cui illam ante negabat, desponsavit. Qua adfinitate Graeci opibus ausi multa ex Latinorum imperio, & Venetorum, in Graecia ceperunt.

Erant

Erant ea tempestate in Marca Trevi-
 sana complures nobiles ceteris praeftantio-
 res, in quibus Ezelinus, de quo supra di-
 ximus, Gibellinarum partium primarius,
 Albericusque apud Bassanum, Carrarienses,
 & Marchiones Estenses in Agro Patavino,
 Veronae, Monticuli, & Sancti Bonifacii
 Comites, qui Friderici fide, & pridem
 Barbarussae amicitia, freti adeo ingentes co-
 pias & divitias cumularant, ut ad tyranni-
 dem adspirarent; sociique effecti, & Fride-
 ricus primi amicitiam nacti contra civitates,
 quae ab eo rebellarant, multa nefanda com-
 miserant. Ex quo illi intimi Friderico car-
 rissimique facti erant; servaverantque in
 eius fide Cremonenses, Bergomenses, Para-
 mam, Regium, Mutinamque, & deinde
 Papiam. Et ex montibus Tridentinis quum
 redisset Fridericus in Italiam, Ezelini
 opera Veronam susceperat. Postea vero
 in Mantuano agro duo succenderat op-
 pida, et in Cremonensi descenderat Man-
 tuanis bellum illaturus. In quos dum ire
 adsimulat, alia sibi oblata spe rei bene-
 gerendae in Vicentinos flexit. Quam ur-
 bem ex improvviso adgressus vi captam di-
 ripuit, & igne succendit. Postea Paduanum
 agrum depopulatus Trevisum obsedit. Sed
 in a Paduanis adiuti illius furorem evasere.
 Eo tempore Theobaldus Rex Navarren-
 sis,

sis, Americusque Comes Montis fortis, et Henricus Campaniae Comes, per Hungariam Constantinopolim pervenere. Inde Ptolemaidam adducti, populati finitimam regionem ingentem praedam Ptolemaidam reportarunt: sed ea adlecti quum Americus, et Henricus ad Sagam usque populandi causa prolaberentur, ab hostibus ex improviso adorti, dum duorum dierum itinere fatigatis redeundi facultas adimeretur, cum prioribus sui exercitus caesi sunt.

Anno MCCXXXII. Gregorius Romam pulsus a Petro Frangipano, qui Friderici partium erat, Viterbium se contulit, & Fridericus Paduam ab Ezellino direptam imperio suo adiunxit. Agarenis, qui se cum militabant moenia civitatis; Germanis vero Regiam tuendam mandavit. Odioque Carrariensium motus Azonem Estensem in Ezellini partes adtraxit. Mox in Brianos versus Claramontem diripuit, incenditque.

Interea Mediolanenses, & sociae civitates exercitum ad Novam Curtem contraxerant, in quos Fridericus investus, multis Mediolanensium praelio caesis, tandem eorum exercitum debellavit, cepitque
(1) Petrum Theophilum Venetorum Ducis

(1) Vide laudatum Villaniam Lib. VI. Cap. XXII. Mecatt.

filium, qui hostium exercitui praeerat. Hunc Fridericus in Apuliam missum in vinculis coniecit, deinde Serenissimo Senatu Veneto inhibente occidi mandavit. Qua victoria elatus Cremonam rediit. Acceperat enim Ezelinum insinuas-
 se in ditionem Azonem Estensem, & illum Estensi oppido eiecisse; quod praesidio Agarenorum firmavit. Interea varia de Friderico gesta vertebantur. Nam sunt nonnulli Annalium Scriptores, qui adfirmant, oratores, quos Fridericus ad Saladinum miserat, pace cum eo perfecta Christianis indecora, & tanto Principi suspecta, reddisse Cyprum, ibique offendisse Imperatorem; ipsum aliquantisper in Insula moratum illam occupasse. Deinde admonitum ab suo Magistro militiae Aconem perrexisse, & firmasse illic cum Solidano inducias in decennium, atque Ierosolymas petiisse, & ibi coronatum esse; scripsisseque literas ad Pontificem, ut eum absolveret quoniam in Asiam pervenisset. Sed Pontificem prius de gestis Friderici a Galilaeis militibus certiore factum non solum non absolvisse illum ab excommunicatione, sed etiam mandasse Cruce signatis, ut ab eo, & Solidano, caverent. Quibus rebus Fridericus indignatus damna ingentia rursus in Ita-

Italiam rebus , & terris Ecclesiae intulit; de quibus in posterum memorabimus .

Pontifex interea non destiterat praefidia , amicitiasque sibi parare . Quo tempore Venetiquum dissentirent cum Genuensibus , iis legibus a Pontifice pacificati sunt , ne quis eorum altero inscio absenteque cum Vattari Graeco Imperatore foedus iniret , nihilque rei secum haberet ; bellaque communia essent , & alter alterius vexilla portaret ; idque inter eos sancitum , ut si quis contra fecisset a Pontifice sacris interdiceretur . His peractis iterum Fridericum excommunicavit , & omni eius imperio privavit . Quo tempore Ioannes Vattari apud Andrinopolim Imperatores Latinos Graecia pellere nitebatur ; nam Vattari ab Andrinopoli Smyrnam usque maritimas urbes obtinebat , Marcus Cannius Aegaeum , insulasque ; & Longavallis Rhodusque ei suberant . Deinde quum Vattari Cretam invasisset , partemque non modicam Insulae cepisset , Marcus Cannius a Venetis interea conductus , eius classem magno incommodo repulit , oppidaque quae Vattari susceperat recuperavit . Quo item tempore Ragusaei Venetis rebellarunt , & Balduinus multo bellorum turbine fatigatus , quum ei pecunia deesset , Philippum filium suum infantem merca-

to-

toribus Venetis pignori dedit, quem illi Venetiis custodiendum curarunt. Praeterea culmina sacrarum aedium plumbea, Spongiam, Lanceam, & Crucis Dominicae lignum Venetis item pignori dedit, ut sibi obfesso ab Imperatoribus Graecis opem ferrent. Immissae ab iis triremes XXV. & is Rhodum ex foedere promissum consignavit. Sacram Lanceam Ludovicus Francorum Rex postea redimens Parisios detulit.

Postea vero quam Fridericus de Anathemate in eum prolato certior factus est, ad se purgandum ad universos Christianae Religionis Principes Regesque misit Petrum de Vineis suarum epistolarum scriptorem ut orationem in Pontificem haberet quam maxime luculentam. Qui in Friderici laudem exorsus ab odio Pontificis, & eius nefandis gestis cepit exordium, multaque beneficia Friderici in Romanam Ecclesiam collata commemorans, quae a Pontifice non solum considerata, sed ne cogitata quidem fuerant, quibus ille in Friderici largitoris perniciem abuteretur. Nec esse mirandum si haec in eum patraret, & Ecclesiam Romanam bene firmatam in discrimen adduceret, quum Imperatoris auctoritatem, & Patrum consilium repudiaret, quippe quod ab eo, qui parens bonus & tutor fidelis Romanae Ecclesiae esse deberet, tamquam
a ma-

a malefico praedone diriperetur patrimonium dignitatis; nec esse mirandum si Ecclesiam pessimis consiliis pessundaret, quum verba Christi contemneret dicens: *Ite & praedicate Evangelium omni creaturae*: Quod si qui audire noluerint excutite in illos seditionem.

Postremo deploravit Dignitatem Pontificatus in tales homines esse redactam, qui non amicis non Ecclesiae, non fratribus, non denique sibi ipsi consulissent, nec cognoscerent qui praediti dignitate Christianae Religioni praeessent. Postremo, etsi alibi saepius, in fine suae orationis Imperatoris egregia facta commemorando audientium animos a Pontificis benevolentia ita alienavit, ut plerisque Friderici causa adprobaretur; scripsit praeterea idem Petrus ex eadem re contra Pontificem ad plerisque Christianorum duces Pontificis scelera detestatus nefariaque, ac foeda ipsius gesta. Theobaldus Campaniae Comes post mortem Regis Navarrae sui Avunculi Rex Navarrae efficitur; & Ludovicus Franciae Rex conduxit Margaritam Comitis Provinciae filiam; & fames valida eo anno Francos oppressit. (1) In-

(1) De controversiis inter Fridericum & Pontificem exortis plura diximus ad Leonis Vrbevetani Chro-

Chronicon Imperatorum , ubi Epistolas quasdam e Latino in Etruscum sermonem translatas produximus. Sed quantum ira & furor in Pontificem Fridericum transversum egerit ex insequenti Epistola intelligere est , quam ex Codice MS. Riccardiano edimus.

Questa mandò Federigo essendo in Soria , ai Principi di quà ; intendendo , che la Chiesa il volea fare avvelenare , e iurare gli suoi fedeli .

„ A ben gran maraviglia si toglie , che là un-
 „ de noi attendevamo grande grazia con grandi be-
 „ nefizi , inde ricevemmo diverse generazioni d' i-
 „ niurie e offese . Contra voglia parliamo , ma ta-
 „ cer non potemo ; e in ciò che taciuto avemo lun-
 „ gamente la speranza , che molti inganna , ha in-
 „ gannato noi . E bene pote essere , che al nostro
 „ tempo vegna la fine de' secoli ? Conciossiacosachè
 „ chiarezza di verace amore si trovava affreddata
 „ non pur nelle ramora , ma nelle radice . E non
 „ si leva pur gente sopra gente , non pur reame mi-
 „ naccia altro reame , non pur fame e pistolenza
 „ conturba i cuori de' viventi ; ma essa chiarezza , per
 „ la quale si governa il Cielo e la terra , par turba-
 „ ta non solamente ne' fiumicelli , ma entro la prin-
 „ cipal fontana . Quando lo 'mperio di Roma , lo
 „ quale per divine provvisioni fu posto a defensio-
 „ ne della Cristiana Fede è gravemente infestato ,
 „ non dalle piccole genti , ma da' Padri medesimi ,
 „ quali il ditto Imperio à onorati e innanzi posti .
 „ Che se incontro noi si levasse uomo , inimico no-
 „ stro , o persecutore della Chiesa ; o se alcuno
 „ avversario ismovesse a ribellione i popoli sotto-
 „ posti allo 'mperio nostro , certo noi prenderemmo

„ arme di difensione , e il coltello , del quale è
 „ data a noi potestà da Dio per difensione della
 „ Cristiana fede , e della Ecclesiastica libertade , ed
 „ a tutto nostro potere cominceremmo le battaglie
 „ di Dio. Ma quando l'universale Padre Vicario
 „ de Cristo , e successore di Santo Piero , nel qua-
 „ le noi abbiamo messa tutta la fede , e la speran-
 „ za , si muove così indegnamente , e così aspra-
 „ mente contra nostra forza , e in tutte maniere si
 „ sforza di recare contra noi la malavoglienza di
 „ tutto il mondo ; chi sarà quelli , che non si tur-
 „ bi , e si maravigli , veggendo tante crudeli bat-
 „ taglie apparecchiate contra la nostra innocenza ,
 „ alle quali contrastare non ci potrebbe menare
 „ altra cosa , se non viva necessitate . Concioffia-
 „ cosachè noi fermamente credemo , che per reve-
 „ renzia di Dio sia da soffrire Santo Piero , al qua-
 „ le diede balia di legare , e di sciogliere in
 „ terra . Ed adunque intenda la terra tutta , che
 „ noi a dire parole siamo tratti quasi per forza
 „ di scritte , e di messi , li quai contra noi ha
 „ mandato la madre Chiesa , la quale è ora contra
 „ la nostra divozione presso a ufizio e uso di
 „ matrigna . Credemo bene , che voi avete udito , che
 „ la 'mperatrice Costanza madre nostra avendo noi
 „ suo solo figliuolo delle genti sollicitudine , alla
 „ sua deritana voluntade in suo testamento , non
 „ senza molto provvedimento commesse la nostra
 „ persona nel senno , e nella guardia di Santa
 „ Chiesa , acciocchè 'l figliuolo non fosse privato
 „ d'aiuto di madre . Anzi la salutevole cura di
 „ nuovo presa , tanto più compensa gl'insollazzi
 „ della perduta madre , quanto più puote la spiri-
 „ tuale , e temporale potenza provvedere all'uti-
 „ li-

„ litade del pupillo , e della tutela . Avvegnachè
 „ l' Apostolical Sedia dovesse avere lo dovere della
 „ guardia ; nondimeno appaiono pericoli della per-
 „ sona a non piccolo dannaggio delle sue cose . E
 „ bene palese cosa che nostro regno fue abbandona-
 „ to in tutte le parti nelle mani di guastatori , e
 „ di rubatori , siccome navi senza timoni nelle tem-
 „ peste , così l' eredità del pupillo senza guarnito-
 „ re di rettore non difesa fu , ma divisa per parte ,
 „ e guastata per gran morsi de' nemici . Appresso
 „ ciò il nobile uomo parente , avvegnachè nemico
 „ di casa nostra , con molto favore dell' Apostolical
 „ Sedia fue coronato dello 'mperio Romano , e la
 „ iustizia del pupillo fosse abbattuta , e il suo stato
 „ pericolato , che la gente credea , che morisse , e pe-
 „ risse del tutto . E perciò altrimenti vede l' uomo ,
 „ e altrimenti Iddio , avvenne che la divina mise-
 „ ricordia riprovò l' umana intenzione . Permise
 „ con molta pietade del nostro parente , nostro av-
 „ vengachè nemico , avendo per superbia tutto il
 „ mondo , avvenne non solamente contra noi pu-
 „ pilli e ammeso alla Chiesa , ma in questo tuto-
 „ re nostro , per lo quale egli fue coronato , fece
 „ solamente contra noi conspirazione , e prese la
 „ maggior parte del nostro regno , e l' Apostolical
 „ Sedia medesima in molte maniere perseguitò e of-
 „ fese , e danneggiò per forza sì caldamente , che
 „ veramente quelli , ch' erano nella tempestata na-
 „ ve di Piero poteano gridare : *Salva noi che peria-*
 „ *mo* : d' onde alla fine non trovandosi alcun' al-
 „ tro , che volesse ritenere le dignitadi dello 'mpe-
 „ rio contra noi , e contra la nostra iustizia , che
 „ presumesse di dare solazio , e diporto alla picco-
 „ la nave , piacque a' Principi , per lezione de' qua-

„ li era a noi debita l'Imperiale Corona di chia-
 „ mare, e d'eleggere la nostra persona; e la scien-
 „ za de Dio che dormiva nella poppa d'essa nave
 „ si risvegliò al grido de' Discepoli, e per noi ab-
 „ bandonato il quale egli aveà maravigliosamente
 „ difeso fuori della credenza delle genti, abbat-
 „ tendo il superbo, e innalzando l'umile, coman-
 „ dò quasi a tutti, che tranquillitate, e posa fos-
 „ se, e non solamente trasse di tempesta la nave,
 „ anzi la mise in alto in maravigliosa possanza.
 „ E Dio ne chiamò in testimonio, che fuori del
 „ seno dell'aiuto umano noi ci ponemmo la perso-
 „ na a molti pericoli, vegnendo nella Magna per
 „ l'aiuto de' Principi per la nostra opera. La
 „ divina potenza abbatteo quello superbo in tal
 „ maniera, che prima fue riformato lo stato della
 „ Chiesa, che noi potessimo provvedere al nostro ri-
 „ poso. Vnde noi pensando con divoto animo, che
 „ noi potessimo rendere a Dio per cotanti benefici
 „ fatti a noi, avvengachè apparì chiaro non si pos-
 „ sa il merito della fattura al suo fattore, imman-
 „ tinente, che noi avemo presa la 'imperiale Coro-
 „ na andasse alla cappella la nostra Persona,
 „ e tutto nostro podere offerendo a Dio molto u-
 „ milemente non in Sacrificio, ma in Olocausto ri-
 „ cevemmo l'altezza; e infuocò li nostri uomini
 „ per intendere efficacemente, e considerossi i stu-
 „ di a ricoveramento della santa Terra; e a ciò in-
 „ ducemmo parecchi Principi, e grandi uomini, qua-
 „ li per esemplo, e quali per promesse, e quali
 „ per larghezze, e de' quali una gran partita col-
 „ l'aiuto nostro passarò in quel tempo a difendere
 „ la Santa Terra. E con tanto desiderio prendemmo
 „ sopra noi sì caldamente quella bisogna, e sì af-
 „ fet-

„ fettuosamente , che per potere andare in persona
 „ più tosto con gli altri Crociati noi domandammo
 „ con molta istanza , che certo termine fosse asse-
 „ gnato a' noi , e agli altri di fare il passaggio .
 „ E senza fallo noi l'averemmo volentieri fatto
 „ se non fosse la volontà de' Principi , che non s' ac-
 „ cordava ancora . Ed altra manifesta necessitate fu
 „ impedimento ai nostri desideri , cioè che 'l turba-
 „ mento dello 'mperio non era bene posato . Av-
 „ vegnachè per sottile cagione di piccola dimoran-
 „ za ha la nostra buona intenzione vocata malva-
 „ gia di quella parte ond' ella menava lode , e favo-
 „ re . Alla perfine noi alla domandanza del Messal
 „ Apostolico venimmo , e solennemente ricevemmo
 „ la 'mperiale corona . E perchè lo nostro corona-
 „ mento non fosse dannoso all' Apostolica Sedia le
 „ concedemmo delle migliori , e delle più utili ter-
 „ re della provincia d' Italia . E per maggior divo-
 „ zione ricevemmo ancora lo seggio della Santa
 „ Croce dalle mani del Reverendo Padre Messere
 „ G. Agule Apostolico , ma allotta Vescovo d' Ostia ,
 „ crescendo voto a voto , e desiderio a desiderio .
 „ Appresso ciò , noi intrammo ben avventurosa-
 „ mente nel nostro Regno , il quale per lunghe guer-
 „ re era diminuito e dannato di tutte ricchezze , e
 „ là trovammo fortissime Rocche , e Castella ,
 „ le quali si teneano contra noi , e per Saracini , e
 „ per Cristiani nostri rubelli , a e tutti gli convenisse
 „ avere di nuovo , e riavere nostra Signoria per
 „ forza e per battagliaosa prodezza , nondimeno in-
 „ tra cotante fatiche , e infra tanti turbamenti noi
 „ non ubliammo la terra Santa , ma innanzi man-
 „ dammo gli dilette Principi nostri Dosi di Baviera ,
 „ e Vescovo , e dimolti altri al soccorso di Damia-

„ ta , e spessamente arrogammo messi sopra messi,
 „ e lettere sopra lettere , pregando e domandando
 „ l'oste de' Cristiani , ch' egli non si partissero di
 „ Damiaata , e attendessero lo navilio , e lo sforzo
 „ nostro , essend noi certi, che la nostra presenza
 „ avrebbe a mano a mano . Ma egli avendo per
 „ niente le nostre lettere , e preghiere senza consi-
 „ glio de' nobili e savi , e non attese il nostro na-
 „ vilio , e fue menato il popolo mattamente , e cad-
 „ de nell' ago : anzi l' ago non provveduto . E noi
 „ non sapendo quello malavventuroso caso tramet-
 „ temmo Anselmo allotta maestro Mariscalco con
 „ soccorso di Cristiani , e di vittovaglia , e 'l Conte
 „ Arrigo fedel nostro con XLI galea , il quale
 „ altamente , e potentemente per venire a Damiaata
 „ non ne trovò l'oste . Ma perciocchè avea da noi
 „ in comandamento d'ubbidire al Legato della Chie-
 „ sa fin' al nostro passaggio, tornò indietro per lo
 „ fiume ; e volendosi giugnere coll'oste , ecco che
 „ trovò i messi del Legato , e del maestro del Tem-
 „ pio , e del maestro di Santa Maria degli Alamanni ,
 „ e il Conte di Pitieri , i quali comandaro a lui
 „ ispreffamente da parte del Legato ch'egli tornas-
 „ se con loro ; ei così fece . Egli non erano venuti
 „ per altro se non per dare Damiaata al Soldano
 „ per iscambio di presi . In quella maniera fue per-
 „ duta Damiaata ; avvegnachè falsamente , e per
 „ nuova menzogna si dice contra noi , che la no-
 „ stra gente andava per isturbare il detto scambio
 „ de' presi , e non è verisimile che noi con tanta
 „ sollecitudine , e con così dismisurate spese e tra-
 „ vagli , noneravamo per deliberare la Santa Ter-
 „ ra , e venissimo contra il detto scambio , per lo
 „ quale avvenga porre 'l desiderato fine alle nostre
 „ fa-

terea Fridericus Veronae erat, & ut audi-
vit Petrum, Venetiis enim Pontifex erat,
rediisse, in palustrem Venetorum terram
invectus praedam inde abegit. Qui quum
populabundus ultra progredi non posset in
eos multa foeda & in Pontificem conmina-
tus est. A Paduanis obsidem suscepit,
Veronamque pergens, obsessurus Mantuam
adsimulans, Parmam, & inde Lucam, &
Pisas petivit. Quibus temporibus Ezeli-
nus Friderici copiis fretus Marchiam Tre-
visanam occupavit; & Parma Rossorum
favore adnitere a Friderico defecit. Eo-
dem anno Fridericus in Aemiliam reversus,
Faentinis post septem mensium obsidio-
nem deditione accepit, & omni deinde
Flaminia potitus est. Quo ferme tempore
Manfredus Friderici Filius Constantiam
suam in matrimonium Petro Aragonio de-
sponsavit; & Gregorius Montelongus Le-
gatus Pontificis Bononiae agens, & Vene-
ta Classis, Mantuanique, & Albericus E-
zelini frater cum Azzone Etheni Ferrar-

X 4

„ fatiche. Ma noi veramente udendo le disavven-
„ turose novelle della perdita di Damiata, e vo-
„ lendo contrastare a sì pericolosi, dannaggi, man-
„ dammo i nostri messi al Reverendo Padre di fe-
„ lice memoria Messer Onorio PP. per parlamen-
„ tare con Lui a Inversa, e per ordinare il pas-
„ saggio.

riam invadere, quae Friderici praesidio tenebatur. Eius praefectus Salviguerra Ferraricensem rem administrabat, qui superioribus annis Ezelini sororem duxerat, diuque oppugnatus in longum obditionem pertraxisset, nisi in adloquium egresso cum fide publica sibi data Legatus contempta iuris iurandi religione intercessisset adferens hostibus Romanae Ecclesiae non esse fidem servandam. Recepta urbs Azoni Marchioni Estensi attribuitur pro Romana Ecclesia gubernanda. Ceterum Salviguerra Venetias perductus nando concessit. Deinde suasionibus Pontificis excitati numero navium ampliore classem exarant (1) bellum contra Fridericum intentaturi. Quod Fridericus audiens Pisas se contulit scrutaturus quae Etruriae civitates, quique populi cum eo sentirent, & qui Ecclesiae fautores essent. Inter ceteros sibi fideles Pisanos & Miniateses, qui eius Praefectum acceperant, magnopere extulit; quibus etiam concessit id agri, quod alveo Arni fluvii inundantis abluitur, cuius

(1) Alibi etiam dicit exarant, quae quidem vox etiamsi barbariem sapiat, nihilo tamen minus vulgo explicari posset *noleggiana*. Mecat.

ius tertia pars singulis annis Imperatori devolvebatur.

Ludovicus Rex Franciæ Asti a suis veneno potatus Dei benignitate a prædicto veneno salvatus est; pauloque post Roberto fratri suo dedit uxorem Matildam filiam Ducis Britanniae, cui dotis nomine Atrebatensem civitatem, & agrum Aëniensem dedit.

Ea tempestate nomen Guelfum, & Gibellinum præter solitum auctum est. Quod nomen, ut quidam volunt, apud Pistorienses primo auditum in Etruria est, quum Cancellarii Panciaticos eiecissent. E Florentini suos nobiles qui Pisanis favebant in exilium dedere; & Senenses Florentinorum odio, & Arretini cum Miniatischenbus, & Perusinis, qui Pisanis socii facti sunt, erant adhaerentes. His rebus cognitis hortatur Fridericus Pisanos sociosque, ut classem, cuius gratia Pisas concesserat, contra Venetos parent. Et quia Pisani cum Genuensibus dissentiebant, centum triremes armant, (1) quas contra Venetos misere, quibus Henricus Friderici filius naturalis præfectus est. Illae apud Insulam Corsicam a Genuensibus, & Venetis fugatae in Portum

(1) Naturalem Friderici filium *Villanius* dicit Entium, totius classis præfectum, fuisse, *Lib. VI. Cap. XX. Mecatt.*

tum Pisanum se receperunt. Veneti deinde Classe Pisana deterriti Polae moenia solo aequarunt. Sed mox certiores facti de suorum victoria moenia ibi instauravere. Altera Pisanorum classis nonnullos Cardinales, Praelatosque, cum quibus Pontificis Legati, in quibus Iacobus Praenestinus Episcopus qui ad Pontificem ab Rege Franciae revertebatur, (1) & Cardinalis, qui iam pridem in Angliam missi fuerat redeuntes in mari capti a Pisanis sunt. Quos captos Fridericus filio iis verbis commendatos voluit.

*Omnes Praelati Papa mandante vocati,
Et tres Legati veniant hunc usque ligati.*

& Amalphiae carcerari iussit; quamquam quidam adfirmant a Pisanis mari (2) demersos, et propterea triginta annis civitatem in excommunicatione permanfisse; ob idque postea fuisse aureos ab iis factos cum imagine Beatae Virginis et Friderici. Aquila, rerum harum memoriam contestante. His peractis Pisani cum classe Veneta concurrunt. In quo conflictu Veneti superiores fuere, et Henricus prope captus, et Pisanae triremes Venetias perductae sunt.

Post

(1) Vide Ioannem Villanum Lib. VI. suarum Histor. Cap. XX. Mecatt.

(2) Vide Epistolam Ludovici Galliae Regis hac de re Friderico scriptam Par. II. Chronici Leonis Vrbetani pag. 290. Mecatt.

Post haec Ioannes apud Andrinopolim interiit. Theodoricus Vattari filius subsciptus est. Hic a Venetis partem Crucis, quam illi pignori a Balduino acceperant, redemit. Quo tempore Fulginenses ac Viterbienses a Pontifice rebellarunt. Sed ii beneficii immemores. Nam quum eorum Ecclesia sine Praelato esset, primum Pontifex Episcopum dederat. Pro quo beneficio non dignum illi praemium retulere.

Insequenti anno Manfredus Friderici filius Tifernates, Eugubinos, Nucerinos, compluraque Vmbriae oppida ad defectionem coegit. Quorum exemplo excitati Spellani, Menanique, & Montefalconenses a Pontifice rebellarunt. Defecissent item ea tempestate Tudertini, & Romani, nisi Legatus Apostolicus, qui urbi praeerat capita Apostolorum per urbem detulisset, populumque Romanum contra Fridericum signavisset tanquam contra infideles pugnaturum. Ex quo factum est ut Fridericum urbi adventantem cum Manfredo Romani respuerint. Indignatus ob id Imperator ac si potestate sua Pontifex eum conturbare coepisset, quadripartito eorum capita scindi iubet, quo illis Crucis character indelebilis remaneret. Tandem prohibitus urbe Beneventum perrexit, civitatemque triduo direptam, quia ab se etiam pri-

pridem Beneventani rebellarant, sine moenibus reliquit. Inde exercitum per Aquilam ducens Asculanum agrum depopulatus est. At ex altero Italiae latere Manfredus Etruscos primo sibi rebelles, deinde Romandiolae civitates adortus, omnes eam regionem ferro, & igne vastavit. Quo tempore Guelfa factio multa foeda in Etruria, & praesertim Florentiae, passa est Gibellinis ubique exsultantibus. Quarum rerum gratia Pontifex a Gallis, & Anglis iterum auxilia petiturus oratores ad eorum Reges misit, qui Pontificis calamitatem exponerent.

Erant ea tempestate Parmae quidam Pontificis cognati, adfinesque, quos Fridericus Placentiam migrare iusserat. Quod Pontifex aegre ferens Fridericum in Lugdunensi Concilio excommunicatum Regno & Imperio privavit, subditos sacramento fidelitatis absolvens. Ob quod Imperator illos carcerari iussit, & domos eorum demolitus est. Post eius depositionem nemo tamen electus est in Imperio, sed vacavit imperium Romanum annis viginti & octo; & ipse tamen pro Imperatore se gessit Pontificis inhibitiones parvi faciens, (1)

Alii

(1) Quatuor etiam fuisse causas cur Fridericus in Lugdunensi concilio damnatus fuerit tradit *Villanovius*

Alii autem non hanc, sed illi fuisse alias excommunicationis causas ferunt. Primam periurii, pro Imperio adsumendo, & Regno administrando iuramentū ab eo factum non servatum. Secundam sacrilegii, propter Legatos, & Cardinales quos capi fecerat. Tertiam quia de haeresi adnotatus est; quippe Agarenos salvari posse dicebat dummodo honeste viverent. Quartam quia a solutione census Ecclesiae Romanae debiti cessabat.

His rebus ita existentibus nihilominus Fridericus cum Arnaldo Duce Burgundiae inito foedere Lugdunum properat, tantas equi-

nus Cap. XXV. Lib. VI. suarum Historiarum. Sic enim ait: *Le principali cagioni perchè Federigo fu condannato furono quattro. La prima perocchè quando la Chiesa lo investì del Reame di Cicilia, e di Puglia, e poi dello 'mperio giurò alla Chiesa dinanzi a' suoi Baroni, e dinanzi allo 'mperadore Baldovino di Costantinopoli, e a tutta la Corte di Roma di difendere Santa Chiesa in tutti suoi onori, e diritti contro a tutte genti; e di dare il debito censo, e restituire tutte le possessioni, e giurisdizioni di Santa Chiesa, delle quali cose fece il contrario, e fu spergiuro, e commise tradimento, e villanamente, e a torto infamò Papa Gregorio nono, e suoi Cardinali per sue lettere per l'universo mondo. La seconda cosa fu, che ruppe la pace fatta da lui alla Chiesa, non ricordandosi della perdonanza a lui fatta delle scomuniche, e degli altri misfatti per lui operati contro a Santa Chiesa, ed a quelli, che furono con la Chiesa contro a lui in quella*

equitum peditumque militum copias secum ducens, quantas numquam antea aut ipse, aut alius Imperator post Romam conditam duxerit. Is quum Tarentum pervenisset certior factus, quod Henricus ipse quem rebus Italiae praefecerat, et Parmae manere iusserat, sciasu Cremonensium in Brixianos duxerat; ob quod exules Parmenses, superatis eorum civibus apud Taurum fluvium, Parmam invaserant magna civium caede, statuit retrocedere, & Lugduni iter, ad quod se addinxerat, omittere; simul etiam quia Pontificis Legatum Parmam cum magna manu ingressum acceperat, ut

una

la pace giurò, e promise di mai non offendere, ed ei fe tutto il contrario, che tutti li disperse o per morte, o per esilio loro, e loro famiglie, e non restituì a' Templieri, e Spedalieri le loro magioni per lui occupate, le quali per patti avea promesse restituire; e lasciò per forza vacanti XI. Arcivescovadi con più Vescovadi e Badie nello Imperio, e Reame; i quali non lasciava a' que' che degnamente erano eletti per lo Papa tenere, nè coltivare, facendo forze, e storzioni alle sacre persone recandogli a' piati dinanzi a' suoi Balii, e Corti Secolari. La terza cosa fu per sacrilegio, che fece, che per le Galee di Pisa, e per lo Figliuolo Re Enzo fece prender due Cardinali, e molti Prelati in mare come detto è in addietro, e di quegli mazerare in mare, e tenere, morendo in diverse ed aspre carceri. La quarta fu, perchè egli fu trovato, e convinto in più articoli di Resa di fede. Adisus ipsum Villanum Capite XXV. Lib. VI. Mecatt.

una cum exsulibus Civitatem ab eius fide alienasset. Quibus auditis anxius Ezelinum ex Marchia advocat. Trivisana, coactisque aliis ex Apulia copiis sexaginta mille armatorum exercitum effecerat quibus cum Parmam obsedit, statueratque non prius eo loco discedere quam civitatem solo aequasset, alteramque in castrorum loco aedificasset, quam fossa et vallo muniverat, Victoriāque adpellabat. Elegerant ante excommunicationem Friderici Electores, ut fama est, in Alemania, Pontificis suasionibus, in Regem Guilielmum Hollandiae Comitem, qui cum Conrado Friderici filio in Germania bellabat. Hic paulo post moriens Conrado imperium Germanorum reliquerat. Interea aliquot Regni Neapolitani duces a Friderico rebellaverant, in quibus Sanseverinorum familia, pluresque alii suarum civitatum Principes, quos Manfredus apud Canutacium praelio victos captosque ultimo adfecit supplicio, & quosdam fugavit; & qui in Etruria Gibellini Guelfique defecerant in Miniatensium arce custodiri mandaverat. Sed Gibellinos suorum prece permotus, paulo post dimisit; Guelfi vero ita capti mendicando vivere. Lucenses cum Pisanis conciliati in amicitia aliquot annis permansere. Rece-

pe-

(1) Vide Villanum Cap. XXVI. eiusdem Libri.

pero Miniatensi internuntio, cuius opera Fridericus in similibus plurimum utebatur. Duobus iam ferme annis duraverat Parmae obsidio, et bellum atrox variumque cum obsessis fuerat. Quo tempore ex Africa, Asia, et Aegypto munera ab infidelibus Friderico adlata sunt. Nam Saladini Legati Elephantos, Dromedarios, Pantheras, Pardos, Ursos, albentes Leones, aliaque sibi portantes suscepit; fecitque viridaria aliquot haud procul a munitione castrorum, in quibus omnia luxuriae irritamenta fuisse feruntur.

Ea tempestate Pontifex dimisso Concilio rogatus a Galliae Rege misit qui populis suaderent Crucem contra infideles capere, & Ludovicum in Asia sequi, quod id voto voverat se facturum, quum gravi morbo premeretur. Erant tunc res in Asia Christianis adversae. Nam superioribus annis Tartari bipartito exercitu Asiam, Europamque invaserant, & Hungariam petiverant, Georgiamque Tomitanorum olim regionem vastarunt, in qua Tomus civitas Metropolis erat, ubi Ovidius Naso olim ab Augusto relegatus fuerat. Alia vero ipsorum manus Bacone Duce Poloniam, & Hungariam populi ad mare Ponticum deflexerunt. Sed Solimanus Hungariae Regis frater in Pannonia, & Henricus
Nur-

Nursiae Dux in Polonia cum iis decertantes, (1) commisso praelio superati fuerunt, & ambo cum suis caesi. Deinde Tartari victores liberius vagantes Russiam, & Gazam, amplissimas regiones vastaverunt. Per id etiam tempus Grossiani gens Arabica Solidano Babyloniae impellente congressi cum Christianis, & Templariis, illos male multatos fudere. Deinde Ierosolymas petentes, quod civitas non munita erat, Christianos a Saladino pridem servatos occiderunt, Christi que sepulcrum violavere anno salutis MCCXXXVIII. Ludovicus & Philippus Rex Franciae accepta apud Lugdunum Pontificis benedictione cum invocatione omnium Sanctorum, ac Sanctorum Dei, mare ingressi cum Cruce signatis Cyprum venientes hiemavere. Primo vere Damiatam classe venerunt, navesque Solidani repulerunt, hostibusque e littore disiectis, & profligatis, in ipso castra posuere, & urbem iam pridem a barbaris captam obsedere, cum quibus barbari tumultuariis saepe praeliis concurrebant varia utriusque partis fortuna.

Y

Fri-

(1) *Villanius* de hac Tartarorum incursione mentionem facit *Cap. IX. Lib. VI.* Verum non Solimanum, sed Silicem Colmani Ducem in Pannonia Hungariae Regis fratrem dicit eum fuisse, qui cum Barbaris praelia commisit. *Mecatt.*

Fridericus obsidione apud Parmam continuata multos civitate egressos, captosque, vivos servabat. Sed quum inteligeret civium animos obstinatos, quos quot in carceribus, habebat tormentis bellicis vivos in urbem proiciebat, multaque etiam in eorum, mulieres grassatus eos hostes sibi infensissimos fecerat. Sed quum iam parovictor custodiam castrorum neglexisset, Germanique re & verbis acrius hostes irritarent, egressi urbem cives cum Legati copis stragem ingentem fecere, eosque fugientes insequuti (1) Victoriam, hoc est Casti-

rum

(1) Hoc ipsum Villatius commemorat Cap. XXX. laudati Libri. Sic enim ait: In questo tempo Federigo Imperadore si pose ad affedio alla Città di Parma in Lombardia, imperocchè erano rubelli della sua Signoria, e teneano con la Chiesa, e dentro in Parma era il Legato del Papa per la Chiesa con gento d'uome a cavallo in loro aiuto. Federigo con tutta sua forza, e quella de' Lombardi si mise d'intorno perche resti per più mesi, e giurato aveo di mai non partire, se prima non l'avesse; e però avea fatto incontro alla Cittade detta uno bastito a modo d' un' altra Cittade con fossi, e steccati, e torri, e case alla quale pose nome Vittoria. E per lo detto affedio avea messo ristretta la Città di Parma, ed era al vapore di fuoco di formento, e di vittuaglia, che poco tempo si potea più tenere, e ciò fecea bene lo Imperadore per sue spie. E per la detta ragione li tenea quasi per gento uo-

e po-

in urbem sunt ingressi. Vbi primo à Germanis fuga facta, deinde à ceteris, multis eorum trucidatis hostes castris potiti sunt. Ingens praeda, ⁽¹⁾ atque argentum inter cetera ibi repertum, cum corona Frederici aurea, lapidibus gemmisque pretiosissimis insignita. Imperator qui se ex fuga Cremonam receperat, non est metu ausus urbem ingredi propter Cremonenses, qui eo

Y 2

in

e poco li curava. Avvenne, come piacque a Dio, lo imperadore per prendere suo diletto andoe un giorno alla caccia con suoi cani, e uccelli con certi suoi Baroni e famigliari fuori di Vittoria; i Cittadini di Parma avendo ciò saputo per loro spie come gente avolonzata, ma più come disperata, uscirono fuori tutti armati popolo, e cavalieri ad un' ora; e vigorosamente da più parti assalirono la detta bastita di Vittoria. La detta gente dello 'mperador improvvisi, e non con ordine, e con poca guardia, come color che non curavano i nemici, veggendosi così subitamente, e aspramente assaliti, e non offendovi il loro Signore, non ebbono nulla difesa, ma misonsi in fuga, e in isconfitta, e sì erano tre cotanti Cavalieri, e gente a piè che non erano i Parmigiani. Nella quale sconfitta molti ne furono morti, e presi. E lo 'mperadore sapendo la novella con gran vergogna si fuggì a Chermana. I Parmigiani presono la detta bastita, ove trovarono molto guernimento, e vittuaglia, e molte vassellamenta d'ariento, e tutto il tesoro, che lo 'mperadore avea in Lombardia, e la Corona del detto Imperadore, la quale i Parmigiani hanno ancora nella Sa-

in praelio caesi fuerant. Haec clade susceptus Fridericus brevi exercitum reparat, cum quo paulo post hostes ea victoria ovantes praelio congregi ausus superavit; (2) & agrum Placentinum depopulatus in Etruriam discessurus (3) Henricum filium Sardiniae Regem Faventiae cum suis copiis reliquit, ut Bononiensibus bellum inferret. Igitur per Forum Livii Ariminum veniens in Urbinates deflexit, quos infide confirmatos in Picenum, quod tunc suo nomine tenebatur, descendit. Copias undique contrahens in Perusinos, Tudertanos, & Assisios, qui partis Ecclesiae facti erant, exercitum duxit, devastato, quae eorum agro per Cortonensem Florentiam venit, qui soli

Sagrestia del loro Vescovado, onde furono tutti ricchi. È spogliato il detto luogo della preda vi misono fuoco, e tutto l'abbatterono, acciocchè non v'avesse mai segnale niuno di Città, nè di Bastita, e ciò fu il primo Martedì di Febbraio li anni di Cristo MCC XLVIII Mecatt.

(1) Notat Villanius Cap. XXV. Lib. VI. post Concilium Lugdunense, in quo contra Fridericum excommunicationis poena emanavit, omnia ei adversa evenisse. Vide sub finem huius cap. Mecatt.

(2) De hac Friderici victoria mentionem non facit Villanius. Mecatt.

(3) Villanius dicit: Enzo Re di Sardigna, forsitan nomen corruptum est, & idem quam Henricum significat. Mecatt.

solis partium Ezelini in Etruria permanserant. Qui quum ab iis (1) non reciperetur, quamquam se cetera imperata facturos affirmarent, postulavit ut Guelfos urbe propellerent. Qui ex iis, quos Florentini eiecerant in potestatem Friderici venire, ab eo male habiti sunt, & in Arcem Miniatensium cum ceteris prius captis & intrusis plaerique fame periere. Sed Rodolphus de Vrsania Vicarius, & Rainerius de Bondelmontibus, qui in Vrsania (2) capti fuerant, alter aqua demersus interlit, alter excaecatus est. (3) Sunt qui dicunt Rainerium in Apuliam relegatum Nuceriae vitam finisse. Henricus Sardiniae Rex a Bononiensibus in pugnam adlectus magna suorum clade fugatus

Y 3.

Pon-

(1) Quin potius Fridericus in Florentiae urbem ingredi recusavit ut refert *Villanius Cap. XXXVI. Lib. VI.* in ea enim mortem obire verebatur. *Lo 'mperadore venuto in Toscana non volle entrare in Firenze, nè mai non v'era entrato, guardavase, perchè per suoi augurii, ovvero detto di Dimonio, ovvero Profetia trovava, che dovea morire in Firenze, onde forte ne temea. Mecat.*

(2) In Annalibus ita scribit: Rainerius Bondelmonte aqua demersus interiit; & Rodolphus Vicarius primo excaecatus, deinde secari percussus. Lamius.

(3) Villanius dicit Guelfos captos esse ad Arcem, quam dicunt Capraia. Sic enim ille: Capitano de' dotti Guelfi era il Conte Ridolfo da Capraia; e Messer Ri-

& (1) captus est. Paulo post **Fridericus** Pontifice absolutus ea Lege fuit, si **Barbaris** bellum inferret. Sed is quia Pontificem sibi infestum sciebat, & prima navigationis adversa male successerat, statuit Italia non discedere. Ad Regni curam **Manfredo** ea oppida dono dedit, quae circa **Tarentum** erant; vidensque **Appulos** ingenio mobiles, promptisque ad res novandas multa castrilla aedificari coepit, **Brundisii**, **Bari**, eiusdem ferme magnitudinis arces. **Lucerigo** item & **Castrum montis** huiusmodi procul **Andria**; **Aversae** quoque & **Capuan** turres munivit. Ceterum **Luceriam** **Agarenis** quos **Drepano** adportarat incoluit. **Fagiam**

Rinieri Zingane de' Buondelmonti. E rappresentata Eusebio allo imperadore tutti gli menò seco prigioni in Puglia, e poi per lettere, e Ambasciatori a lui mandati de' Ghibellini di Firenze, a tutti quelli delle gran case nobili di Firenze fece trarre gli occhi, poi mazzare in mare, salvo messere Rinieri Zingane perchè trovò savio, e magnanimo non volle far morire, ma fecelo abbacinare, e poi in sull' Isola di Monte Cristo come religioso finì sua vita. Mecatt.

(1) Sic habet Villani's Cap. XXXVIII. laudati Lib. VI. I Bolognesi uisero fuori popolo, e cavalieri contro al detto Eusebio, e combatteron con lui, e sconfissomolo, e presenlo nella detta battaglia con molta di sua gente, e lui misero in carcere in una gabbia di ferro, e in quella con grande disagio finì sua vita a gran dolore. Mecatt.

giam praeterea in Apulia aedificavit, & multa loca religiosa. In quibus Ecclesiam Cosentinam, quam etiam librorum multitudine exornavit, & alia item per multa memoratu digna effecit, de quibus si fragillatim referre vellem tempus me potius, quam materia deficeret; & alio festinare res ipsa me admonet.

Eisdem temporibus Philippus Ludovici Regis filius natus est. Deinde Fridericus Florentiam (1) Apuliae oppidum haud procul Ventusio petens, aegritudine correptus anno sexto & quinquagesimo suae aetatis condito testamento interijt, (2) anno salutis

MCCL.

(1) Ille qui mortem Friderico Imperatori praedixerat, iuxta Landinum, Michael Scotus, esse putatur, de quo meminit Dantes Aligherius cap. XX. Inferni ubi ait.

Quell' altro, che ne' fianchi è così poco,

Michela Scotto fu, che veramente

Delle magiche frode seppe il giuoco.

(2) Villanius refert Manfredum Friderici nothum patri mortem accelerasse. Sic enim habet Cap. XLII. Lib. VI. Nel detto anno MCCL, essendo Federigo Imperadore in Puglia nella Città di Firenzuola all'uscita di Abuzzi si ammalò forte, e già non si seppe guardare dal suo angurio. Che trovava che doveva morire in Firenze, e come dicevano dimanzi per la detta cagione mai in Firenze non volle entrare, nè nella Città di Faenza. Ma male seppe interpretare la parola

MCCL. die decima septima Decembris.
 Sepultus est Panhormi in Ecclesia Cathedra-
 lili sepulchro Porphyreo satis excellenti.
 Sui vero testamenti sic exordium est. Pri-
 mi Parentis incocta transgressio sic postea
 legem humane conditionis indaxit ut eum
 non proclivis ad poenam, nec baptismum
 tam celebris quam salutaris unda servaretur;

... quin il
 rola mendace dal Disgoglio, che gli disse, che si gua-
 dasse, che morirebbe in Firenze; ed egli non si gua-
 dò di Firenzuola. Ed avvenne, che aggravando di sua
 malattia, essendo con lui un suo figliuolo bastardo, che
 avea nome Manfredi, desiderando d' avere il tesoro di
 Federigo suo Padre, e la Signoria di Puglia, e di Ci-
 cilia, e temendo, che Federigo di quella malattia non
 iscampasse, o facesse testamento concordandosi col suo
 segreto Ciomberthano, promettendogli molti denari, gli
 guarì con un primaccio, che a Federigo passò sì dento
 Manfredi in su la bocca sì l' affogò. E per questo mo-
 do morì il detto Federigo disposto dello imperio, e sco-
 municato da Santa Chiesa, senza penitenza, e san-
 za alcuno sacramento di Santa Chiesa. E per questo
 potemo notare la parola, che Cristo disse nel Vangelio.
 Voi morrete nelle peccata vostre. Così avvenne a Fe-
 derigo, il quale fu così nimico di Santa Chiesa, ch' e'
 fece morire la moglie, e Arrigo suo figliuolo, e vi-
 dede sconfitto, ed Enzo suo figliuolo sconfitto, e pre-
 so, ed egli dal suo Figliuolo Manfredi vilmente mor-
 to senza penitenza; e ciò fu il dì di Santa Lucia di
 Dicembre li anni di Cristo MCCL. E lui morto il detto
 Manfredi prese la guardia del Reame e tutto il tesoro;
 e 'l corpo di Federigo fece portare, e seppellire
 nobil-

quin fatalis evenerit mortalitas, cui praecedentis lascivia transgressionis in poenam culpa transfusa tanquam cicatrix ex vulnere remaneret. Nos igitur Fridericus divina favente clementia Romanorum Imperator, & semper Augustus, Ierusalem, & Siciliae Rex memor conditionis humanae, quam semper comitatur inhata fragilitas, &c. in quo constat Conradum filium suum universalem instituisse heredem, cui si mors accideret, Manfredum inter ceteros scripsit heredem, Barulumque Conrado reliquit. Reliquit praeterea Manfredo Tarenti Principatum a petra Rasseti usque ad ortum fluminis Bradani, & comitatum Montis Canori, Tricaricae, & Grammae, usque ad mare, Terebari, & Polliniani. Praeterea in Monte Galgano Comitatum honoris Sancti Angeli cum omnibus addi-

nobilmente alla Chiesa di Monreale in Sicilia di sopra la Città di Palermo, ed alla sua sepoltura volendo scrivere molte parole di sua grandezza e potere, un Chierico Trontano fece questi brevi versi, i quali molto piacquero a Manfredi, ed agli altri Baroni; e fecagli intagliare nella detta sepoltura, li quali dicono così.

Si probitas, sensus, virtutum gratia, census,
Nobilitas orti possent resistere morti,
Non foret extinctus Fridericus qui iacet intus.
Mecartius

dictum honorem spectantibus. Iste tamen
 ut praedicta omnia a Conrado recedens
 fecerit. Legavit item Friderico nepoti Aus-
 triae, & Stiriae Ducatum, dum modum
 his Conradum superiorem cognoscere.
 Cypri expensis voluit decem millia auri un-
 cias quotannis persolvere. Legavit prae-
 terea Henrico etiam filio unum ex duobus Re-
 gibus quod Conradus decrevisset, vel Anso-
 lieuse, vel Ierosolymitanum (1); cui etiam
 pro

(1) *Collenucci* de Friderici Imperatoris vita
 mentionem faciens eum maximum, sapientissimum
 que, virum fuisse ostendit. Nam strenuissimum Du-
 cem, formosissimumque hominem, prudentem, ius-
 tum, linguarumque peritum, ac literis excellentissi-
 mum. Magnificum, liberalem, gratissimumque in be-
 neficos praedicat. Multa in honorem Christianae
 fidei, & Ecclesiasticae libertatis conservationem, & ad
 defensionem Italiae scripsisse adfirmat. Verum Fri-
 dericum plurimis, & quidem maximis notatum vi-
 tiis faciunt Scriptores fere omnes. Videatur Divus
Antoninus Archiepiscopus Florentiae Parte 3. suorum
Chronicorum. *Thomas Costus* Neapolitanus scriptor ad
Historiam Pandulphi Collenucci. Et pro cunctis au-
 diatur *B. Corius* de morte Friderici sic loquens. E
 questo fine ebbe il nefario, e sevrissimo Tiranno, per-
 petuo nemico de' Sacerdoti, spogliatore de' Tempi, di-
 spregiatore della Pontificia Maestà, perturbatore della
 quiete Italiana, ed autore d'ogni esiziale discordia;
 dal quale poi le sedizioni crescendo, le mortalità in-
 sino nel mezzo delle Città non sono cessate. Mecat.

pro expensis centies mille uncias dari mandavit. Praeterea omnia bona Ecclesiarum restituit, ad quos iure teneretur, iuribus tamen Imperii semper salvis; subditosque Regni Neapolitani, & Siciliae exemptos ab omni onere esse voluit, nam Guilielmo tenebantur. Captivos omnes praeter mortis reos relaxare iuravit praesentibus Bartholomaeo Marchione de Abri-
go Legato suo, & Richardo Comite Casetae genero suo, & Petro Ruffo Mareschallo, et Richardo de Monte nigro Magistro Iustitiario, & Magistro Ioanne de Hydrunto, et Ioanne de Prochyta Medicis, et aliis testibus, ut in eius testamento continetur, quod in Archivo Neapolitano est.

F I N I S.

